

Die Yen Baibol na Se Yono Avwanre?

Nokpẹn rẹ uyono rẹ Baibol rẹ ọpẹ.

bhs-UR
161012

Die Yen Baibol na Se Yono Avwanre?

ỌBE NANA Ọ RE

Asan re Ifoto Nurhe:

- Aruobe 25: Ifoto re WHO re Edouard Boubat reyo
- Aruobe 96-97: Ibombu: A reyo vwo ne ifoto re USAF rhe; Omo: A reyo vwo ne ifoto re WHO re W. Cutting reyo

A she obe nana-a, oye eber-evo re owian re uyono ri Baibol re akpoje, re ru womare itetoro ro wonhwo.

Wo da guon ru itetoro, biko kpo www.jw.org/urh.

Jokpane ke djerephia, asan ri ne Baibol rhe eje ra vwoba tota, *Baibol Ofuanfon Na oye i nurhe, ekvuvovo*, e si ibieta na nene obo re si eta re Urhobo asaokiephana. Wo da rha mre NW, gba rien ne *New World Translation of the Holy Scriptures, 2013 Edition*, oye o nurhe.

What Can the Bible Teach Us?

A teyenrophia vwe August 2016

Urhobo (bhs-UR)

© 2016

Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania

EREVWEROPHIA

© Druck und Verlag: Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Selters/Ts.

Made in Germany

UYOVWINROTA

ARUŌBE

Die Yen Ōhore re Ōghene Vwo ke Avwanre?	3
1. Ono Yen Ōghene?	8
2. Baibol Na—Ōbe Ro Ne Obọ re Ōghene Rhe	19
3. Die Yen Ōhore Ōghene Vwo ke Ihworakpo?	29
4. Ono Yen Jesu Kristi?	40
5. Ōtanhirhe Na—Okẹ Rọ Ma Rho Ro Ne Obọ re Ōghene Rhe	52
6. Tivọ Yen Avwanre Ra Siere Avwanre De Ghwu?	62
7. Evrenushi Cha Dia!	71
8. Die Yen Uvie re Ōghene?	83
9. Oba re Akpo Na Sikere Re?	94
10. Uyota Kpahlen Emekashe Na	105
11. Diesoro Ojaeriọ Vwo Von Asan Eje?	116
12. Mavo Wọ Sa Vwo Dia Ugbeyan re Ōghene?	124
13. Vwe Ero Ōghanhanre Vwo Ni Arho	135
14. Orua Wen Se Vwo Omavwerhovwen	145
15. Idjerhe Ro Shephiyo Ra Vwo Ga Ōghene	154
16. Je Oje Wọ Vwo Ga Ōghene	164
17. Uphen re Erhovwo	174
18. Ofori Me Vwo Vwomakpahoto Ke Ōghene Ji Bromaphiyame?	185
19. Sikere Jihova	197
Eta re Odjefioto	207

DIE YEN ỌHỌRE RẸ ỌGHẸNẸ VWO KẸ AVWANRE?

WO DE se ọbe rọ ghwa iyẹnrẹn, ni itẹlivişionì, yẹrẹ kerhọ rẹ iredio, wọ cha mre, jì nyo ikuegbe rẹ ozighi, ofowin, kugbe ohwekufia. Ọkiọvo, wọ rioja fikirẹ ọga yẹrẹ ughwu rẹ ohwo ru wo vwo ẹguonọ kpahen.

Nọ oma wẹn:

- Ọna yen ọhọre rẹ Ọghẹnẹ vwo kẹ vwe vẹ orua me?
- Tivọ me da sa mre ukẹcha vwo yerin ghene ebẹnben me?
- A je sa mre uvi rẹ ufuoma vwe akpọ na ọfa?

Baibol na vwe ẹkpahonphiyo ri fioto vwo kẹ enọ nana.

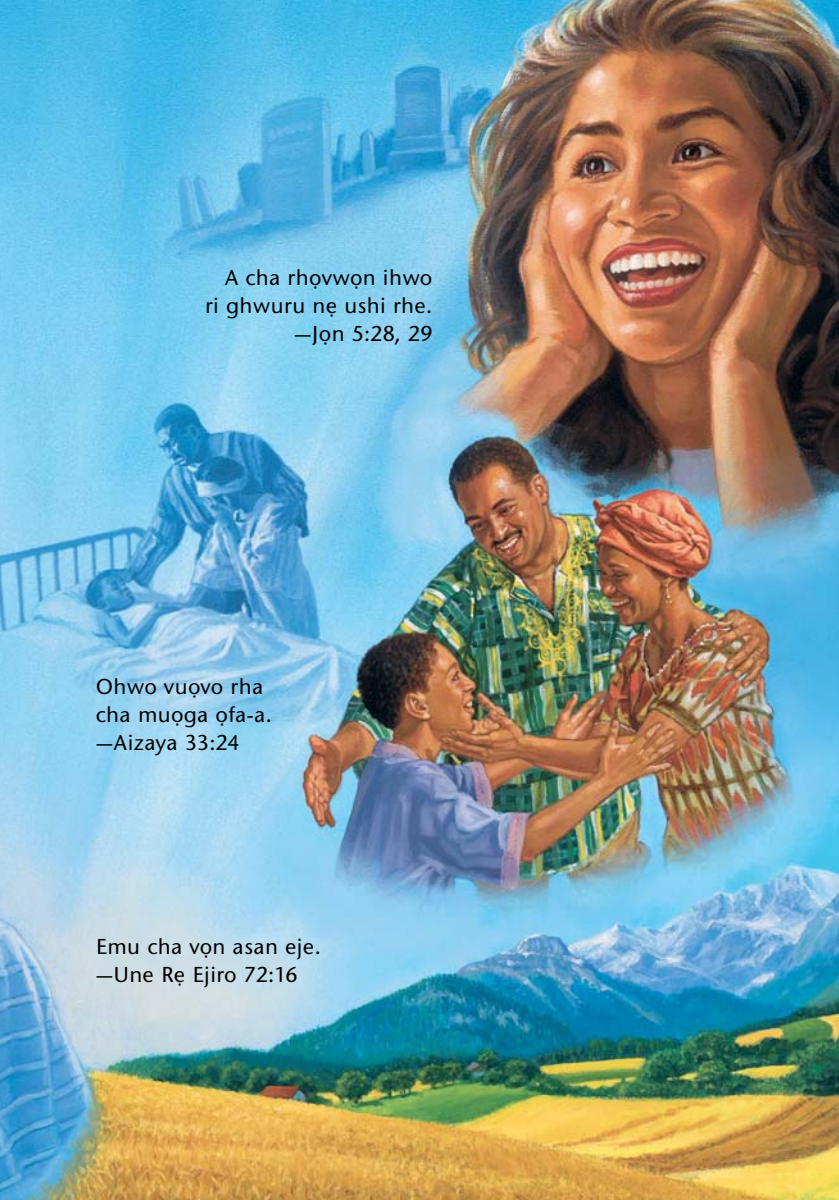
BAIBOL NA YONORI
NE OGHENE CHE
RU EMU RE IGBUNU
VWE OTORAKPO NA.

Omiaovwe, oghwo yere ughwu
ra cha dia ofa-a.—Ewophia 21:4

“Ukpono ko
pho kere uzo.”
—Aizaya 35:6

“Ero re orhuero
ko rhie.”
—Aizaya 35:5

A cha rhɔwɔn ihwo
ri ghwuru nẹ ushi rhe.
—Jɔn 5:28, 29

Ohwo vuɔvo rha
cha muɔga ɔfa-a.
—Aizaya 33:24

Emu cha vɔn asan eje.
—Une Rẹ Ejiro 72:16

MRE ERERE NE OBORE BAIBOL NA YONORI

Wo se roro ne obo wo se kpahen vwe arube re ton obe nana phiyọ evwerhen ghevweghe. Ekevuovo Oghene veri ne o che ru ewene yena vwe akpo na kerekpe, Baibol na ji dje obo ro che ruo wan.

Baibol na ji vwe avwanre eronwọn efa. O vwe avwanre obore avwanre ru rere oma sa vwo vwerhen avwanre asaokiephana. Di roro kpahen eronwọn re so ewan ke we tavwen. E sa dia eбенben re igho, orua, oga, yere ughwu re ohwo ru wo vwo eguono kpahen. Baibol na sa chon we uko vwo yerin ghene eбенben nana, wo je sa mre uchebro vwo ne ekpahanphiyọ re eno rehe oboto na:

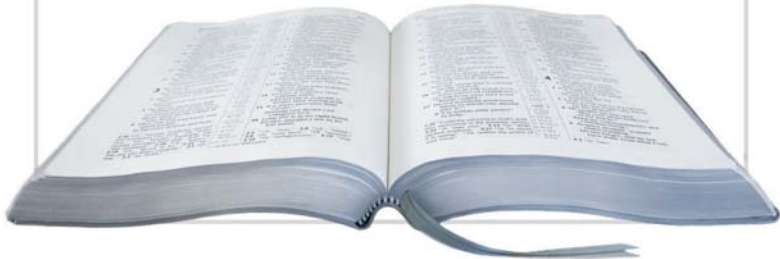
- Diesoro avwanre vwo rioja?
- Mavo yen avwanre se vwo yerin ghene eбенben re avwanre?
- Orua re avwanre se vwo omavwerhovwen?
- Die yen phia siere avwanre de ghwu?
- Avwanre ji sa mre ihwo re avwanre vwo eguono kpahen ri ghwuru?
- Diesoro o vwo mu avwanre ero ne Oghene che ru ive royen eje gba?

Kidie nẹ wo se ọbe nana, ọyen odjephia nẹ wọ guṇo riẹn obo rẹ Baibol na yonori. Ọbe nana cha chọn wẹ uko. Ẹkoreta na vwo enọ re cha chọn wẹ uko vwo vwo ẹruọ rẹ Baibol na fioto. Oma vwerhen iduduru rẹ ihwo ri yono Baibol na vẹ Iseri rẹ Jihova. O mu avwanre ẹro nẹ oma je cha vwerhen owẹ. E jẹ Ọghẹnẹ bruba kẹ wẹ ru wọ wọ hiẹ guṇo obo rẹ Baibol na ghini yono!

RIẸN BAIBOL WẸN

Ẹbe vẹ ilẹta 66 yehe Baibol na. A ghare ọbe ọvuovo phiyo iyovwin vẹ awọreta. Ọnana nẹrhe ọ lohọ ra wọ guṇo oworota na. A da riobo phiyo ẹdia rẹ Baibol, ukeri rẹsosuọ rọ wọ kpahen ode rẹ ọbe na yen uyovwin rọyen, ukeri rọ wọ kpahen uyovwin rọyen ke rha owọ rọyen. Kerẹ udje, wọ da mrẹ "2 Timoti 3:16," o mudiaphiyo Timoti rive, uyovwin 3, owọ 16.

Wọ cha fobo riẹn Baibol na siẹrẹ wo de se ẹkpo rẹ Baibol ra riobo ra. Wọ je sa ton ese rẹ Baibol na phiyo kẹde kẹde. Siẹrẹ wo de se uyovwin erha fiẹ iyorin kẹde kẹde, wo che se ọsoso rẹ Baibol na re ẹgbukpe ọvo.

ONO YEN OGHENE?

IMITETE nọ enọ mamọ. Wọ da nabọ dje emu fioto ke ayen nu, ayen me je nọ wẹ onọ ofa. Wọ da kpahenphiyo onọ yena nu, ayen je cha rhoma nọ wẹ ofa, kere 'Diesoro?'

² O dia imitete owo yen nọ enọ-o, imiragua je nọ enọ. Avwanre eje nọ enọ kpahen obo ra cha re, obo ra cha de yere obo re che ku phiyo. Avwanre je sa nọ enọ kpahen akpeyeren ve obore obaro na cha dia. Siere avwanre rha mre ekpahonphiyo ro fioto-o, o sa nerhe a dobo re enọ enọ ji.

³ Baibol na sa kpahenphiyo enọ eghanhanre re avwanre nọ? Ihwo evo se roro otioyen, ekevuovo ayen niro ne ayen che se vwo eruọ re Baibol na-a. Ayen se roro ne ilori re ega owo yen sa kpahenphiyo enọ na. Efa rhonvwa nọ-o, kidie oma vo ayen. Die wo rorori?

⁴ O sa diane wọ guonọ rien ekpahonphiyo re enọ kere; Diesoro Oghene wọ ma vwe? Die yen cha phia ke vwe siere mi de ghwu? Oka ohwo vọ yen Oghene hepha? Jesu, ro dia Oyono rode na da ta: "Nọ, ka ke wẹ, guonọ ku wọ mre; hworo eche ke rhie ke wẹ." (Matiu 7:7) Guonọ omamọ ekpahonphiyo ru wọ sa vweroso, wo je o ben we-en.

1, 2. Enọ vọ yen ihwo nọ okieje?

3. Diesoro ihwo buebun wo roro ne ayen cha sa mre ekpahonphiyo ke enọ re ayen nọ-o?

4, 5. Enọ eghanhanre vọ yen kpokpo owe ewen? Diesoro o vwo fo ne wọ guonọ ekpahonphiyo rayen?

⁵ Siere wọ da “guṅṅo” ẹkpahonphiyo re enọ na oke-neje, wọ cha mre ayen vwe Baibol na. (Ise 2:1-5) Wo se vwo eruọ re ẹkpahonphiyo na. E cha nerhe wo yeren akpo re omavwerhovwen asaokiephana, ji vwo uvi re iphierophiyọ kpahen obaro na. E je a ta ota kpahen onọ ovo ro kpokpo ihwo buebun ewen.

OGHENE DAVWERHON RE AVWANRE, GBANE OHWO VE OKON?

⁶ Ihwo buebun roro ne Oghene davwerhon re avwanre-e. Ayen niro ne Oghene da ghene davwerhon re avwanre, mane akpo na rha dia ene-e. Kasan kasan oyen a da mre ifovwin, utuoma kugbe omaemuophiyọ. Ihworakpo muoga, ayen rioja, ji ghwe. Otioyena, ihwo evo ki roro, ‘O da diane Oghene davwerhon re avwanre, diesoro o rhe phi oba phiyo ojaerio nana eje-e?’

⁷ Ilori ẹga nerhe ihwo roro ne Oghene ohwo ve okon. Emu obrabra da phia, ke ayen tane, oyen ohore re Oghene, oyen obo ro guṅṅore. Womare eta yena, ke ayen tane Oghene yen so emu obrabra na. Ekevuovo, Baibol na tare ne Oghene **cha sa so obo re brare-e**. Jems 1:13 vwe avwanre ne, Oghene vwe obo re brare vwo davwan ohwo ne-e. O tare ne, “Oke re odavwini de te we oma, wọ ta ne, Oghene re davwe ovwe ni-i, kiridie a sa vwe umwemwu davwe Oghene ne-e, ye okpuyovwin royen davwe ohwo ovuovo ne-e.” Onana mudiaphiyọ ne, dede ne Oghene **je**

6. Diesoro ihwo evo vwo roro ne Oghene davwerhon re ojaerio raye-en?

7. (a) Idjerhe vo yen ilori ẹga vwo yono ihwo ne Oghene ohwo ve okon? (b) Diesoro o vwo mu avwanre ero ne o dia Oghene yen so eronvwon ebrabra re phia na-a?

rhe dobo re erɔnvwɔn ebrabra re phia ji-i, je ɔ dia ɔyen yen so aye-en. (Se Job 34:10-12.) Je e dje udje rɔyen.

8 Vwe ɛro roro eghene ɔshare ɔvo rɔ ve ɔse rɔyen gba dia uwewwin. ɔse na vwo ɛguɔnɔ kpahɔn mamɔ, ko ji yono obo ro se vwo brorhiɛn ro yovwirin. Ede ɔvo vwo te, ɔmɔ na de gbevwo so ɔse na, ɔ da kua ne uwewwin na. Ko ru erɔnvwɔn ebrabra vwe asan rɔ kua ra na, kɔ rhe ro okpetu. Wɔ sa tane ɔse na yen so okpetu ke ɔmɔ na kidie ɔ vwe uphen ke ne ɔ yanran? Ejo! (Luk 15:11-13) Kere ɔse yena, ɔghene da ihworakpo ji ɔke re ayen vwo gbevwo suɔ, ji ru obo re brare-e. Siere obo re brare da phia, avwanre karophiyɔ ne ɔ dia ɔghene yen soro-ɔ. ɔtiyena, o rhe fo ne a hanrho-on.

9 O vwo oboresoro ɔghene je rhe dobo re erɔnvwɔn ebrabra re phia ji-i. Wo che yono obore Bai-bol na ta kpahɔn vwe Uyovwinrota 11. Vwo imuero ne ɔghene vwo ɛguɔnɔ kpahen avwanre, ɔ dia ɔyen so ebenben re avwanre-e. Vwore uyota, ɔyen ɔvo yen se phi oba phiyɔ ebenben na eje.—Aizaya 33:2.

10 ɔghene ɔyen ohwo ɔfuanfon. (Aizaya 6:3) O ru obo re brare-e. ɔtiyena, a sa vwerosuɔ. ɔ dia ɔtiyeyen ihworakpo hepha-a. Ayen ru obo re brare ɔkiɔvo. Ohwo rɔ ma fuevun vwe usuon re ihworakpo dede tobɔ vwo ɛgba ro se vwo si umiovwo ne akpo na-a. Ekevuovo, ɔghene yen me vwo ɛgba. O vwo ɛgba ve owenvwe ro vwo si umiovwo re ihworakpo soro vwo

8, 9. Diesoro o vwo je fo ra vwɔ hanrhe ɔghene fikire ebenben avwanre? Dje udje rɔyen.

10. Diesoro o vwo mu avwanre ɛro ne ɔghene che si umiovwo na eje no?

no. O che si umiovwo na ejobi no bede.—**Se Une Re Ejiro 37:9-11.**

ERO VO YEN OGHENE VWO NI OJAERIỌ?

11 Ero vo yen Oghene vwo ni obo re phia vwe akpo na ve obo re phia ke we? Baibol na yonori ne Oghene “guono ososo.” (Une Re Ejiro 37:28) Otioyena, o davwerhon re obo ri yowwirin ve obo re brare. O vwo utuoma kpahen ojaeriọ re ihworakpo. Baibol na tare ne “o da da vwe udu royen” oke re umiovwo vwo von akpo na vwe oke awanre. (Jenesis 6:5, 6) Oghene ji rhi wene-e. (Malakae 3:6) Baibol na tare ne Oghene davwerhon wen.—**Se 1 Pita 5:7.**

12 Baibol na je tane Oghene ma ohworakpo hoho oma royen. (Jenesis 1:26) Onana mudiaphiyọ ne Oghene ma avwanre ve iruemu iyoyovwin. O da da we siere wo da mre ihwo re rioja, gba rien ne Oghene yen o ma da! Mavo yen avwanre ru rien?

13 Baibol na yono avwanre ne “Oghene he eguono.” (1 Jon 4:8) Eguono yen mu Oghene vwo ru kemu kemu ro rue. Otioyena, avwanre dje eguono ke ihwo kidie Oghene he eguono. Di roro: Wo de vwo egba wo vwo si oshenye ve ojaeriọ ejobi ne akpo na, wo che ruo? E, wo che ruo, kidie wo vwo eguono re ihwo. Ke Oghene vwo? O vwo egba na, o ji vwo eguono kpahen avwanre, o che si oshenye ve ojaeriọ ejobi no. Vwo imuero ne Oghene che ru orugba re ive na eje re dju-nute vwe otonphiyo re obe nana. Ekevuovo, wo ke sa vweroso ive nana, ofori ne wo nabo vughe Oghene.

11. Ero vo yen Oghene vwo ni ojaeriọ wen?

12, 13. (a) Diesoro avwanre vwo vwo eguono ve odavwe re ihwo efa, ero vo wo vwo ne ojaeriọ rọhe akpo na? (b) Diesoro o vwo mu avwanre ero ne Oghene che si oshenye ve ojaeriọ ejobi no?

ỌGHÈNÈ GUỌNỌRE NÈ WO VUGHE ỌYEN

14 Wọ da guọno dia ugbeyan rẹ ohwo, die yen oronvwon ẹsosuọ wọ cha vuẹ? Ode wẹn. Ọghẹnẹ vwo ode? Ẹga buebun yonori nẹ ode royen Ọghẹnẹ yere Ọrovwori, ẹkẹvuovo enana dia oderhi roye-en. Enana edova, kirobo rẹ “ovie” vẹ “iprẹsidentì” je dia edova. Ọghẹnẹ vuẹ avwanre nẹ ode royen Jihova. Une Rẹ Ejiro 83:18 (NW) da ta: “Jẹ ihwo riẹn nẹ wẹwẹ, rẹ ode wẹ dia Jihova na, Wẹ ọvo yen Me Kpenu vwe akpo na ejobi.” Ihwo ri si Baibol na, si ode rẹ Ọghẹnẹ phiyo abo

Wọ da guọno dia ugbeyan rẹ ohwo, ku wọ vuẹ ode wẹn. Ọghẹnẹ dje ode royen kẹ avwanre vwevunrẹ Baibol na

uriorin buebun. Jihova guọnọre nẹ wọ riẹn ode royen, ji se okeneje. O se ode na kẹ wẹ rere wọ sa vwọ dia ugbeyan royen.

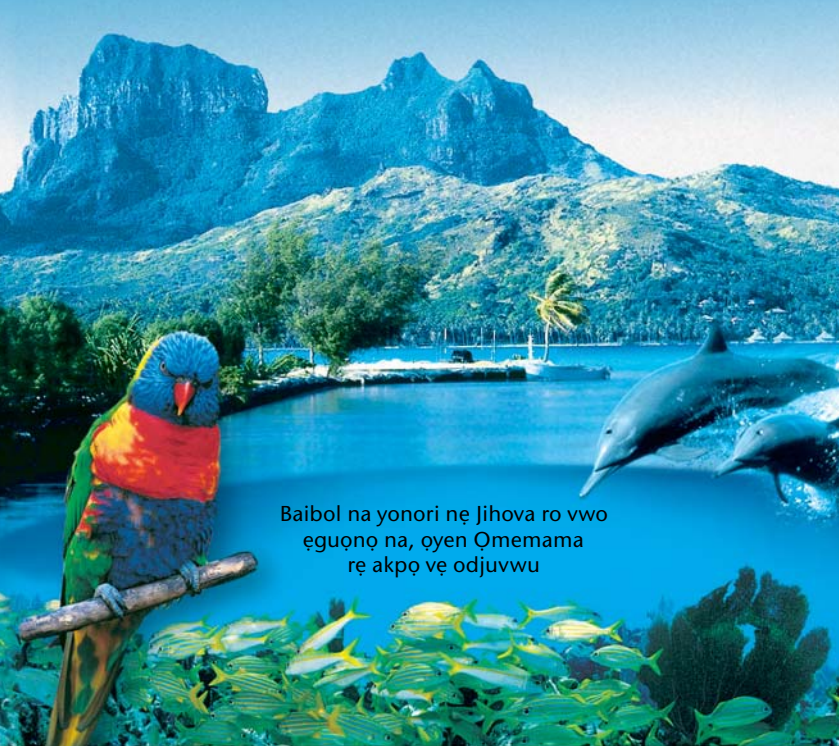
15 O vwo obore ode rẹ Ọghẹnẹ rọ dia Jihova na mudiaphiyọ. O mudiaphiyọ nẹ Ọghẹnẹ se ru ọhọre vẹ ive royen eje gba. O vwo emu vuovo rọ sa da obọ royen ji-i. Ọyen ọvo yen a sa vwẹ ode na vwo se.*

* Siẹrẹ Baibol wẹn rhe vwo ode na-a, yere wọ da guọno evuẹ efa kpahen otọ rẹ ode na vẹ obo re se wan, biko ni Eta rẹ Odjefiotọ 1.

14. Die yen ode rẹ Ọghẹnẹ, mavo avwanre ru riẹn nẹ ọ guọnọre nẹ e se ode na?

15. Die yen ode na Jihova mudiaphiyọ?

Baibol na yonori ne Jihova ro vwo
eguonon na, oyen Omemama
re akpo ve odjuvwu

16 Karophiyon obore Une Re Ejiro 83:18 (NW) ta kpahen Jihova: “We **ovo** yen Me Kpenu.” Ewophia 15:3 da ta: “Iruo wen pha rhuarho igbunu, E Orovwohwo Oghene Orovwoegba. Ososo kugbe uyota he idjerhe wen, E Ovie re oge ejobi.” Die yen odova na “Orovwoegba” mudiaphiyon? O mudiaphiyon ne, te akpo te odjuvwu, Jihova yen me vwo egba. Odova na “Ovie re oge ejobi” mudiaphiyon ne, Oghene heron ne

16, 17. Die yen oton re (a) “Orovwoegba”? (b) “Ovie re oge ejobi”? (c) ‘Omemama’?

awanre rhe. Une Re Ejiro 90:2 tare ne, ne rhirin re duvwu rhirin oyen Oghene vwọ herọ. Ota yena gbe ohwo unu!

17 Jihova oyo yen Omemama na. Ewophia 4:11 da ta: “Wowe he ohwo ro fori, Orovavwanre kugbe Oghene, ro reyọ urinrin kugbe ogho kugbe ogangan, kidie wowe re mama emu ejobi, ohore wen ayen vwọ herọ koyen a vwọ mama ayen.” Emekashe rehe odjuvwu, isio ra mre vwe obenu na, irhe re mo emamo kugbe iyerin rehe evunre urhie na, Jihova yen ma ayen eje!

Eguono re Ose
 avwanre rohe odjuvwu
 vwo kpahen avwanre
 rho no o re ose vwo
 kpahen emọ royen

WỌ SA DIA UGBEYAN RẸ JIHOVA?

18 Siẹrẹ ihwo evo de se kpahen iruemu iyoyovwin rẹ Jihova, osho ko mu ayen, kẹ ayen roro nẹ, ‘Oghene vwo egba mamọ, ohwo rode o rue, o ki ji sherabo kẹ ihworakpo, kọ ghene sa davwerhon me?’ Oghene guonore nẹ avwanre vwo oka rẹ iroro nana? Ejo. Jihova guono dia ugbeyan rẹ avwanre. Baibol na tare nẹ Oghene “sheri kẹ avwanre ohwo ovuovo-o.” (Iruo Rẹ Iyinkon Na 17:27) Oghene guonore nẹ wo sikere, o ji ve nẹ, o che “si kere owe.”—Jems 4:8.

19 Mavo wo sa vwo dia ugbeyan rẹ Oghene? Jesu tare nẹ: “Onana he arho ro vwo oba-a na, rere ayen vwo rien owe ovo rẹ Oghene rẹ uyota na, kugbe Jesu Kristi ru wo ji rhe na.” (Jon 17:3) Yono kpahen Jihova ve Jesu okeneje, ku wo cha nabọ rien ayen. Oke yena, ku wo se vwo arho rẹ bede. Kere udje, avwanre yonori jowwo nẹ “Oghene he eguono.” (1 Jon 4:16) Jihova ji vwo iruemu iyoyovwin efa. Baibol na tare nẹ Jihova oyen “Oghene ro ria ehore ve arodonwe, o fobo muophu-u, o ve eguono ve uyota.” (Eyanno 34:6) Jihova “Ohwo esiri ve evwoghovwo.” (Une Rẹ Ejiro 86:5) Oghene ohwo ro fuevun, ro ji vwo edirin. (2 Pita 3:9; Ewophia 15:4) Wo vwo se Baibol na, wo che yono kpahen iruemu iyoyovwin efa rẹ Jihova vwori.

20 Mavo wo se vwo sikere Oghene, je wo sa mre-ẹ?

18. Diesoro ihwo evo vwo roro nẹ ayen cha sa dia igbeyan rẹ Oghene-ẹ? Die yen Baibol na yonori?

19. (a) Mavo wo sa vwo dia ugbeyan rẹ Oghene? (b) Iruemu rẹ Jihova vo yen me je we?

20-22. (a) Mavo avwanre se vwo sikere Oghene, je a sa mre-ẹ? (b) Die wo che ru siẹrẹ ihwo evo da vuẹ wẹ nẹ wo dobo rẹ uyono rẹ Baibol na ji?

(Jõn 1:18; 4:24; 1 Timoti 1:17) Wo de se kpahen Jihova vwevunre Baibol na, ku wõ cha nabõ vughe kere Ohwo rõ herõ den. (Une Rẽ Ejiro 27:4; Rom 1:20) Wo vwo yono kpahen Jihova na, ẽguõõ wẽn kpahõn kõ cha ganphiyõ, ku wo ji sikere kpekpekepe.

21 Ku wõ cha riẽn nẽ Jihova õyen Ose rẽ avwanre. (Matiu 6:9) Oyen ke avwanre arhõ, õ je guõõ nẽ avwanre yeren omamõ akpõ, kirobo rẽ ose ro vwo ẽguõõ rẽ emõ royen ji ruẽ ke ayen. (Une Rẽ Ejiro 36:9) Baibol na yonori nẽ wõ sa dia ugbeyan rẽ Oghene. (Jems 2:23) Di roro, Jihova rõ dia Omema ma rẽ akpõ ve odjuvwu guõõre nẽ wõ dia ugbeyan royen!

22 Ihwo evo sa vuẽ wẽ nẽ wõ dobo rẽ uyono rẽ Baibol na ji. Oshõ se mu ayen nẽ wo che wene ẽga wẽn. Ekevuoõvo, wo je ohwo vuõvo dobo rẽ ugbeyan wẽn ve õ rẽ Jihova je-ẽ. Oyehe Ugbeyan ro me yovwin ru wo se vwo.

23 Wo vwo yono Baibol na, wo che ghwe se vwo eruõ rẽ erõnvwõn evo-o. Wo je oma vo wẽ wõ vwõ nõ enõ yerẽ guõõ ukecha-a. Jesu tare nẽ, avwanre vwo-makpotõ kere imitete. (Matiu 18:2-4) Kirobo avwanre riẽnre, imitete nõ enõ mamõ. Oghene guõõre nẽ wõ mre ẽkpahõnphiyõ rẽ enõ wẽn. Otioyena, nabõ fuereõ Baibol na, rere wo vwo vwo imuõro nẽ obo vwo yono na ghini uyota.—**Se Iruo Rẽ Iyinkõn Na 17:11.**

24 Re vwo yono Baibol na õyen idjerhe ro me yovwin ra vwõ riẽn Jihova. Vwe uyovwinrota rõ vwõ kpahen õnana, e che yono oboresorõ Baibol na vwõ fene ẽbe efa.

23, 24. (a) Diesorõ õ vwo fo nẽ wõ nõ enõ õkeneje? (b) Die yen e che yono vwe uyovwinrota rõ vwõ kpahen õnana?

UYOTA 1

ONO YẸN ỌGHẸNẸ?

“Wọwẹ re mama emu ejobi.”—Ẹvwọphia 4:11

Die yen Baibol na se yono avwanre kpahen Ọghẹnẹ?

Ẹvwọphia 15:3

Ọghẹnẹ yen me vwo Ẹgba vwe odjuvwu vẹ akpọ.

Une Rẹ Ejiro 90:2

Ọ herọ nẹ awanre rhe.

Matiu 6:9

Ọghẹnẹ yen Ọsẹ rẹ avwanre. Ọ guṅṅore nẹ avwanre yeren omamọ rẹ akpọ.

Iruo Rẹ Iyinkon Na 17:27

Ọghẹnẹ guṅṅo dia ugbeyan rẹ avwanre.

UYOTA 2

ỌGHẸNẸ VWO ODE

“[“Jihova yen,” NW] ode mẹ bẹdẹ.”—Eyanno 3:15

Diesoro ode rẹ Ọghẹnẹ vwọ ghanre?

Une Rẹ Ejiro 83:18

Ọghẹnẹ vuẹ avwanre nẹ ode royen Jihova. “Ọghẹnẹ” vẹ “Ọrovwori” dia oderhi roye-en. Eyen edova, kerẹ “ovie” vẹ “iprẹsidentì.” Jihova guṅṅore nẹ wo se ode royen.

Eyanno 3:14

Ode royen mudiaphiyọ, “Ọ ro se ru Kemu Kemu ro Rhere Ẹwẹn.” Kiridie nẹ Jihova yen ma eronvwon ejobi, o se ru ohore vẹ ive royen eje gba.

UYOTA 3**JIHOVA VWO ẸGUỌNỌ
RẸ AVWANRE**

“Oghẹnẹ hẹ ẹguọnọ.”—1 Jọn 4:8

Die yen ẹguọnọ rẹ Oghẹnẹ mudiaphiyọ kẹ avwanre?

Eyanno 34:6;

Une Rẹ Ejiro 37:28

Oyen ohwo rẹ arodonvwẹ. O vwo ẹguọnọ kpahen uyota vẹ orhiẹn-ebro rẹ abavo.

Une Rẹ Ejiro 86:5

O vwo ghovwo.

2 Pita 3:9

O vwo edirin rẹ avwanre.

Ẹvwọphia 15:4

Ẹguọnọ rọyen kpahen avwanre rheriẹ-ẹ.

UYOTA 4**ỌGHẸNẸ VWẸROTE WE**

“Vwẹ ẹnwan wẹn ejobi vwọ ya, kidie oye re vwẹ ẹro te we.”—1 Pita 5:7

Mavọ wo ru riẹn nẹ Oghẹnẹ ghene vwẹrote we?

Une Rẹ Ejiro 37:9-11

O veri nẹ o che si ojaeriọ no, o me rha rhuẹrẹ umiovwọ eje rẹ ihworakpọ soro phiyo.

Jems 4:8

Jihova guọnọre nẹ wọ dia ugbeyan rọyen.

Jọn 17:3

Wo vwo yono kpahen Jihova kpobarophiyọ na, jẹ ẹguọnọ wẹn kpahọn je ganphiyo.

BAIBOL NA—ỌBE RO NẸ OBO RẸ ỌGHẸNẸ RHE

MAVO oma ru we siẹrẹ ugbeyan wẹn de ruẹse kẹ wẹ? Aphro herọ-ọ, wo brokpakpa rhie, oma vwerhen owẹ nẹ ugbeyan wẹn vwo ọdavwẹ wẹn. Wọ je nabo kpẹwẹ.

² Baibol na, ọyen okẹ ro nẹ obọ rẹ Ọghẹnẹ rhe. A cha sa mřẹ evuẹ rehe evun royen vwe asan ọfa-a. Kere udje, ọ vuẹ avwanre nẹ Ọghẹnẹ yen ma odjuvwu, akpo, kugbe ọshare vẹ aye řesosuo. Baibol na vonre vẹ ichebro re sa chon avwanre uko siẹrẹ avwanre de hirharoku ebenben. Vwевunrẹ Baibol na, avwanre yono obore Ọghẹnẹ che vwo ru akpo na phiyo iparadaisi vwo nene ọhore royen. Baibol na ghini uvi rẹ okẹ!

³ Wo vwo yono Baibol na, wọ cha riẹn nẹ, Ọghẹnẹ guonore nẹ wọ dia ugbeyan royen. Oyerinkugbe wẹn vẹ ọ rẹ Jihova cha ganphiyo siẹrẹ wo de yono kpahon okeneje.

⁴ A fan Baibol na kpo ejajẹ ri te omare 2,800. Odui- ma buebun rẹ Baibol na yen a teyenphia re. A da ghare ihworakpo na phiyo eken 100, eken ro vřẹ 90 yen se Baibol na vwe ejajẹ rayen. **Kudughwřen kudughwřen**, ọyen a vwo ghare Baibol na kẹ ihwo re vřẹ oduduru ovo. Vwọrẹ uyota, o vwo ọbe vuovo re se vwo dje Baibol na-a.

1, 2. Diesoro Baibol na vwo dia okẹ oghanhanre ro nẹ obọ rẹ Ọghẹnẹ rhe?

3. Die wọ cha riẹn, ru wo vwo yono Baibol na?

4. Die yen vwerhen owẹ oma kpahen Baibol na?

New World Translation of the Holy Scriptures
herọ vwe ejaje buebun

5 “Oghene mu ihwo vwo si” Baibol na. (Se 2 Timoti 3:16, NW.) Ihwo evo se roro ne, ‘Mavọ yen Baibol na vwo ne obọ re Oghene rhe, je ihworakpo yen siro?’ Baibol na da ta: “Ihwo re ewen ofuanfon na muru yen ta ota ro ne obọ re Oghene rhe.” (2 Pita 1:21, NW) Edia nana pha kerẹ oga ro vwo ikopin, rọ vuẹ osiebe royen ne o si ileta. Ono yen vwo ileta na? Oga na yen vworo, o dia osiebe na-a. Otioyena, Oghene yen vwo Baibol na, o dia ihwo ro vwo sio-o. Oghene yen vwe ukęcha ke ayen vwo si iroro royen phiyoto. Baibol na,

5. Diesoro a sa vwọ tanẹ “Oghene mu ihwo vwo si” Baibol na?

ghini “ota re Oghene.”—1 Teshalonaika 2:13; ni Eta re Odjefiotu 2.

BAIBOL NA PHA GBAGBA

6 Ikpe re vře 1,600, oyon e vwo si Baibol na. Ihwo ri siro yerin vwe oke sansan. Evo kpo isikuru, efa rare-e. Kere udje, ovo usun rayen idokto. Efa eghwere, ihwiyerin, isuigode, emraro, iguedjo, kugbe ivie. Dede ne ihwo sansan yen siro, eta rehe evun royen vwoso ohwohwo-o.*

7 Obe resosuo re Baibol na dje obore ebenben re ihworakpo tonphiyo wan, obe ro koba da rha vwe avwanre obore Oghene che si ebenben na no, ji ru akponeje phiyo iparadasi. Baibol na gbikun obo re phiare ikpe uriorin buebun re wanre, re nerhe avwanre rien ne ohore Oghene ruegba okieje.

8 Baibol na dia obe re egbaerianrien yere obe re vwo yono ihwo vwe isukuru-u, ekvuvovo obo ro ta kpahen uyono re egbaerianrien dia gbagba okeneje. Oyon obo avwanre sa rhero royen vwo ne obe ro ne obo re Oghene rhe. Kere udje, vwevunre obe re Livitikos, Oghene vwe irhi ri shekpahen omakpokpo vwo ke ihwo re Izrel. E si irhi nana oke grongron tavwen ihwo ke rhe rien kpahen obo re so oga ke ihworakpo. Baibol na taro gbagba ne e mu akpo na kpahen emu vuovo-o.

* Ihwo evo tare ne eta re Baibol na vwoso ohwohwo, je ota yena dia uyota-a. Ni uyovwinrota 7 re obe na, *The Bible—God’s Word or Man’s?* re Iseri re Jihova teyenphia.

6, 7. Diesoro a sa vwo tane eta rehe evunre Baibol na vwoso ohwohwo-o?

8. Djunte idje ri djerephia ne obo re Baibol na ta kpahen uyono re egbaerianrien pha gbagba.

(Job 26:7) O vwo ọke ọvo ihwo vwo roro nẹ akpọ na pha pẹpẹghẹ, ẹkẹvuovo Baibol tare nẹ akpọ na pha ghorien ghorien.—Aizaya 40:22.

⁹ Ikuegbe rehe Baibol na pha gbagba. Ọkiovo, iyenren re ẹbe ikuegbe re ihworakpọ gba-a, kidie ihwo ri si ayen ta uyota-a. Kerẹ udje, siere e de phi orere rayen kparobo vwe ofovwin, ayen rhonvwa djunute-e. Ẹkẹvuovo, ihwo ri si Baibol na ihwo uyota, ayen tobọ djunute ọke re vwo phi ihwo re Izrel kparobo vwe ofovwin. Ayen ji si kpahen oruchọ rayen. Kerẹ udje, vwe obe re Ukeri, Mosis si oruchọ royen ro nerhe Ọghene ghwoquo phiyoto. (Ukeri 20:2-12) Evun-efuon re ihwo ri si Baibol na djerephia nẹ obo re Ọghene yen Baibol na nurhe. Ọtiyena, avwanre sa vweroso Baibol na.

ỌBE RẸ AGHWANRE

¹⁰ “Ọbe ofuanfon na ejobi re Ọghene mu ihwo vwo si na, vonre ve erere ke uyono, ẹghwoquo, erhuere phiyọ.” (2 Timoti 3:16, NW) Uchebro re Baibol na vwe ukecha ke avwanre nonena. Jihova rien obore avwanre hepha, ọtiyena, o vwo eruọ re iroro ve odavwe re avwanre. Ọ nabọ vughe avwanre fioto, ọ guonore nẹ oma vwerhen avwanre. Ọ rien obo ri fo ke avwanre ve obo ri je fo.

¹¹ Vwe Matiu uyovwin 5 re te 7, Jesu ke avwanre ichebro ri shekpahen obo re se vwo vwo omavwerhovwen, obore avwanre ve ihwo efa se vwo yerinku-

9. Die yen evun-efuon re ihwo ri si Baibol na nerhe avwanre rien?
10. Diesoro uchebro re Baibol na sa vwo chon avwanre uko nonena?

11, 12. (a) Omamo re uchebro vọ yen Jesu vwophia vwe Matiu uyovwin 5 re te 7? (b) Eronvwon efa vọ yen avwanre se yono nẹ Baibol na rhe?

gbe, obo ra nẹrhovwo wan, kugbe ubiẹro ro fori nẹ e vwo nẹ igho. Dede nẹ ẹgbukpe 2,000 wanre, eta rẹ Jesu na ji vwo ẹgba, a je sa vwe ayen ruiruo nonẹna.

12 Vwevunrẹ Baibol na, Jihova yono avwanre iji ri shekpahen akpeyeren rẹ orua, iruo, kugbe oborẹ avwanre vẹ ihwo se vwo yerinkugbe vwọ rẹ ufuoma. Baibol na sa chon avwanre uko okeneje, otoro oka rẹ ohwo rẹ avwanre hepha, asan rẹ avwanre dia, yere ebẹnben avwanre hirharoku-u.—**Se Aizaya 48:17**; ni Eta rẹ Odjefiotọ 3.

WỌ SA VWEROSO AROEMRẸ RẸ BAIBOL NA

13 Aroemrẹ buebun vwevunrẹ Baibol na rugba re. Kerẹ udje, Aizaya mraro nẹ a cha ghwoṛọ orere rẹ Babilon. (Aizaya 13:19) O dje obo ra cha ghwoṛọ wan. Orere na vwo ẹche ride vẹ urhie rọ riarierẹ phiyo. Ẹkẹvuovo, Aizaya mraro nẹ urhie na cha kpọ, e ji che rhie ẹche rẹ orere na phiyo. Isodje na cha ro evunrẹ orere na ababọ rẹ ofovwin. Aizaya tobọ tanẹ ohwo re se Sairos yen che phi Babilon kparobọ.—**Se Aizaya 44:27–45:2**; ni Eta rẹ Odjefiotọ 4.

14 Ẹgbukpe 200 vwọ wan nu, isodje evo da kpare ofovwin rhe Babilon. Ono yen onotu rayen? Sairos ovie rẹ Pẹsha, kirobo rẹ aroemrẹ na djere. Onana yen otonphiyo rẹ orugba rẹ aroemrẹ na.

15 Ihwo rẹ Babilon ruẹ orẹ vwe ason rẹ edẹ yena. Oshọ vuovo mu aye-en, kidie igbehe rode vẹ urhie riarie orere na phiyo. Ẹkẹvuovo, Sairos da ton ugbo rere urhie na vwọ dje kpo asan ofa, ame na da kpọ te edia rẹ isodje rẹ Pẹsha da sa vwe owọ sharie wan. Kẹ mavọ

13. Die yen Aizaya mraro nẹ ọ cha phia kẹ orere rẹ Babilon?

14, 15. Mavọ yen aroemrẹ rẹ Aizaya rugba wan?

Aizaya rọ dia ọvo
usun rẹ ihwo ri si
Baibol na, mraro
nẹ e che phi
Babilon kparobo

yen ayen sa vwo wan igbẹhẹ orere na vrẹ? Kirobo ra mraro royen, eche rẹ orere rẹ Babilon rhie phiyo, rọ nerhẹ isodje na sa ro orere na ababo rẹ ofovwin.

16 Aizaya mraro nẹ ukuoto royen, ohwo vuovo rha

16. (a) Die yen Aizaya tare nẹ ọ cha phia kẹ Babilon vwe ukuoto royen? (b) Mavo yen avwanre ru rien nẹ aroemre rẹ Aizaya rugba?

cha dia Babilon bede-ẹ. O de si: “A gbe sa vwọ reuku bede-ẹ eyẹ e gbi yeren vwẹ uvwiẹ na bede-ẹ.” (Aizaya 13:20) Aroemre nana rugba? Asan re Babilon hepaha jowwo, ro vwẹ imaili 50 vwo sheri ne Baghdad vwẹ Iraq, iwurhie ovo yen herọ, o rhe vwo ohwo vuovo ro dia etiyin asaokiephana-a. Jihova vwẹ “uhwerhe re ughwu vwo hwerhe.”—Aizaya 14:22, 23.*

17 Rọ vwọ diane aroemre re Baibol buebun rugba re na, onana mudiaphiyọ ne, avwanre sa vweroso obo re Baibol na ta kpahen obaro na. Avwanre se vwo imuero ne, Jihova che ru ive royen ro vwo ru akpo na phiyọ iparadaisi gba. (Se Ukeri 23:19.) Vwore uyota,

* Vwọ kpahen aroemre re Baibol efa, ni arube 27-29 re ibrosho na *A Book for All People* re Iseri re Jihova teyenphia.

17. Diesoro avwanre sa vwọ vweroso ive re Ọghene ejobi?

Ọghworo re Babilon

avwanre vwo “iphięrophiyọ rẹ arhọ rẹ bẹdẹ na, rẹ Ọghẹne rẹ uyota na ve phiyọ rhabae rhe.”—Taitọs 1:2.*

BAIBOL NA SE WENE AKPEYEREN WẸN

18 Avwanre yonori nẹ o vwo ọbe ọfa re se vwo dje Baibol na-a. Eta rehe evunre Baibol na vwọso ohwo-hwo-o. Obo rọ ta kpahen egbaerianriẹn vẹ ikuegbe, pha gbagba. Ọ vwẹ uchebro rẹ aghwanre vwọ kẹ avwanre, ọ je vọn vẹ aroemre buebun ri rugba re. O ji vwo eronvwon efa rehe Baibol na. Ọyinkon Pol siri nẹ, “Ota rẹ Ọghẹne na ọkpokpo gbrogbrọ sasasa.” Die yen ota yena mudiaphiyọ?—**Se Hıbru 4:12.**

19 Baibol na se wene akpeyeren wẹn. Ọ sa vwẹ ukẹcha kẹ wẹ vwọ riẹn oka rẹ ohwo wọ ghene hepaha. Ọ sa chon wẹ uko vwọ riẹn iroro vẹ ọdavwẹ wẹn. Kerẹ udje, avwanre se roro nẹ avwanre vwo ẹguonọ rẹ Ọghẹne. Ẹkẹvuovo avwanre ghini se djephia nẹ avwanre vwo ẹguonọ rẹ Ọghẹne, ọ da diane avwanre ru obo rẹ Baibol na tare.

20 Baibol na ghini ọbe ro nẹ obo rẹ Ọghẹne rhe. Ọghẹne guonore nẹ wo se Baibol na, yono, ji vwo ẹguonọ royen. Dje ọdavwaro wẹn kpahen okẹ nana, wo ji rhe yono ọkieje. Ọtiọyena, ku wo che vwo ẹruọ rẹ ọhore Ọghẹne vwọ kẹ ihworakpo. Vwẹ uyovwinrota rọ vwọ kpahen onana, avwanre che yono kpahen ọhore yena.

* Oghworo rẹ Babilon oyan ovo usun rẹ aroemre rẹ Baibol ri rugba. Wọ sa mre aroemre ri shekpahen Jesu Kristi vwevunre Eta rẹ Odjefioto 5.

18. Mavọ yen Pol djise rẹ “ota rẹ Ọghẹne”?

19, 20. (a) Mavọ yen Baibol na sa chon wẹ uko vwọ riẹn oka rẹ ohwo ru wọ hepaha? (b) Mavọ wo se vwo djephia nẹ wo vwo ọdavwaro kpahen okẹ rẹ Baibol na?

UYOTA 1

OBO RẸ ỌGHẸNẸ YEN
BAIBOL NA NU RHE

“Ọbe ọfuanfon na ejobi rẹ Ọghẹnẹ mu ihwo vwo si na.”—2 Timoti 3:16, *NW*

Idjerhe vọ yen Baibol na vwo fẹnẹ ẹbe efa?

A fan Baibol na kpo ejajẹ ri te omare 2,800, oduima buebun rẹ Baibol na yen a je teyenphia re.

A cha sa mrẹ evuẹ rehe evun royen vwe asan ọfa-a.

1 Tẹsalonaika 2:13

Ọghẹnẹ yen vwo Baibol na.

2 Pita 1:21

Ọghẹnẹ vwe ukecha ke ihwo vwo si iroro royen phiyoto.

UYOTA 2

BAIBOL NA ỌBE RẸ AROẸMRẸ

“Ọghẹnẹ rẹ uyota.”—Taitos 1:2

Diesoro wọ sa vwo vweroso Baibol na?

Aizaya 44:27–45:2

Ikpe ujinrin buebun tavwen a ke ghwoṛo Babilon, Baibol na mraro rẹ obo ra cha ghwoṛo wan.

2 Timoti 3:1-5

AroẸmrẹ rẹ Baibol re ruẹgba asaokiephana.

Ukeri 23:19

Avwanre sa vweroso obore Baibol na ta kphahen obaro na.

UYOTA 3**E SI BAIBOL NA RERE Ọ VWẸ
UKĘCHA KẸ WẸ**

“Mẹvwe Ọrovohwo Ọghẹne wẹn, ro yono uwe vwo mre erere.”—Aizaya 48:17

Die yen wo yono kpahen Baibol na re?

Job 26:7; Aizaya 40:22

Obore Baibol na ta kpahen uyono re egbaerianriẹn pha gbagba.

Ukeri 20:2-12

Ihwo re uyota yen si Baibol na.

Matiu 5-7

Jesu ke avwanre ichebro ri shekpahen obo re se vwo vwo omavwerhovwen, obore avwanre ve ihwo efa se vwo yerinkugbe, obo ra nerhovwo wan, kugbe ubiero ro fori ne e vwo ne igho.

UYOTA 4**BAIBOL NA SE WENE
AKPEYEREN WEN**

“Ota re Ọghẹne na ọkpokpo gbrogbro sasasa.”
—Hibru 4:12

Die yen Ota re Ọghẹne se ru ke we?

- Ọ sa vwe ukecha ke we vwo vwo eruọ re ohore re Ọghẹne.
- Ọ sa vwe ukecha ke we vwo riẹn oka re ohwo wo hepha.
- Ọ sa vwe ukecha ke we vwo vwo riẹn obore Ọghẹne guonọ mie we.

Ọghẹne guonore ne wo se, yono, ji vwo eguonore re Baibol na.

DIE YEN ỌHỌRE ỌGHÈNÈ VWỌ KÈ IHWORAKPỌ?

ỌHỌRE Ọghènè vwọ kẹ ihworakpọ vwerhen oma mamọ. Jihova ma ọshare vẹ aye rẹsoso, Adam vẹ Ivi, rere ayen vwọ dia ogba rọ pha yoyovwin. Ọghènè guonore nẹ ayen vwịe emọ, ru akpọneje phiyo iparadaisi, ji vwerote eranvwe na.—Jẹnẹsis 1:28; 2:8, 9, 15; ni Eta rẹ Odjefiotọ 6.

² Wo rorori nẹ avwanre ghini se yerin vwẹ iparadaisi? Jihova da ta: “Me ta nure, mi ji se ruo gba.” (Aizaya 46:9-11; 55:11) Vwọrẹ uyota, Ọghènè che ru obo veri, o vwọ emu vuovo rọ cha dobo royen ji-i. Jihova tare nẹ, o vwọ oboresoro ọ vwọ ma otorakpọ na, “ọ vwẹ ozighi ma-a,” koyen ọ marọ kufia-a. (Aizaya 45:18) Ọ guonore nẹ ihwo dia otorakpọ na eje. Oka rẹ ihwo vọ yen Ọghènè guonore nẹ e dia otorakpọ na, mavọ yen ayen cha dia kri te? Baibol na da ta: “**Ọvwata** [yẹrẹ ohwo ro nyẹme] cha re ughwẹ rẹ otọ na, kọ **dia enu royen bẹde**.”—Une Rẹ Ejiro 37:29; Ewophia 21:3, 4.

³ Ihwo muọga, ji ghwẹ nonẹna. Vwẹ asan buebun, ihwo họnra, ji hwe ohwohwo. O muero nẹ onana dia ọhọre rẹ Ọghènè-ẹ. Die yen phiare? Baibol na ovo yen sa vuẹ avwanre.

1. Die yen ọhọre Ọghènè vwọ kẹ ihworakpọ?
2. (a) Mavọ yen avwanre ru riẹn nẹ Ọghènè che ru ọhọre royen gba? (b) Die yen Baibol na ta kpahen akpeyeren rẹ bẹde?
3. Ọ vwọ dianẹ ihworakpọ muọga, ji ghwẹ na, onọ vọ yen wọ sa nọ?

OVWEGHREN RE OGHENE

4 Baibol na vue avwanre ne, Oghene vwo ovweghwen ovo, ode royen, "Idebono kugbe Uko." Eshu ta ota ke Ivi vwe ogba re Iden womare orodeko. (Ewophia 12:9; Jenesis 3:1) Eshu ruro rere o vwo hoho ne orodeko na yen ta ota.—Ni Eta re Odjefioto 7.

5 Oghene yen ma Idebono ro dia Eshu na? Ejo! **Ama-kashe ovo** rohe odjuvwo oke re Oghene vwo ma akpo na vwo ke Adam ve Ivi, **oyen hirhe oma phiyọ Idebono.** (Job 38:4, 7) Mavo o sa vwo dia otioyen? Mavo yen ohwo re uyota sa vwo dia oji? E wiere kere oji-i. Ekevuovo, o de vwo urhurusivwe kpahen obo re dia oroye-en, o de ji **roro kpahon okeneje**, urhurusivwe obrabra royen na ko cha ganphiyọ. Uphen de rhiephyoye ke, ko che cho oronvwon na. Otioyena, ko cha rhe dia oji.—**Se Jems 1:13-15**; ni Eta re Odjefioto 8.

6 Ona yen obo re phia ke amakashe yena. Oke re Jihova vwo ma Adam ve Ivi nu, ko vue ayen ne, ayen wiewe emọ rere ayen "von akpo na." (Jenesis 1:27, 28) O sa diane amakashe yena rorori ne, 'ofori ihworakpo vwo ga, ukpere Jihova!' Kidie ne o roro kpahon okeneje, ko rhi vwo urhurusivwe kpahen obo re dia o re Jihova. Amakashe yena guonore ne ihworakpo ga oyen. O da phien Ivi womare efian ro gun vwo ke. (**Se Jenesis 3: 1-5.**) Otioyena, o da rhe dia Eshu, Idebono na, ro dia ovweghwen re Oghene.

7 Adam ve Ivi nyeme re Oghene-e, ayen da re omamo

4, 5. (a) Ono yen ta ota ke Ivi womare orodeko vwe ogba re Iden? (b) Mavo yen ohwo re uyota sa vwo dia oji?

6. Mavo yen amakashe ovo rhe vwo dia ovweghwen re Oghene?

7. (a) Diesoro Adam ve Ivi vwo ghwu? (b) Diesoro avwanre vwo ghwa, ji ghwe?

na. (Jenesis 2:17; 3:6) Ayen ru umwemwu vwoŝo Jihova, oke vwo yan obaro, ayen de ghwu kirobo re Jihova vwe ayen jovwo. (Jenesis 3:17-19) Emo rayen je irumwemwu, koyensoro ayen vwo ghwe. (Se Rom 5: 12.) Rere e se vwo vwo eruŝo re oboresoro emo re Adam ve Ivi je vwo dia irumwemwu, gbe roro kpahen udje re umuko re vwo ruŝ ibredi. Umuko na da miŝghen, die yen cha phia ke ibredi eje ra vwe umuko yena ru? Ayen ji che vwo oka re emiŝghen yena. Oke re Adam vwo je eme re Oghene enyo, o da rhe dia orumwemwu. Kidie avwanre eje emo re Adam, avwanre je irumwemwu, yerŝ avwanre vwo oka re "emiŝghen" kirobo re Adam vwori. Kidie ne avwanre irumwemwu na, avwanre ke ghwa, ji ghwe.—Rom 3:23; ni Eta re Odjefioto 9.

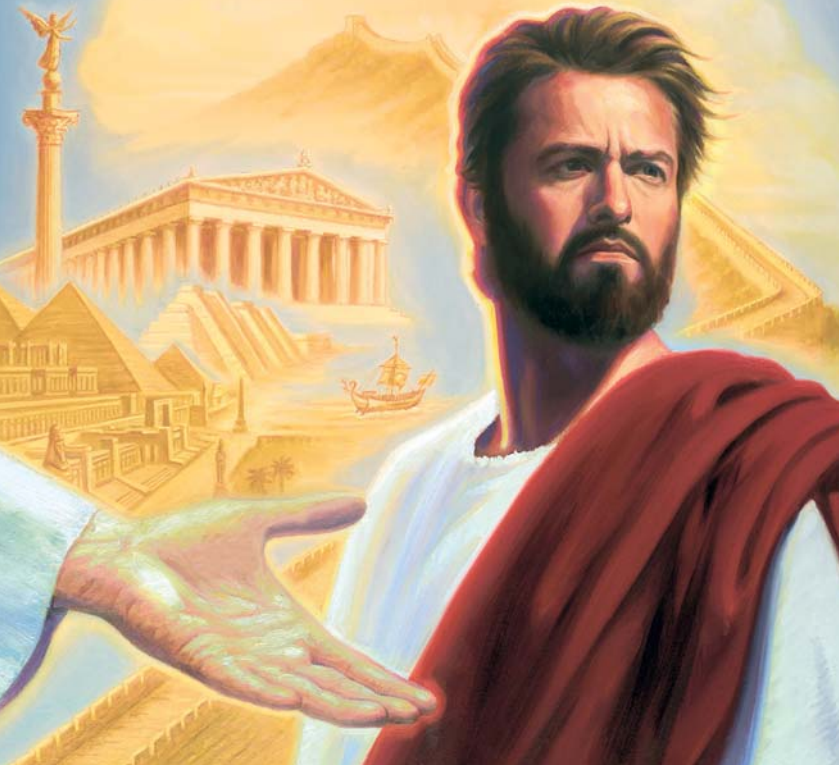
8 Idŝbono yen ton ewoŝua re usuon re Jihova phiyo, oke ro vwo phien Adam ve Ivi vwo ru umwemwu. O guoŝore ne ayen vwo imuero ne Jihova orharhe osun ro phien ayen, ohwo ro guoŝo erhuvwu raye-en. Eshu ko dje ne ihworakpo sa dia ababo re usuon re Oghene, koyen Adam ve Ivi se brorhien re obo re brare ve obo ri yovwirin komobo rayen. Die yen Jihova che ru? Ihwo evo rorori ne, mane Oghene ghwoŝo otu ri gbevwoŝuo na ugege yena. Oyena sa kpahenphiyo ewoŝuo re Idŝbono? Ejo.

9 Otiyena, Jihova rha ghwoŝo irumwemwu na ugege yena-a. Ukperŝ otiyen, o da vwe uphen ke ihworakpo ne ayen sun omobo rayen. Onana che djephia ne Eshu oŝworeŝian, ne Jihova yen rien obo ri me yovwin vwo ke ihworakpo. E che yono evue efa kphoŝ

8, 9. (a) Die yen Idŝbono guoŝore ne Adam ve Ivi vwo imuero kpahen? (b) Diesoro Jihova rha ghwoŝo ihwo ri gbevwoŝuo na ugege yena-a?

vwe Uyovwinrota 11 re obe nana. Ekevuovo, mavo wo ni orhiyen re Adam ve Ivi bruru na? Orhiyen ayen bruru re ayen vwo kerho re Eshu ukpere Oghene na, gbare? Jihova yen ke Adam ve Ivi kemu kemu re ayen vwori. O ke ayen arho ogbagba, ogba oyoyovwin re ayen dia, kugbe

O rha dia Eshu yen suen akpo na-a,
o sa vwe Jesu ne o cha vwe usuon
re akpo na vwo ke?

owian rọ kẹ ayen omavwerhovwen. Jẹ Eshu ru erhuvwu vuovo kẹ aye-en. Ọ da dia owe, die wo che ru?

10 Nonẹna, avwanre ohwo vuovo ji vwo oka rẹ orhiẹn ọtiọyen rẹ avwanre che bru, re mu arhọ rẹ avwanre kpahen. Avwanre sa jẹ oje ra vwọ kerhọ rẹ Jihova kerẹ Osun rẹ avwanre, rere avwanre dje Eshu phiyọ ọvwọrefian. Yẹrẹ avwanre sa jẹ Eshu kerẹ osun rẹ avwanre. (Une Rẹ Ejiro 73:28; se Ise 27:11.) Ihwo re kerhọ rẹ Jihova nonẹna bunru-un. Vwọrẹ uyota, ọ dia Ọghẹnẹ yen sun akpọ na-a. Ọ rha dia Ọghẹnẹ yen suon, kẹ ono yen suon?

ONO YEN SUẸN AKPỌ NA?

11 Jesu riẹn ohwo ro suẹn akpọ na. Vwẹ ẹdẹ ọvo, Eshu da “vwẹ uvie rẹ akpọ na ejobi vwọ nẹ, kugbe urinrin rọyen ejobi.” Eshu da ta kẹ Jesu nẹ, “Enana ejobi ke dia e wẹn, ọ da dianẹ wo diguẹ kẹ vwẹ re wọ da ga vwẹ.” (Matiu 4:8, 9; Luk 4:5, 6) Gba nọ oma wẹn, ‘ọ rha dia Eshu yen vwo usuon rẹ akpọ na-a, ọ sa vue Jesu nẹ ọ cha vwẹ ayen kẹ?’ Ejo. Eshu yen vwo usuon na eje.

12 Ọkiọvo wo roro: ‘Mavọ ọ vwọ dianẹ Eshu yen suẹn akpọ na? Ọ dia Jihova Ọghẹnẹ ro me vwo ẹgba na, yen ma akpọ ma odjuvwu?’ (Evwọphia 4:11) E, Ọyen ma ayen, ẹkẹvuovo, Jesu djere pphẹn nẹ Eshu yen “osun rẹ akpọ nana.” (Jọn 12:31; 14:30; 16:11) Ọyinkọn Pọl se Eshu nẹ ọ yehe “[“ọghẹnẹ,” NW] rẹ akpọ nana.” (2 Kọrẹnt 4:3, 4) Ọyinkọn Jọn de ji si nẹ, “akpọ na ejobi hẹ obọ rẹ ogangan rẹ ohwo umwemwu na.”—1 Jọn 5:19.

10. Orhiẹn ọghanghanre vọ yen avwanre ohwo vuovo che bru?

11, 12. (a) Die yen avwanre yono nẹ ọdavwini rẹ Eshu davwen Jesu ni? (b) Ẹkpọ rẹ Baibol vọ yen djerephia nẹ Eshu yen suẹn akpọ na?

MAVO YEN A CHA GHWORO AKPO RE IDĒBONO NA WAN?

13 Akpo na miovwɛn phiyo kede kede. A mre ifowin, umiovwɛ, ophiɛvwɛ kugbe ozighi vwɛ asan eje. O vwo obore ihworakpo davwen te-e, ayen che se si ebenben re akpo na no-o. Ekevuovo, Oghene cha ghworɔ akpo re Eshu na vwɛ ofowin re Amagidon, ko cha vwɛ akpo kpokpo re owata vwo wene.—Ewophia 16:14-16; ni Eta re Odjefiotɔ 10.

14 Jihova vwɛ Jesu Kristi vwo mu Ovie re Uvie Royen rohe odjuvwu. Ikpe buebun re wanre, Baibol na tare ne Jesu che sun kere “Omɔ re ovie re Ufuoma,” uson royen che vwoba-a. (Aizaya 9:6, 7) Jesu vwe idibo royen ne ayen nerhovwo kpahen uson nana: “Jen Uvie wen rhe, ru eguono wen vwɛ akpo na kirobo re ru vwɛ obo odjuvwu.” (Matiu 6:10) Vwe Uyovwinrota 8 re obe nana, avwanre che yono kpahen obore Uvie re Oghene cha reyo edia re uson akpo na. (Se Daniel 2:44.) Uvie na ko che ru akpo na phiyo iparadasi.—Ni Eta re Odjefiotɔ 11.

AKPO KPOKPO SIKERE RE!

15 Baibol na veri ne, “avwanre herhe idjuvwu ekpokpo kugbe akpo re owata cha dia.” (2 Pita 3:13; Aizaya 65:17) Okiovo, siere Baibol na da ta ota kpahen “akpo na,” o mudiaphiyo ihworakpo ri yeren vwɛ akpo na. (Jenesis 11:1) Otioyena, “akpo kpokpo” re owata na mudiaphiyo ihwo re kerho re Oghene, re je mre ebruphiyo royen.

13. Diesoro a vwo guono akpo kpokpo?

14. Ono yen Oghene vwo mu Ovie re Uvie Royen? Die yen Baibol na ta kpahen Jesu?

15. Die yen “akpo kpokpo” na?

16 Jesu veri nẹ, a cha vwẹ “arhọ ri bẹdẹ” kẹ ihwo ri che yerin vwẹ akpọ kpokpọ na. (Mak 10:30) Die yen avwanre che ru rere okẹ nana se vwo te avwanre obọ? Biko se **Jon 3:16** vẹ **17:3**, wọ mṛẹ ẹkpahonphiyo na. E je a fuẹren obore Baibol na dje obore akpeyeren cha dia vwevunre Iparadaisi vwẹ otorakpọ na.

17 Umwemwu, ofovwin vẹ ozighi rha cha dia-a. Irumwemwu gbe cha dia otorakpọ na ofa-a. (Une Rẹ Ejiro 37:10, 11) Ọghẹnẹ cha “nẹhẹ ofovwi fue re te oba rẹ akpọ na.” (Une Rẹ Ejiro 46:9; Aizaya 2:4) Akpọ na kọ cha von vẹ ihwo ri vwo ẹguonọ rẹ Ọghẹnẹ ri ji nyupho royen. Ufuoma kọ cha dia bẹdẹ bẹdẹ.—Une Rẹ Ejiro 72:7.

18 Idibo rẹ Jihova cha dia vwọrẹ ofuvwegbe. Vwẹ ọke awanre, ihwo rẹ Izrẹl da kerhọ rẹ Ọghẹnẹ, kẹ ayen dia vwọrẹ ofuvwegbe kidie Ọghẹnẹ vwerote ayen. (Livi-tikọs 25:18, 19) Vwẹ Iparadaisi, oshọ rẹ ohwo yẹrẹ emu vuovo che mu avwanre-e. Avwanre ki che yeren akpọ rẹ ofuvwegbe ọkieje!—Se **Aizaya 32:18; Maika 4:4.**

19 Emu cha von asan eje. “E jẹn ọka buebun dia oto na; vwẹ enu rẹ igbenu na etiyin i de kpogho.” (Une Rẹ Ejiro 72:16) Jihova “Ọghẹnẹ rẹ avwanre, o bruphiyo kẹ avwanre nure,” ọtiọyena “akpọ na che yovwin emu buebun.”—Une Rẹ Ejiro 67:6.

20 Akpọ na ejobi cha dia iparadaisi. Ihwo che vwo

16. Okẹ oghanhanre vọ yen Ọghẹnẹ cha vwọ kẹ ihwo ri che yerin vwẹ akpọ kpokpọ royen na, die yen e che ru rere okẹ nana ki se te avwanre obọ?

17, 18. Mavọ avwanre ru riẹn nẹ ufuoma vẹ ofuvwegbe cha dia akpọneje?

19. Diesoro o vwo mu avwanre ẹro nẹ emu cha von asan eje vwẹ akpọ kpokpọ na?

20. Mavọ avwanre ru riẹn nẹ otorakpọ na eje che hirhie phiyo iparadaisi?

iwevwin vẹ ogba iyoyovwin. (Se Aizaya 65:21-24; Ewrophia 11:18.) Akpọ na ejobi cha dia yoyovwin kere obore ogba re Iden pha jovwo. Jihova cha ke avwanre obore avwanre guonore eje. Baibol na da ta kpahon ne, "Wowe ri rhie obowen, wowe re vwe obo re kohwo kohwo okpokpo guonore ke."—Une Re Ejiro 145:16.

21 Ihworakpo ve eranvwe che yerin kugbe. Eranvwe gbe cha wan ihworakpo oma-a. Omotete dede cha djoshore eranvwe re djoma-a.—Se Aizaya 11:6-9; 65:25.

22 Ega che no. Oke re Jesu vwo he akpo, o sivwin ihwo buebun. (Matiu 9:35; Mak 1:40-42; Jon 5:5-9) Ekevuovo, kere Ovie re Uvie re Oghene, Jesu che sivwin ihworakpo eje. O gbi vwo ohwo ovuovo ro tane, "Me muoga-a."—Aizaya 33:24; 35:5, 6.

23 Ihwo ri ghwuru che vrenushi. Oghene veri ne iduduru re ihwo ri ghwuru na che vrenushi rhe. "Evr-nushi herokere ihwo, te ihwo ososo te i ri je ososo edia."—Se Jon 5:28, 29; Iruo Re Iyinkon Na 24:15.

24 Avwanre eje vwo oje re avwanre cha je. O sa dia oje re vwo yono kpahen Jihova, je ga yere ru obo ri je avwanre. Avwanre da je oje ra vwo ga Jihova, ebruphiyo gbidiki che te avwanre obowwe oke ro cha obaro na. Oshare ovo vwo vwe Jesu ne o karophiyo oyen o de ghwu, Jesu da vwe ne, "Me ve owe dia vwe Iparadaisi." (Luk 23:43) E je avwanre yono kpahen Jesu kpobarophiyo, rere a mre obo o che ru orugba re ive Oghene wan.

21. Mavo avwanre ru rien ne ihworakpo ve eranvwe che yerin kugbe?

22. Die yen Jesu che ru ke ihwo re muoga?

23. Die yen Oghene che ru ke ihwo ri ghwuru?

24. Mavo wo rorori ne akpoyeren cha dia vwevunre Iparadaisi?

UYOTA 1

O VWO OBORESORỌ
ỌGHÈNÈ VWỌ MA AVWANRE

“Ọwata cha re ughwẹ rẹ otọ na, kọ dia enu roye bẹde.”—Une Rẹ Ejiro 37:29

Die yen ọhọre rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ ihworakpọ?

Jẹnẹsis 1:28

Ọghẹnẹ guṅṅore nẹ erua rhuẹrẹ akpọ na phiyo iparadaisi rere ayen vwerote eranvwe na.

Aizaya 46:9-11; 55:11

Ọghẹnẹ che ru ọhọre royen gba, orṅvwon vuovo rọ cha dobo royen ji herọ-ọ.

UYOTA 2

OBORESORỌ AKPEYEREN
VWỌ DIA BÈNBÈN

“Akpọ na ejobi hẹ obo rẹ ogangan rẹ ohwo umwemwu na.”—1 Jọn 5:19

Ono yen suẹn akpọ na?

Jọn 12:31

Jesu se Eshu nẹ osun rẹ akpọ na.

Jems 1:13-15

Eshu vwo urhurusivwe kphahen obo re dia ọroye-en.

Jẹnẹsis 2:17; 3:1-6

Eshu phiẹn Ivi, Adam vẹ Ivi nyupho rẹ Ọghẹnẹ-ẹ, ukuoto royen Adam vẹ Ivi de ghwu.

Rom 3:23; 5:12

Avwanre ghwẹ kidie avwanre riuku rẹ umwemwu mie Adam.

2 Korẹnt 4:3, 4

Eshu phiẹn ihwo.

UYOTA 3**UVIE ỌGHÈNÈ CHE PHI OBA
PHIYỌ EBÈNBÈN NA**

“Jẹn Uvie wẹn rhe, ru ẹguonọ wẹn vwe akpọ na.”

—Matiu 6:10

Die yen Jihova che ru?

Daniẹl 2:44

Uvie Ọghẹnẹ cha reyọ ẹdia
rẹ usuon akpọ na.

Ẹvwọphia 16:14-16

Ọghẹnẹ cha ghwọrọ akpọ
umwemwu nana vwe
Amagidon.

Aizaya 9:6, 7

Jihova vwe Jesu Kristi vwo
mu Ovie rẹ Uvie Rọyen
rọhẹ odjuvwu. Jesu
che sun akpọ na.

UYOTA 4**UVIE RẸ ỌGHÈNÈ CHE RU
AKPỌ NA PHIYỌ IPARADAISI**

“Wọwẹ ri rhie obọ wẹn, wọwẹ re vwe obo ri kohwo
kohwo ọkpokpọ guonọre kẹ.”—Une Rẹ Ejiro 145:16

Die yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ che ru kẹ avwanre?

Une Rẹ Ejiro 46:9

Umwemwu, ofowwin vẹ
ozighi rha cha dia-a.

Aizaya 32:18; 65:21-24

Vwe akpọ kpokpọ na, ihwo
ejobi che vwo iwewwin vẹ
ogba iyoyowwin, ji yeren
vwọrẹ ufuoma.

Une Rẹ Ejiro 72:16

Emu cha vọn asan eje.

Aizaya 11:6-9

Ihworakpọ vẹ eranvwe
che yerinkugbe.

Aizaya 33:24;

Iruo Rẹ Iyinkon Na 24:15

Ega che no, ihwo ri
ghwuru che vřenushi.

ONO YEN JESU KRISTI?

IHWO buebun titiri vwe akpo na. Okiovo wo rien ode re ohwo ovo ro titiri. Wo da tobọ rien ode royen dede, o dia oyen wo vwo nabo vughe-e. O dia oyen o ji vwo mudiaphiyọ ne wo rien oka re ohwo ro ghene hepha-a.

² Okiovo, wo nyo kpahen Jesu Kristi re, dede ne o yerin vwe omare ikpe 2,000 re wanre. Ekevuovo, ihwo buebun rien oka re ohwo re Jesu ghini hepha-a. Ihwo evo tare ne Jesu ohwo esiri, evo ne omraro yen o ruẹ, efa ne Jesu yen Oghene. Die wo rorori?—Ni Eta re Odjefiotọ 12.

³ Ofori ne wo rien uyota na kpahen Jesu. Diesoro? Baibol na tare ne, “Onana he arho ro vwo oba-a na, rere ayen vwo rien owe ovo re Oghene re uyota na, kugbe **Jesu Kristi ru wo ji rhe na.**” (Jon 17:3) Wo sa dia otorakpo na bede siere wo da rien uyota na kpahen Jihova ve Jesu. (Jon 14:6) Vwoba, wo da nabo rien Jesu, oyena cha chon we uko mamọ, kidie Jesu phi omamọ udje phiyoto kpahen obo re yerin akpo wan, kugbe obore avwanre ve ihwo efa yerin wan. (Jon 13:34, 35) Vwe Uyovwinrota 1, avwanre yono uyota ro shekpahen Oghene.

1, 2. (a) Wo da ghwa rien ode re ohwo ro titiri, ko mudiaphiyọ ne wo nabo vughe? Dje kpahon. (b) Imuero vo yen ihwo vwo kpahen Jesu?

3. Diesoro o vwo fo ne wo rien Jihova Oghene kugbe Jesu Kristi?

Asaokiephana, avwanre cha fuereṅ obore Baibol na yono kpahen Jesu.

AVWANRE MRẸ MESAYA NA RE!

⁴ Ikpe buebun tavwen e ki vwie Jesu, Jihova veri vwe Baibol na ne, o che ji Mesaya yere Kristi na rhe. “Mesaya,” oye ubiota re Hibu, “Kristi” ke rha ubiota re Grik. Edova nana mudiaphiyọ ne Oghene cha je Mesaya na reyo, o mi vwo mu edia re oghere-san. Mesaya na cha nerhe ive re Oghene eje rugba. Jesu sa vwe ukęcha ke we asaokiephana. Ekevuovo, tavwen e ki vwie Jesu, ihwo buebun vwe ewen roro: ‘Ono yen cha dia Mesaya na?’

⁵ Idibo re Jesu vwo imuero ne Jesu yen Mesaya na. (Jon 1:41) Kere udje, Saimon Pita vwe Jesu ne, “We he Kristi na.” (Matiu 16:16) Mavo yen o se vwo mu avwanre ero ne Jesu yen Mesaya na?

⁶ Oke grongron tavwen e ki vwie Jesu, emraro re Oghene si evue buebun phiyoto re sa nerhe ihwo vughe Mesaya na. Vwe idjerhe vo? Reyọ phiyọ ne e ji we kpo asan ra da ro imoto, ne wo ra reyo ohwo ovo rhe re wo je mre devo-o. Siere a da nabọ djise re ohwo na fioto ke we, ko nerhe wo fobo mre ohwo na. Otioyen Jihova je vwe emraro royen vwo si evue phiyoto kpahen obore Mesaya na che ru, kugbe obo re cha phia ke. Orugba re aroemre yena eje yen nerhe ihwo esiri sa rien ne Jesu yen Mesaya na.

4. Die yen eta na, “Mesaya” ve “Kristi” mudiaphiyọ?

5. Idibo re Jesu vwo imuero ne Jesu yen Mesaya na?

6. Mavo yen Jihova vwo vwe ukęcha ke ihwo esiri rere ayen se vwo vughe Mesaya na?

⁷ E jẹ a ta ota kpahen ivẹ usun rẹ aroẹmre na. Oresosuo, ikpe 700 e ki vwie Jesu, Maika mra-ro ne e che vwie Mesaya na vwe orere otete rohe Betlehem. (Maika 5:2) Etiyin e de ghini vwie Jesu! (Matiu 2:1, 3-9) Orive, Daniel mraro ne Mesaya na cha vwomaphia vwe ukpe re 29 C.E. (Daniel 9:25) Enana evo usun rẹ aroẹmre ri djerephia ne Jesu yen Mesaya na.—Ni Eta re Odjefioto 13.

⁸ Jihova djerephia phephen ne Jesu yen Mesaya na. Oghene ve ke Jon ro bru ihwo phiyame ne o che dje oka ovo ke, ro cha nerhe o vughe Mesaya na. Jon mre oka nana, oke re Jesu vwo bro ra ne o bru oyen phiyame vwe Urhie re Jordan, vwe ukpe re 29 C.E. Baibol na vwe avwanre ne ona yen obo re phiare: “Ro ghwe vwo ne evunre ame na rhe sievuovo na, o da mre odjuvwu ro rhie phiyo, [“ewen Oghene,” NW] kerẹ inekuku de rhi she muo; Urhuru ovo de ne odjuvwu na rhe, Wowe he Omọ Mọ ro jevwe re ivun royen vwerhe ovwe na.” (Mak 1:10, 11) Jon vwo mre oka nana, ji nyupho na nu, o da rien ne Jesu yen Mesaya na. (Jon 1:32-34) Vwe ede yena re Jihova vwo ku ewen ofuanfon royen ku Jesu nu, o da rhe dia Mesaya

7. Aroẹmre ivẹ vọ yen djerephia ne Jesu yen Mesaya na?

8, 9. Die phiare oke re vwo bru Jesu phiyame, ro djerephia ne oyehe Mesaya na?

na. Oyehe ohwo re Oghene jere ne o dia Osun ve Ovie.—Aizaya 55:4.

9 Aroemre re Baibol, eta re Jihova, kugbe oka re Oghene vwophia oke re vwo bru Jesu phiyame, djerephia ne Jesu yen Mesaya na. Ekevuovo, tivọ yen Jesu nurhe? Oka re ohwo vọ yen o hepaha? E je a mre obore Baibol na tare.

Oke ro vwo bromaphiyame,
Jesu da rhe dia Mesaya,
yere Kristi na

TIVỌ YEN JESU NURHE?

10 Baibol na yonori nẹ Jesu dia odjuvwu ọke grongron tavwen ọ ke rhe otorakpọ na. Maika tare nẹ Mesaya na “herọ nẹ awanre rhe.” (Maika 5:2) Jesu komobọ tarọ ọke buebun nẹ odjuvwu yen ọ diare jovwo, ọ ke rhe otorakpọ na. (Se JỌN 3:13; 6:38, 62; 17:4, 5.) Jihova vẹ Jesu vwo omamọ rẹ oyerinkugbe vwẹ odjuvwu tavwen ọ ke rhe otorakpọ na.

11 Jesu pha ghanghanre kẹ Jihova. Diesorọ? Kidie Ọghenẹ ma rọ tavwen ọ ke ma eronvwon eje. Koyensorọ, e vwo se Jesu “omọ ọkpako rẹ emama na ejobi.”* (Kọlose 1:15) Jesu je pha ghanghanre kẹ Jihova kidie ọyen ọvo yen Jihova mare komobọ. Koyensorọ e vwo se Jesu “Omọ ọvuọvo royen na.” (JỌN 3:16) Jesu ọvo ọyen Jihova reyọ vwọ ma eronvwon ri chekọ eje. (Kọlose 1:16) Jesu ọvo yen e seri nẹ “Ota na,” kidie Jihova reyọ Jesu vwọ vwẹ evuẹ kẹ emakashe vẹ ihworakpọ.—JỌN 1:14.

12 Ihwo evo vwo imuero nẹ Jesu yen Ọghenẹ. Ekevuovo, Baibol na yono ọtiọye-en. O yonori nẹ Ọghenẹ yen ma Jesu, ọtiọyena Jesu vwo ọtonphiyo. Je, Jihova rọ ma eronvwon eje vwo ọtonphiyo-ọ. (Une Rẹ Ejiro 90:2) Kerẹ Omọ rẹ Ọghenẹ,

* E se Jihova, Ọsẹ, kidie ọyehe Ọmemama. (Aizaya 64:8) E se Jesu nẹ Omọ rẹ Ọghenẹ kidie Jihova yen marọ. E ji se emakashe vẹ Adam nẹ ayen emọ rẹ Ọghenẹ.—Job 1:6; Luk 3:38.

10. Die yen Baibol na yono kpahen akpeyeren rẹ Jesu tavwen ọ ke rhe otorakpọ na?

11. Diesorọ Jesu vwọ ghanre kẹ Jihova?

12. Mavọ avwanre ru riẹn nẹ Jesu dia Ọghenẹ-ẹ?

Jesu tare ne ọyen ve Ọghẹne dia edje-e. Baibol na djere phephen ne Ọse na rho no Ọmọ na. (Se Jọn 14:28; 1 Kọrent 11:3.) Jihova owo yen “Ọghẹne ro vwo Egba.” (Jenesis 17:1) Ọyen ma rho, ro ji me vwo egba vwe akpo ve odjuvwu.—Ni Eta re Odjefioto 14.

¹³ Jihova ve Ọmọ royen, Jesu, wian kugbe ikpe buebun tavwen ayen ke ma odjuvwu ve otorakpo na. Ayen vwo eguono re ohwohwo mamọ! (Jọn 3:35; 14:31) Jesu vwerokere iruemu re Ọse royen mamọ te asan re Baibol na da tane “ọyen he uhoho re Ọghẹne re je mre na.”—Kolosse 1:15.

¹⁴ Jesu ghini ne odjuvwu rhe, e de vwie vwe otorakpo na. Mavo yen onana sa vwophia? Vwe idjerhe re igbunu, Jihova phi arho re Ọmọ royen phiyo evun re omotobe re se Meri. Otioyena, Jesu rhe vwo ose aruakpo-o. Ọmọ re Meri vwiere na pha gbagba, o de se Jesu.—Luk 1:30-35.

OKA RE OHWO VO YEN JESU HEPHA?

¹⁵ Wo de se ebe re Matiu, Mak, Luk, ve Jọn, wo che yono eronvwon buebun kpahen Jesu, akpeyeren ve iruemu royen. E se ebe ene yena re Baibol na, ebe ikuegbe re Jesu. Kidie Jesu hoho Ọse royen, obo ru wo se kpahon cha chon ve uko vwo rien Jihova phiyo. Koyensoro Jesu sa vwo ta: “O ro mre vwe nu yo mre Ọse na re.”—Jọn 14:9.

13. Diesoro Baibol na vwo se Jesu, “uhoho re Ọghẹne re je mre na”?

14. Mavo yen e se vwo vwie Ọmọ oghanghanre re Jihova kerere ohworakpo?

15. Mavo wo sa vwo nabọ vughe Jihova?

16 Ihwo buebun se Jesu “Oyono.” (Jɔn 1:38; 13:13) Owo usun rɛ erɔnvwɔn eghanghanre ro yonori yɛn “iyɛnrɛn esiri rɛ Uvie na.” Die yen Uvie na? Oyen usuon ro che sun akpɔneje nɛ odjuvwu rhe, ro ji che ku ebruphiyɔ ku ihwo ri nyupho rɛ Oghɛnɛ. (Matiu 4:23) Kemu kemu rɛ Jesu yonori, nɛ obɔ rɛ Jihova rhe. Jesu da ta: “Uyono mɛ dia ɔmɛ-ɛ, ɛkɛvuɔvo ɔ rɛ ɔ ro ji vwe rhe.” (Jɔn 7:16) Jesu riɛnre nɛ Jihova guɔnɔre nɛ ihworakpɔ eje nyo iyɛnrɛn esiri na nɛ Uvie Oghɛnɛ che sun akpɔneje.

17 Tivɔ yen Jesu de yono ihwo? Kasan kasan ɔ da mrɛ ihwo. O yono ihwo vwɛ irere, ɔko, eki, iwevwɛn rɛ ɛga, kugbe iwevwɛn rɛ ihwo. Jesu rhɛro nɛ ihwo bru oyen rhe-e. Oke buebun Jesu yen bru ihwo ra. (Mak 6:56; Luk 19:5, 6) Jesu nabɔ ghwɔrɔ ɔke vɛ ɛgba vwo yono ihwo. Diesorɔ? Kidie ɔ riɛnre nɛ oyen obo Oghɛnɛ guɔnɔre nɛ o ru, ɔkieje yen o ji vwo nyupho rɛ Oɔɛ rɔyen. (Jɔn 8:28, 29) Emu ɔfa rɔ nɛrhɛ Jesu ghwoghwo yen arodɔnvwɛ ro vwo kpahen ihwo na. (**Se Matiu 9:35, 36.**) Jesu mrɛvughe nɛ ilori rɛ ɛga na yono uyota kpahen Oghɛnɛ vɛ Uvie rɔye-en. Otiɔyena kɔ guɔnɔ chɔn ihwo buebun uko rere ayen vwo nyo iyɛnrɛn esiri na.

18 Jesu oyen ohwo ro vwo ɛguɔnɔ rɛ ihwo, o ji vwo ɔdavwɛ rayen. O pha dɛndɛn, ihwo se nene ta ota. Imitete dede ji bro ra vɛ omavwerhovwɛn.

16. Die yen Jesu yonori? Tivɔ yen iyono rɔyen nurhe?

17. Tivɔ yen Jesu de yono ihwo? Diesorɔ Jesu vwɔ wian gangan vwo yono ihwo?

18. Iruemu rɛ Jesu vɔ yen me je we?

(Mak 10:13-16) Ọkieje yen Jesu vwo dje uruemu esi-ri phia. O vwo utuoma kpahen umiovwo vẹ oshe-nye. (Matiu 21:12, 13) Vwẹ ọke rọyen, e ni eya saka-mu, ayen fiemu vuovo-o. Ekevuovo, Jesu bru ogho phiyo eya oma ọkieje. (Jon 4:9, 27) Jesu vwomakpotọ. Kerẹ udje, owovwon rẹ ede ovo, o da hworhe awo rẹ iyinkon rọyen, owian rẹ odibo rue. —Jon 13:2-5, 12-17.

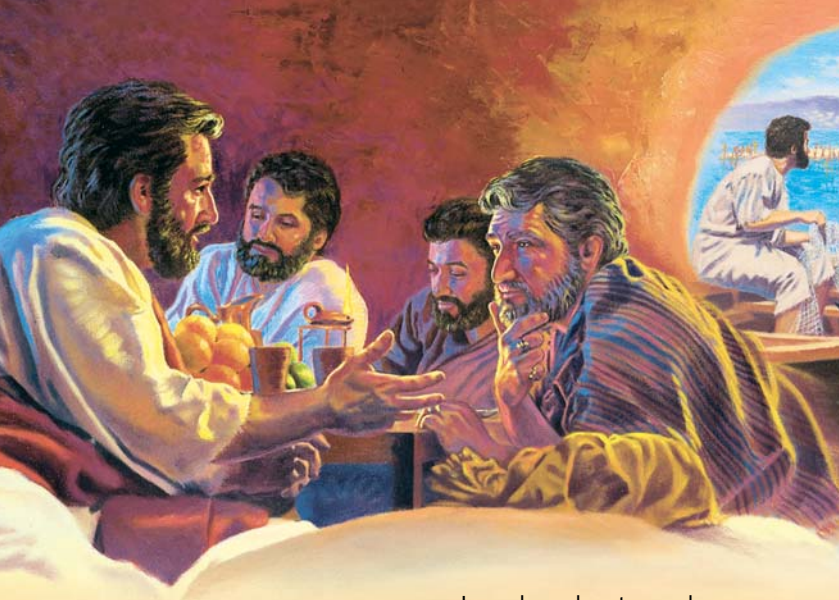
19 Jesu riẹn obore ihwo ghene guono, o je guono vwẹ ukecha ke ayen. A mre onana vughe ọke ro vwọ vwẹ egba Oghene vwo sivwin ihwo. (Matiu 14:14) Kerẹ udje, ohonwoti ovo de bro rhe, o da vue: “Wọ da rhovwen wo se ru vwe fon.” Emiavwe vẹ oja rẹ oshare na te Jesu ewen. Aro rọyen da don Jesu, o de vwo ewen ro vwọ vwẹ ukecha ke. Jesu da rionbo vwo te, o da ta ke ne: “Mẹ rhovwere! Gba fon.” Oti na de ghwe ne oma rẹ oshare na! (Mak 1:40-42) Wọ sa vwẹ ewen roro obore oshare na cha ghoghọ te?

Ọ FUEVUN GA ỌSE RỌYEN ỌKIEJE

20 Jesu dje udje ro me yovwin re vwo nyupho Oghene. Kerẹ udje, ooro obo re phia ke yere obore iweghren rọyen ruru-u, ọkieje yen o vwọ fuevun ga Ọse rọyen. Ọke rẹ Idẹbono vwọ davwon ni, Jesu sheri-i. (Matiu 4:1-11) Ihwo orua rọyen evo tobọ vwo imuero ne oyen he Mesaya na-a, ayen tobọ tanẹ, o “gbe riẹn oma roye-en,” dedena, Jesu

19. Udje vọ yen djerephia ne Jesu ghene riẹn obore ihwo guonore, o je guono chon ayen ukọ?

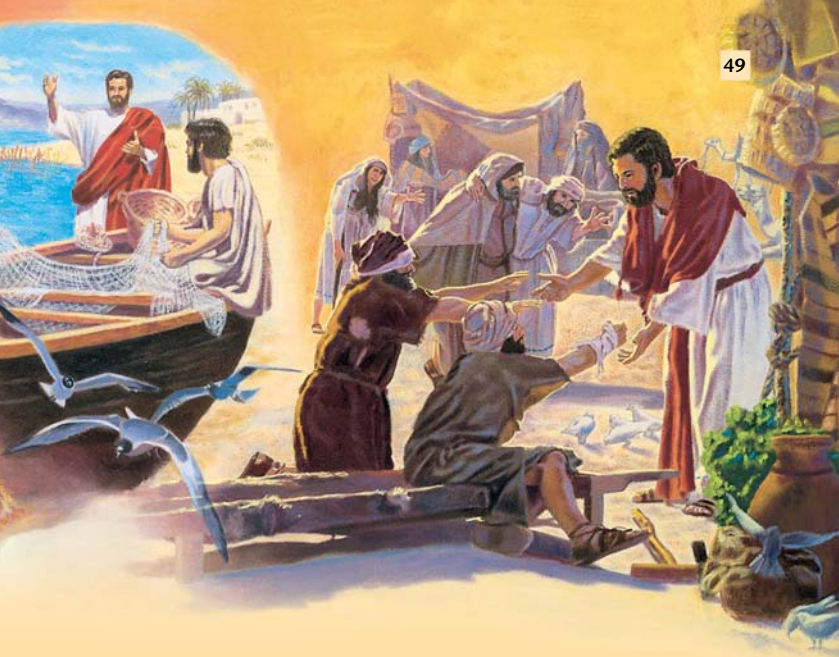
20, 21. Idjerhe vọ yen Jesu vwọ dia omamọ rẹ udje rẹ ohwo ro nyeme Oghene?

Jesu ghwoghwota vwe kasan
kasan ro da mre ihwo

ji ruiro re Oghene. (Mak 3:21) Oke ivwighren royen vwo vwe oja rio, Jesu je fuevun ga Oghene, o ru emu vuovo vwo wan ayen oma-a.—1 Pita 2: 21-23.

21 Jesu je fuevun ga Jihova rhi te oke re ughwu royen. (Se Filipae 2:8.) Vwe ewen roro eronwvon re Jesu chirakon royen vwe ede ughwu royen. E mu ro, iseri efian tare ne o ta ota re egua, iguedjo re efian brohien eku hwe, ivwozighi reyerọ jehwe, isodje vwe oja rio, ayen de hwe mu urhe re oja. Oke ro vwo ghwere, o de kperi: “O reri!” (Jon 19:30) Ede erha vwo wan nu, Jihova da rhovwon

nushi, je kẹ ugboma rẹ ẹwẹn. (1 Pita 3:18) Ẹdi-djana evo vwọ wan nu, Jesu de rhivwin kpo odjuvwu, “o de tidia oborhen rẹ Ọghẹnẹ,” kọ herhe ọke rẹ Ọghẹnẹ cha vwọ reyo vwo mu Ovie.—Hibru 10:12, 13.

22 Kidie Jesu fuevun kẹ Ọsẹ royen, koyensoro uphen arho rẹ bede vwe iparadaisi se vwo te avwanre obo, kirobo rẹ Jihova guṣṣore. Vwe uyo-vwinrota ro vwọ kpahen onana, avwanre che yono obore ughwu rẹ Jesu sa vwọ kẹ avwanre arho rẹ bede.

22. Uphen vo yen avwanre vwori kidie Jesu fuevun kẹ Ọsẹ royen?

UYOTA 1

JESU YEN MESAYA NA

“Wẹ hẹ Kristi na.”—Matiu 16:16

Mavọ avwanre ru riẹn nẹ Jesu yen Mesaya na?

Matiu 3:16, 17;

Jon 1:32-34

Jihova djerephia nẹ Jesu

Ọmọ royen.

Maika 5:2;

Matiu 2:1, 3-9

Aroẹmre eje ri shekpahen

Mesaya na rugba vwe

oma re Jesu.

UYOTA 2

JESU AMAKASHE
TAVWEN Ọ KE RHE
OTỌRAKPO NA

“Mi nẹ obo odjuvwu rhe.”—Jon 6:38

Die yen Jesu ruru vwe odjuvwu?

Kolose 1:15, 16

Jesu yen Jihova ka ma, ọ da

reyọ Jesu vwọ ma eronvwon

ri chekọ eje. Jesu yono

eronvwon buebun mie

Ọse royen vwe egbukpe

oduima buebun.

Luk 1:30-35

Jihova ji Jesu rhe

otorakpo na.

UYOTA 3**JESU VWO ẸGUỌNỌ
RẸ IHWO**

“Ovwan jẹ imitete na bru uvwe rhe.”—Mak 10:14

Iruemu rẹ Jesu vọ yen je we?

Mak 10:13-16

Jesu pha dẹnden, oma
vwerhen ihwo siẹrẹ ayen
da ta ota kẹ.

Jon 4:9, 27

Jesu bru oghọ phiyọ eya oma.

Jon 13:2-5, 12-17

Jesu vwomakpotọ.

Matiu 9:35, 36;

Mak 1:40-42

Jesu guọnọ reyọ ukẹcha
vwọ kẹ ihwo efa.

UYOTA 4**ỌKENEJE YEN JESU VWO RU
ỌHỌRE RẸ ỌGHẸNẸ**

“Mi . . . ru iruo ru wọ vwọ kẹ vwẹ ru gba.”—Jon 17:4

Mavọ yen udje rẹ Jesu chọn avwanre uko vwọ dia
ihwo re fuevun?

Matiu 4:1-11

Jesu fuevun ọke rẹ Idẹbono
vwọ davwọn ni.

Mak 3:21

Jesu ru ọhọre rẹ Ọghẹnẹ dede
nẹ iniqvo rọyen reyerọ
vwọ jehwe.

1 Pita 2:21-23

Jesu wan ivwighrẹn
rọyen oma-a.

Filipae 2:8

Jesu fuevun kẹ Ọghẹnẹ tobo
re te ẹdia rẹ ughwu.

Hibru 10:12, 13;

1 Pita 3:18

Jihova rhọvwọn Jesu kpo
odjuvwu.

ỌTANHIRHE NA—OKẸ RỌ MA RHO RO NẸ OBỌ RẸ ỌGHẸNẸ RHE

DIE yen okẹ ro me yovwin ra kẹ wẹ re? Okẹ ghanra ta-wwen ọ ke da ohwo ẹro-o. Okẹ na da nẹrhẹ oma vwe-rhen owẹ, yẹrẹ ọ da dia obo wọ ghene guṇọ dẹn, kọ sa da wẹ ẹro.

² Usun rẹ okẹ rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ avwanre, o vwo ovo rẹ avwanre ma guṇọ. Ọyen okẹ rọ ma rho rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ ihworakpọ. Vwẹ uyovwinrota nana, avwanre cha mřevughe nẹ Jihova ji Ọmọ rọyen Jesu Kristi rhe rere avwanre sa vwọ dia bẹdẹ. (Se **Matiu 20:28.**) Fikiridie nẹ Jihova vwo ẹguṇọ rẹ avwanre mamọ, kọyensorọ ro vwo ji Jesu rhe otorakpọ na rhe tan avwanre hirhe.

DIE YEN ỌTANHIRHE NA?

³ Ọtanhirhe na, ọyen idjerhe rẹ Jihova vwo sivwin avwanre nẹ umwemwu kugbe ughwu. (Eřesọs 1:7) Re vwo vwo ẹruọ rẹ oboresorọ avwanre vwọ guṇọ ọtanhirhe na, ofori nẹ avwanre riẹn obo re phiare vwẹ ogba rẹ Iđen ikpe uriorin buebun re wanre. Oşẹ vẹ oni rẹ avwanre řesosu Adam vẹ Ivi ru umwemwu. Otiọyena, kẹ ayen ghwuru. Avwanre ji ghwẹ kidie avwanre riuku rẹ umwemwu nẹ obọ rẹ Adam vẹ Ivi rhe.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 9.

1, 2. (a) Die yen nẹrhẹ okẹ ghanra kẹ wẹ? (b) Diesorọ ọtanhirhe na vwọ dia okẹ rọ ma rho ro nẹ obọ rẹ Ọghẹnẹ rhe?

3. Diesorọ ihworakpọ vwo ghwẹ?

4 Okẹ rẹ Jihova vwọ ma ọshare ẹsosuọ Adam nu, Ọ da kẹ emu ọvo rọ pha ghanghanre. Ọ kẹ Adam arhọ ọgbagba. O vwo iroro kugbe ugboma rọ gbare. Ọ cha muọga-a, ọ cha ghwo-o, o ji che ghwu-u. Kidie nẹ Jihova yen ma Adam, kọ pha kere ọse vwọ kẹ. (Luk 3:38) Jihova nene ta ota kọke kọke. Ọghẹnẹ djere phephen obo rọ guọnọ mie, ọ da je vwe omamọ iruo vwọ kẹ nẹ o ru.—Jẹnẹsis 1:28-30; 2:16, 17.

5 A ma Adam vwe “oma rẹ Ọghẹnẹ.” (Jẹnẹsis 1:27) Jihova kẹ rẹ iruemu re hohọ erọyen, evo usun rayen yen ẹguọnọ, aghwanre, orhiẹn-abavo vẹ ẹgba. Ọ kẹ Adam egbomophe. Adam dia irhọbotu-u. Ọghẹnẹ ma rọ vwe idjerhe rọ sa vwọ jẹ oje rẹ obo re gbare vẹ obo re chore. Ọ da diane Adam nyupho rẹ Ọghẹnẹ jovwo, mane ọ ra dia vwe Iparadaisi bede.

6 Okpemwu yen va Adam obo ọke rọ vwọ churhi rẹ Ọghẹnẹ, Ọghẹnẹ de brorhiẹn rẹ ughwu hwe. Adam de ku oyerinkugbe rọyen vẹ ọ rẹ Jihova kufia, ọtiọyen ji te arhọ ọgbagba, kugbe ogba rẹ Iparadaisi. (Jẹnẹsis 3:17-19) Adam vẹ Ivi jẹ oje rẹ ayen vwọ churhi rẹ Ọghẹnẹ, ọtiọyena ayen rhe vwo iphiẹrophyo-ọ. Fikire obore Adam ruru na, “umwemwu . . . rhe akpo rẹ ughwu da wan oma rẹ umwemwu rhe na, ọtiọyen na ughwu da hrabo ro ihwo ejobi fikiridie ihwo ejobi ru umwemwu.” (Rom 5:12) Okẹ rẹ Adam vwo ru umwemwu, ọ “she” oma rọyen kugbe avwanre eje kẹ umwemwu vẹ ughwu. (Rom 7:14) Iphiẹrophyo herọ vwọ kẹ avwanre? E, ọ herọ.

4. Ono yen Adam, die yen o vwori?

5. Die yen omudiaphiyọ rẹ Baibol na vwọ tane a ma Adam vwe “oma rẹ Ọghẹnẹ”?

6. Okẹ rẹ Adam vwọ churhi rẹ Ọghẹnẹ, die yen va rọ obo? Mavo yen oyena djobotẹ avwanre?

7 Die yen ɔtanhirhe? ɔtanhirhe churobɔ si erɔnvwɔn ivɛ. ɔrɛsosuɔ, ɔtanhirhe ɔyen osa ra hware rere e vwo siobɔ nɛ ohwo yerɛ dɛ ɔrɔnvwɔn rhivwin. ɔrive, ɔtanhirhe ɔyen osa rɛ uchunu rɛ ɔrɔnvwɔn re miovwirin.

8 O vwo ohworakpɔ vuɔvo rɔ sa hwosa rɛ umiovwo rɛ Adam soro ɔke ro vwo ru umwemwu rɔ so ughwu kɛ avwanre-e. Ekevuɔvo, Jihova ru ɔrhuɛrɛphiyotɔ ro vwo si avwanre nɛ umwemwu kugbe ughwu. E jɛ avwanre yono kpahen obore ɔtanhirhe na wian wan vɛ erere ro se te avwanre obɔ.

OBORɛ JIHOVA VWɛ ɔTANHIRHE NA PHIA WAN

9 O vwo ohwo vuɔvo rɔ cha sa hwosa rɛ arhɔ ɔgba-gba rɛ Adam ku kufia na-a. Diesorɔ? Kidie avwanre eje gbare-e. (Une Rɛ Ejiro 49:7, 8) Arhɔ ɔgbagba yen ɔtanhirhe ra guɔnɔre. Koyensorɔ a vwɔ tane ɔ vwɛ “ekpu-yovwi rɛ oma rɔyen tan avwanre ejobi hirhe.” (1 Timoti 2:6) Ofori nɛ ɔtanhirhe na vɛ arhɔ rɛ Adam ku kufia na dia abavo.

10 Idjerhe vɔ yen Jihova vwɔ vwɛ ɔtanhirhe na phia? Jihova ji ɔmɔ rɔyen rɔ pha ghanghanre na rhe otɔ-rakpɔ na. ɔmɔ na, rɔ dia Jesu yen emama rɔyen rɛsusuɔ. (1 Jɔn 4:9, 10) Jesu vwo owenvwe rɔ vwɔ yanjɛ ɔsɛ rɔyen vɛ ɛdia rɔyen vwɛ odjuvwu vwɔ rhe otɔ-rakpɔ na. (Filipae 2:7) Jihova de ji Jesu nɛ odjuvwu rhe otɔ-rakpɔ, ke rhi vwiɛ kerɛ ohwo rɔ gbare, o vwo umwemwu-u.—Luk 1:35.

7, 8. Die yen ɔtanhirhe?

9. Mavɔ a sa vwɔ hwosa rɛ ɔtanhirhe na?

10. Idjerhe vɔ yen Jihova vwɔ vwɛ ɔtanhirhe na phia?

11 Ọshare ẹsosuọ, Adam, ku arhọ ọgbagba kufia ọke rọ vwọ churhi rẹ Jihova. O vwọ ohwo ọfa ro se si ughwu no vwọ kẹ emọ rẹ Adam? E. (**Se Rom 5:19.**) Jesu ro vwọ umwemwu-u na, vwẹ arhọ ọgbagba royen vwọ tan avwanre hirhe. (1 Kọrẹnt 15:45) Arhọ ọgbagba royen kọyen e che vwọ si ughwu no vwọ kẹ emọ rẹ Adam. —1 Kọrẹnt 15:21, 22.

12 Baibol na dje kpahen oja rẹ Jesu re re tavwen o ki ghwu. A fa rọ, e hwere mu urhe, o de ji ghwu ughwu oja. (Jọn 19:1, 16-18, 30) Diesorọ Jesu vwọ rioja mamọ tavwen o ki ghwu? Kidie Eshu tare nẹ o vwọ ohwo vuovo rọ sa fuevun ga Oghẹnẹ vwẹ ẹdia rẹ ọdavwini-i. Jesu djerephia nẹ ohwo rọ gbare sa fuevun ga Oghẹnẹ, o toro oborẹ oja na gan te-e. Vwẹ ẹro roro oborẹ oma cha wverhen Jihova te fikirẹ Jesu!—Isẹ 27:11; ni Eta rẹ Odjefiotọ 15.

13 Mavọ yen a hwosa rẹ ọtanhirhe na wan? Jesu vwẹ ọghanrovwẹ rẹ arhọ royen kpahotọ kẹ Ọsẹ royen. Vwẹ Nisan 14 ukpe rẹ 33, vwẹ ikalẹnda rẹ ihwo rẹ Ju, Jihova da vwẹ uphẹn kẹ iwighrẹn rẹ Jesu nẹ ayen hwe. (Hibru 10:10) Ẹdẹ erha vwọ wan nu, Jihova da rhovwọn nẹ ughwu, ọ dia kerẹ ohworakpọ-ọ, ẹkẹvuovo kerẹ ohwo rẹ ẹwẹn. Ọyena vwọ wan nu, Jesu de rhivwin bru Ọsẹ royen ra vwẹ odjuvwu, ọ da vwẹ ọghanrovwẹ rẹ arhọ ọgbagba royen na kpahotọ kẹ Jihova. (Hibru 9:24) Ra vwọ hwosa rẹ ọtanhirhe na nure na, avwanre ki rhi vwọ uphẹn ra vwọ vrabọ rẹ umwemwu kugbe ughwu.—**Se Rom 3:23, 24.**

11. Mavọ yen ohwo ọvo sa vwọ tan ihworakpọ eje hirhe?

12. Diesorọ Jesu vwọ rioja mamọ?

13. Mavọ yen a hwosa rẹ ọtanhirhe na wan?

OBORE WỌ SA VWO MRE ERERE VWO NE OTANHIRHE NA RHE

14 Avwanre mre erere vwo ne oke ro ma rho ro ne obo re Oghene rhe. E je avwanre yono obore avwanre sa vwo mre erere asaokiephana kugbe oke ro cha vwe obaro.

15 **A vwe imwemwu re avwanre vwo ghovwo avwanre.** O ben re se vwo ru obo ri yovwirin okeneje. Avwanre vwo echobo, avwanre ta cho, ji ru cho okiwo. (Kolose 1:13, 14) Mavo avwanre sa vwo mre evwoghovwo? E je avwanre kurherie ne oruchọ re avwanre na, rere avwanre nerhovwo rhe Jihova ne o vwo ghovwo avwanre. Otioyena, avwanre ki se vwo imuero ne Jihova vwo ghovwo avwanre nure.—1 Jon 1:8, 9.

16 **Avwanre se vwo omamo re ewen obrorhiẹn.** Ewen obrorhiẹn avwanre de bru hwe avwanre, ko nerhe avwanre vwo ewen re abe, o je nerhe avwanre ni oma re avwanre ne avwanre vwo iphirophiyọ-o, o je sa nerhe avwanre roro ne avwanre fiemu-u. Ekevuovo ukecha herọ. Avwanre da nerhovwo ne Jihova vwo ghovwo avwanre, ke avwanre se vwo imuero ne o cha kerho, ji vwo ghovwo avwanre. (Hibru 9:13, 14) Jihova guonore ne avwanre vwe kpahen ebenben kugbe edia re ovwierę avwanre. (Hibru 4:14-16) Otioyena, avwanre ve Oghene ke sa dia vwo re ufuoma.

17 **Avwanre vwo iphirophiyọ re avwanre vwo dia bede.** “Kidie osa re umwemwu he ughwu, ekevuovo eserophe re Oghene na oye he arho ri bede vwe evun ri

14, 15. Die avwanre che ru rere a sa vwo vwe imwemwu avwanre vwo ghovwo avwanre?

16. Die avwanre ru rere e se vwo vwo omamo re ewen obrorhiẹn?

17. Ebruphiyo vo yen se te avwanre obo kidie ne Jesu ghwu ke avwanre?

ΙΗΣΟΥΣ ΟΝΑΣΩΡΑΙΟΣ
ΟΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Jihova reyø Qmo
vuovo royen vwø tan
avwanre hirhe

Jesu Kristi Ọrovwawwanre.” (Rom 6:23) Kidie nẹ Jesu ghwu kẹ avwanre, avwanre sa dia bẹdẹ vẹ omakpokpọ. (Evwọphia 21:3, 4) Ekevuovo, die yen avwanre ru rere ebruphiyo nana se vwo te avwanre obo?

WO CHE RHIABOREYO ỌTANHIRHE NA?

18 Roro kpahen obore oma vwerthen owe te oke ra vwo kẹ wẹ oke ovo ro pha yoyovwin. Ọtanhirhe na yen oke ro ma ghanre, ọtiyena, e je avwanre kpewwe Jihova fikire oke yena. Jọn 3:16 da ta: “Oghene guono akpo na o da vwe Omọ ovuovo royen na kẹ.” Vwore uyota Jihova vwo eguono re avwanre mamọ, koyensoro o vwo ji Jesu Omọ vuovo royen na rhe. Avwanre je rien nẹ Jesu vwo eguono re avwanre, kidie o rhonvwere nẹ o che ghwu kẹ avwanre. (Jọn 15:13) E je oke re ọtanhirhe na kẹ wẹ imuero nẹ Jihova vẹ Jesu vwo eguono wen.—Galesha 2:20.

19 Ru wo vwo yono kpahen eguono rode re Oghene nure na, mavo wo sa vwo dia ugbeyan royen? O benre re vwo vwo eguono re ohwo re vugheri-i. Jọn 17:3 tare nẹ avwanre **sa rien Jihova**. Wo vwo ruẹ onana, eguono wen kpahon ko cha ganphiyo, ku wo ji che vwo owen-vwe wo vwo ru obo ri je, ọtiyena ku wo sa dia ugbeyan royen. Gbe rhe yono kpahen Jihova womare Baibol na. —1 Jọn 5:3.

20 Rhiaboreyo izobo re ọtanhirhe re Jesu na. Baibol na tare nẹ “o ro se Omọ na gbuyota vwo arho ri bẹdẹ.” (Jọn 3:36) Die yen onana mudiaphiyo? O mudiaphiyo nẹ avwanre ru obore Jesu yono avwanre. (Jọn 13:15) O dia ugbinu ovo yen a cha vwo tanẹ avwanre se Jesu gbuyota-a. Re vwo rhiaboreyo ọtanhirhe na,

18. Mavo avwanre ru rien nẹ Jihova vwo eguono re avwanre?

19, 20. (a) Mavo wo sa vwo dia ugbeyan re Jihova? (b) Mavo wo se vwo djephia nẹ wo rhiaboreyo izobo re ọtanhirhe re Jesu na?

Avwanre vwo yono
kpahen Jihova na,
avwanre ke cha
dia igbeyan
royen, ẹguṅṅo
rẹ avwanre vwo
kpahon kọ cha
ganphiyo

ofori nẹ avwanre ru orṅvwoṅ kpahen esegbuyota rẹ avwanre. Vwẹ Jems 2:26, avwanre de se: “Esegbuyota ro vwo iruo-o ji ghwu rhe.”

21 Kpo Ẹkarophiyọ rẹ ughwu rẹ Jesu. Ovwṅvwoṅ ta-vwen Jesu ki ghwu, ọ vwẹ avwanre nẹ avwanre ru ẹkarophiyọ rẹ ughwu royen. Kukpe kukpe yen avwanre vwo ruẹ ọnana, e sere nẹ, Ẹkarophiyọ rẹ Ughwu rẹ Jesu yere “Emu rẹ Ovwṅvwoṅ rẹ Orovwohwo.” (1 Kọrẹnt 11:20; Matiu 26:26-28) Jesu guṅṅorẹ nẹ avwanre karophiyọ nẹ ọ vwẹ arhọ ọgbagba royen vwọ tan avwanre hirhe. Ọ da ta: “Ru ọnana vwọ karohọ ovwẹ.” (Se 1 Kọrẹnt 11:24.) Ọke wo de kpo Ẹkarophiyọ rẹ Ughwu rẹ Jesu, jẹ wo dje phia nẹ wọ karophiyọ ọtanhirhe na kugbe ẹguṅṅo rode rẹ Jihova vẹ Jesu dje kẹ avwanre.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 16.

22 Ọtanhirhe na yen okẹ rọ ma rho ra vwọ kẹ avwanre. (2 Kọrẹnt 9:14, 15) Iduduru rẹ ihwo ri ghwure cha mrẹ erere vwo nẹ okẹ nana rhe. Iyovwinreta 6 vẹ 7 che dje obore ọnana sa vwọ dia ọtiyẹn.

21, 22. (a) Diesorọ avwanre vwo kpo Ẹkarophiyọ rẹ Ughwu rẹ Jesu kukpe kukpe? (b) Die yen a cha ta ota kpahen vwẹ Iyovwinreta 6 vẹ 7?

UYOTA 1

AVWANRE EJE GUỌNỌ ỌTANHİRHE NA

“Ọmọ rẹ ohwo rhere . . . rere ọ vwẹ arhọ rọye tan ihwo buebu.”—Matiu 20:28

Diesoro awwanre vwọ guọnọ ọtanhirhe na?

Jenesis 3:17-19

Ọke rẹ Adam vwọ churhi rẹ Ọghẹnẹ, o ku oyerinkugbe royen vẹ ọ rẹ Jihova kufia, ọtiọyen ji te arhọ ọgbagba, kugbe ogba rẹ Iparadaisi.

Rom 5:12

Fikire obore Adam ruru, awwanre da riuku rẹ umwemwu kugbe ughwu.

Efesos 1:7

Ọtanhirhe na, oyen idjerhe rẹ Jihova vwo siwin awwanre nẹ umwemwu kugbe ughwu.

UYOTA 2

JIHOVA VWẸ ỌTANHİRHE NA PHIA

“Ọghẹnẹ ji Ọmọ rọye Ọvuovo na rhe akpo na, rere awwanre vwọ wan oma rọye rho.”—1 Jon 4:9

Mavo yen Jihova vwẹ ọtanhirhe na phia wan?

Une Rẹ Ejiro 49:7, 8

O vwo ohwo vuovo rọ cha sa hwosa rẹ arhọ ọgbagba rẹ Adam ku kufia na-a.

Luk 1:35

Jihova ji Ọmọ royen rọ pha ghanghanre na rhe otorakpo na, rere e vwiẹ kerẹ ohwo ọgbagba.

Rom 3:23, 24;

Hibru 9:24

Ra vwọ rhovwon Jesu nẹ ushi nu, o de rhivwin kpo odjuvwu, ọ da vwẹ ọghanrovwẹ rẹ arhọ ọgbagba royen na kpahoto kẹ Jihova kerẹ ọtanhirhe na.

UYOTA 3**ỌTANHIRHE NA KẸ AVWANRE
UVI RẸ IPHIẸROPHIYỌ**

“Ko ririe ameovie nẹ ẹro rayen, ughwu gbe cha dia ọfa-a.”—Ẹvwọphia 21:4

Mavọ yen avwanre sa vwọ mrẹ erere vwo nẹ ọtanhirhe na rhe?

1 Jọn 1:8, 9

A sa vwẹ imwemwu rẹ avwanre vwo ghovwo avwanre.

Hibru 9:13, 14

Avwanre se vwo omamọ rẹ ẹwẹn rẹ obrorhiẹn vwẹ ẹro rẹ Ọghẹnẹ.

Rom 6:23

Avwanre vwo iphiẹrophiyọ rẹ avwanre vwọ dia bẹdẹ.

Galesha 2:20

Oke rẹ ọtanhirhe na djerephia nẹ Jihova vẹ Jesu ghini vwo ẹguṇọ avwanre.

UYOTA 4**OFORI AVWANRE VWO
RHIABỌREYỌ ỌTANHIRHE NA**

“Ọghẹnẹ . . . vwẹ Ọmọ ọvuṇvo rọye na kẹ, rere ohwo kohwo ro sere gbuyota . . . vwo arhọ ri bẹdẹ.”
—Jọn 3:16

Mavọ yen avwanre se vwo djephia nẹ oma vwerhen avwanre kpahen okẹ rẹ ọtanhirhe rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ avwanre na?

Jọn 17:3

Riẹn Jihova vẹ Jesu, wọ je vwerokere ayen.

Luk 22:19

Kpo Ẹkarophiyọ rẹ ughwu rẹ Kristi kukpe kukpe.

Jọn 3:36; Jems 2:26

Ọ dia ugbunu ọvo yen a cha vwọ tanẹ avwanre se Jesu gbuyota-a. Ru oborẹ Jesu tare nẹ avwanre ru.

TIVO YEN AVWANRE RA SIÈRÈ AVWANRE DE GHWU?

BAIBOL na veri nẹ, ẹdẹ ọvo cha “ughwu gbe cha dia ọfa-a.” (Ẹvwọphia 21:4) Vwẹ Uyovwinrota 5, avwanre yonori nẹ ọtanhirhe na rhie uphẹn rẹ arhọ rẹ bẹdẹ phiyo kẹ avwanre. Dedena, ihwo ji ghwẹ. (Aghwoghwo 9:5) Ọtiọ-yena, ọvo usun rẹ enọ re ma ghanre avwanre nọ kẹ, Die yen phia kẹ avwanre siẹrẹ avwanre de ghwu?

2 Ẹkpahonphiyo rẹ onọ yena cha dia ghanghanre kẹ avwanre siẹrẹ ohwo avwanre vwo ẹguonọ kpahen de ghwu. Avwanre se roro: ‘Tivo yen ọ ra re? Ọ mrẹ avwanre? Ọ sa chọn avwanre uko? Avwanre ji sa mrẹ ọfa?’

3 Ẹkpahonphiyo rẹ ẹga vwọ kẹ enọ yena fẹnẹ ohwo-hwo. Ẹga evo yonori nẹ wo de ru erhuvwu wo ki ghwu, ku wo kpo odjuvwu, wo de rhe ru umiovwo wo ki ghwu, ku wo kpo ẹterhe erhanre. Evo tanẹ wo de ghwu ku wo hirhephiyo ohwo rẹ ẹwẹn, ku wo re nene ihwo rẹ orua wẹn ri ghwure dia. Efa tare nẹ wo de ghwu nu, e de ji guẹdjo wẹn nu, ka cha rhoma vwie wẹ rhe akpo na vwe ugboma ọfa, ọkiọvo kerẹ ohworakpo yerẹ eranvwe dede.

4 Ọhohore nẹ obore ẹga yono fẹnẹ ohwohwo. Dedena, o vwo oronvwon ọvo rẹ buebun rayen yono. Ayen yono nẹ, siẹrẹ ohwo de ghwu, ẹbere ọvo rẹ ohwo na ji yerẹn. Ọyena ghini uyota?

1-3. Enọ vọ yen ihwo nọ kpahen ughwu, ẹkpahonphiyo vọ yen ẹga evo vwọphia?

4. Die yen oronvwon ọvo ẹga buebun yono kpahen ohwo ro ghwuru?

TIVO YEN AVWANRE RA SIĘĘ AVWANRE DE GHWU?

⁵ Jihova rięn obo re phia kę avwanre sięę avwanre de ghwu, ọ je vuę avwanre nę, **sięę ohwo de ghwu, je arhọ royen vwoba.** Ohwo rha hę akpo-ọ, je o ghwuru. Ọtiọyena, sięę ohwo de ghwu, iroro royen **ji ghwu.*** Ọke avwanre de ghwu nu, avwanre gbe sa mřę orę, kerhọ, yęřę roro iroro-o.

⁶ Ovie Solomọn siri nę “ihwo ri ghwuru **rięn emu ọvuọvo-o.**” Ihwo ri ghwuru che se vwo ęguoņọ yęřę utuoma-a, ayen ji “vwo iruo-o eyę iroro-o eyę erianrięę eyę aghwanre-e.” (Se Aghwoghwo 9:5, 6, 10.) Vwę Une Rę Ejiro 146:4, Baibol na vuę avwanre nę, sięę ohwo de ghwu, “iroro rọ jęřę ejobi” ji ghwu.

OBORĘ JESU TARE KPAHEN UGHWU

⁷ Ọke rę ugbeyan royen vwo ghwu, Jesu da vuę iyinkoņ royen nę, “Lazaros shero ovwerhę.” Ọ dia Jesu vwę ota yena vwo mudiaphiyọ nę Lazaros rovwoma-a. Ukperę ọtiọyen Jesu tare nę, “Lazaros ghwuru.” (Joņ 11: 11-14) Ọtiọyena, Jesu vwę ughwu vwo dje ovwerhęn. Jesu tare nę Lazaros kpo odjuvwu yęřę ko bru ihwo royen ri ghwuru re nene dia-a. Ọ je tanę Lazaros rioja vwę ęterhe erhanre yęřę nę ka rhoma vwię kerę ohworakpo yęřę eranvwe-e. A vwę ughwu rę Lazaros vwo dje ovwerhęn okokodo. Asan efa vwę Baibol na je vwę ughwu vwo dje ovwerhęn. Ọke re vwo hwe Stivin, Baibol na tare nę, “ọ da vwerhę.” (Iruo Rę Iyinkoņ Na 7:60)

* Ihwo evo vwo imuęro nę erhi na yęřę ęwęn na ji yęřęn sięę ohwo de ghwu nu. Vwọ kę evuę efa, ni Eta rę Odjefioto 17 vę 18.

5, 6. Die yen phia kę avwanre sięę avwanre de ghwu?

7. Die yen Jesu ta kpahen ughwu?

Ọyinkon Pọl ji si kpahen “otu re vwerhẹre vwẹ evun ri Kristi.”—1 Korẹnt 15:18.

8 Ọghẹnẹ ma Adam vẹ Ivi rere o de te ọkiọvo ayen ghwu? Ejo! Jihova ma ayen rere ayen re avwerhen rẹ akpeyeren vẹ oma kpokpọ bẹde. Ọke rẹ Jihova vwọ ma ihworakpọ, ọ ma ayen vẹ iroro rẹ ayen vwọ dia bẹde. (Aghwoghwo 3:11) Emiọwọn guonore nẹ emọ rayen ghwo ayen mi ji ghwu-u, iroro tiọyena yen ji rhe Jihova kpahen avwanre. Ekevuọvo, ọ da diane Ọghẹnẹ ma avwanre rere a vwọ dia bẹde, kidie sorọ avwanre vwo ghwe?

8. Mavo avwanre ru rien nẹ ọ dia Ọghẹnẹ ma ihworakpọ rere ayen vwo ghwu-u?

Jihova ma
ihworakpọ
rere ayen dia
otorakpọ na bẹde

DIESORŲ AVWANRE VWO GHWE?

⁹ Vwevunre ogba re Iden, Jihova da vuę Adam ne, “WŲ sa re omamo komamo re udju na obo ri jen we; ekevuovo urhe re erianrien re erhuvwu ve umiovwo na wŲ rio-o, kidie ede re wŲ rerŲ ku wo ghwu.” (Jenesis 2:9, 16, 17) Ų benre ayen vwŲ yan nene urhi yena-a, kidie Jihova vwo egba rŲ vwŲ vuę Adam ve Ivi obo ri yovwirin ve obo ri miowwirin. Ayen de nyupho re Jihova, koyen ayen djephia ne ayen muoghŲ ke edia re usuon royen. Womare emienyo rayen, ayen ji che djephia ne oma vwerhen ayen kpahen eronvwon ejobi ro ru ke ayen.

¹⁰ Ų da ohwo mamŲ ne, Adam ve Ivi je oje re ayen vwo je upho re Jihova enyo. Eshu da vuę Ivi ne, “Ų diane Ųghene tare ne, wŲ re emamo re irhe re udju na vuovo-o?” Ivi da kpahen: “Avwanre sa re emamo re irhe re udju na; ekevuovo Ųghene tare ne, Wa ria emamo re urhe rŲ uhervie re udju na-a, eyę wa vwę obŲ te-e, we de rhe ghwu.”—Jenesis 3:1-3.

¹¹ Eshu da kpahen ke ne, “We che ghwu-u. Kidie Ųghene rięne ne oke wa da rio ero re owan ko rhie, ku wa hŲhŲ Ųghene, rŲ rięn erhuvwu ve umiovwo.” (Jenesis 3:4-6) Eshu guŲnŲre ne Ivi roro ne o se brorhien obo ri yovwirin ve obo ri miowwirin komobŲ royen. Ų de ji gun efian kpahen obo re cha phia się Ivi de je upho re Ųghene enyo. Eshu ne Ivi che ghwu-u, ŲtiŲyena, Ivi da re omamo na Ų da je vwę emerha ke oshare royen re. Adam ve Ivi rięne ne Jihova vuę ayen ne ayen **yinwi** re omamo na-a. Oke re ayen vwŲ rio, ayen da vwę arogba rayen vwŲ

9. DiesorŲ urhi re Jihova vwŲ ke Adam ve Ivi vwŲ dia obore ayen sa yan nene?

10, 11. (a) Idjerhe vŲ yen Eshu wan phien Adam ve Ivi? (b) DiesorŲ Adam ve Ivi che se gun riase-e?

churhi rọ pha phephen na. Kidie ne ayen re omamọ na, ayen ghwe djephia ne ayen muoghọ ke Ọse rayen ro vwo eguonọ rohe odjuvwu-u. Ayen che se gun riase-e!

12 Ọ da ohwo mamọ ne ose ve oni avwanre resosuo muoghọ ke Ọmemama raye-en! Mavo yen oma che ru we siere omọ wen re omoshare ve omote ru wo wian gan vwo ghere, de ru obo re fene iji ru wo vwo ke ayen? Ọ cha da we?

13 Ọke re ayen vwo je upho enyo, Adam ve Ivi de ku uphen re arho re bede kufia. Jihova vwe Adam jowwo ne, “Otọ ri wo nurhe, ekpen wo ji che hirhe ra.” (Se Jenesis 3:19.) Ọyena mudiaphiyọ ne Adam cha rhoma rhivwin kpo ekpen, kere asan a da mre ne a je rhe ma devo-o. (Jenesis 2:7) Ọke re Adam vwo ru umwemwu nu, o de ghwu, o gbe herọ ofa-a.

14 Mane ke Adam ve Ivi nyupho re Ọghene jowwo, ayen ra dia akpo na rhi te nonena. Ayen ru umwemwu kidie ne ayen nyupho re Ọghene-ẹ, ukuoto royen, ayen de ghwu. Umwemwu hohọ orharhe oga re avwanre riuku royen mie ose ve oni avwanre resosuo. E wwie avwanre eje kere irumwe-

Ekpen yen Adam nurhe, ekpen yen o ji rhivwin ra

12. Diesoro o vwo da ohwo mamọ ne Adam ve Ivi nyupho re Jihova-a?

13. Die yen otọ re ota yena re Jihova tare ne “ekpen wo ji che hirhe ra”?

14. Diesoro avwanre vwo ghwe?

mwu, kọyensorọ avwanre vwo ghwe. (Rom 5:12) Ekevuovo, oyena dia ohoře Oghene ke ihworakpo-o. Oghene guonore ne ihworakpo ghwu-u, kidie Baibol na se ughwu “ovweghre.”—1 Koręnt 15:26.

UYOTA NA KĘ AVWANRE OMUVWIĘ

15 Uyota na kpahen ughwu nerhe avwanre vrabo re iyono echochọ buebun. Baibol na yono avwanre ne ihwo ri ghwuru na rioja yere muomaphiyọ-o. Avwanre cha sa ta ota ke aye-en, ayen je cha sa ta ota ke avwanre-e. Avwanre cha sa chon ayen uko-o, ayen je cha sa chon avwanre uko-o. Ayen cha sa wan avwanre oma-a, otioyena o rhe fo ne avwanre djoshọ raye-en. Ekevuovo, ęa buebun tane ihwo ri ghwuru na yeren vwe asan ofa, ne avwanre sa chon ayen uko siere avwanre da hwa igho ke irheren yere ihwo re ayen ne kere ihwo efuanfon. Ekevuovo, oke re avwanre da rien uyota na kpahen ughwu, ayen rha sa phien avwanre-e.

16 Eshu reyọ ęa efian vwọ phien avwanre, rere avwanre vwo roro ne ihwo ri ghwuru na je herọ yeren. Kere udje, ęa evo yono ne, siere ohwo de ghwu, ebere ovo re ohwo na ji yeren vwe asan ofa. Uyono otioyena yen ęa wen yono, gbane obo re Baibol na ta kpahen ihwo ri ghwuru yen o yono? Eshu vwe efian phien ihwo vwo ne ebere re Jihova.

17 Obore ęa buebun yono gbe ohwo unu. Kere udje, evo yono ne ihwo ri ru umiovwo cha torhe vwe eterhe erhanre bede. Efian yena aroeyinvwo kpahen Jihova. O cha vwe oke vuovo vwọ vwe uphen ke ihwo ne e rioja

15. Idjerhe vọ yen uyota kpahen ughwu vwọ ke avwanre omuvwie?

16. Uyono re efian vọ yen ęa buebun yono kpahen ihwo ri ghwuru?

17. Diesoro uyono re eterhe erhanre na vwọ dia aroeyinvwo kpahen Jihova?

vwẹ idjerhe tiọyena-a! (Se 1 Jón 4:8.) Mavọ oma che ru we siẹrẹ wọ da mre ohwo rọ yonron obọ rẹ omọ royen, o de phio phiyọ erhanre nẹ ọ torhe? Wo che roro nẹ ohwo ọtiọyena ohwo rẹ okon. Wọ cha rhonvwe dia ugbeyan rẹ ohwo ọtiọyena-a. Oka rẹ iroso yena yen Eshu guonore nẹ avwanre vwo kpahen Jihova!

18 Ega evo yono nẹ siẹrẹ ihwo de ghwu, kẹ ayen hirhephiyo ihwo rẹ ewen. Ega tiọyena yono nẹ avwanre muoghọ kẹ, je djoshọ rẹ ihwo rẹ ewen tiọyena, ki die ayen sa dia igbeyan yerẹ iwighren ri vwo egba mamọ. Ihwo buebun se efian yena gbuyota. Ayen djoshọ rẹ ihwo ri ghwuru na, ọtiọyena kẹ ayen vwẹ ega kẹ ayen ukperẹ Jihova. Karophiyọ nẹ ihwo ri ghwuru na riẹn emu ọvovo-o, ọtiọyena o rhe fo nẹ avwanre djoshọ raye-en. Jihova yen Omemama rẹ avwanre. Oyen Oghene rẹ uyota na, ọtiọyena, oyen ovo yen ofori nẹ avwanre ga.—Ewophia 4:11.

19 Avwanre da riẹn uyota kpahen ihwo ri ghwuru, avwanre ke vrabọ rẹ uyono rẹ efian rẹ ega buebun yono. Uyota nana chon avwanre uko vwo vwo eruọ rẹ ive rẹ omavwerhovwen rẹ Jihova veri kpahen arhọ avwanre kugbe obaro na.

20 Vwẹ ọke grongron re wanre, odibo rẹ Oghene re se Job da nọ: “Ọ da diane ohwo ghwuru, kọ je sa rhọ?” (Job 14:14) Ohwo ro ghwu nu ghene sa rhoma dia? Ekpahonphiyo rẹ Oghene vwọ kẹ avwanre vwevunrẹ Baibol na vwerhen oma mamọ. Avwanre cha mre ekpahonphiyo na vwẹ uyovwinrota rọ vwọ kpahen onana.

18. Diesoro avwanre vwo je oshọ rẹ ihwo ri ghwuru na edje?

19. Idjerhe vo yen uyota rẹ avwanre riẹnre kpahen ughwu vwọ chon avwanre uko?

20. Die yen avwanre che yono vwẹ uyovwinrota rọ vwọ kpahen onana?

UYOTA 1

SIŘĚ OHWO DE GHWU, JĚ
ARHỌ RỌYEN VWOBA

“Ihwo ri ghwuru riẹn emu ọvuọvo-o.”

—Aghwoghwo 9:5

Die yen phia kẹ avwanre siřẹ avwanre de ghwu?

Une Rẹ Ejiro 146:3, 4;

Aghwoghwo 9:6, 10

Ọke avwanre de ghwu nu,
avwanre gbe sa mrẹ orẹ,
kerhọ, yẹrẹ roro iroro-o.

Jon 11:11-14

Jesu vwe ughwu vwo dje
ovwerhẹn.

UYOTA 2

JIHOVA GUỌNỌRE NĚ
IHWORAKPỌ GHWU-U

“Ekevuọvo urhe rẹ erianriẹn rẹ erhuvwu vẹ umiovwo
na wọ riọọ, kidie edẹ re wọ rerọ ku wo ghwu.”

—Jẹnẹsis 2:17

Diesorọ avwanre vwo ghwe?

Jẹnẹsis 3:1-6

Eshu gun efian kpahen obo re
cha phia siřẹ Ivi rhe nyupho
rẹ Ọghẹnẹ-ẹ. Ọke rẹ Adam vẹ
Ivi vwo churhi rẹ Jihova, ayen
ru umwemwu, ayen de ghwu.

Jẹnẹsis 3:19

Ọke rẹ Adam vwo ghwu nu, ọ
gbe herọ ọfa-a.

Rom 5:12

Umwemwu hohọ orharhe
oga rẹ avwanre riuku rọyen
mie ọsẹ vẹ oni avwanre
rẹsosuọ. E wwiẹ avwanre eje
kerẹ irumwemwu, kọyensorọ
avwanre vwo ghwe.

1 Kọrẹnt 15:26

Baibol na se ughwu
ovweghẹn.

UYOTA 3**UYOTA NA KPAHEN UGHWU
KẸ AVWANRE ỌMUVWIẸ**

“Ọ da diane ohwo ghwuru, kọ je sa rọ? Me herhe, beṣe re obọ esiono me vwọ rhe.”—Job 14:14

Mavọ yen ra vwọ riẹn uyota na kpahen ughwu nerhe avwanre vrabọ re iyono echọchọ?

1 Jọn 4:8

Uyono re erhanre re bede aroeyinwo kpahen Jihova. Ọ cha vwe ọke vuovo vwọ vwe uphen ke ihwo ne e rioja vwe idjerhe tiyena-a.

Ẹvwọphia 4:11

Buebun re ihwo djoshọ re ihwo ri ghwuru na, ọtiyena ke ayen vwe ẹga ke ayen ukpere Jihova. Jihova yen Ọghene re uyota na, ọtiyena, ọyen ọvo yen avwanre ga.

EVRENUSHI CHA DIA!

VWE ẹro roro nẹ e mu we phiyọ uwodi rere wọ dia etiyin bẹdẹ fikire umwemwu ru wo ruru-u. Uphen ru wo se vwo vren nẹ uwodi na herọ-ọ. Wo vwo iphiẹ-rophiyo-ọ, o ji vwo obo ru wo se ru kpaḥo-ḥn. Vwe-vunrẹ ẹdia nana, wọ da rhe riẹn nẹ o vwo ohwo ọvo ro vwo ẹgba ro vwo si we nẹ uwodi na, o ji ve kẹ wẹ nẹ o che ru ọtiọyen! Mavọ yen oma che ru we?

² Avwanre eje eviẹn vwo kẹ ughwu. Otorobo rẹ avwanre ruru-u, avwanre cha sa dje vabo-ọ. Ekevuọvo, Jihova vwo ẹgba ro vwo si avwanre nẹ obọ rẹ ughwu. O veri nẹ “ughwu hẹ ọvweghrẹ rọ ka uko rọ cha ghwoṛo.”—1 Korẹnt 15:26.

³ Vwe ẹro roro omavwerhovwen ro che rhe we wọ da riẹn nẹ oshọ rẹ ughwu rhe che mu we-e! Ọ dia ughwu ọvo yen Jihova che si no-o. Ọ je cha rhovwon ihwo ri ghwuru. Roro kpahen obore ọyena che mu-diaphiyọ kẹ wẹ. O veri nẹ ihwo ri “ghwuru” cha rho-ma dia. (Aizaya 26:19) Ọnana yen obore Baibol na seri nẹ evrenushi.

SIẸRẸ OHWO RE VWO ẸGUỌNỌ KPAHEN DE GHWU

⁴ Ohwo rẹ orua yerẹ ugbeyan re vwo ẹguọnọ kpahen de ghwu, ọ da ohwo mamọ. Ọ sa hohọ nẹ

1-3. Die yen avwanre eje dia ọviẹn kẹ, mavọ yen Jihova che si avwanre vwo nu ẹdia yena?

4. (a) Die yen sa kẹ avwanre uchebro ọke rẹ ohwo rẹ orua yerẹ ugbeyan avwanre de ghwu? (b) Amono yen igbeyan re ma kẹre Jesu?

avwanre vwo iphięrophiyọ-ọ. Avwanre cha sa rhowwọn ohwo na rhivwin rhe-e. Ẹkẹvuovo, Baibol na kẹ avwanre omamọ uchebro. (**Se 2 Kọrẹnt 1:3, 4.**) E jẹ e roro kpahen udje ọvo ro dje oborẹ owenvwe rẹ Jihova vẹ Jesu gan te rẹ ayen vwọ rhowwọn ihwo rẹ avwanre vwo ẹguoṅọ kpahen ri ghwuru. Ọke rẹ Jesu vwọ hẹ akpọ, ọke buebun yen ọ vwọ kọn bru Lazaros kugbe iniọvo royen Meri vẹ Mata ra. Ayen uvi igbeyan rẹ Jesu. Baibol na tare nẹ, “Jesu guoṅọ Mata vẹ oniọvo royen rẹ omotẹ kugbe Lazaros.” Ẹdẹ ọvo vwo te, Lazaros de ghwu.—Jọn 11:3-5.

⁵ Jesu da yanran re bru Mata vẹ Meri uche. Ọke rẹ Mata vwo nyo nẹ Jesu cha, o de bro ra vwẹ idjerhe. Oma vwerhenrọ rọ vwọ mrẹ Jesu, ẹkẹvuovo ọ da ta: “Ọ dianẹ wọ hẹ etinẹ nọ, oniọvo mẹ na e ghwu-u.” Mata rorori nẹ Jesu kri nọ. Oyena vwọ wan nu, Jesu da mrẹ oniọvo royen Meri rọ viẹ. Jesu vwọ mrẹ nẹ ayen vwerhoma, ọ da da mamọ, ọ da viẹ. (Jọn 11:21, 33, 35) Obo rọ da avwanre te siẹrẹ ohwo rẹ avwanre de ghwu, eriyin ọ je da Jesu.

⁶ Rẹ avwanre vwọ riẹn nẹ ọ da Jesu kirobo rọ da avwanre siẹrẹ ohwo de ghwu na, oyena nẹrhe ubiudu rẹ avwanre toto. Kidie Jesu hohọ Ọsẹ royen. (Jọn 14:9) Jihova vwo ẹgba ro vwo si ughwu no bẹdẹ, o ji che ruo kẹrẹkpe.

“LAZAROS, YANRHE!”

⁷ Ọke rẹ Jesu vwọ yan te ushi rẹ Lazaros, a vwẹ ora-

5, 6. (a) Die yen Jesu ruru ọke rọ vwọ mrẹ orua rẹ Lazaros vẹ igbeyan royen ri vwerhoma? (b) Mavo yen ọ vwọ dia emu rẹ uchebro rẹ avwanre vwọ riẹn oborẹ ughwu da Jesu te?

7, 8. Diesorọ Mata guoṅore nẹ e mu oragha na nẹ asan re shi Lazaros phiyọ-ọ, ẹkẹvuovo, die yen Jesu ruru?

gha vwo di unu rẹ ushi na. Jesu da ta: “E mu oragha na no.” Jẹ Mata guṅṅore nẹ e muo no-o. Etiyin ason ene re rẹ orivwin rẹ Lazaros vwo hẹ evunrẹ ushi na. (Jṳn 11:39) Ọ riẹn obore Jesu guṅṅo ruẹ-ẹ.

⁸ Jesu da ta kẹ Lazaros: “Yanrhe.” Obore Mata vẹ Meri rhoma mrẹ gbe ayen unu. “Ohwo ro ghwuru na da yanrhe, a vwe ukpoyibo gba abo vẹ awo royen.” (Jṳn 11:43, 44) A rhovwon Lazaros nẹ ushi! Ọ da rhoma vwe oma ba ihwo rẹ orua vẹ igbeyan royen. Ayen sa yonron, djobo te, je ta ota kẹ. Onana igbunu! Jesu rhovwon Lazaros nẹ ushi rhe.

“OMOTE, ME TA KẸ OWẸ, VREN!”

⁹ Egba rẹ obo rẹ Jesu yen ọ vwo rhovwon ihwo? Ejo. Tavwen Jesu ke rhovwon Lazaros, ọ nerhovwo rhe Jihova, Jihova da kẹ egba ro vwo rhovwon Lazaros. (Se Jṳn 11:41, 42.) Ọ dia Lazaros ovo yen a rhovwon nẹ ushi-i. Baibol je vwe avwanre kpahen omote rẹ egbukpe 12 ro muṅga. Ose rẹ omote na, Jairos guṅṅore nẹ omọ na ghwu-u, otioyena ko rẹ Jesu nẹ o rhi sivwin omọ na. Oyen omọ vuovo rẹ oshare na vwiere. Oke ro je vwo ta ota kẹ Jesu, eshare evo da yanrhe, ayen da vwe nẹ, “Omote wen ghwu nure kidie wo rhe vwo kpokpo Oyono ofa?” Ekevuvovo, Jesu da ta kẹ Jairos: “Wo dje osho-o; takpi segbuyota, oma royen ko gan.” O de nene Jairos kpo uwevwin royen. Oke rẹ ayen vwo siekere uwevwin na, Jesu da mrẹ, ji nyo edo rẹ ihwo re viẹ. Jesu da ta: Ovwan “viẹ-ẹ; kidie o ghwuru-u ọ vwerhe.” Obore Jesu tare na se gbe ose vẹ oni rẹ omọ na unu. Jesu da vwe ihwo

9, 10. (a) Ono yen kẹ Jesu egba ro vwo rhovwon ihwo ri ghwuru? (b) Diesoro ikugebe rẹ evrenushi na vwo ghanre kẹ avwanre?

na ne ayen ro otafe, Jesu, ose ve oni re omoo na da ro evunre uvun re omoo na hepha. Jesu da yonron obo re omoo na, o da ta: "Omote na, me ta ke owe, vren!" Vwe ero roro oma ro cha vwerhen ose ve oni re omoo na re ayen vwo mre ne omoo na rhoma vren ko yan! Jesu rhovwon omoo rayen. (Mak 5:22-24, 35-42; Luk 8:49-56) Ne ede yena yanran, ayen da mre omoo na, ke ayen karophiyo obore Jihova ru ke ayen womare Jesu.*

10 Ihwo re Jesu rhovwonre rhoma ghwu. Ekevuovo, obore avwanre se kpahen ihwo nana pha ghanghanre kidie e ke avwanre uvi re iphirophiyoo. Jihova vwo owenvwe ro vwo rhovwon ihwo ri ghwuru, o ji che ru otioyen.

OBORÉ AVWANRE YONO NÉ IKUEGBE RÉ EVRĒNUSHI NA RHE

11 Baibol na djere phephen ne "ihwo ri ghwuru rien emu vuovo-o." Oyehe obo re phia ke Lazaros. (Aghwoghwo 9:5) Kirobo re Jesu tare, o hohore ne Lazaros vwerhen. (Jon 11:11) Oke ro vwo he evunre ushi, Lazaros "rien emu vuovo-o."

12 Oke re Jesu vwo rhovwon Lazaros, buebun ihwo mre. Ivwighren royen rienre ne Jesu yen rhovwon Lazaros. Lazaros he akpo, onana odjephia ne

* Baibol na vwe avwanre kpahen ikuegbe re evrenushi efa ri shekpahen ighene ve emare, eshare ve eya, ihwo re Izrel ve ihwo ri je ihwo re Izrel edia. Wo se se kpahen ayen vwe 1 Ivie 17:17-24; 2 Ivie 4:32-37; 13:20, 21; Matiu 28:5-7; Luk 7:11-17; 8:40-56; Iruo Re Iyinkon Na 9:36-42; 20:7-12.

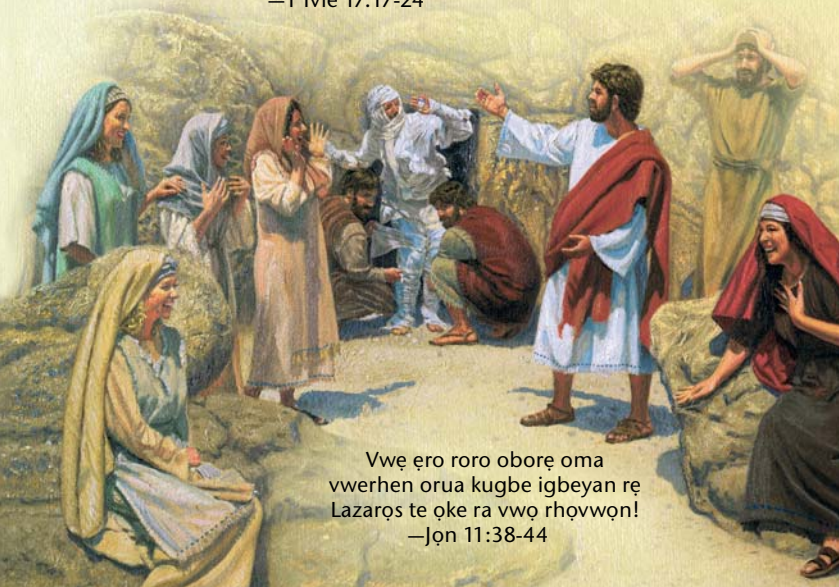
11. Die yen Aghwoghwo 9:5 yono avwanre kpahen Lazaros?

12. Mavo avwanre ru rien ne evrenushi re Lazaros na ghene phia?

Elijah rhəwɔn ɔmɔ rɛ
ayeuku ɔvo.
—1 Ivie 17:17-24

Qyinkɔn Pita
rhəwɔn Dɔkas rɔ
dia Onenikristi.
—Iruo Rɛ Iyinkɔn
Na 9:36-42

Vwɛ ɛro roro oborɛ oma
vwerhen orua kugbe igbeyan rɛ
Lazarɔs te ɔke ra vwɔ rhəwɔn!
—Jɔn 11:38-44

evrenushi na ghene phia. (Jōn 11:47) Vwọ vrẹ ọyena, buebun rẹ ihwo je yanran ra mre Lazaros, ukuoto royen, ko rhi mu ayen ero ne Oghene yen ji Jesu rhe. Ivun miovwon ivwighren rẹ Jesu, ayen da jiroro rẹ ayen vwo hwe Jesu kugbe Lazaros.—Jōn 11:53; 12:9-11.

13 Jesu tare ne “irivwi re he evun rẹ ishi ejobi” che vren. (Jōn 5:28) Onana mudiaphiyọ ne ihwo rẹ Jihova karophiyọ eje, che vren ne ushi rhe. Ekevuovo, tavwen Jihova ke rhovwon ohwo ne ushi rhe, ko karophiyọ eronvwon ejobi ri shekpahen ohwo na. O se ghini ru otioyen? Oduima buebun rẹ isio yehe ophephe na. Baibol na tare ne, Jihova rien ode rẹ isio na ovuovo. (Se Aizaya 40:26.) O da sa karophiyọ ode rẹ isio ovuovo, o muero ne o sa karophiyọ kemu kemu ri shekpahen ihwo ro cha rhovwon ne ushi rhe na. Ma rho, Jihova yen ma kemu kemu, otioyena o vwo egba ro vwọ rhovwon ihwo ne ushi rhe.

14 Job ro dia ohwo ro fuevun vwo esegbuyota kpa-hen evrenushi na. O da no: “O da diane ohwo ghwuru, ko je sa rho?” O da ta ke Jihova ne, “Ku wo se, ki mi nyo we; ku wo rhero rẹ iruo rẹ abo wen.” Job rien-re ne Jihova herhe oke ro cha vwọ rhovwon ihwo ri ghwuru na.—Job 14:13-15.

15 Ero vo wo vwo ne iphirophiyọ rẹ evrenushi na? Wo sa vwe ero roro, ‘Ke ihwo rẹ orua me kugbe igbeyan me ri ghwure vwo, ayen ji che vren ne ushi?’ Oma vwerhen avwanre, avwanre vwọ rien ne Jihova

13. Diesoro o vwo mu avwanre ero ne Jihova cha rhovwon ihwo ri ghwuru?

14, 15. Die yen eta rẹ Job yono avwanre kpahen evrenushi na?

cha rhovwon ihwo ri ghwuru na. E je avwanre mre obore Baibol na tare kpahen ihwo ra cha rhovwon kugbe asan re ayen cha dia.

AYEN CHE "NYO URHURU ROYEN, KE CHA YAN PHIA"

16 Vwe oke re awanre, ihwo ra rhovwon ne ushi rhoma nene ihwo re orua rayen ve igbeyan rayen yerin vwe otorakpo na. Ona yen obo re cha phia oke ro cha vwe obaro na, ekvuovo evrenushi ro cha na yen che me yovwin. Diesoro? Kidie ihwo ra cha rhovwon ne ushi na che vwo uphen re ayen vwo dia bede. Ayen cha dia evunre akpo ro fene o re avwanre de yeren asaokiephana. Ofovwin, umiovwo ve oga rha cha dia-a.

17 Ihwo vo yen a cha rhovwon ne ushi? Jesu tare ne "irivwi re he evun re ishi **ejobi** che . . . nyo urhuru royen ke cha yan phia." (Jon 5:28, 29) Ewophia 20:13 da rha vwe avwanre ne, "Abadi da vwe irivwi ri ghwu phiyo kpahen oto, ughwu kugbe ["Ushi," NW] da vwe irivwi re he evun re ayen kpahen oto." E, odu-ima re ihwo cha rhoma dia. Oyinkon Pol je tane a cha rhovwon, "te ihwo ososo te i ri je ososo edia." (**Se Iruo Re Iyinkon Na 24:15.**) Die yen oyena mudia-phiyo?

18 "Ihwo ososo," enana idibo re Jihova re dia ro tavwen Jesu ke rhe otorakpo na. A cha rhovwon ihwo kere, Noa, Ebrahim, Sera, Mosis, Rutu, ve Esta ne ushi rhe rhe dia otorakpo na. Wo se se kpahen evo usun re

16. Oka re akpo vo yen ihwo ra cha rhovwon ne ushi rhe cha re avwerhen royen?

17. Ihwo vo yen a cha rhovwon ne ushi rhe?

18. Ihwo vo yen "ihwo ososo" ra cha rhovwon ne ushi na?

eshare vẹ eya tiọyena vwẹ Hibru uyovwinrota 11. Kẹ idibo rẹ Jihova re fuevun ri ghwuru vwẹ ọkẹ avwanre na vwo? Ayen jẹ “ihwo ọsoso,” ra je cha rhọwọn nẹ ushi.

19 Iduima rẹ ihwo ri vwo uphẹn rẹ ayen vwo yono

19. Ihwo vọ yen “i ri jẹ ọsoso ẹdia”? Uphẹn vọ yen Jihova cha vwo kẹ ayen?

Vwẹ Iparadasi, a cha rhọwọn ihwo ri ghwuru, ayen vẹ ihwo rẹ ayen vwo ẹguọnọ kpahen ke cha rhoma yerinkugbe

kpahen Jihova tavwen ayen ki ghwu-u, yen “i ri je ọsoso ẹdia.” Dede nẹ ayen ghwure, ayen chọrọ Jihova ẹro-o. Ọ cha rhọwọn ayen, ayen che vwo uphẹn re ayen vwo yono kpahen Ọghẹnẹ, ayen me je ga.

20 Ọnana ko mudiaphiyọ nẹ kohwo kohwo ro ghwuru eje yen a cha rhọwọn nẹ ushi? Ejo. Jesu tare nẹ a cha rhọwọn ihwo evo-o. (Luk 12:5) Ono yen che brohien re ihwo ra cha rhọwọn nẹ ushi ve e ra cha rhọwọ-ọn? Jihova yen che brohien na, ẹkẹvuọvo, ọ vwe Jesu vwo mu “o guẹdjo re ihwo ekpokpo kugbe otu ri ghwuru.” (Iruo Re Iyinkon Na 10:42) Kohwo kohwo re guẹdjo royen kere orumwemwu ro rhonwe wene-e, a cha rhọwọn nẹ ushi-i.—Ni Eta re Odjefiotọ 19.

EVRENUSHI KPO ODJUVWU

21 Baibol na je vwe avwanre nẹ a cha rhọwọn ihwo evo kpo odjuvwu. A da rhọwọn ohwo kpo odjuvwu, ọ rha dia ugboma re ohworakpo yen a vwo rhọwọ-ọn. Ẹkẹvuọvo, a rhọwweron kpo odjuvwu kere ohwo re ewen.

22 Jesu yen ohwo resosuo a ton rhọwọn nẹ ushi kpo odjuvwu. (Jon 3:13) Ẹde erha vwo wan re vwo hwe Jesu nu, Jihova da rhọwọn nẹ ushi. (Une Re Ejiro 16:10; Iruo Re Iyinkon Na 13:34, 35) Ọ dia ugboma re ohworakpo yen a vwo rhọwọn Jesu-u. Ọyinkon Pita de djekpahen Jesu nẹ, “e hwere ghwu vwe ugbo-ma, ẹkẹvuọvo, ọ rhore vwe evun re [“ewen,” NW].”

20. Diesoro ọ vwo diane ọ dia ihwo eje yen a cha rhọwọn nẹ ushi-i? 21, 22. (a) Die yen o mudiaphiyọ a vwo rhọwọn ohwo kpo odjuvwu? (b) Ono yen ohwo resosuo a ton rhọwọn nẹ ushi kpo odjuvwu?

(1 Pita 3:18) A rhovwon Jesu ne ushi kere ohwo re ewen ro vwo egba mamọ! (1 Korent 15:3-6) Ekevuvovo, Baibol na tare ne o dia Jesu ovo yen cha mre evrenu-shi tiyena-a.

23 Tavwen Jesu ki rhi ghwu, o vwe idibo royen re fuevun ne, “Me ra rhuere asan ke ovwan.” (Jon 14:2) Onana mudiaphiyọ ne a je cha rhovwon evo usun re idibo royen rere ayen nene dia odjuvwu. Bro ihwo? Jesu tare ne ayen “imigegede” kren. (Luk 12:32) Oyinkon Jon se uchunu rayen oke ro vwo mre Jesu ro “mudia vwe Ugbenu re Zayon [rohe odjuvwu], ihwo uriori ujughwre gbẹ ene” mudia kere.—Ewvophia 14:1.

24 Oke vo yen a cha vwo rhovwon ihwo 144,000 na? Baibol na tare ne, a cha rhovwon ayen vwe oke re Jesu da ton usuon phiyọ vwe odjuvwu re. (1 Korent 15:23) Oke yena yen avwanre hepna na, je a rhovwon buebun re 144,000 na kpo odjuvwu re. I ri cheko vwe otorakpo na asaokiephana de ghwe ghwu, ugege yena yen a cha vwo rhovwon ayen kpo odjuvwu. Ekevuvovo, ihwo buebun ra cha rhovwon vwe oke ro cha obaro na, Iparadasi vwe otorakpo na yen ayen cha dia.

25 O rhe che kri-i, Jihova che si ihworakpo eje vwo ne obọ re ughwu, ughwu rha cha dia ofa-a! (Se Aizaya 25:8.) Ekevuvovo, die yen ihwo ri che kpo odjuvwu na che ru vwe oboyin? Baibol na tare ne, ayen che nene Jesu sun vwe Uvie royen. Avwanre che yono kpahen Uvie yena vwe uyovwinrota ro vwo kpahen onana.

23, 24. Ihwo vo yen “imigegede” re Jesu ta ota kpahen na, ayen bro ihwo?

25. Die yen avwanre che yono kpahen vwe uyovwinrota ro vwo kpahen onana?

UYOTA 1

JIHOVA CHE SI UGHWU NO

“Ughwu he ɔvweghre ro ka uko ro cha ghwoꝛo.”
—1 Kɔrent 15:26

Uchebro vo yen Baibol na vwo ke avwanre siere ohwo re avwanre vwo eguono kpahen de ghwu?

2 Kɔrent 1:3, 4

Avwanre se no ne o reri siere ohwo re orua yere ugbeyan re avwanre de ghwu. Baibol na ke avwanre uvi re uchebro.

Aizaya 25:8; 26:19

Jihova vwo eɔba ro vwo si ughwu no beɔe. O cha tobo rhovwon ihwo ri ghwuru.

UYOTA 2

AVWANRE SE VWO
ESEGBUYOTA KPAHEN
EVRENUSHI NA

“Omote, me ta ke owe, vren!”—Mak 5:41

Diesoro avwanre se vwo vwo esegbuyota kpahen evrenushi na?

Jon 11:1-44

Jesu rhovwon Lazaros.

Mak 5:22-24, 35-42

Jesu rhovwon omote ovo.

Jon 11:41, 42

Jesu reyo eɔba ro ne obo re Jihova rhe vwo rhovwon ihwo ri ghwuru.

Jon 12:9-11

Ihwo buebun mre Jesu oke ro vwo rhovwon ihwo ri ghwuru. Ivwighren royen dede rienre ne Jesu se ruo.

UYOTA 3**JIHOVA CHA RHỌVWỌN
ODUDUIMA RẸ IHWO
RI GHWURU**

“Ku wo se, ki mi nyo we; ku wo rhero ẹ iruo ẹ abọ wẹn.”—Job 14:13-15

Ihwo vọ yen a cha rhọvwọn nẹ ushi rhe?

Jon 5:28, 29

Ihwo ẹ Jihova cha karophiyọ eje.

Iruo Rẹ Iyinkon Na 24:15

Te ihwo ọsoso te i ri jẹ ọsoso ẹdia yen a cha rhọvwọn.

Aizaya 40:26

Jihova sa karophiyọ odẹ ẹ isio ọvuovo, ọtiyena o muero nẹ ọ sa karophiyọ kemu kemu ri shekpahen ihwo rọ cha rhọvwọn nẹ ushi rhe na.

UYOTA 4**A CHA RHỌVWỌN IHWO
EVO KPO ODJUVWU**

“Me ra rhuẹrẹ asan kẹ owan.”—Jon 14:2

Ihwo vọ yen a cha rhọvwọn kpo odjuvwu?

1 Pita 3:18

Jesu yen ohwo rẹsosuọ a ton rhọvwọn nẹ ushi kpo odjuvwu.

Luk 12:32

Jesu tare nẹ ihwo křen re dia idibo rọyen

yen a cha rhọvwọn kpo odjuvwu.

Ẹvwophia 14:1

Jihova jẹ ihwo 144,000 re cha dia odjuvwu.

DIE YEN UVIE RẸ ỌGHẸNẸ?

IDUDURU rẹ ihwo riẹn kpahen ẹrhovwo re seri nẹ Ọsẹ rẹ Avwanre, yẹrẹ Ẹrhovwo rẹ Ọrovwori na. Jesu vwẹ ẹrhovwo na vwo yono idibo rọyen obo ra nẹrhovwo wan. Die yen ọ nẹrhovwo kpahen? Diesoro ẹrhovwo na vwọ ghanre kẹ avwanre nonẹna?

² Jesu tare nẹ, “Enẹ owan nẹ ẹrhovwo, Ọsẹ rẹ Avwanre rọ hẹ obo odjuvwu, Jẹn avwanre vwẹ ọghọ kẹ ode wẹn [yẹrẹ, e ru ode wẹn fon]. Jẹn Uvie wẹn rhe, ru ẹguṅṅọ wẹn vwẹ akpọ na kiobo re ruẹ vwẹ obo odjuvwu.” (Se **Matiu 6:9-13.**) Diesoro Jesu vwọ tanẹ a nẹrhovwo kpahen erṅvwṅon erha yena?—Ni Eta rẹ Odjefioto 20.

³ Avwanre yonori nẹ ode rẹ Ọghẹnẹ Jihova. Avwanre ji yono kpahen ọhọre rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ ihworakpọ vẹ otorakpọ na re. Die yen Jesu mudiaphiyọ rọ vwọ tanẹ, “Jẹn Uvie wẹn rhe”? Avwanre che yono kpahen oborẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ mudiaphiyọ, obo ro che ru, kugbe obo ro che ru ode Ọghẹnẹ fon.

DIE YEN UVIE RẸ ỌGHẸNẸ?

⁴ Jihova vwẹ usuon mu vwẹ odjuvwu, ọ da vwẹ Jesu ru Ovie rọyen. Baibol na se usuon nana Uvie rẹ

1. Ẹrhovwo vọ ra riẹnre mamọ yen che roro kpahen?
2. Erṅvwṅon erha vọ yen Jesu tare nẹ a nẹrhovwo kpahen?
3. Die yen ofori nẹ avwanre riẹn kpahen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?
4. Die yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ, ono yen Ovie rọyen?

Oghẹnẹ. Jesu yen “Ovie ro vwo ivie ejobi kugbe Ọrovwohwo ro vwo ihwo ejobi.” (1 Timoti 6:15) O vwo ohworakpọ **vuovo** ro se ru erhuvwu kerẹ Jesu-u, o ji vwo ẹgba nẹ isun rẹ akpọneje.

5 Ra vwo rhovwon Jesu nu, ẹdẹ ujuvẹ yen wanre tavwen o ki kpo odjuvwu. Jihova da reyọ vwo mu Ovie rẹ Uvie na. (Iruo Rẹ Iyinkon Na 2:33) Usuon rẹ Oghẹnẹ che sun vwo nẹ odjuvwu rhe otorakpọ na. (Evwofhia 11:15) Koyensorọ Baibol vwo se Uvie rẹ Oghẹnẹ nẹ “Uvie royen vwe obo odjuvwu.”—2 Timoti 4:18.

6 Baibol na tare nẹ Jesu rho vrẹ ivie rẹ akpọ na ejobi kidie oyehẹ “ovuovo ro je ghwo na.” (1 Timoti 6:16) Isun rẹ ihworakpọ ghwe, ẹkẹvuovo Jesu cha dia bedẹ. Erhuvwu rẹ usuon rẹ Jesu cha dia bedẹ.

7 Aroemrẹ rẹ Baibol na tare nẹ Jesu cha dia Ovie ro vwo erorokẹ, ro ji che brorhiẹn rẹ abavo: [“Ewen,” NW] rẹ Ọrovwohwo kọ cha rhan muo, [“ewen,” NW] rẹ ẹghwanre vẹ ẹruo; [“ewen,” NW] rẹ iroro vẹ ẹgba, [“ewen,” NW] rẹ erianriẹn vẹ osho edje rẹ Ọrovwohwo. Eguono royen ke evun rẹ osho edje rẹ Ọrovwohwo o dia. O dia obo rẹ ero royen mrere o che ni vwo guedjo-o eye o cha vwe obo ro nyori brorhie-ẹ; ẹkẹvuovo ovwata o vwo guedjo rẹ ivwiogbere.” (Aizaya 11:2-4) Wo guono oka rẹ ovie yena?

8 Oghẹnẹ sane ihwo evo ri che nene Jesu sun vwe

5. Tivọ yen usuon Oghẹnẹ na che sun nurhe? Tivọ yen uvie na che sun?

6, 7. Diesoro Jesu vwo yovwin vrẹ isun rẹ ihworakpọ?

8. Mavo yen avwanre ru riẹn nẹ o dia Jesu ovo yen che su-un?

odjuvwu. Kerẹ udje, ọyinkon Pọl vuẹ Timoti nẹ, “Ọ da dianẹ avwanre vẹ ọyen chiri, avwanre vẹ ọyen ke je re uvie kugbe.” (2 Timoti 2:12) Bro ihwo yen che nene Jesu sun?

⁹ Kirobo rẹ avwanre yonori vwẹ Uyovwinrota 7, ọyinkon Jọn mrẹ emramrẹ rẹ Jesu kerẹ Ovie vwẹ odjuvwu vẹ ivie 144,000 efa. Amono yen 144,000 na? Jọn djere nẹ e “si ode royen [Jesu] kugbe ode rẹ Ọsẹ royen phihọ arhare rayen.” Ọ da je ta: “Enana hẹ ihwo ri nene Omogode na [koyen, Jesu] kpo asan kasan rọ rare; a tan enana nẹ uherevie rẹ ihwo rẹ akpọ na rhe.” (Se *Evwọphia* 14:1, 4.) Ihwo 144,000 na, Inenikristi re fuevun rẹ Ọghẹnẹ sanere, re vẹ Jesu “cha re vwẹ akpọ na” kerẹ ivie. Ọke ayen de ghwu, ka rhovwon ayen kpo odjuvwu. (*Evwọphia* 5:10) Vwo nẹ ọke rẹ iyinkon na rhe, ọyen Jihova vwọ sane Inenikristi re fuevun vwọba ẹko rẹ ivie 144,000 na.

¹⁰ Jihova vwo ọdavwẹ avwanre mamọ te ẹdia rọ vwọ sane ihworakpọ nẹ ayen nene Jesu sun. Jesu cha dia omamọ rẹ osun kidie ọ nabọ vughe avwanre. Ọ riẹn obo rọ pha ra vwọ dia ohworakpọ, ra je vwọ rioja. Pọl tare nẹ Jesu roro kẹ avwanre, ọ dia ohwo “ro jẹ ọdavwẹ rẹ avwanre ẹriẹ-ẹn,” ọyen jẹ “ohwo ra davwini dẹvure kerẹ ekpuyovwi rẹ avwanre.” (Hi-bru 4:15; 5:8) Ihwo 144,000 na je riẹn obo rọ hepha ra vwọ dia ohworakpọ. Ayen ji nene jẹgba vẹ ega muabọ re. Koyensorọ o vwo mu avwanre ẹro nẹ Jesu

9. Bro ihwo yen che nene Jesu sun? Ọke vọ yen Ọghẹnẹ vwọ ton ẹsanọ rayen phiyo?

10. Diesoro ọ vwọ dia emu rẹ ẹguonọ nẹ Jihova sane Jesu vẹ ihwo 144,000 na, nẹ ayen sun ihworakpọ?

kugbe 144,000 na cha riẹn ebẹnben kugbe ọdavwe re avwanre.

DIE YEN UVIE RE ỌGHENE CHE RU?

11 Jesu yono idibo royen ne ayen nerhovwo ne e ru ohore re Oghene vwe odjuvwu. Diesoro? Avwanre yonori vwe Uyovwinrota 3 ne Eshu ro dia Idebono na woso Jihova. Oke re Eshu vwo gbevoso nu, Jihova da vwe uphen wo ke ve emekashe ri gbe nene ne ayen dia odjuvwu omoke kren. Koyen, o dia emekashe na eje yen rue ohore Oghene vwe odjuvwu oke yena-a. Vwe Uyovwinrota 10, avwanre che yono kpahen Idebono ve emekashe na kpobarophio.

12 Baibol na djerephia ne a da vwe Jesu mu Ovie re Uvie Oghene nu, ko che nene Idebono phi ofovwin. (Se Ewophia 12:7-10.) Owọ 10 djise re emu eghanghanre ive re phiare. Usuon re Oghene ton phio ve Jesu Kristi ro dia Ovie royen, a dje Idebono ne odjuvwu rhe otorakpo na. Kirobo re avwanre che yono, eronwọn nana phia nure.

13 Baibol na djise re aghoghọ re emekashe re fuevun na oke ra wo dje Idebono ve emekashe royen ne odjuvwu. Avwanre de se: "Ghoghọ, E odjuvwu kugbe owan re dia evun royen!" (Ewophia 12:12) Oboden ufuoma kugbe oyerinkugbe rhe dia vwe odjuvwu kidie emekashe na eje rue ohore re Oghene re.

11. Diesoro Jesu vwo yono idibo royen ne ayen nerhovwo ne e ru ohore re Oghene vwe odjuvwu?

12. Eronwọn eghanghanre ive vo yen djise rayen vwe Ewophia 12:10?

13. Die yen phiare oke ra wo dje Idebono ne odjuvwu nu?

14 Ẹkẹvuoṣo, akpeyeren vwe otorakpo na fẹnere mamọ. Erɔnvwɔn ebrabra phia kẹ ihwo “kidie Idẹbono woto bru owan rhire,” vẹ “ophu rode, fikiridie ọ riẹnre nẹ ọke rọyen pha krẹkrẹ.” (Ẹvwọphia 12:12) Ophu mu Idẹbono mamọ. Kidie nẹ a djẹrẹ nẹ odjuvwu, ọ je riẹn nẹ ọmọke krẹn yen chekọ ka cha ghwo. Ọ dawwengba rọyen eje rọ vwo so okpetu, emiavwe vẹ ojaeriọ vwe otorakpo na eje.

15 Ọhore rẹ Ọghẹnẹ kpahen akpo na ji rhi wene-e. Ọ je guoṣo nẹ ihworakpo re gbare dia otorakpo na bẹdẹ bẹdẹ vwe iparadaisi. (Une Rẹ Ejiro 37:29) Ọtiọyena, mavo yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ se vwo ru ọnana?

16 Aroemrẹ rẹ Daniẹl 2:44 da ta: “Vwe ọke rẹ ivie yena, Ọghẹnẹ rẹ odjuvwu na cha vwe uvie ovo mu, ra sa guoghọ-ọ eyẹ e che siobo nẹ ekete rọyen kẹ ihwo ọfa-a. Ọ cha guoghọ ivie nana ejobi ibribro ọ me vwe ayen te oba, ko mudia bẹdẹ.” Die yen aroemrẹ nana yono avwanre kpahen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?

17 Esosuo, ọ tare nẹ Uvie Ọghẹnẹ ton usuon phiyo “vwe ọke rẹ ivie yena.” Ọnana mudiaphiyo nẹ isuon efa ji ke rhe suẹn vwe otorakpo na ọke rẹ Usuon rẹ Ọghẹnẹ cha vwo tonphiyo. Ọrive, ọ vuẹ avwanre nẹ Uvie Ọghẹnẹ cha dia bẹdẹ, nẹ e che siobonu ekete rọyen kẹ ihwo efa-a. Ọrerha, ofovwin cha dia uvwre rẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ kugbe usuon rẹ akpo na. Uvie rẹ Ọghẹnẹ yen che phikparobo, koyen cha dia usuon vuovo ro che sun akponeje. Vwe ọke yena,

14. Die yen phia vwe otorakpo na kidie nẹ a djẹ Idẹbono nẹ odjuvwu rhe?

15. Die yen ọhore rẹ Ọghẹnẹ vwo kẹ akpo na?

16, 17. Die yen Daniẹl 2:44 vuẹ avwanre kpahen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?

ihworakpo ki che vwo omamo re usuon ro me yovwin kparobo.

18 Idjerhe vọ yen Uvie re Oghene cha vwo reyo edia re usuon re akpo na? Tavwen ofovwin ro koba re se Amagidon ki rhi phi, emekashe re Idobono cha phien "ivie re akpo na ejobi, ri se ayen koko ra herhe ofovwi re ede rode re Oghene Orovwoegba na." E, isun re akpo na che nene Uvie Oghene phi ofovwin.—Evwophia 16:14, 16; ni Eta re Odjefioto 10.

19 Diesoro avwanre vwo guono Uvie re Oghene? Iroro erha, siere e da hanvwe. Esosuo, avwanre irumwemwu, avwanre muoga, ji ghwe. Ekevuvovo, Baibol na tare ne avwanre cha dia bede siere Uvie Oghene da rhe. Jon 3:16 tare ne: "Oghene guono akpo na o da vwe Omọ ovuvovo royen na ke, rere ohwo kohwo ro sere gbuyota vwo je ghwo re ekevuvovo ko vwo arho ri bede."

20 Orive, irumwemwu re ihwo riare avwanre phio. Ihwo buebun gun efian, ghwa ihwo ria, ji gbe ofanrhen. Avwanre che se si ihwo nana no-o, jokpane Oghene ovo. A cha ghwo re irumwemwu re rhonvwe kurherie-e vwe Amagidon. **(Se Une Re Ejiro 37:10.)** Orerha, usuon re ihworakpo pha brabra, ayen ji von ve okon. Ayen guono chon ihwo uko vwo kerho re Oghene-e. Baibol na tare ne "ohwo da tua ohwo muoto ke umiovwo royen."—Aghwoghwo 8:9.

18. Die yen ode re ofovwin ro koba re Uvie re Oghene ve isun re akpo na che phi?

19, 20. Diesoro avwanre vwo guono Uvie re Oghene ne o sun akpo na?

Rhavw̄n ọke ra vw̄ d̄j̄ l̄d̄bono
v̄ emekashe royen n̄ odjuvwu
nu, ọyen ojaerīo vw̄ v̄n akp̄o na.
Ojaerīo na che vwoba k̄er̄k̄p̄e

21 Amagidon da wan nu, Uvie Oghene cha nerhe e ru ohore re Oghene vwe akpo na. Kere udje, o cha ghoro Idebono kugbe emekashe royen. (Ewophia 20:1-3) Ohwo vuovo rha cha muoga-a. Ihworakpo re fuevun cha dia bede vwe Iparadasi fikire otanhirhe na. (Ewophia 22:1-3) Uvie na che ru ode re Oghene fon. Die yen onana mudiaphiy? O mudiaphiy ne uson re Oghene de sun akpo na re, ihworakpo eje che muoghokere ode re Jihova.—Ni Eta re Odjefioto 21.

OKE VO YEN A VWO VWE JESU MU OVIE?

22 Jesu yono idibo royen ne ayen nerhovwo: “Jen Uvie wen rhe.” Oyena djerephia ne uson re Oghene cha rhe vwe obaro na. Jihova cha reyo uson na vwo mu, o me rha vwe Jesu vwo mu Ovie royen. Ugege re Jesu vwo rhivwin kpo odjuvwu yen a vwo reyo mu Ovie? Ejo, o herhere. Oke ra vwo rhovwon Jesu ne ushi nu, Pita ve Pol de djephia phephen obore

21. Mavo yen Uvie na cha nerhe e ru ohore Oghene vwe akpo na?

22. Mavo yen avwanre ru rien ne a vwe Jesu mu Ovie vwe otorakpo, yere ugege ra vwo rhovwon ne ushi-i?

Uvie re Oghene cha nerhe e ru ohore re
Oghene gba vwe otorakpo na

aroemre Ẹ Une Rẹ Ejiro 110:1 shekpahen Jesu. Vwẹ aroemre na, Jihova da ta: “Tidia vwẹ oborhe mẹ, beşeyẹ me vwọ vwẹ ivwighre wẹn hwaotọ kẹ wẹ chi-yi.” (Iruo Rẹ Iyinkon Na 2:32-35; Hibu 10:12, 13) Mavọ o che kri te tavwen Jihova ki vwẹ Jesu mu Ovie?

23 Ikpe buebun tavwen a ke rhe mre 1914, ẹko re Inenikristi evo vwo ẹruọ re ọghanrovwe re ukpe yena kirobo re Baibol na mraro royen. Obo re phia vwẹ akpo na vwo ne 1914 rhe, djerephia ne ẹruọ rayen na gbare. Jesu ton usuon phiyo vwẹ ukpe yena. (Une Rẹ Ejiro 110:2) O rhe kri-i, a da dje Idẹbo-no rhe otorakpo na, asaokiephana “oke royen pha krekre.” (Ewophia 12:12) Vwẹ uyovwinrota ro vwọ kpahen onana, avwanre cha mre eronvwon efa ri djerephia ne avwanre yeren vwẹ oke yena re. Avwanre ji che yono ne Uvie re Ọghẹnẹ cha nerhe e ru ohore re Ọghẹnẹ vwẹ akpo na kerẹkpe.—Ni Eta re Odjefioto 22.

23. (a) Oke vo yen Jesu vwọ ton usuon phiyo kerẹ Ovie? (b) Die yen e che yono vwẹ uyovwinrota ro vwọ kpahen onana?

UYOTA 1

UVIE RẸ ỌGHẸNẸ ỌYEN UVI RẸ USUON

“Jẹn uvie wẹn rhe, ru ẹguṅṅo wẹn vwe akpọ na kirobo re ruẹ vwe obo odjuvwu.”—Matiu 6:9-13

Die yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?

Ẹvwọphia 11:15

Usuon rẹ Ọghẹnẹ che sun vwo nẹ odjuvwu rhe otorakpọ na.

1 Timoti 6:15

Jesu yen Ovie rẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ.

Ẹvwọphia 14:1, 4

Ihworakpọ 144,000 che nene Jesu sun vwe odjuvwu.

Hibru 4:15; 5:8

Jesu vẹ ihwo 144,000 na riẹn obo rọ hepha ra vwọ dia ohworakpọ, kugbe ebẹnben rẹ avwanre hirharoku.

UYOTA 2

JESU CHA DIA OSUN RO ME YOVWIN KPAROBỌ

“Ọvwata o vwo guẹdjo rẹ ivwiogbere.”—Aizaya 11:4

Diesorọ ọ vwọ dianẹ Jesu yen Ovie ro me fo Uvie na?

1 Timoti 6:16

Isun rẹ ihworakpọ ghwe, ẹkẹvuṅvo Jesu cha dia bẹdẹ. Erhuvwu rẹ usuon rẹ Jesu cha dia bẹdẹ.

Aizaya 11:2-4

O vwo ohworakpọ ọvuṅvo ro se ru erhuvwu kerẹ Jesu-u. O ji vwo ẹgba nẹ isun rẹ akpọneje. O vwo eroroṅ, o ji brorhiẹn rẹ abavo.

UYOTA 3

UVIE ỌGHÈNÈ CHA NÈRHÈ E RU ỌHỌRE RÈ ỌGHÈNÈ VWÈ AKPỌ NA

“Ọghènè rẹ odjuvwu na cha vwè uvie ọvo mu, ra sa guọghọ-ọ.”—Daniël 2:44

Die yen Uvie rẹ Ọghènè ru re? Die yen Uvie na che ru vwè obaro na?

Ẹvwọphia 12:7-12

Ọke a vwọ vwè Jesu mu
Ovie nu vwè 1914, ọ da dje
Eshu nẹ odjuvwu rhe akpọ na.
Koyensorọ okpetu, emiavwe
vẹ ojaeriọ vwọ vọn akpọneje.

Aghwoghwo 8:9;**Ẹvwọphia 16:16**

Vwè ofovwin rẹ Amagidọn,
Uvie rẹ Ọghènè cha ghworo
ihwo vẹ ọkon eje kugbe isuon
rẹ ihworakpọ.

Une Rẹ Ejiro 37:10

A cha ghworo irumwemwu
re rhonvwe kurherie-ẹ.

Ẹvwọphia 22:1-3

Uvie rẹ Ọghènè de che sun
akpọ na, ohwo vuovo rha cha
muoga, yerẹ ghwu-u, ihwo
ejobi ki che mu ọghọ kẹ
ode rẹ Ọghènè.

OBA RẸ AKPỌ NA SIKẸRE RE?

O VWO ọkiọvo rẹ iyẹnren ru wọ kerhọ royan wọ nerhe wọ nọ nẹ, 'Erɔnvwɔn che miovwɔn nẹ enẹ?' Fikirẹ oja vẹ emiavwen re vɔn akpọ na nonena, ihwo evo ki roro nẹ avwanre sikere oba rẹ akpọ na re. Oyen a uyo-ta? O vwo obo ra sa wọ riẹn kpahen obo re cha phia vwe ọke rọ cha obaro na? E. Dede nẹ ihworakpọ cha sa riẹn obo re cha phia vwe obaro na-a, Jihova Oghẹnẹ sa riẹn. Vwevunrẹ Baibol na, ọ vuẹ avwanre kpahen obaro rẹ akpeyeren rẹ avwanre vẹ otorakpọ na.—Aizaya 46:10; Jems 4:14.

² Ọke rẹ avwanre de se kpahen oba rẹ akpọ na vwevunrẹ Baibol na, ọ dia oba rẹ Otorakpọ na yen a ta ota kpaha-an, ẹkẹvuovo, o mudiaphiyọ oba rẹ umwemwu. Jesu yono ihwo nẹ Uvie rẹ Oghẹnẹ che sun akpọ na ejobi. (Luk 4:43) Kidie nẹ idibo rẹ Jesu guṣṣọ riẹn ọke Uvie rẹ Oghẹnẹ cha wọ rhe, ayen da nọ Jesu nẹ, "Ọkevọ emu nana cha wọ phia? Eyẹ kọrhọ re cha dia oka rẹ ẹcha rẹ omọ rẹ ohwo, kugbe oba rẹ akpọ na?" (Matiu 24:3) Jesu vuẹ ayen ẹde na-a, ẹkẹvuovo, ọ vuẹ ayen obo re cha phia tavwen oba rẹ akpọ na ki te. Obore Jesu tare nẹ e cha phia yen a mre asaokiephana.

³ Vwevunrẹ uyovwinrota nana, avwanre che yono kpahen erɔnvwɔn ri djerephia nẹ avwanre yerẹn vwe

1. Tivọ yen avwanre de se yono kpahen obaro na?

2, 3. Die yen idibo rẹ Jesu guṣṣọ riẹn kpahen, die yen Jesu vuẹ ayen?

ọke ro che sun kpo oba na. Rere avwanre sa vwọ rịen oboresorọ rẹ eronvwon vwo miovwın mamọ vwẹ otorakpo na, ẹsosuọ, ofori nẹ avwanre yono kpahen ofovwin ọvo ra honre vwẹ odjuvwu.

OFOVWIN VWẸ ODJUWU

⁴ Vwẹ Uyovwinrota 8, avwanre yonori nẹ a vwẹ Jesu mu Ovie vwẹ odjuvwu vwẹ ukpe rẹ 1914. (Daniẹl 7: 13, 14) Ọbe rẹ Ẹvwọphia vuẹ avwanre obo re phiare: “Ofovwi de rhi she vwẹ obo odjuvwu, Maekẹl [Jesu] vẹ emakashe royen ki nene Okpodje na [Eshu] honra; Okpodje na vẹ emakashe royen je ghwa honra.”* Eshu kugbe emakashe royen phikparobọ-ọ, ọtiyena ka dje ayen rhe otorakpo na. Roro obore oma vwerhen emakashe na te! Kẹ ihwo rehe otorakpo vwo? Baibol na tare nẹ ọ cha dia ọke rẹ okpetu kẹ ihworakpo. Diesoro? Ophu mu Idebono mamọ, kidie ọ “riẹnre nẹ ọke royen pha krekre.”—Ẹvwọphia 12:7, 9, 12.

⁵ Idebono so okpetu buebun vwẹ akpo na. Ophu muo kidie “ọke royen pha krekre.” A gba fueren obore Jesu tare nẹ ọ cha phia vwẹ ọke rẹ oba na.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 24.

ẸDẸ RE KOBANA

⁶ **Ofovwin.** Jesu tare nẹ, “Egborho cha vwọ so egborho, uvie cha vwọ so uvie.” (Matiu 24:7) E hwe

* Maekẹl ọyen ode ọfa re se Jesu Kristi. Vwọ kẹ evuẹ efa, biko ni Eta rẹ Odjefiotọ 23.

4, 5. (a) Die yen phiare ọke ra ghwa vwọ vwẹ Jesu mu Ovie vwẹ odjuvwu nu? (b) Vwo nene Ẹvwọphia 12:12, die yen Baibol na tare nẹ ọ cha phia ọke ra da dje Eshu rhe otorakpo na?

6, 7. Die yen a sa ta kpahen ofovwin vẹ owenwwe nonena?

ihwo buebun vwe ifovwin vwe oke avwanre na vwe oke ofa vwe ikuegbe re ihworakpo. Iyenren ovo ro ne ukoko re *Worldwatch* rhe djerephia ne vwo ne 1914, ifovwin hwe ihwo re vwe oduduru 100 re. Ihwo re ifovwin hweri vwe uvwre re ikpe 1900 fi 2000, vwe eken erha bun vwe ihwo re ifovwin hweri e ki rhi te ukpe 1,900. Vwe ero roro oja kugbe omiaovwe re ihwo rhiromre fikere ofovwin!

7 Owenvwe. Jesu tare ne, "Owenvwe che fi." (Matiu 24:7) Dede ne emu bunrun none-na vwe oke ri jovwo, buebun re ihwo je mre emu ria-a. Diesoro? Kidie igbo hero re ayen vwo de emu re, yere oto re ayen cha kon eronvwon phiyoo. Ihwo re vwe oduima ovo tobore igbo ro te idola ovo ghoro edoke-e. Uko-ko re *World Health Organization* tare ne iduduru re emoo ghwe kukpe kukpe, kidie ayen mre emu ro sa ke ayen omakpokpo ria-a.

8 Eto re bere. Jesu mraro ne,

8, 9. Die yen djerephia ne aroemre re Jesu kpahen eto re cha bere ve ega rugba re?

“Otọ che mu kpogho.” (Luk 21:11) Asaọkiephana, kukpe kukpe koyen a vwọ rhero ẹ etọ re cha bẹre. Vwo nẹ ukpe 1900 rhe, ihwo re vrẹ oduduru ivẹ yen ghwure fikire otọ re bẹre. Dede nẹ egbaerianriẹn ru ona rọ chọn ayen uko vwọ riẹn phi-yotọ ọke ẹ otọ cha vwọ bẹre, je ihwo ji ghwe.

9 **Ọga.** Jesu tare nẹ “otiekọ” cha dia. Ega ri muoshọ cha vọn asan eje, ji hwe ihwo buebun. (Luk 21:11) Dede nẹ idọktọ buebun yono kpahen obo re si-vwin ega buebun, je ega evo herọ re che se sivwi-in. Vwọre uyota, iyẹnren ọvo tare nẹ kukpe kukpe ọyen iduduru ẹ ihwo vwo ghwe fikire ega ẹ owonrhe ọngangan, odo, vẹ ikọ-lera. Vwọ vrẹ ọyena, idọktọ buebun mre ega kpokpọ efa ri te 30, e che se sivwin evo usun ẹ ena-na-a.

OBORẸ URUEMU Ẹ IHWO VWE ẸDE RE KOBA NA CHA DIA

10 Vwe 2 Timoti 3:1-5, Baibol na da ta: “Vwe oba ẹ ẹde na

10. Idjerhe vọ yen 2 Timoti 3:1-5 vwo ruẹ gba nonẹna?

ẹdẹ ebrabra cha rhe.” Ọyinkon Pọl de dje obore iruemu re ihwo buebun cha dia vwe ẹdẹ re koba na. Ọ tare ne ihwo

- cha guonọ oma rayen nọ
- cha guonọ igbo nọ
- che je ogho emuo vwo ke ese ve ini
- cha fuevu-un
- che vwo omaeririo vwo ke ihwo re orua-a
- che se sun oma raye-en
- cha djoma
- cha guonọ omavwerhen je eguonọ re Oghene vwo
- che me ru ne ayen vwo eguonọ re Oghene je ayen nyupho roye-en

11 Ihwo buebun vwo oka re iruemu nana vwe asan ru wo dia? Vwe akpone je, ihwo buebun vwo oka re iruemu nana. Oghene che ru oronvwon kphon kerekpe. O veri ne, “Dede na, ohwo umwemwu yoro rhe kere odi re iruimwe-

11. Kirobo re Une Re Ejiro 92:7 tare, die yen cha phia ke irumwemwu?

mwu ejobi da rhua, a vwe ayen ze ke eghworo kufia bede.”—Une Re Ejiro 92:7.

IYENREN ESIRI VWE EDE RE KOBANA

12 Baibol na tare ne vwe ede re koba na, akpo na cha von ve emiavwe kugbe oja. Ekevuovo, Baibol na je tane eronwon iyoyovwin cha phia.

13 E vwo vwo eruore re Baibol na. Omraro Daniyel si kpahen oke re oba na ne, “Erianrien che bu phiho.” (Daniyel 12:4) Oghene cha ke ihwo royen egba re ayen vwo vwo eruore re Baibol na vre obo ri jovwo. Vwo ne ukpe re 1914 rhe, oyen Jihova vwo ruere onana. Kere udje, o yono avwanre oghanrovwe re ode royen, ohore royen vwo ke otorakpo na, uyota kpahen otanhirhe na, obo re phia siere avwanre de ghwu, kugbe evrenushi na. Avwanre rhe riene ne Uvie re Oghene ovo yen se si ebenben avwanre eje no. Avwanre yono obore avwanre se vwo vwo omavwerhovwen kugbe obore avwanre se vwo yerin vwe idjerhe re oma da vwerhen Oghene. Ekevuovo, die yen idibo re Oghene vwe eronwon ayen yonori na vwo ruere? Aroemre ofa kpahenphiyo onoyena.—Ni Eta re Odjefioto 21 ve 25.

14 Iruo re aghwoghwo re akpoeje. Ro vwo ta ota kpanan ede re koba na, Jesu da ta: “Ka cha ta ota re iyenren esiri na wan akpo na ejobi.” (Matiu 24: 3, 14) Vwe ekuoto re vre 230 oyen e de ghwoghwo iyenren esiri re Uvie na, e ji ghwoghwo vwe ejaje re vre 700. E, vwe akpoeje, Iseri re Jihova “ri ne egborho keghorho rhe” chon ihwo uko vwo vwo eruore re

12, 13. Die yen Jihova yono avwanre vwe ede re koba na?

14. Tivo yen e de ghwoghwo iyenren esiri re Uvie na, amono yen ghwoghwo?

obore Uvie na mudiaphiyọ kugbe obore o che ru ke ihworakpo. (Ewophia 7:9) Ophẹ yen ayen ru onana. Dede ne ihwo buebun vwo utuoma kpahen ayen, ji muẹ kpahen ayen, o vwo emu vuovo ro cha dobo re iruo re aghwoghwo na ji-i, kirobo re Jesu mraro royen. —Luk 21:17.

DIE WO CHE RU?

15 O mu we ero ne avwanre yeren vwe ede re koba na? Aroemre buebun rehe Baibol na ri shekpahen ede re koba na ruẹgba. O rhe che kri-i, Jihova cha dobo re aghwoghwo re iyenren esiri na ji, “oba na” ko cha rhe. (Matiu 24:14) Die yen oba na? Oyehe Amagidon, oke re Oghene che vwo si umiovwo no. Jihova cha vwe Jesu ve emekashe royen ri vwo egba na vwo ghwo ro ihwo ri nyupho Royen ve o re Omọ roye-en. (2 Tesalonaika 1:6-9) Oyena da wan nu, Eshu ve emekashe royen rha cha phien ihwo ofa-a. Ihwo ri nyupho re Oghene, ji rhiaboreyo Uvie royen cha mre orugba re aroemre royen ejobi.—Ewophia 20:1-3; 21:3-5.

16 Akpo nana re Eshu suen na che vwoba kerẹkpe. Otioyena, oyen obo re ghanre avwanre vwo no oma re avwanre, ‘Die ofori ne mi ru?’ Jihova guonore ne wo davwengba wen ejobi vwo yono Baibol na. Muero phiyọ uyono wen. (Jon 17:3) Iseri re Jihova vwo emewa re ayen rue kudughwren kudughwren re vwe ukecha ke ihwo vwo vwo eruọ re Baibol na. Davwengba wo vwo kpo emewa nana kọke kọke. **(Se Hibru 10:**

15. (a) O mu we ero ne avwanre yeren vwe ede re koba na, die-soro? (b) Die yen cha phia ke ihwo ri nyupho re Oghene ve ihwo ri nyupho roye-en?

16. Ro vwọ diane ede oba na sikere mamọ re na, die ofori ne wo ru?

“Ka cha ta ota
re iyenren esiri na
wan akpo na ejobi.”
—Matu 24:14

24, 25.) Wọ da riẹn nẹ ofori wo vwo ru ewene, wo je oshọ mu we wo vwo ruo-o. Wo de ru ewene ọtiọye-na, oyerinkugbe wẹn vẹ ọ rẹ Jihova kọ cha ganphiyo. —Jems 4:8.

17 Ọyinkọn Pọl djere nẹ ọke ra cha vwọ ghwọrọ irumwemwu na cha rhe vwe ọke rẹ ihwo buebun rhero roye-en, “kere ọji vwe ason.” (1 Tẹsalonaika 5:2) Jesu tare nẹ ihwo buebun cha rhonvwe kerhọ rẹ eka ri dje-rephia nẹ avwanre hẹ ẹdẹ re koba na-a. Ọ da ta: “Kiro-bo rọ epha vwe ọke rẹ Noa, eriyin ẹcha rẹ Ọmọ rẹ ohwo [yere, ẹdẹ re koba na] je cha dia. Obo rọ epha tavwen rẹ Oghwe ki rhi ku eriyin ọ je dia; ayen rọ ria ayen rọ da, ayen rọ vwọ eya ayen ji vwo bregọ, rhiri rhi te ọke rẹ Noa rhe vwọ ro okọ. Ayen gbe riẹn ọke rẹ Oghwe na rhi vwo ku-u, ayen de divwi ghwu vwe evun rẹ Oghwe na; eriyin ẹcha rẹ Ọmọ rẹ ohwo na cha dia.” —Matiu 24:37-39.

18 Jesu si avwanre orhọ nẹ e je “idiẹda vẹ ẹnwan rẹ akpọ nana,” dia ikprowọ kẹ avwanre-e. Ọ tare nẹ oba na cha rhe kpregede, “kere ufi.” Ọ je tane, ọ cha rhe vwe “enu rẹ ihwo re dia otọ rẹ akpọ na ejobi.” Ọ da vwọba nẹ, “Rherẹ vwe ọke ejobi, nẹ ẹrhovwo rere wo se vwo ogangan wọ vwọ vabọ rẹ imu nana ejobi re cha phia na, re wo vwo se mudia vwe obaro rẹ Ọmọ rẹ ohwo.” (Luk 21:34-36) Diesorọ ọ vwọ dia obo re ghan-re ra vwọ kerhọ rẹ erhọ-esio rẹ Jesu? Kidie ọmọke křen etine, ka cha ghwọrọ akpọ re Eshu nana. Ihwo rẹ Jihova vẹ Jesu rhiabọreyọ ovo yen cha wan oba na vre, je dia bẹdẹ vwe akpọ kpokpọ na.—Jọn 3:16; 2 Pita 3:13.

17. Diesorọ ẹcha rẹ ẹdẹ oba na che vwo gbe ihwo buebun unu?

18. Orhọ-esio vọ yen Jesu vwọ kẹ avwanre?

UYOTA 1

JIHOVA VUĚ AVWANRE
OBORĚ OBARO NA CHA DIA

“Ro dje oba na ne etuohọ roye rhe ne awanre rhe imu ri ji ru-u.”—Aizaya 46:10

Die yen awanre rien kpahen oke re oba na?

Daniël 7:13, 14

A vwe Jesu mu Ovie vwe odjuvwu ukpe re 1914.

Matiu 24:3-14

Jesu tare ne ihwo che yerin vwe ede ebrabra.

Evwophia 12:7-9, 12

Oke ra ghwa vwo vwe Jesu mu Ovie vwe odjuvwu nu, o da dje Eshu ne odjuvwu rhe otorakpo na. Ophu mu Idobono mamọ, kidie o “riente ne oke royen pha krekre.”

UYOTA 2

AVWANRE YEREN VWE
OKE RE OBA NA

“Korho re cha dia oka . . . re oba re akpo na?”
—Matiu 24:3

Wo mre aroemre re Baibol re ruęba?

Matiu 24:7; Luk 21:11

Avwanre mre ifowin, owenvwe, eto re bere kugbe ega vwo vre obo ri jowwo.

2 Timoti 3:1-5

Oyinkon Pol dje obore iruemu re ihwo buebun cha dia vwe ede re koba na.

Daniël 12:4

Oghene cha ihwo royen uko vwo vwo eruọ re Baibol na vre obo ri jowwo.

Matiu 24:14

E ghwoghwo iyeren esiri re Uvie na vwe akpo na ejobi.

UYOTA 3

JẸ OWỌ WO VVO RU OBO RẸ VWERHEN JIHOVA OMA ENẸNA

“Ẹḍẹ rẹ Ọrovwohwo cha kerẹ oji vwe ason.”

—1 Tẹsalonaika 5:2

Oba na vwo sikere re na, die yen fori ne wo ru?

Jon 17:3

Reyo uyono rẹ Baibol wẹn ghanghanre.

Hibru 10:24, 25

Yono eronvwon efa womare wo vwo kpo emevwa rẹ Iseri rẹ Jihova.

Jems 4:8

Ru ewene ri fori vwe akpeyeren wẹn rere wo se vwo sikere Oghene.

Luk 21:34-36

Muomaphiyọ ẹga ru wo vwo ke Jihova.

UYOTA KPAHEN EMEKASHE NA

JIHOVA guɔnɔre ne avwanre vughe orua royen. Emekashe na eberɛ ɔvo re orua Oghene. Vwevunre Baibol na, e se ayen ne “emɔ re Oghene.” (Job 38:7) Die yen emekashe na ruɛ? Idjerhe vo yen ayen vwo chɔn ihwo uko oke ro wanre na? Ayen je sa chɔn avwanre uko asaɔkiephana?—Ni Eta re Odjefioto 8.

² Ofori ne avwanre riɛn asan re emekashe na nurhe. Kɔlose 1:16 tare ne oke re Jihova vwo ma Jesu nu, o da ma “kemu kemu ejobi, re he obo odjuvwu kugbe re he oto re akpo na.” Emekashe na, evo usun re obore a mare. Emekashe bro yen a mare? Baibol na tare ne iduduru ujo-rin buebun re emekashe yen herɔ.—Une Re Ejiro 103:20; Ewɔphia 5:11.

³ Baibol na ji yono avwanre ne Jihova ma emekashe na nu tavwen o ke ma akpo na. Die ayen ruru oke re ayen vwo mre akpo na? Obe re Job vuɛ avwanre ne ayen ghɔghɔre. Ayen orua re ga Jihova kuɛgbe.—Job 38:4-7.

EMEKASHE VWE UKETCHA KE IHWO RE OGHENE

⁴ Emekashe vwo odavwe kpahen ihworakpo ve ohore re Jihova ke akpo na. (Isɛ 8:30, 31; 1 Pita 1:11, 12) Oke re Adam ve Ivi vwo gbevwo so Oghene, o da emekashe na mamɔ. O ro ma da ayen ke, ayen vwo mre buebun re

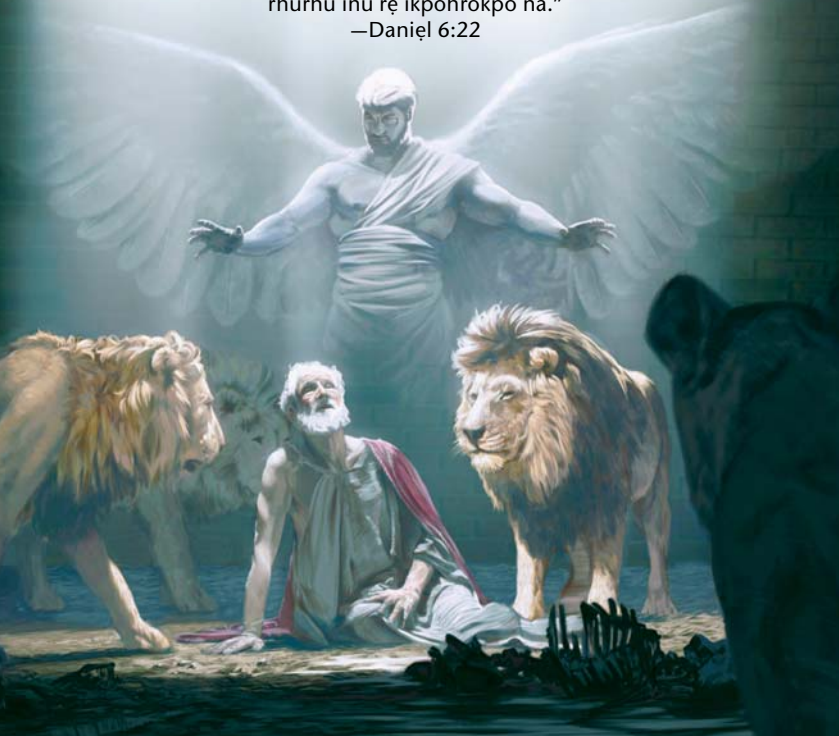
1. Diesoro o vwo fo ne e yono kpahen emekashe na?
2. Tivo yen emekashe na nurhe? Emekashe bro yen a mare?
3. Die yen Job 38:4-7 vuɛ avwanre kpahen emekashe na?
4. Mavo avwanre ru riɛn ne emekashe na vwo odavwe kpahen ihworakpo?

ihwo ri jẹ ẹme rẹ Jihova enyo asaokiephana. Ẹkẹvuovo, siẹrẹ orumwemwu de kurheriẹ, o de rhivwin bru Ọghẹnẹ, emekashe na ke ghoghọ. (Luk 15:10) Emekashe na vwo ọdavwẹ mamọ kpahen ihwo re ga Ọghẹnẹ. Jihova vwe emekashe na vwo chochọ rẹ idibo royen rehe akpọ na. (Hibru 1:7, 14) Jẹ avwanre roro kpahen idje evo.

5 Jihova ji emekashe ivẹ nẹ ayen ra vwe ukẹcha kẹ Lot

5. Iderhe vọ yen emekashe vwo vwe ukẹcha kẹ idibo rẹ Ọghẹnẹ ọke awanre?

“Ọghẹnẹ mẹ ji amakashe roye rhi
rhurhu inu rẹ ikpohrokpo na.”
—Daniẹl 6:22

vẹ orua royen rere ayen vwo vrabo ẹ oghwo ẹ ore-
re ẹ Sodòm vẹ Gomora. (Jẹnẹsis 19:15, 16) Ikpe ujo-
rin buebun vwo wan nu, e de mu omraro Daniẹl phiyo
unu ẹ ikpohrokpo, ẹkẹvuovo ayen wanron oma-a, kidie
Oghẹnẹ “ji amakashe royen rhi rhurhu inu ẹ ikpohrokpo
na.” (Daniẹl 6:22) Oyen vwo wan nu, Jihova de ji ama-
kashe royen re sivwin oyinkon Pita ọke re vwo muo phiyo
uwodi. (Iruo Ẹ Iyinkon Na 12:6-11) Emekashe je vwe
ukẹcha kẹ Jesu ọke ro vwo hẹ otorakpo na. Kerẹ udje, ọke
re vwo brophiyame nu, “emakashe de rhi gbe odibo kẹ.”
(Mak 1:13) Tavwen e ki hwe Jesu, amakashe ovo “vwe
ogangan kẹ.”—Luk 22:43.

6 Nonẹna, emekashe rha vwe oma phia kẹ ihworakpo
mre-ẹ. Dedena, Oghẹnẹ je vwe ayen chon idibo royen
uko. Baibol na da ta: “Amakashe ẹ Orovwohwo mu erhon
riariẹ ayen otu re dje osho royen, o de sivwi ayen.” (Une
Ẹ Ejiro 34:7) Diesoro avwanre vwo guono ochonvwe ra-
yen? Kidie avwanre vwo ivwighren ri vwo egba mamọ, re
guono wan avwanre oma. Ayen ihwo vo? Tivo ayen nu-
rhe? Idjerhe vo ayen vwo guono wan avwanre oma? Ra
vwo kpahenphiyo eno yena, e je avwanre mre obo re phia-
re omoke kren ra vwo ma Adam vẹ Ivi nu.

IVWIGHREN AVWANRE RE RHIEROMRE-E

7 Avwanre yonori vwe Uyovwinrota 3 nẹ amakashe ovo
gbevwošo Oghẹnẹ, o je guono sun ihwo efa. Baibol na se
re nẹ Eshu, ro dia Idebono na. (Evwophia 12:9) Eshu je
guono nẹ ihwo efa gbevwošo Oghẹnẹ. O phien Ivi, ghwe
nẹ ọke yena rhe, o je phien ihwo buebun re. Dedena,

6. (a) Mavo avwanre ru rien nẹ emekashe chon ihwo ẹ Oghẹnẹ
uko nonẹna? (b) Eno vo yen avwanre che roro kpahen?

7. Die yen ihwo ru re fikire ophienvwe ẹ Eshu?

ihwo kerę Ebel, Inok, vę Noa fuevun kę Jihova.—Hibru 11: 4, 5, 7.

8 Vwę ọke rę Noa, emekashe evo gbevwošo Ọghẹnẹ, ayen da yanjẹ edia rayen vwo vwę odjuvwu rhe dia otorakpo na kerę ihworakpo. Diesoro ayen vwo ru otioyen? Baibol na tare nẹ kidie ayen guonọ rovwon eya komobo. (Se Jẹnẹsis 6:2.) Ekevuovo, ọ chore rę emekashe vwo ru otioyen. (Jud 6) Ihworakpo buebun vwę ọke yena, da rhe hohọ emekashe umwemwu na womarę umiovwo vę ozi-ghi rę ayen gbe. Jihova de brorhiẹn rọ vwọ vwę oghwe ghworo akpo na ejobi. Ekevuovo, o sivwin idibo royen re fuevun. (Jẹnẹsis 7:17, 23) Rere ayen vwọ vrabọ rę oghwe na, emekashe uwmemwu na de rhivwin kpo odjuvwu. Baibol na se ayen emekashe rę Idẹbono. Ayen da vwomaba Eshu gbevwošo Ọghẹnẹ, Idẹbono da rhe dia osun rayen.—Matiu 9:34.

9 Kidie ayen gbevwošo Ọghẹnẹ, Jihova rhe rhiaboreyo ayen ro orua royen ofa-a. (2 Pita 2:4) Emekashe rę Idẹbono na rhe che se wene oma phiyo ihworakpo ofa-a, ekevuovo, ayen je phiẹn “akpo na ejobi.” (Evwophia 12:9; 1 Jọn 5:19) Jẹ avwanre yono kpahen ona rę ayen vwọ phiẹn ihwo buebun.—Se 2 Koręnt 2:11.

OBORĘ EMEKASHE RĘ IDEBONO PHIẸN IHWO WAN

10 Idjerhe buebun yen emekashe rę Idẹbono vwọ phiẹn ihwo. Ihwo nene emekashe rę Idẹbono nana ta ota ko-

8. (a) Idjerhe vọ yen emekashe rę Ọghẹnẹ evo rhe vwọ dia emekashe rę Idẹbono? (b) Die yen emekashe Idẹbono na ruru rere ayen vwọ vrabọ rę Oghwe na?

9. (a) Die yen phia kę emekashe rę Idẹbono ọke ayen vwo rhivwin kpo odjuvwu? (b) Die yen avwanre che yono kpahen?

10. Mavo yen emekashe rę Idẹbono na phiẹn ihwo wan?

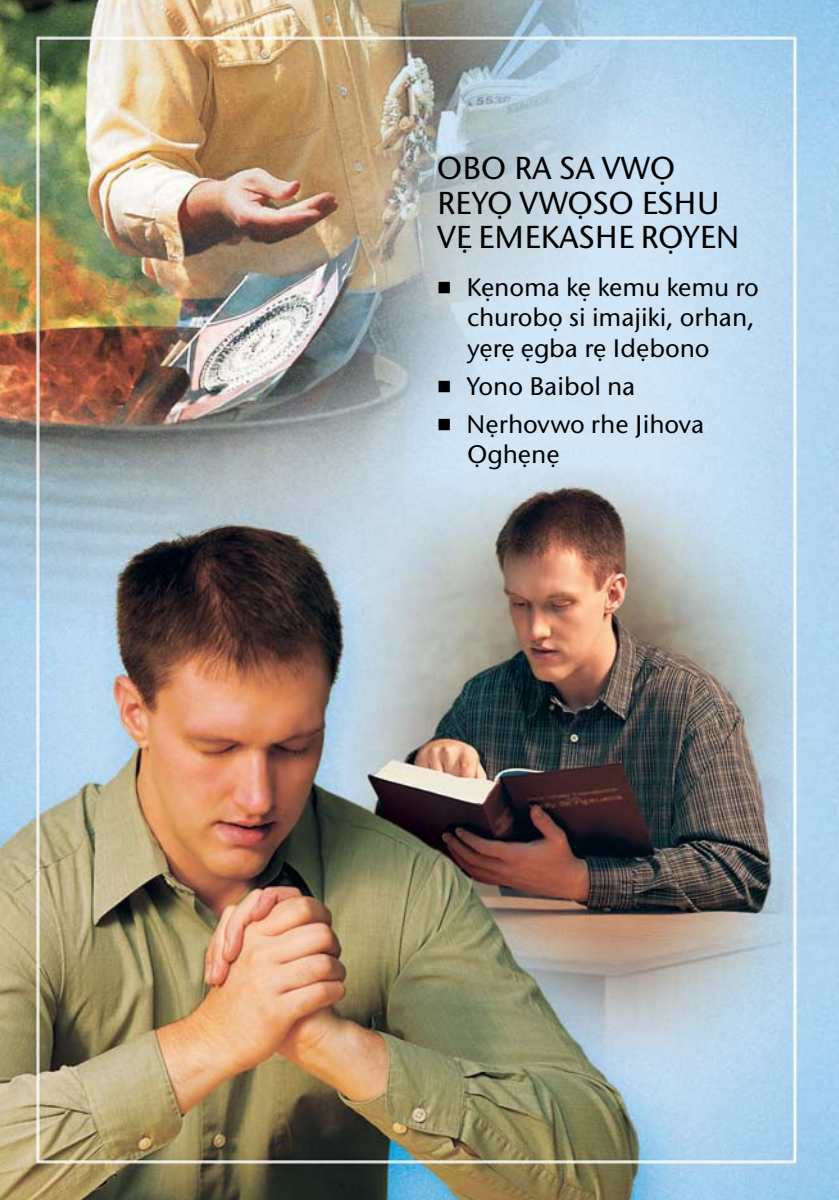
mobo yere womare oboepha. E vwo nene emekashe re Idebono ta ota, oyen uruemu re orhan. Ekevuovo, Baibol na si avwanre orho ne a kenoma ke kemu kemu ro churobo si emekashe re Idebono. (Galesha 5:19-21) Diesoro? Kirobo re orhuen reyo ufi vwo mu eranvwe ye, otioyen emekashe re Idebono na reyo ona vwo phien ihwo, ji sun ayen.—Ni Eta re Odjefioto 26.

11 Ona ovo ayen vwo phien ihwo yen epha-ebọ. Onana egba ra sa vwo guono obore obaro na cha dia yere ra vwo guono oto re obo ra rienre-e. Ohwo se ru onana womare a vwo guono oto re obo re cha phia vwe obaro na, re vwo ni ughegbe, ubigho, eherhabo, isio yere eronvwon efa vwo mraro. Buebun re ihwo rorori ne irueru nana che se ru ohwo emu vuovo-o, ekevuovo, oyena dia uyota-a. E vonre ve imuoshọ. Kere udje, Baibol na djerephia ne emekashe re Idebono nana ve ihwo ri boepha yen gba wian kuegbe. Iruo Re Iyinkon Na 16:16-18 vwe avwanre kpahen egba “re aroemre” ro ne obo re Idebono rhe, ro nerhe omote ovo vwo ogangan re “aroemre.” Oke re Pol vwo dje ewen re Idebono na ne oma re omote na nu, o rha sa mra-ro ofa-a.

12 Emekashe re Idebono na je reyo ona ofa vwo phien ihwo. Ayen davwengba re ayen vwo nerhe avwanre roro ne a sa ta ota ke ihwo ri ghwure, ne ihwo ri ghwure na je he asan ovo yeren, otioyena, avwanre ve ayen sa ta ota kugbe yere ayen je sa wan avwanre oma. Kere udje, ohwo re ugbeyan yere ohwo re orua royen ghwuru se bru oboepha ra, kiridie oboepha na tare ne oyen se nene ohwo ro

11. Die yen epha-ebọ, diesoro avwanre vwo kenoma ke?

12. (a) Diesoro o vwo dia imuoshọ ra vwo davwengba vwo nene ihwo ri ghwure ta ota? (b) Diesoro idibo re Oghene vwobo vwe irueru ri churobo si orha-an?

OBO RA SA VWO
REYO VWOŠO EŠHU
VE EMEKASHE ROYEN

- Keṇoma keṇo kemu kemu ro churoḅo si imajiki, orhan, yeṛe eḡba re Idẹbono
- Yono Baibol na
- Neṛhovwo rhe Jihova Oghene

ghwure na ta ota. Oboepha na sa vuę ohwo na orõnvwõn kpahen ohwo ro ghwuru na rõ cha vwerhõn oma, õboepha na sa tobõ wene urhuru kpo õ rę ohwo ro ghwuru na. (1 Samuęł 28:3-19) E ji mu irueru rę orivwin esho buebun kpahen esegbuyota na nę ihwo ri ghwuru na je hę asan õvo yeręn. Esegbuyota nana vwomaphia vwę irivwin esho, ękarophiyõ rę ughwu ohwo, izobo re ze vwõ kę irivwin, yerę irueru rę ughworivwin. Się rę Inenikristi da sen nę ayen che vwobõ vwę irueru tiõyena-a, ihwo rę orua rayen yerę ihwo rę orere rayen ke vwę ayen guędjo, harhan ayen, je kęnoma kę ayen. Eķęvuõvo Inenikristi rięnre nę ihwo ri ghwure na hę asan vuõvo yerę-ęn. Avwanre cha sa ta ota kę aye-en, ayen je cha sa wan avwanre oma-a. (Une Rę Ejiro 115:17) Jomaphiyoto. Wõ davwęngba wo wvo nene ihwo ri ghwuru yerę emekashe rę Iđębono ta ota-a, wo ji vwobõ vwę irueru ri churobõ si orha-an.—**Se Urhi Rivę 18:10, 11; Aizaya 8:19.**

13 O dia emekashe rę Iđębono na phięn ihwo õvo-o, ayen je djoshõ muę ayen. Nonęna, Eshu vę emekashe rõyen rięnre nę õke ro chekõ rę Oghęnę cha vwõ ghwo rõ ayen pha “krękrę,” õtiõyena, ivun miovwõ ayen mamõ kõyensorõ ayen vwõ so ozighi vę oyanganhan vrę obo ri jovwo. (Evwõphia 12:12, 17) Eķęvuõvo, ihwo uriorin buebun re djoshõ rę emekashe rę Iđębono na jovwo rha djoshõ rayen asaķkiephana-a. Die yen chõn ayen uko?

REYõ VWõSO EMEKASHE RĘ IĐĘBONO

14 Baibol na vuę avwanre obo ra sa vwõ reyõ vwõso emekashe rę Iđębono. Kerę udje, ihwo evo vwę orere rę

13. Die yen ihwo buebun re djoshõ rę emekashe Iđębono jovwo se ru asaķkiephana?

14. Kerę Inenikristi rę awanre, mavõ yen avwanre sa vwõ reyõ vwõso emekashe rę Iđębono?

Ɛfesos nene emekashe re Idebono ta ota tavwen ayen ke rhe mre uyota na vughe. Mavo ayen se vwo bru oma reyot? Baibol na da ta: “Buebun ri rue egbeleke da ghwe ebe rayen koko a da torhe ayen vwe irharo re ihwo ejobi.” (Iruo Re Iyinkon Na 19:19) Kidie ne ayen guono dia Inenikristi, ayen da torhe ebe re imajiki rayen ejobi. A je guono uruemu otioyena mie ihwo re vwobo vwe oka re uruemu yena nonena. Ofori ne kohwo kohwo ro guono ga Jihova guogho kemu kemu ro churobo si emekashe re Idebono. Ona churobo si imagazini, re vwo ni isio na, ifimu, ine, igemu ve ebe ri titi imajiki, re sa nerhe avwanre roro ne imajiki yere emekashe re Idebono cha sa wan avwanre oma-a. Onana ji churobo si eronvwon re ihwo kuephyio rere ayen vwo chocho re oma rayen.—1 Koront 10:21.

15 Ikpe evo vwo wan nu re ihwo re Efesos vwo torhe ebe re imajiki rayen nu, oyinkon Pol de si ne ayen ji nene “otuofowwi re [“ewen,” NW] umwemwu” “honra.” (Efesos 6:12) Dede ne ayen torhe ebe rayen nu, emekashe re Idebono na je davwengba re vwo wan ayen oma. Die ofa yen ofori ne ayen ru? Pol da vwe ayen: “Reyot ekpofia re esegbuyota na, koyen wa vwo kpobiri re erhanre re Idebono kufia.” (Efesos 6:16) Kirobo re ekpofia chon isodje vwe ofovwin, eriyin esegbuyota je sa chon avwanre. Avwanre da vweroso Jihova ne o cha chocho re avwanre, avwanre ke sa vwoeso Eshu ve emekashe royen.—Matiu 17:20.

16 Mavo yen esegbuyota re avwanre kpahen Jihova sa vwo ganphiyot? Ofori avwanre vwo se Baibol na kede kede, je vweroso Jihova ne o cha chon avwanre uko. Avwanre

15. Die ofa ofori ne avwanre ru rere a sa reyot vwoeso Eshu ve emekashe royen?

16. Mavo yen esegbuyota avwanre kpahen Jihova sa vwo ganphiyot?

de vwo uduiefiogbere kpahen Jihova, Eshu vẹ emekashe royen rha cha sa wan avwanre oma-a.—1 Jòn 5:5.

17 Die ọfa yen Inenikristi rehe Ẹfesos ruru? Orere ra da ga edjo yen ayen dia. Otiyena, Pol da vuẹ ayen: “Nẹ ẹrho vwo kọke kọke.” (Ẹfesos 6:18) Ofori ayen vwo nẹrhovwo ke ukecha re Jihova okieje. Ke avwanre vwo? Avwanre ji yeren vwe akpo re ihwo da ga edjo. Ofori avwanre je vwo nẹrhovwo ke ukecha re Jihova, avwanre se ode royen siere avwanre da nẹrhovwo. (Se Ise 18:10.) Siere avwanre da re Jihova okieje ne o sivwin avwanre ne obo re Eshu, o cha kpahen phiyọ ẹrhovwo re avwanre.—Une Re Ejiro 145:19; Matiu 6:13.

18 Siere avwanre da kenoma ke kemu kemu ro churobo si orhan, je vweroso Jihova ne o cha chon avwanre, avwanre ke sa vwoso Eshu vẹ emekashe royen. Avwanre djoshọ raye-en. (Se Jems 4:7, 8.) Jihova vwo ẹgba ne emekashe re Idẹbono shesheri. O vwe oja re ayen oke re Noa, o je cha ghwoyo ayen vwe obaro na. (Jud 6) Karophiyọ ne o dia avwanre ovo yen honra ohonre na-a. Jihova vwe emekashe royen vwo chon avwanre uko. (2 Ivie 6:15-17) Avwanre se fiudugberi ne womare ukecha re Jihova, avwanre se phikparobo vwe ohonre re avwanre nene Eshu vẹ emekashe royen honra na.—1 Pita 5:6, 7; 2 Pita 2:9.

19 O da diane Eshu vẹ emekashe royen yen nẹre ihwo rioja, diesoro Oghene je rhe ghwoyo aye-en? A cha kpahenphiyọ onọ yena vwe uyovwinrota ro vwo kpahen onana.

17. Die ọfa yen cha chon avwanre uko vwo vrabo re emekashe re Idẹbono?

18, 19. (a) Mavo yen avwanre se vwo phikparobo vwe ohonre re avwanre nene Eshu vẹ emekashe royen honra na? (b) Ono vo yen a cha kpahenphiyọ vwe uyovwinrota ro vwo kpahen onana?

UYOTA 1

EMEKASHE NA ẸBẸRE OVO RẸ ORUA RẸ OGHẸNẸ

“Bruphihọ kẹ Orovwohwo, E owan emekashe roye, owan egba roye.”—Une Rẹ Ejiro 103:20

Die yen avwanre riẹn kpahen emekashe na?

Job 38:4-7

Jihova ma emekashe na nu tavwen o ke ma akpọ na.

Ẹvwophia 5:11

Iduduru rẹ emekashe yen herọ.

1 Pita 1:11, 12

Emekashe vwo odavwẹ kpahen oḥore rẹ Jihova vwọ kẹ otorakpọ na.

Luk 15:10

Emekashe na vwo odavwẹ oḡangan kpahen ihwo re ga Oghẹnẹ.

UYOTA 2

EMEKASHE NA VWẸ UKẸCHA KẸ IDIBO RẸ OGHẸNẸ

“Amakashe rẹ Orovwohwo mu erhọn riariẹ ayen otu re dẹ oshọ roye, o de sivwi ayen.”—Une Rẹ Ejiro 34:7

Mavọ avwanre ru riẹn nẹ emekashe na sa vwẹ ukẹcha kẹ ihwo?

Jenẹsis 19:15, 16;

Daniẹl 6:22; Luk 22:43;

Iruo Rẹ Iyinkọn Na 12:6-11

Emekashe vwẹ ukẹcha kẹ Lọt, Daniẹl, Jesu, kugbe Pita.

Hibru 1:7, 14

Jihova vwẹ emekashe na vwọ vwẹ ukẹcha kẹ idibo royen, je sẹro rayen nonẹna.

UYOTA 3**EMEKASHE RẸ IDẸBONO
GUỌNỌ WAN AVWANRE OMA**

“Re Idẹbono wwo jẹ asan ẹmre da chọrọ obo phiho avwanre oma; kidie avwanre rha hẹ ogbori rẹ ona rọye-e.”—2 Kọrẹnt 2:11

Amono yen emekashe rẹ Idẹbono na, diesoro ayen vwọ wan ihwo oma?

Ẹvwophia 12:9

Amakashe owo gbevwošo Jihova. E se re Eshu.

Jẹnẹsis 6:2

Vwẹ ọkẹ rẹ Noa, emekashe evo gbevwošo Oghẹnẹ, ayen rhe dia otọrakpọ na.

Matiu 9:34

Emekashe yena vwomaba Eshu, ayen da rhe dia emekashe rẹ Idẹbono.

Urhi Rivẹ 18:10, 11

Emekashe rẹ Idẹbono na guọnọ idjerhe ayen vwọ phiẹn ihwo, je wan ayen oma.

UYOTA 4**WỌ SA REYỌ VWỌSO IDẸBONO
VẸ EMEKASHE RỌYEN**

“Hirhe aro ku Idẹbono, rere ọ mrasan djẹ nẹ owwan oma.”—Jems 4:7

Mavọ wọ sa vwọ mre ukẹcha rẹ Jihova vwọ họnre vwọso Eshu vẹ emekashe rọyen?

Iruo Rẹ Iyinkon Na 19:19

Ghwọrọ kemu kemu ro churobọ si orhan, imajiki, edjọ, yẹrẹ epha-ẹbọ.

Ẹfesọs 6:16, 18

Bọn esegbuyota wẹn gan womarẹ uyono rẹ Baibol vẹ ẹrhovwo vwọ kẹ ochonvwe rẹ Oghẹnẹ.

Işẹ 18:10

Reyọ odẹ rẹ Jihova vwo ruiruo.

DIESORỌ OJAẸRIỌ VWỌ VỌN ASAN EJE?

ODJU rode rọ mwavwen ame ro evunrẹ orho so oghwọrọ vwẹ ọko ọvo. Ọshare ọvo vwẹ ọhwunu sa ihwo rehe evunrẹ ishoshi, ọ da wan ihwo buebun oma, ji hwe ihwo buebun. Ọga rẹ ikansa hwe aye ọvo yanjẹ emọ iyorin vwo.

² Siẹrẹ eronvwon ebrabra kerẹ eyena da phia, ihwo buebun ke nọ, “Diesorọ?” Ihwo buebun guṇọ riẹn oboresorọ akpo na vwọ vọn vẹ utuoma kugbe ojaeriọ. Wo roro kpahen ọyena jovwo re?

³ Vwevunrẹ Baibol na, avwanre yono kpahen ihwo ri vwo esegbuyota ọgangan kpahen Ọghẹnẹ, re je nọ eka rẹ enọ nana re. Kerẹ udje, omraro Habakọk nọ Jihova: “Die wọ vwọ nerhe ovwe mre oruchọ re me vwọ kparo nẹ ukpokpogho? Eghwọrọ vẹ ozighi gberẹ obaro ke vwe; eghwọ vẹ aphro vwọ kpahe ovwe chachacha.”—Habakọk 1:3.

⁴ Avwanre se ẹkpahonphiyo rẹ Ọghẹnẹ vwọ ke enọ rẹ Habakọk, kugbe ive Royen rọ cha vwọ rhuẹrẹ edia na phiyo vwẹ Habakọk 2:2, 3. Jihova vwo ẹguṇọ okokodo kpahen ihworakpo. Baibol na tare nẹ, “Ọyen re vwẹ ẹro te we.” (1 Pita 5:7) Vwọrẹ uyota, Ọghẹnẹ vwo utuoma kpahen ojaeriọ vrẹ obore avwanre vwo utuoma kpahon te. (Aizaya 55:8, 9) Ọtiọyena, e jẹ avwanre roro kpahen onọ nana: Diesorọ ojaeriọ vwọ vọn akpo na?

1, 2. Die yen buebun rẹ ihwo nọ kpahan?

3, 4. (a) Enọ vọ yen Habakọk nọre? (b) Mavọ yen Jihova kpahenphiyo ke?

DIESORỌ OJAẸRIỌ VWỌ VỌN ASAN EJE?

5 Ipastọ, irheren, kugbe iyono re ẹga tanẹ oyan oḥore re Oghenẹ re ihworakpọ vwọ rioja. Evo sa tanẹ kemu kemu rọ phia kẹ ohwo eje, o da tobọ dia obo re brare, Oghenẹ brorhiẹn royen phiyotọ nure, avwanre cha sa riẹn oboesorọ Oghenẹ vwo ru oṣiọye-en. Efa sa tanẹ ihwo ghwe, tobọ te imitete dede rere ayen ve Oghenẹ dia odjuvwu. Ekevuovo, eta yena dia uyota-a. O dia Jiho-va yen so eronvwon ebrabra re phia na-a. Baibol na da ta: “O bebe kẹ Orovwoegba na re o vwo ru cho!”—Job 34:10.

6 Ihwo buebun harhan Oghenẹ fikire eronvwon ebrabra re phia vwe akpọ na, kidie ayen rorori ne Oghenẹ yen sun akpọ na. Ekevuovo, kirobo re avwanre yonori vwe Uyoviwnrota 3, Eshu rọ dia Idẹbono na yen osun re akpọ na.

7 Baibol na vwe avwanre ne, “akpọ na ejobi he obo re ogangan re ohwo umwemwu na.” (1 Jọn 5:19) Eshu rọ dia Osun re akpọ na ovwuvumwemwu yen o rue. Oyan he “ophien re akpọ na ejobi.” (Ewrophia 12:9) Buebun re ihwo vwerokere. Onana oronvwon ovo rọ sorọ efan, utuoma ve umiovwo vwọ vọn akpọ na.

8 O ji vwo eronvwon efa re sorọ ojaeriọ vwọ vọn akpọ na. Adam ve Ivi vwo gbevwošo Oghenẹ nu, emọ rayen ke riuku re umwemwu mie ayen. Fikire umwemwu, ihworakpọ ki so ojaeriọ kẹ ihwo efa. Ayen guṣoṣo kobaro kẹ ihwo efa. Ayen honra, vwobọ vwe ofovwin, ji shenye

5. Die yen iyono re ẹga buebun ta kpahen ojaeriọ? Die yen Baibol na yonori?

6. Diesorọ ihwo buebun vwọ harhan Oghenẹ fikire ojaeriọ rọhe akpọ na?

7, 8. Diesorọ ojaeriọ vwọ vọn akpọ na?

ihwo efa. (Aghwoghwo 4:1; 8:9) Ọkiọvo ihwo rioja fikire “ọke ve uphen.” (Aghwoghwo 9:11) Omaewan ve eronwọn ebrabra efa sa phia ke ihwo siere ayen da he asan ro fori-i, vwe ọke ro shephiyo-ọ.

⁹ Ọ dia Jihova yen so ojaerio-ọ. A cha sa harhen Jihova fikire ofovwin, umiovwo kugbe oshenye ra mre none-na-a. Ọ dia Ọghene yen so oghworo kere eto re bere, ogiribo ri djuẹ, ve oghwe ri kuẹ na-a. Ekevuo wo se roro, ‘Jihova da ghene dia ọromevwegba vwe odjuvwu ve akpo, diesoro ọ rha dobo re eronwọn ebrabra re phia na ji-i?’ Avwanre rienre ne Ọghene vwerote avwanre, otioyena o vwo oboresoro ro vwo vwe uphen ke ojaerio. —1 Jọn 4:8.

OBORESORO ỌGHENE VWỌ VWẸ UPHEN KẸ OJAERIO

¹⁰ Vwe ogba re Iden, Idẹbono phien Adam ve Ivi. Eshu se Ọghene orharhe re Osun. Ọ tare ne Ọghene si oronwọn oyoyovwin ovo nu vwo ke Adam ve Ivi. Eshu guonore ne ayen roro ne oyen he omamo re osun, ọ dia Jihova-a, ọ je guono ne ayen kpairoro vre Ọghene. —Jenesis 3:2-5; ni Eta re Odjefiotọ 27.

¹¹ Adam ve Ivi rhonwve kerho re Jihova-a, ayen de gbevwoşu. Ayen rorori ne ayen vwo egba re ayen vwo brohien re obo ri yovwirin ve obo ri chore kombọ. Mavo yen Jihova se vwo djephia ne iroro rayen na chore, ne oyen ovo yen rien obo ri me yovwin ke avwanre?

9. Diesoro o vwo mu avwanre ero ne o vwo oboresoro Ọghene vwo vwe uphen ke ojaerio?

10. Idjerhe vo yen Eshu vwo gbabose Jihova?

11. Ono vo yen avwanre cha kpahenphiyo?

12 Jihova ghwọrọ Adam vẹ Ivi ugege yena-a. Ukperẹ ọtiọyen, ọ vwẹ uphẹn kẹ ayen nẹ ayen vwịẹ emọ. Jihova da vwẹ uphẹn kẹ emọ rẹ Adam vẹ Ivi rere ayen vwọ jẹ ohwo rẹ ayen guọnrẹ nẹ ọ dia osun rayen. Jihova guọnrẹ nẹ ihwo re gbare dia otọrakpọ na, ọnana cha phia, otoro oborẹ Idẹbono che ru-u.—Jenesis 1:28; Aizaya 55:10, 11.

13 Ọke rẹ Eshu vwo gbevwoso Jihova, iduduru rẹ emekashe etiyin. (Job 38:7; Daniẹl 7:10) Ọtiọyena, Jihova da vwẹ ọke kẹ Eshu rere o djephia se obo rọ tare na ghene uyota. Ọ da je vwẹ uphẹn kẹ ihworakpọ nẹ ayen sun oma rayen vwẹ oboto rẹ usuon rẹ Eshu rere a vwọ riẹn sẹ ayen ghini se sun oma rayen ababọ rẹ ukecha rẹ Ọghẹnẹ.

14 Ikpe uriorin buebun yen ihworakpọ davwengba ayen vwo sun oma rayen re, ẹkẹvuovo ayen se phikparobo-ọ. E dje Eshu phiyo ọvwọrefian. Ihworakpọ **ghene guono** ukecha rẹ Ọghẹnẹ. Jerimaya de si: “E Ọrovwohwo, me riẹnre nẹ idjerhe rẹ ohwo rẹ akpọ ọ hẹ oma roye-en, nẹ ohwo sa vwẹ ogangan rẹ omobo royen kpọ oma roye vi-i.” Oborẹ Jerimaya siri na ghene uyota.—Jerimaya 10:23.

DIESORỌ JIHOVA VWỌ HẸRHE KRI TE ỌKE NANA?

15 Diesorọ Jihova vwọ vwẹ uphẹn kẹ ojaeriọ nẹ ọ dia kri te ọke nana? Diesorọ ọ rha dobo rẹ eronvwon

12, 13. (a) Diesorọ Jihova ra ghwọrọ Adam vẹ Ivi ugege rẹ ayen ghwe vwo gbevwosu-ọ? (b) Diesorọ Jihova vwọ vwẹ uphẹn kẹ Eshu nẹ ọ dia osun rẹ akpọ na, diesorọ ọ je vwọ vwẹ uphẹn kẹ ihworakpọ nẹ ayen sun oma rayen?

14. Die yen ọke rọ wanre na djephia?

15, 16. (a) Diesorọ Jihova vwọ vwẹ uphẹn kẹ ojaeriọ nẹ ọ dia kri te ọke nana? (b) Diesorọ Jihova ji rhi si ebeńben rẹ Eshu soro no-o?

ebrabra re phia na ji-i? Ọ reyo ọke ogrongron tavwen e ki se djephia ne usuon re Eshu se phikparobo-ọ. Ihworakpo davwen koka koka re usuon re, dedena ayen se phikparobo-ọ. Dede ne, ayen ru yovwin phiyo vwe ona re isayensi, je oshenye, edia re ogbere, ozighi, kugbe ofovwin ganphiyo vre ọke ri jovwo. Avwanre che se sun oma re avwanre ababo re ukecha Oghene avwanre de se phikparobo-ọ.

16 Ekevuovo, Jihova ji rhi si ebenben re Eshu soro no-o. Oghene de ru otioyen, koyen Ọ vwe ukecha ke usuon re Eshu na. Oghene che se ru otioye-en. Vwoba, ihworakpo che roro ne egba re obọ rayen oyen ayen vwo sun phikparobo. Ekevuovo, oyena efian, Jihova che se vwobo vwe efia-an. O che se gun efia-an.—Hibru 6:18.

17 Oghene sa rhuere umiovwo na eje re Eshu ve ihworakpo soro fikire egbewosua rayen na phiyo? E, ki die emu vuovo ben vwo ke Oghene-e. Jihova rien ọke re ekpahonphiyo cha vwo dia vwo ke egbewosuore Eshu ejobi. Oyena da wan nu, ko ru akpo na eje phiyo iparadaisi, kirobo ro guonore jovwo. Irivwin rehe evunre “ishi” ejobi che vre. (Jon 5:28, 29) Ihwo rha cha muoga yere ghwu ofa-a. Jesu cha rhuere umiovwo na eje re Eshu soro na phiyo. Jihova cha reyo Jesu vwo “guoghọ iruo re Idebono.” (1 Jon 3:8) Oma vwerhen avwanre ne tavwen ọke na ki te, Jihova vwo edirin re avwanre, kiridie onana nerhe avwanre rhe rien Jihova, ji brorhien ne avwanre guonore ne o dia Osun re avwanre. (Se 2 Pita 3:9, 10.) Avwanre da tobọ rioja dede, o vwe ukecha ke avwanre vwo chirakon.—Jon 4:23; se 1 Korent 10:13.

17, 18. Die yen Jihova che ru kpahen umiovwo eje re Eshu soro?

18 Jihova gba avwanre vwọ dia otọ rẹ Usuon roye-en. Ọ kẹ avwanre okẹ rẹ egbomophe. E jẹ avwanre ta ota kpahen obore okẹ oghanghanre nana mudiaphiyọ kẹ avwanre.

MAVỌ WỌ CHA VWE OKẸ RẸ EGBOMOPHE WẸN VWỌ RUIRUO WAN?

19 Okẹ rẹ ogheresan nana rẹ Oghene vwọ kẹ avwanre na yen nerhe avwanre fene eranvwe. Eroma yen suen eranvwe, ekẹvovo avwanre yen jẹ obore avwanre guṅṅọ yeren akpọ rẹ avwanre wan, sẹ avwanre cha ga Jihova yerẹ avwanre cha ga-a. (Isẹ 30:24) Avwanre je hohọ ijini ro ruẹ obo ra rhuere rẹ kẹ ovo-o. Avwanre vwo egbomophe rẹ avwanre vwọ dia oka rẹ ohwo rẹ avwanre guṅṅọ dia eje, oka rẹ ugbeyan rẹ avwanre guṅṅore, vẹ obore avwanre guṅṅọ yeren akpọ avwanre wan. Jihova guṅṅore nẹ avwanre re avwerhen rẹ akpeyeren.

20 Jihova guṅṅore nẹ avwanre vwo eguṅṅọ royen. (Matiu 22:37, 38) Ọ hohọ oşẹ rẹ oma vwerhan ro vwo nyo omọ royen rọ tanẹ “Mi vwo eguṅṅọ wẹn,” ma rho omọ na da ta vwọ nẹ otọ rẹ udu royen rhe, ọ dia a gbarọ ta-a. Jihova kẹ avwanre egbomophe rẹ avwanre vwọ jẹ sẹ avwanre cha ga yerẹ avwanre cha ga-a. Eshu, Adam, vẹ Ivi jẹ oje rẹ ayen vwọ sen Jihova. Mavọ yen wọ cha reyọ okẹ rẹ egbomophe wẹn vwo ruiruo wan?

21 Reyọ egbomophe wẹn vwọ ga Jihova. Iduduru rẹ ihwo reyọ vwoso Idẹbono, ayen da jẹ oje rẹ ayen vwọ ga Jihova. (Isẹ 27:11) Die wo se ru asaṅkiephana rere wọ sa vwọ dia evunrẹ akpọ kpokpọ rẹ Oghene ro de che si ojaeriọ no na? Uyovwinrota rọ vwọ kpahen onana cha kpahen phiyo onọ yena.

19. Uvi rẹ okẹ vọ yen Jihova kẹ avwanre? Diesorọ oma vwọ vwerhen avwanre fikire okẹ nana?

20, 21. Orhọ yen oje ro me yovwin wọ sa jẹ asaṅkiephana?

UYOTA 1

Ọ DIA JIHOVA YEN SO OJAẸRIỌ-Ọ

“Eriyin na, we gbe nyo vwe, owan ihwo ri vwo ọhọ, ọ bẹbẹ kẹ Ọrovwoẹgba na re o vwo ru chọ!”—Job 34:10

Diesoro ọjaẹriọ vwo von akpo na?

1 Jọn 5:19

Osun rẹ akpo nana yen Eshu rọ dia Idẹbono na.

Aghwoghwo 8:9

Ihworakpo so ojaẹriọ kẹ ihwo efa.

Aghwoghwo 9:11

Ihwo evo rioja kidie ayen hẹ asan ro fori-i, vwẹ ọke ro shephiyọ-ọ.

1 Pita 5:7

Jihova vwo ẹguonọ rẹ ihwo mamọ. Oma vwerhen Ọghẹnẹ siẹrẹ ayen da rioja-a.

UYOTA 2

ESHU NỌ ENỌ KPAHEN UTURHI RẸ JIHOVA RO VWO SUN

“Kidie Ọghẹnẹ riẹnre nẹ . . . ẹro rẹ owan ko rhie, ku wa hohọ Ọghẹnẹ, rọ riẹn erhuvwu vẹ umiovwo.”
—Jẹnẹsis 3:5

Diesoro Jihova kpairoro vrẹ egbewwosuo rẹ Eshu-u?

Jẹnẹsis 3:2-5

Eshu se Ọghẹnẹ orharhe rẹ Osun. Eshu guonore nẹ ihwo-rakpo roro nẹ ayen vwo ẹgba rẹ ayen vwo brorhiẹn rẹ obo ri yovwirin vẹ obo ri chọre komobọ.

Job 38:7

Ọke rẹ Eshu vwo gbewwoso Jihova, iduduru rẹ emekashe hẹ etiyin.

UYOTA 3**EGBEVWỌSUA RẸ
ESHU SHEFIA**

“Ohwo sa vwẹ ogangan rẹ omobọ royẹ kpọ oma royẹ vi-i.”—Jerimaya 10:23

Diesorojọ ojaeriọ rẹ ihworakpọ vwo kri te enẹ?

Aizaya 55:9

Ihworakpọ davwen koka koka rẹ usuon re, dedena ayen che se sun akpọ na ababọ rẹ ukẹcha rẹ Ọghẹnẹ-ẹ.

2 Pita 3:9, 10

Jihova vwo edirin, ọ vwẹ ọke kẹ avwanre rere avwanre vwo riẹn, ji brorhiẹn nẹ oyen dia Osun rẹ avwanre.

1 Jọn 3:8

Jihova cha reyọ Jesu vwọ rhuẹrẹ umiovwo na eje rẹ Eshu soro na phiyo.

UYOTA 4**REYỌ EGBOMỌPHẸ WẸN
VWỌ GA JIHOVA**

“Ghwanre, ọmọ mẹ, . . . rere me mrẹ ota kpahe kẹ ohwo rọ vwo ovwẹ jehwẹ.”—Isẹ 27:11

Diesorojọ Jihova gba avwanre ga-a?

Isẹ 30:24

Eroma yen suẹn eranvwe, ẹkẹvuọvo Jihova kẹ avwanre egbomọphẹ. Avwanre yen che brorhiẹn sẹ avwanre cha ga Jihova yerẹ avwanre cha ga-a.

Matiu 22:37, 38

Jihova guọnọre nẹ avwanre ga oyen kidie avwanre vwo ẹguọnọ royen.

MAVO WỌ SA VWO DIA UGBEYAN RẸ OGHẸNẸ?

ONO yen wọ guṅṅore nẹ ọ dia ugbeyan wẹn? Ohwo wo vwo ẹguṅṅo rọyen. Ohwo rẹ owẹ vẹ ọyen riẹn ruẹ kuẹ-gbe. Ohwo ro vwo iruemu esiri ru wọ guṅṅo vwerokere.

² Jihova Oghẹnẹ sane ihworakpo evo nẹ e dia igbeyan rọyen. Kerẹ udje, Ebrahim ọvo usun rẹ igbeyan rẹ Jihova. (Aizaya 41:8; Jems 2:23) Devid jẹ ugbeyan rẹ Jihova. Jihova ta kpahen Devid nẹ ọyen “ohwo rẹ ẹro teri.” (Iruo Rẹ Iyinkon Na 13:22) Jihova je tanẹ ivun rẹ omra-ro Daniẹl “vwerherọ” gangan.—Daniẹl 9:23.

³ Mavo yen Ebrahim, Devid, vẹ Daniẹl sa vwo dia igbeyan rẹ Jihova? Jihova vuẹ Ebrahim nẹ, “Wo mu ogho kẹ urhuru mẹ.” (Jẹnẹsis 22:18) Ihwo ri nyupho rẹ Jihova yen o vwo ruẹ ugbeyan. Ihwo rẹ ẹgborho na je sa dia igbeyan rọyen. Jihova da ta kẹ ihwo rẹ Izrẹl nẹ, “Nyo urhuru mẹ, ke me dia Oghẹnẹ kẹ owan, owan ke dia ihwo mẹ.” (Jerimaya 7:23) Otiyena, wọ da guṅṅo dia ugbeyan rẹ Jihova, ofori nẹ wo nyupho rọyen.

JIHOVA CHOCHỌ RẸ IGBEYAN RỌYEN

⁴ Baibol na tare nẹ Jihova guṅṅo Idjerhe “ro vwo dje ẹgba rọye kpahe ihwo rẹ udu rọye fon kpaḥo.” (2 Ikun Rivie 16:9) Vwẹ Une Rẹ Ejiro 32:8, Jihova ve kẹ igbeyan rọyen nẹ, “Mi dje kẹ wẹ, mi yono uwe idjerhe ru wọ cha ra; Me nẹ wẹ iroro ẹro mẹ ko te we sun.”

1, 2. Amono yen evo usun rẹ igbeyan rẹ Jihova?

3. Diesoro Ebrahim, Devid, vẹ Daniẹl sa vwo dia igbeyan rẹ Jihova?

4, 5. Idjerhe vọ yen Jihova vwo chocho rẹ igbeyan rọyen?

⁵ Ovweghřen ovo ro vwo egba guonore ne avwanre dia igbeyan re Oghene-e. Ekevuovo, Jihova guono chocho re avwanre. (Se Une Re Ejiro 55:22.) Kerę igbeyan re Jihova, avwanre vwe ewen avwanre eje ga. Avwanre da tobọ hirharoku ebenben dede, avwanre je fuevun ke. Kerę obuine na, avwanre ji vwo uduiefiogbere. O si kpahen Jihova ne, “Fikiridie o he oborhe me, mi gbi se ghwie-e.” (Une Re Ejiro 16:8; 63:8) Eshu guonore ne avwanre dia igbeyan re Oghene-e, vwe idjerhe vo?

OBORĘ ESHU TARE

⁶ Vwe Uyovwinrota 11, avwanre yonori ne Eshu vwošo Jihova, ro vwo tanę Jihova ovwofian, orharhe ohwo yen o rue, kiridie o rhonvwe vwe uphen ke Adam ve Ivi rere ayen brohien re obo ri yovwirin ve obo ri miovwirin komobo-o. Obe re Job yono avwanre ne Eshu ji gun efian nye ihworakpo eje re guono dia igbeyan re Oghene. Eshu tare ne ihworakpo ga Oghene fikire obore ayen mre Mie, o dia fikire eguono re ayen vwo kpho-on. Eshu tobọ tanę o sa nerhe ihwo gbevwošo Oghene. E je a fueren obo re se yono mie Job ve obore Jihova chocho royen wan.

⁷ Ono yen Job? Oyen omamo ohwo ro yerin vwe omare ikpe 3,600 re wanre. Jihova tare ne vwe oke yena, o vwo ohwo vuovo ro hohero vwe otorakpo na-a. Job muoghọ ke Oghene, o ji vwo utuoma kpahen obo re brare. (Job 1:8) Vwore uyota, Job ghini ugbeyan re Jihova.

⁸ Eshu tare ne Job ga Oghene fikire urhuru. Eshu da

6. Die yen Eshu tare kpahen ihworakpo?

7, 8. (a) Ero vo yen Jihova vwo ni Job? (b) Die yen Eshu ta kpahen Job?

vụẹ Jihova nẹ, “Ọ dia owẹ re gba ogba yariẹ vẹ uwewwi roye kugbe obo ro vwori ejobi, vwi kabọ kabọ? Wo bruba kẹ iruo rẹ abọ roye, emu ro vwori ejobi rhi bu phiho vwe otọ na. Ekevuovo gba riẹn obọ wẹn vwe etinẹ na, vwo te obo ro vwori, kọ cha hanrho wẹ phia.”—Job 1: 10, 11.

⁹ Eshu tare nẹ Job ga Jihova fikire erere rọ cha mre vwo Mie. Eshu je tanẹ ọ sa nerhe Job dobo rẹ ẹga rọ vwo kẹ Jihova ji. Jihova rhonvwe phiyo obore Eshu tare na-a, ekevuovo, Ọ da vwe uphen kẹ Eshu rere ọ davwen Job ni se Job ghini se djephia nẹ oyen ugbeyan rẹ Oghene.

ESHU DAVWEN JOB NI

¹⁰ Eşosuo, Eshu ruro e de cho eranvwe rẹ Job evo, a da rha ghwoṛo i ri cheko. E ji hwe idibo rẹ Job buebun. Erɔnvwon rẹ Job vwori eje da vabo. Ukuoto royen, Eshu da vwe odju rode vwo hwe emo rẹ Job ihwe. Ekevuovo, “vwe evun rẹ enana ejobi na, Job ru umwemwu-u eye mu ota bare Orovwohwo-o.” Ọ fuevun kẹ Jihova.—Job 1: 12-19, 22.

¹¹ Eshu je dobo ji-i. Ọ da ta kẹ Oghene nẹ, “Gba riẹn obọ wẹn phia nana nana, vwo te ibeku vẹ ivwo roye, kọ cha hanrhe owẹ phia.” Otioyena, Eshu da vwe era vwo mu Job. (Job 2:5, 7) Job je fuevun kẹ Jihova. Job da ta: “Rhiri beşie mi vwo ghwu mi se ku ase me fia-a.”—Job 27:5.

¹² Job riẹn emu vuovo kpahen obore Eshu tare-e, yere oboresoro rọ vwo rioja-a. O rorori nẹ Jihova yen so ojae-

9. Die yen Jihova vwe uphen kẹ Eshu nẹ o ru?

10. Idjerhe vọ yen Eshu vwo davwen Job ni, die yen Job ruru?

11. (a) Odawwini ofa vọ yen Eshu vwo kẹ Job? (b) Die yen Job ruru?

12. Idjerhe vọ yen Job vwo djephia nẹ Eshu ovwoṛofian?

riọ rọyen. (Job 6:4; 16:11-14) Dedena, ọ fuevun kẹ Jihova. Aphro herọ-ọ, ọ dia fikirẹ urhuru yen Job vwo ga Jihova-a. Job rhe dia ugbeyan rẹ Ọghẹnẹ kiridie o vwo eguonọ rọyen. Obore Eshu ta kpahen Job eje efian!

13 Dede nẹ Job riẹn obo re phiare vwe odjuvwu-u, ọ fuevun kẹ Ọghẹnẹ, o de dje Eshu phiyo ọvwuvunmwemwu. Jihova hwosa kẹ Job fikirẹ evun-ẹfuon rọyen.—Job 42:12-17.

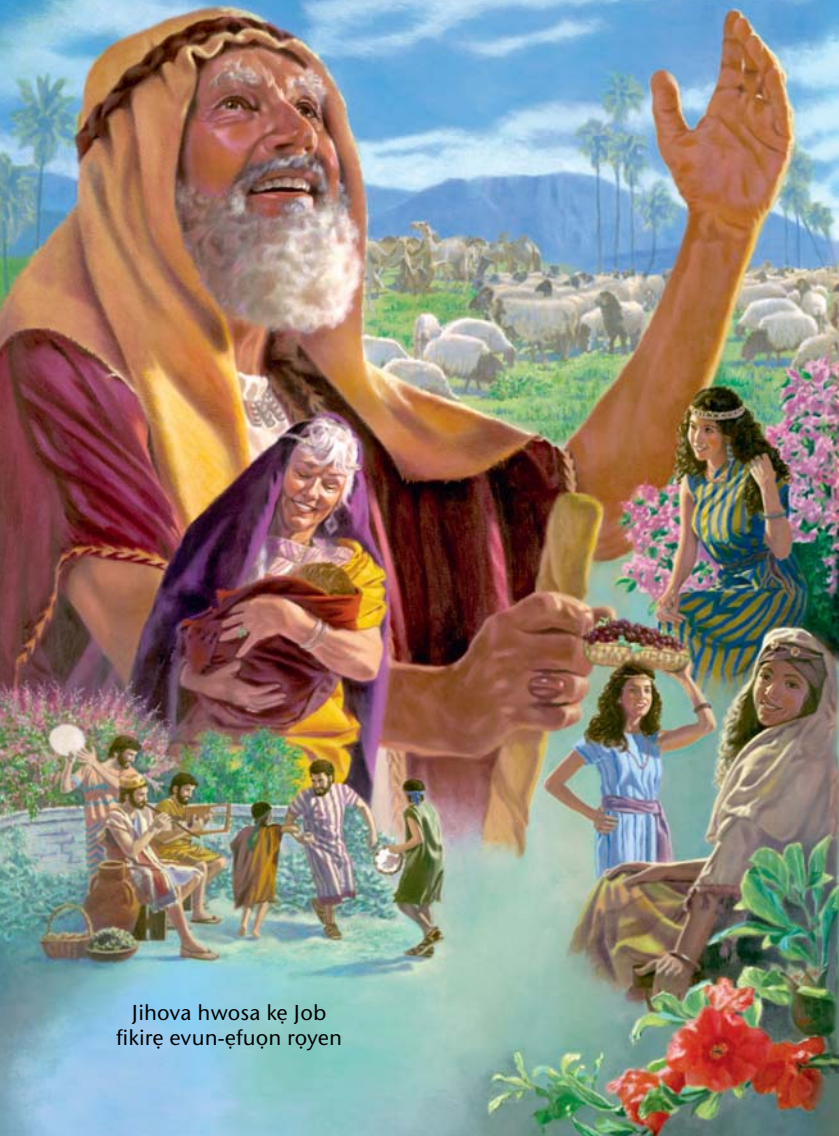
OBORẸ ESHU TA KPAHEN OWE

14 Wo se yono uyono oghanghanre vwo nẹ obo re phia kẹ Job. Nonena, Eshu je ta kpahen avwanre nẹ avwanre ga Jihova fikirẹ erere avwanre cha mre Mie. Vwe Job 2:4, Eshu da ta: “Obo rẹ **ohwo** vwori ejobi ọ vwo hwa osa rẹ urhuarhọ rọye.” Otioyena, ihwo **ejobi** yen Eshu tare nẹ e ga Jihova fikirẹ erere ayen cha mre mie, ọ dia Job ọvo-o. Ikpe ujin buebun rẹ Job vwo ghwu nu, Eshu ji yinwaro kpahen Jihova, ji muẹ kpahen idibo rọyen. Kerẹ udje, vwe Isẹ 27:11, avwanre de se: “Ghwanre, omọ mẹ, rere udu mẹ vwo ghoghọ, rere me mre ota kpahe kẹ ohwo rọ vwo ovwe jehwe.”

15 Wọ sa je oje wo vwo nyupho rẹ Jihova, je dia ugbeyan rọyen rọ fuevun rere wo vwo djephia nẹ Eshu ọvworofian. Ọ da tobo diane ọ guonọ ewene evo vwe akpeyeren wen wọ sa vwo dia ugbeyan rẹ Ọghẹnẹ, oyena yen orhiẹn ro me yovwin kparobọ wo se bru. Orhiẹn-ebro nana pha ghanghanre. Eshu tare nẹ siẹrẹ wo de hirharoku ebeben, **wọ** cha fuevun kẹ Jihova-a. Ọ davwan rọ vwo phiẹn avwanre rere avwanre vwo je evun-ẹfuon kẹ Ọghẹnẹ. Vwe idjerthe vọ?

13. Die yen nẹ obuko rẹ evun-ẹfuon rẹ Job rhe?

14, 15. Die yen Eshu tare kpahen ihwo ejobi?

Jihova hwsa kę Job
fikirę evun-ęfuęn royn

16 Idjerhe sansan yen Eshu reyọ vwo wian rere o vwo miovwọ oyerinkugbe re avwanre ve o re Oghene. O vwo sua “kere okpohrokpo ro guan, ro guono obo ro ro.” (1 Pita 5:8) Wo je o gbevunu siere ihwo re orua, igbeyan wen yere ihwo efa da davwengba ayen vwo dobo wen ji ne vwo yono Baibol na-a yere ru obo ri yovwiri-in. Wo se no ne ayen vwo so owe.* (Jon 15:19, 20) Eshu ji djoma royen phiyo “amakashe re urhukpe.” Otioyena, o sa vwe ona phien avwanre vwo je upho re Jihova enyo. (2 Koront 11:14) Ona ofa re Eshu vwo rui-ruo rere avwanre vwo je Jihova ega, oyen ro vwo nerhe avwanre roro ne avwanre fo ihwo re sa ga Jihova-a.—Ise 24:10.

MUOGHO KE IRHI RE JIHOVA

17 Avwanre da kerho re Jihova, je avwanre djephia ne Eshu ovwofian. Die yen cha chon avwanre uko vwo kerho? Baibol na da ta: “Wo me vwe udu wen ejobi, ve enwen wen ejobi, kugbe ogangan wen ejobi, guono Orovwohwo Oghene wen.” (Urhi Rive 6:5) Avwanre kerho re Jihova kiridie avwanre vwo eguono royen. Eguono avwanre kpahen Jihova vwo ganphiyo na, o che mu avwanre vwo ru eronvwon ejobi ro guono mie avwanre.

* O dia onana mudiaphiyo ne Eshu yen suen ihwo re davwengba re ayen vwo dobo re uyono re Baibol wen ji-i. Ekevuovo Eshu yen “[“oghene,” NW] re akpo nana,” “akpo na ejobi he obo re ogangan” royen. Otioyena, o rhe gbe avwanre unu siere ihwo evo da guono dobo avwanre je e vwo je Jihova ega-a.—2 Koront 4:4; 1 Jon 5:19.

16. (a) Ena vo yen Eshu vwo rui-ruo rere avwanre vwo je Jihova ega? (b) Idjerhe vo yen Idebono je vwo guono dobo wen ji wo vwo je Jihova ega?

17. Diesoro avwanre vwo kerho re Jihova?

Oyinkon Jon de si: “Onana he eguono re Oghene na ne, avwanre yonron irhi roye. Ye irhi roye na ghwa hoho-o.” —1 Jon 5:3.

18 Ekevuovo, die yen eronwọn evo re Jihova vue avwanre ne e chore? E djunute evo vwe ekpeti na “Vwo Utuoma Kpahen Obo ri Tu Jihova Oma.” Esosuo wo se roro ne evo usun re eronwọn nana ghwa bra-a. Ekevuovo, wo da nabọ se Baibol na ne owọ kpo owọ, ji roro kpa-hen obore wo seri, wo che vwo eruọ re aghwanre ro herọ ra vwo kerho ke irhi re Jihova. Wo je sa rhe mre ne ofori wo vwo ru ewene evo vwe akpeyeren wen. Dede ne o sa ben okiovo e vwo ru ewene tiyena, je wo cha mre ufuo-ma ve omavwerhovwen ro herọ ra vwo dia ugbeyan re

18, 19. (a) Die yen eronwọn evo re Jihova tare ne e chore? (b) Mavo avwanre ru rien ne obore udu avwanre gbare yen Jihova no mie avwanre?

VWO UTUOMA KPAHEN OBO RI TU JIHOVA OMA

- **Ozighę**
Eyanno 20:13; 21:22, 23
- **Ofanrhię**
Livitikos 20:10, 13, 15, 16;
Rom 1:24, 26, 27, 32;
1 Koręnt 6:9, 10
- **Uruemu re orhan**
Urhi Rive 18:9-13; 1 Koręnt
10:21, 22; Galesha 5:20, 21
- **Edjogę**
1 Koręnt 10:14
- **Ra vwo da udi vre oma**
1 Koręnt 5:11
- **Uji-echo**
Livitikos 6:2, 4;
Efesos 4:28
- **Efian eworon**
Ise 6:16, 19; Kolose 3:9;
Evwophia 22:15
- **Urhuru**
1 Koręnt 5:11

Oghẹnẹ. (Aizaya 48:17, 18) Mavo avwanre ru riẹn nẹ e se ru ewene tiọyena?

19 Obore udu avwanre gbare yen Jihova nọ mie avwanre. (Urhi Rive 30:11-14) Kerẹ uvi rẹ Ugbeyan, O nabọ riẹn avwanre fioto. O je riẹn asan rẹ avwanre da gan vẹ asan avwanre da vwierẹ. (Une Rẹ Ejiro 103:14) Oyinwon Pọl de phiuduphiyo avwanre awọ nẹ, “Oghẹnẹ ohwo rẹ uyota, o sa rhovwe nẹ a davwe owe ni vren obo rẹ udu wẹn gbare-e, ekẹvuoovo vwe evun rẹ odavwini na o je gbẹn idjerhe wọ vwo dje vabọ, rere wo vwo se chiro.” (1 Korẹnt 10:13) Avwanre se fiudugberi nẹ Jihova cha kẹ avwanre ẹgba ra guonore re vwo ru obo ri yovwirin okieje. O cha kẹ wẹ “orho rọ basa-an na” vwo chirakon rẹ ebenben. (2 Korẹnt 4:7) Kiridie nẹ Jihova kẹ Pọl oka ẹgba otiọyena, ko se si nẹ, “Mi se ru emu ejobi wvi Kristi rọ kẹ vwe ogangan.”—Filipae 4:13.

■ Ozighi

Une Rẹ Ejiro 11:5; Ise 22:24, 25; Malakae 2:16; Galesha 5:20, 21

■ Erharhe eta vẹ iguegun

Livitikos 19:16; Efesos 5:4; Kolose 3:8

■ Ra vwo reyo obara vwo ruiruo vwe idjerhe ro je fo

Jenesis 9:4; Iruo Rẹ Iyinkon Na 15:20, 28, 29

■ Je eroevwote rẹ

orua wẹn
1 Timoti 5:8

■ Revwo vwobọ vwe ifovwin yerẹ oseghe rẹ usuon

Aizaya 2:4; Jon 6:15; 17:16

■ Isigati ephopho vẹ ihuvwun egangan ra reyo

Mak 15:23; 2 Korẹnt 7:1

VWO ƐGUŌŌ RƐ OBORƐ OGHƐNƐ VWO ƐGUŌŌ RŌYEN

20 Avwanre da guŋŋ dia igbeyan rƐ Jihova, ƚ ghwa dia obore ƚ tare nƐ ƚ chƚre ƚvo yen avwanre kƐno- ma kƐ-Ɛ, e ji che ru erŋnvwŋ efa. (Rom 12:9) Igbeyan rƐ OghƐnƐ vwo Ɛguŋŋ rƐ obore OghƐnƐ vwo Ɛguŋŋ rŋyen. E djunute ayen vwƐ **Une RƐ Ejiro 15:1-5. (Se.)** Igbeyan rƐ OghƐnƐ vwƐrokere iruemu rŋyen, ayen ji dje iruemu nana phia; “Ɛguŋŋ, aghŋghŋ, ufuoma, ako echiro, ufuefu, uyoyovwi, esegbuyota, dƐndƐn, oma echiro.”—Galesha 5:22, 23.

21 Mavŋ yen wo se vwo dje iruemu iyoyovwin yena phia? Ofori nƐ wo yono kpahen obo rƐ Jihova vwo Ɛguŋŋ rŋyen womarƐ uyono rƐ Baibol rƐ ƚkieje. (Aizaya 30:20, 21) Wo vwo ruƐ ƚyena, Ɛguŋŋ wƐn kpahen Jihova kŋ cha ganphiyŋ, ƚyena ko che mu we vwŋ kerhŋ rŋyen.

22 A sa vwƐ ewene wo che ru vwƐ akpeyeren vwo dje e vwo kuƐ ewun rƐ awanre nƐ, e mi rhe ku ƚkpokpŋ phiyŋ. Baibol na tare nƐ “siobo nƐ ohwo rƐ awanre na” rere vwo “ku ohwo ƚkpokpŋ na phiŋ.” (Kŋlose 3:9, 10) Dede nƐ ƚ cha ghwa lŋhŋ-ŋ, avwanre de ru ewene tiŋyena, je kerhŋ kƐ Jihova, ƚ veri nƐ ƚ cha ghara avwanre “ughwƐ rode.” (Une RƐ Ejiro 19:11) Kerhŋ rƐ Jihova rere wo dje Eshu phiyŋ ƚvwŋrofian. Ga Jihova, ƚ dia fikirƐ erere rƐ wŋ cha mrƐ vwƐ obaro-o, ƐkƐvuŋvo ga fikirƐ Ɛguŋŋ ru wo vwo kpahŋ. ƚke yena, ku wŋ sa dia uvi rƐ ugbeyan rƐ OghƐnƐ!

20. Iruemu vŋ yen avwanre vwƐrokere, diesorŋ?

21. Mavŋ yen wo se vwo dje iruemu rƐ OghƐnƐ vwo Ɛguŋŋ rayen phia?

22. Die yen che no rhe siƐƐ avwanre da kerhŋ rƐ Jihova?

UYOTA 1

IGBEYAN RĚ JIHOVA
KERHỌ RỌYEN

“Nyo urhuru mę, ke me dia Ọghęnę kę owwan,
owwan ke dia ihwo mę.”—Jerimaya 7:23

A sa dia ugbeyan rę Ọghęnę?

Jęnęsis 22:18; Jems 2:23

Ebrahim ugbeyan rę Ọghęnę
kidie ọ kerhọ rọyen, ji vwo
esegbuyota Kpahọn.

2 Ikun Rivie 16:9

Jihova cha vwę ukecha kę
ihwo re kerhọ rọyen.

Une Rę Ejiro 25:14; 32:8

Jihova vwę oniso vwọ kę
igbeyan rọyen.

Une Rę Ejiro 55:22

Jihova che bicha
igbeyan rọyen.

UYOTA 2

JOB UGBEYAN RĚ
ỌGHĘNĚ, Ọ FUEVUN GA

“Vwę evun rę enana ejobi na Job ru umwemwu-u eye
mu ota bare Ọrovwohwo-o.”—Job 1:22

Idjerhe vọ yen Eshu vwọ davwen Job ni,
die yen Job ruru?

Job 1:10, 11

Eshu tare nę Job ga Ọghęnę
fikirę urhuru, nę ọ dia
ęguọnọ-ọ.

Job 1:12-19; 2:7

Jihova vwę uphęn vwọ kę Eshu
nę ọ ghwořọ okon rę Job ejobi,
Eshu da je vwę oga ra ghemrę
vwo mu job.

Job 27:5

Job rięn oboresoro ọ vwọ
rioja-a, dedena ọ sęro rę
evun-ęfuon rọyen.

UYOTA 3**ESHU DAVWƏNGBA O VVO SI
OWƏ NI ƐBƏRE RƐ JIHOVA**

“Obo rƐ ohwo vwori ejobi Ɔ vwƆ hwa osa rƐ urhwarhƆ rƆye.”—Job 2:4

MavƆ yen Eshu davwəngba rƆ vwƆ guƆghƆ oyerinkugbe rƐ avwanre vƐ Ɔ rƐ Jihova?

2 KƆrƐnt 11:14

Eshu davwəngba rƆ vwƆ phiƐn avwanre rere avwanre vvo jƐ upho rƐ Jihova enyo.

IsƐ 24:10

Eshu nƐrƐ avwanre roro nƐ avwanre fo ihwo re ga Jihova-a.

1 Pita 5:8

Eshu vwƆsua avwanre.

IsƐ 27:11

KerhƆ rƐ Jihova, wƆ dia ugbeyan rƆyen. Ɔnana che dje Eshu phiyo ƆvwƆrofian.

UYOTA 4**AVWANRE KERHƆ RƐ JIHOVA
KIDIE AVWANRE VVO
ƐGUƆƆ RƆYEN**

“Kidie Ɔnana hƐ ƐguƆƆ rƐ ƆghƐnƐ na nƐ, avwanre yƆnrƆn irhi rƆye.”—1 JƆn 5:3

MavƆ wƆ sa vwƆ dia ugbeyan rƐ Jihova?

Urhi RivƐ 6:5

Dje ƐguƆƆ kƐ ƆghƐnƐ. Ɔnana cha vwƐ ukƐcha kƐ wƐ vvo nyƐme rƆyen.

Aizaya 48:17, 18

KerhƆ rƐ Jihova, ku wƆ mƐrƐ erere.

Urhi RivƐ 30:11-14

Vvo imuƐro nƐ obore udu avwanre gbare yen Jihova nƆ mie avwanre.

Filipae 4:13

Ru obo re gbare, Jihova cha chƆn wƐ uko.

VWE ẸRO OGHANGHANRE VWO NI ARHỌ

JIHOVA “oye Oghẹnẹ rẹ urhwarhọ.” (Jerimaya 10:10) Oyen ma avwanre, oyen je kẹ avwanre arhọ. Baibol na tare: “Wọwẹ re mama emu ejobi, ọhọre wẹn ayen vwọ herọ kọye a vwọ mama ayen.” (Ẹwwophia 4:11) Jihova ghene guṅṅọ nẹ avwanre vwo arhọ. Arhọ oyen okẹ oghanghanre ro nẹ obọ rọyen rhe.—**Se Une Rẹ Ejiro 36:9.**

² Jihova kẹ avwanre oborẹ avwanre guṅṅore vwe akpeyeren kerẹ emu vẹ ame. (Iruo Rẹ Iyinkon Na 17:28) Vwọ vrẹ oyena, Oghẹnẹ guṅṅore nẹ avwanre re avwerhen rẹ akpeyeren. (Iruo Rẹ Iyinkon Na 14:15-17) E se vwo yeren omamọ akpọ, ofori nẹ avwanre ru nene irhi rẹ Oghẹnẹ.—Aizaya 48:17, 18.

ẸRO RẸ OGHẸNẸ VWO NI ARHỌ

³ Baibol na yono avwanre nẹ arhọ rẹ avwanre vẹ ọ rẹ ihwo efa pha ghanghanre vwọ kẹ Jihova. Kerẹ udje, ọkẹ rẹ ophu vwo mu omọ rẹ Adam vẹ Ivi re se Ken kpahen oniṅvo rọyen Ebel, Jihova de si Ken orhọ nẹ o sun ophu rọyen. Ekevuovo, Ken kerhọ-ọ, ophu rọyen kọ rhoma ganphiyọ te ẹdia rẹ ọ “da vwoso oniṅvo rọye Ebel, o de hwe ghwu.” (Jẹnẹsis 4:3-8) Ọtiyena, Jihova de gboja kẹ Ken. (Jẹnẹsis 4:9-11) Ophu vẹ utuoma yovwiri-in, kirdie e sa nẹrhẹ avwanre dẹ ozighẹ. Ohwo ọtiyena che se vwo arhọ rẹ bẹdẹ-ẹ. (**Se 1 Jon 3:15.**) Oma cha vwerhen

1. Ono yen kẹ avwanre arhọ?
2. Mavọ yen avwanre se vwo yeren omamọ rẹ akpọ?
3. Die yen Jihova ruru ọkẹ rẹ Ken vwo hwe Ebel?

ARHỌ PHA GHANGHANRE

- Avwanre kparan evu-un

- Avwanre se itaba, phopho isigati, yẹrẹ reyo ihuvwun eganga-an

- Avwanre vwo utuoma kpahen ihwo efa-a

Jihova siẹrẹ avwanre de vwo ẹguṇṇọ rẹ ihwo eje.—1 Jọn 3:11, 12.

⁴ Ikpe uriorin buebun vwọ wan nu, Jihova de djephia nẹ ọ vwe ẹro ọghanghanre vwo ni arhọ ọke rọ vwọ vwe Irhi Ihwe vwọ kẹ Mosis. Ọvo usun rẹ irhi na da ta: “Wo hwe ohwo-o.” (Urhi Rive 5:17) Ohwo rọ vwe arogba vwo hwe ohwo, ke ji hwe.

⁵ Ẹro vọ yen Ọghẹnẹ vwo ni evun-ẹkparon? Arhọ rẹ omọ rọhẹ evun rẹ oni rọyen je ghanre kẹ Jihova. Vwevunrẹ Urhi rẹ Jihova vwọ kẹ ihwo rẹ Izrẹl, Jihova tare nẹ siẹrẹ ohwo da wan aye rọ mrevun oma, omọ rọhẹ evun rọyen na de ghwu, e che hwe ohwo na. (Se Eyanno 21: 22, 23; Une Rẹ Ejiro 127:3.) Ọnana yono avwanre nẹ evun-ẹkparon chọre.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 28.

⁶ Mavọ yen avwanre se vwo djephia kẹ Jihova nẹ avwanre ni arhọ rẹ avwanre vẹ ọ rẹ ihwo efa ghanghanre? Wo ruẹ oronvwon vuovo ro che phi arhọ wẹn vẹ ọ rẹ ihwo efa phiyo imuoshọ-ọ. Ọtiyena, avwanre se itaba, phopho isigati, yẹrẹ reyo ihuvwun eganga-an, kiridie ayen cha wan avwanre oma, yẹrẹ so ughwu kẹ avwanre.

⁷ Ofori nẹ avwanre vwerote ugboma rẹ avwanre, ji ni arhọ ghanghanre kiridie Ọghẹnẹ yen vwe ayen kẹ avwanre. Ofori nẹ avwanre vwerote oma rẹ avwanre. Siẹrẹ e rhe ru ọtiyeyen, avwanre rha cha dia ihwo re fonro vwe ẹro rẹ Ọghẹnẹ-ẹ. (Rom 6:19; 12:1; 2 Kọrẹnt 7:1) Siẹrẹ avwanre rhe ni arhọ ghanghanre-e, avwanre cha sa ga Jihova-a. Dede nẹ ọ bẹn re vwo siobonu iruemu

4. Die yen ọvo usun rẹ irhi rẹ Ọghẹnẹ vwọ kẹ ihwo rẹ Izrẹl yono avwanre kpahen arhọ?

5. Ẹro vọ yen Ọghẹnẹ vwo ni evun-ẹkparon?

6, 7. Mavọ yen avwanre se vwo djephia kẹ Jihova nẹ avwanre ni arhọ ghanghanre?

re brare, Jihova cha vwe ukecha ke avwanre siere a da dawwengba kiridie avwanre ni arho ghanghanre.

8 Avwanre yonori ne arho oyon oke ro pha ghanghanre. Jihova vweroso avwanre ne avwanre che ru oronvwon vuovo ro che phi arho re avwanre ve o re ihwo efa phiyo edia re imuoshoro. Avwanre se ru onana womare obore avwanre dje imoto, imotosaikoro ve eronvwon efa wan. Avwanre kenoma ke eha ri che phi arho re avwanre phiyo imuoshoro. (Une Re Ejiro 11:5) O ji fo ne a rhuere ekuakua re uwevwin avwanre phiyo rere ihwo vwo je oma ewan. Jihova da vwe ihwo re Izrel: "Wo da bon uwevwi okpokpo, wo mi fi igbenge otete riarie akoko re eboro ye, rere abe re obara re ohwo ro she norhe, vwo je uwevwi wen ete."—Urhi Rive 22:8.

9 Obore avwanre yonron eranvwe wan je ghanre ke Jihova. O rhonwore ne e se hwe eranvwe vworo ke emuore, vwo ru iwun, yere eranvwe na da dia imuoshoro ke avwanre. (Jenesis 3:21; 9:3; Eyanno 21:28) Ekevuvoro, avwanre che se hwe eranvwe ekueku yere fikire eha-a.—Ise 12:10.

VWE ERO OGHANGHANRE VWO NI OFUANFON RE ARHO

10 Obara pha fuanfon ke Jihova kidie obara na mudiaphiyo arho. Oke re Ken vwo hwe Ebel nu, Jihova da vwe Ken: "Urhuru re obara re oniowo wen kperi ne otoro bru vwe rhe." (Jenesis 4:10) Obara re Ebel mudiaphiyo arho royen, otioyena Jihova de gboja ke Ken kidie o hwe Ebel. Oghwe re oke re Noa vworo wan nu, Jihova da rhoma dje phephen ne obara na mudiaphiyo arho. Jihova da vwe

8. Die yen avwanre che ru e vwo je arho re avwanre ve o re ihwo efa ephio phiyo imuoshoro?

9. Mavo yen avwanre yonron eranvwe wan?

10. Mavo avwanre ru rien ne obara na mudiaphiyo arho?

Noa vẹ orua royen nẹ ayen sa re eranvwe. O da ta: “Emu kemu ejobi ro yan ro vwo arho ko dia emuore ke we; ki-robo me vwe ifon ke we na, me je ke we emu ejobi.” Ekevuovo, o vwo oronvwon ovo re Jihova si ayen orho nẹ ayen ria-a: “Wo ria uvwo vẹ arho roye-e, koye obara roye.”—Jenesis 1:29; 9:3, 4.

11 Ikpe 800 yen wanre vwo nẹ oke re Jihova vwo vue Noa nẹ o re obara-a, o da rhoma vwe iji vwo ke ihwo royen: “Ohwo kohwo re uwewwi re Izrel eye orhorha ro ohri rayen, ro sa eranvwe eye ophran hwe, o da dia o ra sa ria ejobi o mi su obara roye ejobi tototo phiho oto o me ghwe ekpen rhurho.” O da je ta: “Ovwan ria obara” na-a. (Livitikos 17:13, 14) Jihova ji guono nẹ ihwo royen ni arho ghanghanre. Ayen sa re eranvwe, ekevuovo ayen re obara na-a. Ayen da guono re eranvwe, ayen bru ohore royen rere obara na hwe no tavwen ayen ke rio.

12 Ikpe evo re Jesu vwo ghwu nu, iyinkon na vẹ ekpa-ko rehe ukoko re Jerusalem da vwoma rere ayen vwo brorhiyen re ebere ro shekpahen Inenikristi vwe Urhi ra vwo ke ihwo re Izrel. (**Se Iruo Re Iyinkon Na 15:28, 29; 21:25.**) Jihova vwe ukacha ke ayen vwo vwo eruo nẹ obara na je ghanre ke, otioyena o ji fo nẹ ayen no ghanghanre. Inenikristi re awanre re obara-a yere eranvwe re je ohore royen ebro. Kidie ayen de ru otioyen, a vwe uruemu yena vwo dje edjoggo yere ofanrhiyen egbe. Vwo nẹ oke yena rhe, Inenikristi re uyota rhonvwe re yere da obara-a. Ke nonena vwo? Jihova je guono nẹ avwanre ni obara ghanghanre.

11. Urhi vo kpahen obara yen Oghene vwo ke ihwo re Izrel?

12. Ero vo yen Inenikristi vwo ni obara?

13 Ọnana ko mudiaphiyọ nẹ Inenikristi che se ọbara phiyọ oma-a? Ọtiọyen o mudiaphiyọ. Jihova vwẹ urhi vwọ kẹ avwanre nẹ avwanre re yẹrẹ da ọbara-a. Idọktọ da vuẹ wẹ nẹ wọ da udi-i, wọ cha vwẹ egbede vwo se phiyọ oma? Ejo! Vwẹ idjerhe vuọvo na, urhi rọ tare nẹ a re yẹrẹ da ọbara-a, mudiaphiyọ nẹ avwanre che se ọbara phiyọ oma-a.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 29.

14 Kẹ idọktọ da vuẹ avwanre nẹ avwanre rhe se ọbara phiyọ oma-a, avwanre che ghwu vwo? Ohwo ọvuọvo yen che brohien sẹ o che ru nene urhi rẹ Ọghẹnẹ ro shekpahen ọbara. Inenikristi vwẹ ẹro ọghanghanre vwo nẹ okẹ rẹ arhọ, avwanre cha reyọ ọbara-a, ẹkẹvuọvo avwanre che rhiabọreyọ ona rẹ omaesivwo efa ri churobọ si ọbara ẹreyọ-o.

15 Avwanre ruẹ obore ọvwanre se ru ejobi rere avwanre se vwo vwo oma kpokpọ na, avwanre che se ọbara phiyọ oma-a, kiridie arhọ pha ghanghanre kẹ Ọghẹnẹ. Ofori nẹ avwanre kerhọ rẹ Jihova ukperẹ e vwo ru obo rọ vuẹ avwanre nẹ a kẹnoma kẹ kiridie avwanre guọnọ sivwin arhọ rẹ avwanre. Jesu da ta: “Kohwo kohwo ro sivwi arhọ rọye o kuofia: ọ ro ku arhọ rọye fia kọ mrẹ reyọ.” (Matiu 16:25) Avwanre kerhọ rẹ Jihova kidie avwanre vwo ẹguọnọ rọyen. Ọ rien obo ri me yovwin kẹ avwanre, ko fori nẹ avwanre vwẹ ẹro ro ghanre vwo ni arhọ kirobo rẹ Jihova niro.—Hibru 11:6.

16 Idibo rẹ Jihova re fuevun brohien rẹ ayen vwọ kerhọ rẹ urhi rẹ Jihova ro shekpahen ọbara. Ayen cha re yẹrẹ da ọbara-a, ayen ji che se ọbara phiyọ oma fikire

13. Diesorọ Inenikristi vwo jẹ ọbara e se phiyọ oma?

14, 15. Mavọ yen ọghanre te rẹ Onenikristi vwo ni arhọ ghanghanre, je kerhọ rẹ Jihova?

16. Diesorọ idibo rẹ Ọghẹnẹ vwọ kerhọ rọyen?

omaesivwo-o.* Ẹkẹvuoṣo, ayen rhonvwe phiyo oka re omaesivwo efa rere ayen se vwo sivwin arho rayen. O mu ayen ero ne Oghene ro ma arho ve obara rien obo ri me yovwin ke ayen. O muwero ne Oghene rien obo ri me yovwin ke we?

IDJERHE VUOVO RE JIHOVA RHONVWE PHIYO NE A VWE OBARA VWO RUIRUO

17 Vwevunre Urhi re Oghene wo ke Mosis, Jihova vwe ihwo re Izrel: “Arho re oma na evun re obara na o epha me ke rha reyo ke owan vwe enu re agbada re ega na rere a wo go ega ne owan oma; kidie obara na oye si ega ne ohwo oma.” (Livitikos 17:11) Oke re ihwo re Izrel de ru umwemwu, ayen sa vwe Jihova ne o vwo ghovwo ayen womare izobo re eranvwe re ayen che ze, ayen me vwe orheren na ne o ku obara na phiyo agbada rohe uwevwin re ega na. Onana yen idjerhe vuovo re Jihova rhonvwe phiyo ne ihwo re Izrel reyo obara vwo rui-ruo.

18 Oke re Jesu wo rhe otorakpo na, o vwe arho, yere obara royen vwo wene izobo re eranvwe fikire evwo-ghovwo re imwemwu re avwanre. (Matiu 20:28; Hibru 10:1) Arho re Jesu ghanre mamote edia re Jihova wo rhovwon kpo odjuvwu nu, uphen ko rhi rhi phiyo ke ihworakpo ejobi re ayen wo dia bede.—Jon 3:16; Hibru 9:11, 12; 1 Pita 1:18, 19.

* Wo da guono evue ri shekpahen obara re se phiyo oma, ni arube 77-79 re obe na “*Sero re Oma re Owan Vwe Evun re Eguno re Oghene,*” re Iseri re Jihova teyenphia.

17. Vwe Izrel, orho yen idjerhe vuovo re Jihova rhonvwe phiyo ne a vwe obara vwo ruiro?

18. Die yen ughwu re Jesu ru ke avwanre?

Mavọ wo se vwo djephia nẹ arhọ vẹ ọbara ghanre kẹ wẹ?

19 Avwanre kpẹwwe Jihova mamọ fikire okẹ rẹ arhọ! Ọtiọyena, avwanre guṅṅọ vuẹ ihwo nẹ siẹrẹ ayen de se Jesu gbuyota, ayen sa dia bẹde. Avwanre vwo ẹguṅṅọ rẹ ihwo, ọtiọyena, avwanre guṅṅọ ru asan rẹ ẹgba rẹ avwanre teri rere e vwo yono ayen obore ayen se vwo vwo arhọ. (Izikiel 3:17-21) Ọtiọyena, kere oyinkon Pọl, avwanre ke sa ta: “Abọ mẹ pha fuanfon kpahe ọbara rẹ owan ejobi, kidie mi sioma reyọ vwo jẹ iroro rẹ Oghẹnẹ e dje kẹ owwa-an.” (Iruo Rẹ Iyinkon Na 20:26, 27) E, avwanre dje nẹ avwanre ni arhọ vẹ ọbara ghanghanre siẹrẹ avwanre da vuẹ ihwo efa kpahe Jihova vẹ obore arhọ ghanre te vwọ kẹ.

19. Die yen avwanre ru rere abọ rẹ avwanre vwọ dia “fuanfon kpahe ọbara” rẹ ihwo ejobi?

UYOTA 1

VWE ẸRO OGHANGHANRE VWO NI ARHỌ

“Kidie obọ wẹn ọye ogbugbu rẹ arhọ epha.”

—Une Rẹ Ejiro 36:9

Mavọ avwanre se vwo djephia nẹ arhọ pha ghanghanre?

Iruo Rẹ Iyinkon Na 17:28;

Ẹwọphia 4:11

Arhọ ọyen okẹ ro nẹ obọ rẹ
Jihova rhe, avwanre cha vwe
ero rọ ghanre vwo no.

Eyanno 21:22, 23;

Urhi Rive 5:17

Ozighẹ-ẹdẹ ve
evun-ẹkparon chọre.

1 Jon 3:11, 12, 15

Utuoma yovwiri-in.

2 Koręnt 7:1

Kenom a kẹ iruemu ri jẹfuon
kerẹ isigati ephopho ve
ihuvwun egangan ẹreyọ.

Une Rẹ Ejiro 11:5

Kenom a kẹ eronvwon ra vwọ
dia otọ ri shephiyọ-ọ.

UYOTA 2

ARHỌ VE OBARA

“Kidie arhọ ri keranvwe keranvwe ejobi ọye obara
roye.”—Livitikos 17:14

Ẹro vọ yen Oghẹnẹ vwo ni arhọ ve obara?

Jenesis 4:10; Urhi Rive 12:23

Obara na mudiaphiyọ arhọ.

Jenesis 9:3, 4

Avwanre sa re eranvwe,
ẹkẹvuovo avwanre ria
obara na-a.

**Iruo Rẹ Iyinkon Na 15:28, 29;
21:25**

Urhi rẹ Oghẹnẹ rọ tare nẹ a
kenom a kẹ obara churobọ
si omaesivwo.

Hibru 11:6

Oyerinkugbe rẹ avwanre ve ọ
rẹ Jihova yen ma ghanre
kẹ avwanre.

UYOTA 3

IDJERHE RẸ JIHOVA RHỌNVWE PHIYỌ NẸ A VWẸ ỌBARA VWO RUIRUO

“Ọbara ri Jesu . . . hworhẹ avwanre nẹ umwemwu ejobi.” –1 Jọn 1:7

Die yen ughwu rẹ Jesu ru kẹ avwanre?

Livitikọs 17:11

Ọke rẹ ihwo rẹ Izrẹl de ru umwemwu, ayen sa vuẹ Jihova nẹ o vwo ghovwo ayen womarẹ izobo rẹ eranvwe rẹ ayen che ze, ayen me vuẹ orheren na nẹ o ku ọbara na phiyọ agbada na.

Matiu 20:28; Hibru 9:11-14

Ọke rẹ Jesu vwọ rhe otorakpo na, ọ vwẹ arhọ, yerẹ ọbara royen vwo wene izobo rẹ eranvwe fikirẹ evwoghovwo rẹ imwemwu rẹ avwanre.

Jọn 3:16

Arhọ rẹ Jesu ghanre mamọ te ẹdia rẹ Jihova vwọ rhovwon kpo odjuvwu nu, uphen rẹ arhọ rẹ bedẹ ko rhi rhiephyiyọ kẹ ihworakpo ejobi ri vwo esegbuyota kpahon.

ORUA WEN SE VWO OMAVWERHOVWĒN

JIHOVA ỌGHĒNĒ yen ton orɔnvwe ɾɛsusuɔ phiyo. Baibol na tare nẹ, ọ vwɔ ma aye ɛsusuɔ nu, “ọ da reyɔ vwɔ kẹ ɔshare na.” Oma vwerhen Adam mamọ ọ da ta: “Ọnana ubeku mẹ kugbe uvwo ɾẹ uvwo mẹ.” (Jẹnẹsis 2:22, 23) Ọnana ghwe djephia nẹ Jihova guɔnɔre nẹ oma vwerhen ihwo re ɾovwɔnre.

² Ọ da ohwo mamọ nẹ buebun ɾẹ orɔnvwe vwo omavwerhovwẹ-ẹn. Ekevuɔvo, iyono buebun evunre Baibol na re sa chɔn ihwo rehe orua na uko vwo ye-rinkugbe vwɔ ɾẹ omavwerhovwẹn.—Luk 11:28.

OBORĒ JIHOVA GUỌNỌ MIE ESHARE RE ỌRVWỌNRE

³ Baibol na tare nẹ omamọ ɾẹ ɔshare vwo ẹguɔnọ ɾẹ aye ɾeyen, o mi ji bru ọghọ phiyo oma. Biko se Efesos 5:25-29. Ọke ejobi yen o vwo fo nẹ ɔshare nene aye ɾeyen yerin vwɔ ɾẹ ẹguɔnọ. O ji fo nẹ ọ chochọ ɾẹ aye na, je vwerote.

⁴ Ekevuɔvo, die yen ofori nẹ ɔshare ru siere aye ɾeyen de ru chọ? A vuẹ eshare nẹ, “**ovwan guɔnọ** eya ɾẹ ovwan, [ovwan] djaoma ku aye-en.” (Kɔlose 3:19) Eshare, ovwan karophiyọ nẹ ovwan ji ruẹ chọ. Wọ

1, 2. Die yen Jihova guɔnɔre nẹ orua vwo?

3, 4. (a) Mavọ yen ofori nẹ ɔshare nene ayen ɾeyen yerin wan?
(b) Diesorọ ọ vwɔ ghanre ɾẹ ɔshare vẹ aye vwɔ reyɔ vwo ghovwo ohwohwo?

da guṅṅo nẹ Ọghẹnẹ vwo ghovwo owe, o vwe obo ọ wanre-e, ku wo ji vwo ghovwo aye wen. (Matiu 6: 12, 14, 15) Ọshare ve aye da dia ihwo ri vwo ewen re ewwoghovwo, ọnana cha nerhe oronvwe rayen dia ọ re omavwerhovwen.

⁵ Jihova guṅṅore nẹ ọshare bru ọgho phiyo aye royen oma. Ofori ọshare vwo nabọ roro kpahen ọdavwe re aye royen. Ota nana pha ghanghanre. Siere ọshare rha vwerote aye roye-en, Jihova se je erhovwo royen enyo. (1 Pita 3:7) Jihova vwo ọdavwaro kpahen ihwo fikire eguṅṅo re ayen vwo kpahon. Jihova vwo eguṅṅo re eshare vwo vre eya-a.

⁶ Jesu tare nẹ ọshare ve aye “gbe he ihwo ive ọfa-a, ekevuovo ayen ke **oma ovo.**” (Matiu 19:6) Ọkieje yen ayen vwo fuevun ke ohwohwo. (Ise 5:15-21; Hibriu 13:4) E je ihwo ive re rowwonre na dje eroroke vwo ke ohwohwo kpahen ovwerhen re aye gbe ọshare. (1 Koront 7:3-5) Ọshare me karophiyọ nẹ “ohwo se tuoma **obo roye devo-o, ekevuovo o ghere o me nabọ vwe ero te.**” Ọtiyena, ko fori nẹ ọshare na vwo eguṅṅo, je vwerote aye royen. Eguṅṅo ve ewen esiri yen oronvwon re aye ma guṅṅo mie ọshare.—Efesos 5:29.

OBORE ỌGHENẸ GUṂṂO MIE EYA RE ROWWONRE

⁷ Orua eje guṅṅo ọgbuyovwin ro cha vwerote orua na, rere ayen sa nabọ yerinkugbe. Vwe 1 Koront 11:3 Baibol na da ta: “Kristi he uyovwi re ọshare kọshare,

5. Diesoro ọshare vwo bru ọgho phiyo aye royen oma?

6. Die yen o mudiaphiyọ ọshare ve aye vwo dia “oma ovo”?

7. Diesoro orua vwo guṅṅo ọgbuyovwin?

Idjerhe vọ yen Sera vwọ dia omamọ rẹ udje
vwọ kẹ eya re rọwọnrẹ?

uyovwi rẹ aye ke rha vwe ọshare rọye, uyovwi rẹ Kristi
ke rha vwe Ọghẹnẹ.”

8 Eshare re rọwọnrẹ eje se ruẹ chọ. Ekevuovo, aye
de bicha orhiẹn-ebro rẹ ọshare rọyen, orua na eje yen
sa mre erere no rhe. (1 Pita 3:1-6) Baibol na tare: “Aye
vwe oma kpotọ kẹ ọshare” rọyen. (Efesos 5:33) Ega
ọshare na da rha fẹnẹ ọ rẹ ayen na vwo? Ofori nẹ aye
na je vwe oma kpotọ kẹ. Baibol na tare: “Owan eya ri
kpo orọwwe, wa vwe oma kpotọ kẹ eshare rẹ owwan,
rere otu evo, ri se ota na gbuyota-a dede, a sa vwi fiki
rẹ uruemu rẹ eya na ku ayen rheriẹ, siẹ rẹ ayen da mre
eyere esiri rẹ owwan kugbe ofanrhiẹ rẹ owwan sioma
nu.” (1 Pita 3:1, 2) Omamọ rẹ uruemu aye vwori sa
nẹhẹ ọshare rọyen riẹn, ji mu ọghọ kẹ ẹga rọyen.

9 Die yen aye se ru siẹrẹ ọ rha rhonvwe phiyo

8. Idjerhe vọ yen aye sa vwo vwe oma kpotọ kẹ ọshare rọyen?

9. (a) Die yen aye se ru siẹrẹ ọ rha rhonvwe phiyo orhiẹn-ebro rẹ
ọshare rọye-en? (b) Uchebro vọ yen a vwo kẹ eya vwe Taitos 2:4, 5?

orhiẹn-ebro rẹ ọshare rọye-en? E jẹ ọ ta obo reḥe evunrẹ ẹwẹn rọyen vẹ ọghọ. Kerẹ udje, o vwo ota ọvo rẹ Sera vuẹ Ebrahim, jẹ Ebrahim rhonvwe phiyo-ọ, ẹkẹvuọvo Jihova da vuẹ Ebrahim: “Ru kirobo rọ tare” na. (Jẹnẹsis 21:9-12) Ọ cha bẹn rẹ ọshare rọ dia Onenikristi vwo brorhiẹn rọ vwọso Baibol na, ọtiọyena, e jẹ aye rọyen bicha. (Iruo Rẹ Iyinkon Na 5:29; Ẹfesos 5:24) Omamọ rẹ aye vwẹrote orua rọyen. (**Se-Taitos 2:4, 5.**) Siẹrẹ ọshare vẹ emọ rọyen da mrẹ nẹ aye na wian gangan, ẹguonọ vẹ ọghọ rẹ ayen vwo vwọ kẹ kọ cha ganphiyo.—Isẹ 31:10, 28.

10 Vwẹ ọkiọvo, eya gbe eshare bru okpakpa bro-rhiẹn rẹ ayen vwọ yanjẹ ohwohwo vwo, yẹrẹ fan oronvwe. Ẹkẹvuọvo, Baibol na tare nẹ “aye siobọ nẹ ọshare rọye-e,” “ọshare ghwrara ji siobọ nẹ aye rọye-e.” (1 Korẹnt 7:10, 11) O vwo ẹdia evo rẹ ihwo re rọvwonre da sa yanjẹ ohwohwo vwo, ẹkẹvuọvo orhiẹn-ebro yena pha ghanghanre. Kẹ oronvwe ẹfan vwo? Baibol na tare nẹ siẹrẹ ọshare yẹrẹ aye na de gbe igberadja ọvo, yen a da sa fan oronvwe na.—Matiu 19:9.

OBORẸ ỌGHẸNẸ GUỌNỌ MIE EMIỌVWỌN

11 Emiọvwọn, ovwan davwengba vwo nene emọ rẹ ovwan ghwoṛọ ọke kugbe. Emọ wẹn guonore nẹ wẹ vẹ ayen ghwoṛọ ọke kugbe, ma rho, ofori nẹ vwo yono ayen kpahen Jihova.—Urhi Rive 6:4-9.

12 Akpọ rẹ Idebono na rhi miovwın phiyo, ihwo

10. Die yen Baibol na ta kpahen aye gbe ọshare vwọ yanjẹ ohwohwo vwo vẹ oronvwe ẹfan?

11. Die yen emọ ma guonọ?

12. Die yen ofori nẹ emiọvwọn ru vwọ sẹro rẹ emọ rayen?

evo herọ re guọnọ miovwon emọ wẹn, je tobọ guọnọ gbe ayen ẹgua dede. Ọ bẹn vwo kẹ emiọvwon evo ayen vwo ta ota kpahen uyovwinrota nana kẹ emọ rayen. Ofori emiọvwon vwo si emọ rayen orhọ kpahen oka ihwo tiọyena, ji yono ayen vwo kẹnoma kẹ ihwo otiọyena. Emiọvwon, ovwan sẹro rẹ emọ rẹ ovwan.*
—1 Pita 5:8.

13 Ọyen oghwa rẹ emiọvwon ayen vwo yono emọ

* Wọ sa mrẹ evuẹ efa kpahen oborẹ wọ sa vwo sẹro rẹ emọ wẹn vwẹ uyovwinrota 32 rẹ ọbe na *Learn From the Great Teacher*, rẹ Ise-ri rẹ Jihova teyenphia.

13. Idjerhe vọ yen emiọvwon vwo yono emọ rayen?

Jesu omamọ rẹ udje vwo kẹ kohwo
kohwo vwevunrẹ orua na

rayen omamọ rẹ uruemu. Mavọ yen wo se vwo yono emọ wẹn? Emọ wẹn guọno ọghwọku, ẹkẹvuovo, wo jẹ ọghwọku wẹn dia ọ rẹ ovan yere e vwo gboja kẹ emọ na-a. (Jerimaya 30:11) Ọtiọyena, wọ ghwo kuẹ emọ wẹn siere ophu de mu we-e. Wo jẹ eta wẹn dia “kere adjara ro duvwe ohwo” ro da wan ayen oma-a. (Isẹ 12:18) Yono emọ wẹn oboresoro ayen vwo nyeme.—Efesos 6:4; Hibiru 12:9-11; ni Eta rẹ Odjefiotọ 30.

OBORE ỌGHENE GUONO MIE EMO

14 Jesu kerho rẹ Ọse royen okieje, tobo te oke rẹ eronwọn ghwa loho vwo ke-e. (Luk 22:42; Jon 8:28, 29) Jihova je guono ne emọ kerho rẹ ese ve ini rayen.—Efesos 6:1-3.

15 Emọ, owan de roro ne ọ pha benben rẹ owan vwo kerho rẹ ese ve ini rẹ owan, owan karophiyọ ne oma cha vwerhen Jihova ve ese kugbe ini rẹ owan siere owan de se ru otioyen.*—Isẹ 1:8; 6:20; 23:22-25.

16 Idẹbono sa vwe igbeyan wẹn ve ighene efa vwo riere owe ru obo ri miovwirin. Ọ riere ne ọ benre mamọ rẹ ighene sa vwo reyo vwošo okeke otioyena. Kere udje, omote rẹ Jekop re se Dinah mu ugbeyan rẹ ihwo ri vwo eguono rẹ Jihova-a. Onana da so okpetu ke ve orua royen. (Jenesis 34:1, 2) Siere igbeyan wẹn rhe vwo eguono rẹ Jihova-a, ayen sa nerhe wo ru obo

* Omọ che se nyeme rẹ ose ve oni royen siere ayen da guono ne o ru obo re vwošo urhi rẹ Ọghene-ẹ.—Iruo Rẹ Iyinkon Na 5:29.

14, 15. Diesoro emọ vwo kerho rẹ ese ve ini rayen?

16. (a) Idjerhe vo yen Eshu vwo guono riere ighene vwo ru obo ri miovwirin? (b) Diesoro o vwo ghanre wo vwo mu igbeyan rẹ ihwo ri vwo eguono rẹ Jihova?

re Jihova vwo utuoma kpahen, ro sa so emiavwen ke we, orua wen ve Oghene. (Ise 17:21, 25) Ona yen soro wo vwo mu igbeyan re ihwo ri vwo eguono re Jihova. —1 Korent 15:33.

ORUA WEN SE VWO OMAVWERHOVWEN

17 Siere ihwo re orua de nene odjeke re Oghene, ayen ke sa vrabo re okpetu ve ebenben buebun. Otioyena, wo da dia oshare, vwo eguono re aye wen okieje. Wo da dia aye, vwe oma kpoto ke oshare wen, wo je vwerokere aye re gbikun royen vwe Ise 31:10-31. Wo da dia omiovwon, yono emo wen vwo vwo eguono re Oghene. (Ise 22:6) Wo da dia ose, dia ohwo ro “nabo suen uwewwi” wen. (1 Timoti 3:4, 5; 5:8) Emo, kerho re ese ve ini re ovwan. (Kolose 3:20) Karophiyon re ihwo eje vwe orua na ruo cho, otioyena vwe oma kpoto yovwunu ne evwoghovwo owe. Baibol na vwe odjeke re Jihova vwo ke ihwo eje rehe evunre orua na.

17. Oghwa vo yen te ohwo vuovo vwevunre orua na?

Die yen sa chon ighene uko vwo fuevun ke Oghene siere ayen de hirharoku odavwini re vwo ru obo re brare?

UYOTA 1

JIHOVA YEN VWO
ORHUĚRĚPHIYOTŌ RĚ ORUA NA

“Fiki rĚ ɔnana mi vwo diguĚ kĚ OšĚ na, ohwo ra vwe
odĚ rŏye se uvwie kuvwiĚ rŏ hĚ akpŏ vĚ odjuvwu.”
—Ĕfesŏs 3:14, 15

Mavŏ yen orua wen se vwo vwo omavwerhovwen?

Jĕnĕsis 1:26-28

Jihova yen vwo ɔrhuĚrĚphiyo
rĚ orua rĕsoso.

Ĕfesŏs 5:1, 2

Orua se vwo omavwerhovwen
siĕrĕ ayen da vwerokere
jihova vĚ Jesu.

UYOTA 2

OBORĚ A SA VWO DIA OMAMO
RĚ OSHARE YĔRĔ AYE

“E jĕn ohwo ɔvuŏvo guŏnŏ aye rŏye . . . Aye vwe oma
kpotŏ kĚ ɔshare.”—Ĕfesŏs 5:33

Mavŏ yen ofori nĚ ɔshare vĚ aye yerin wan?

Ĕfesŏs 5:22-29

Oshare yen vwo oghwa rŏ vwo
vwerote orua na. E jĚ o vwo
ĕguŏnŏ rĚ aye rŏyen, aye na
mi rhe bicha orhiĕn-ebro rĚ
ɔshare na.

Kŏlose 3:19; 1 Pita 3:4

Ofori nĚ ayen dje erokĕ kĚ
ohwohwo.

1 Pita 3:1, 2, 7

Ofori ɔshare vĚ aye vwo bru
ɔghŏ phiyo ohwohwo oma.

1 Timoti 5:8; Taitŏs 2:4, 5

E jĚ ɔshare mu oghwa rĚ orua
rŏyen. Aye na me rha vwerote
evwruwevwin rŏyen.

UYOTA 3**OBORẸ A SA VWỌ DIA
OMAMỌ RẸ EMIỌVWỌN**

“Wa kpare emọ rẹ owan ophu-u, ẹkẹvuovo wa ghere ayen vwe ẹghwọ kuo kugbe uyono rẹ Orovwohwo.”
—Efesos 6:4

Oghwa vọ yen te emiọvwọn?

Urhi Rivẹ 6:4-9;

Iṣẹ 22:6

Ofori nẹ wọ ghwoṛo oke vwo yono emọ wẹn kpahen Jihova. Ton uyono na phiyọ oke rẹ ayen je vwọ hẹ imitete, vwe ukẹcha kẹ ayen vwọ dia ugbeyan rẹ Jihova.

1 Pita 5:8

Yono emọ wẹn kpahen obore ayen sa vwọ kẹnoma kẹ ihwo re guṛo gbe ayen ẹgua, vẹ imuoshọ efa.

Jerimaya 30:11;

Hibru 12:9-11

Ofori wọ vwọ ghwoṛu emọ wẹn, ẹkẹvuovo vwo ruo vẹ ophu-u.

UYOTA 4**OBORẸ OGHẸNẸ
GUỌNỌ MIE EMỌ**

“Emọ na, we mu oghọ kẹ esẹ vẹ ini rẹ owan.”
—Efesos 6:1

Emọ, diesoro owan vwo mu oghọ kẹ esẹ vẹ ini rẹ owan?

Iṣẹ 23:22-25;

Kolose 3:20

Oghọ emuo wẹn cha nẹhẹ oma vwerhen Jihova kugbe oṣẹ vẹ oni wẹn.

1 Korẹnt 15:33

Mu igbeyan ri vwo ẹguṛo rẹ Jihova. Kọ sa loṣo vwọ kẹ wẹ wo vwo ru obo ri yowwirin.

IDJERHE RO SHEPHIYO RA VWO GA OGHENE

EGA buebun tare ne ayen yono uyota kpahen Oghene. Ekevuovo oyena dia uyota-a, kidie yono re fene yen ega sansan yono kpahen oka re ohwo Oghene hepaha kugbe obo ra ga wan. Mavo yen avwanre sa vwo rien idjerhe ro shephiyọ re avwanre vwo ga Oghene? Jihova ovo yen ohwo ro sa vwe avwanre obore avwanre ga wan.

² Jihova ke avwanre Baibol na rere avwanre se yono idjerhe ro shephiyọ ra vwo ga. Otioyena, gbe yono Baibol na, Jihova cha vwe ukecha ke we vwo mre erere vwo ne yono royen rhe kiridie o vwerote we.—Aizaya 48:17.

³ Ihwo evo tare ne Oghene rhiaboreyo ega eje, ekevuovo oyena dia obore Jesu yono avwanre-e. O tare: “O dia ihwo ejobi ri se vwe Orovwohwo, Orovwohwo eye se te uvie re odjuvwu-u; jorkpa re ihwo ri ru eguono re Ose me.” Otioyena, ko fori ne avwanre yono kpahen ohore re Oghene rere avwanre ji ruo. Ota nana pha ghanghanre kiridie Jesu vwe ihwo re rhonvwe kerho re Oghene-e vwo dje iji yere “iruumwemwu.”—Matiu 7: 21-23.

⁴ Jesu si avwanre orho ne avwanre che hirharoku edawwini siere avwanre da guono ru ohore re Oghene. O tare: “Ovwan wan anurhoro ohwahwa na: Kidie idje-

1. Ono yen cha vwe avwanre idjerhe ro shephiyọ ra vwo ga Oghene?
2. Mavo wo se vwo yono idjerhe ro shephiyọ wọ vwo ga Oghene?
3. Die yen Oghene guonore ne avwanre ru?
4. Die yen Jesu tare kpahen eruo re ohore re Oghene?

rhe ro hehere kugbe anurhoro hehere oye idjerhe re ughwru. Ihwo buebu yi nene idjerhe yena. Kidie idjerhe re uyota na pha hwahwa phionphion, oye o re arho na; ihwo tutuno re sa guono mre.” (Matiu 7:13, 14) Idjerhe ohwahwa yere idjerhe ro shephiyọ ra vwo ga Oghene na suen ohwo kpo arho re bede. Idjerhe ohehere yere idjerhe ro chore ra vwo ga Oghene na suen ohwo kpo ughwu. Je Jihova guonore ne ohwo vuovo ghwu-u. O ke ihwo ejobi uphen re ayen vwo yono kpahon.—2 Pita 3:9.

IDJERHE RO SHEPHIYO RA VWO GA OGHENE

5 Jesu tare ne avwanre se vughe ihwo re ga Oghene vwe idjerhe ro shephiyọ. Avwanre se ru onana siere avwanre da nabo fueren obore ayen segbuyota ve obore ayen rue. O tare: “Emamo rayen e vwo vughe ayen.” O da vwoba: “Urhe re esiri, o mo emamo esiri.” (Matiu 7: 16, 17) O dia onana mudiaphiyọ ne ihwo re ga Oghene gbare-e. Ekevuovo, idibo re Oghene davwengba re ayen vwo ru obo ri yovwirin okieje. Asaokiephana, avwanre cha mre obore avwanre se vwo vughe ihwo re ga ega re uyota na.

6 Ofori ne iyono re avwanre ne Baibol na rhe. Baibol na tare: “Obe ofuanfon na ejobi re Oghene mu ihwo vwo si na, vonre ve erere ke uyono, eghwokuo, erhuere phiyọ, kugbe eyono phiyọ owwata, rere ohwo re Oghene vwo gba, ra vwo rhuere kpahe ke iruo esiri.” (2 Timoti 3:16, 17, NW) Oyinkon Pol si rhe Inenikristi: “Oke re ovwan vwo reyo ota re Oghene na ru we nyo mie avwanre na, ovwan reyerọ kere ota re ohwo re

5. Mavo wo se vwo vughe ihwo re ga Oghene vwe idjerhe ro shephiyọ?

6, 7. Diesoro e vwo mu iyono re ega uyota kpahen Baibol na? Die yen udje re Jesu yono avwanre?

akpo-ọ ẹkẹvuovo ovwan da reyọ kirobo rọ epha ẹn, ota rẹ Oghẹnẹ." (1 Tẹsalonaika 2:13) E mu iyono rẹ ẹga uyo-ta kpahen Ota rẹ Oghẹnẹ ovo, Baibol na. Ọ dia iyono vẹ irueru rẹ ihwo rẹ akpo-ọ.

⁷ Jesu mu iyono royen ejobi kpahen Ota rẹ Oghẹnẹ. (Se Jọn 17:17.) Ọkieje yen ọ vwọ ta ota nẹ Baibol na cha. (Matiu 4:4, 7, 10) Idibo rẹ Oghẹnẹ rẹ uyota nene udje rẹ Jesu, ayen ji mu iyono rayen ejobi kpahen Baibol na.

⁸ **Avwanre ga Jihova ovo.** Une Rẹ Ejiro 83:18, NW da ta: "Wẹwẹ, rẹ ode wẹ dia Jihova na, Wẹ ovo yen Me Kpenu vwẹ akpo na ejobi." Jesu guṅṅre nẹ ihwo riẹn ohwo rẹ Oghẹnẹ rẹ uyota na ghene hepaha, o ji yono ihwo ode rẹ Oghẹnẹ. (Se Jọn 17:6.) Jesu da ta: "Orovwo-hwo Oghẹnẹ [Jihova] oye wo shigufe ke, oye ovo wo je ga." (Matiu 4:10) Ọtiyena, kerẹ idibo rẹ Oghẹnẹ ofori nẹ avwanre vwerokere udje rẹ Jesu. Jihova ovo yen avwanre ga, avwanre vwẹ ode royen vwọ wian, avwanre ji yono ihwo efa kpahen Oghẹnẹ vẹ obo ro che ru ke avwanre.

⁹ **Ofori nẹ avwanre vwo uvi rẹ ẹguṅṅ kpahen ihwo.** Jesu yono idibo royen nẹ ayen vwo ẹguṅṅ rẹ ohwohwo. (Se Jọn 13:35.) Otoro asan rẹ avwanre nu rhe-e, ẹkuruemu rẹ orho rẹ avwanre-e, sẹ avwanre feri yerẹ e feri-i. E je ẹguṅṅ rẹ avwanre vwo ke ohwohwo ku avwanre kugbe kerẹ iniṅvo. (Kọlose 3:14) Ọtiyena, avwanre rhe vwobọ vwẹ ofovwin yerẹ hwe ihwo-o. Baibol na tare: "Vwẹ oma rẹ ọnana koye e vwo vughe emọ rẹ Oghẹnẹ, kugbe emọ rẹ Idẹbono: kohwo kohwo ro ru umwemwu eyẹ ro tuoma rẹ oniṅvo roye yọ dia omọ rẹ Oghẹnẹ-e." Ọ da vwọba: "Avwanre guṅṅ ohwohwo, ọ

8. Die yen Jesu yono avwanre kpahen ẹga ra vwọ ke Jihova?

9, 10. Idjerhe vọ yen avwanre vwo dje ẹguṅṅ ke ohwohwo?

dia otio bo re Ken dia om o re Idebono ro de hwe oniyo roye na-a.”—1 Jon 3:10-12; 4:20, 21.

10 Avwanre vwe oke, egba, ve ekuakua re avwanre vwori vwo vwe ukecha ke, je phiuduphiyo ohwohwo awo. (Hibru 10:24, 25) Avwanre rue “emu esiri ke ihwo ejobi.”—Galesha 6:10.

11 Ofori ne avwanre kerho re Jesu kidie oyehe idjerhe ra sa wan bru Oghene ra. Baibol na da ta: “Esivwo rha he oma re ohwo o fa-a, kidie ode o fa rha he oto re odjuvwu re mu ke ihwo ro se sivwi avwanre-e.” (Iruo Re Iyinkon Na 4:12) Vwe Uyovwinrota 5 re ebe nana, avwanre yonori ne Jihova ji Jesu rhe, rhe vwe arho royen tan ihworakpo re kerho hirhe. (Matiu 20:28) Jihova vwe Jesu mu Ovie nure ne o sun akpo na. Koyensoro, Baibol na vwo vwe avwanre ne ohwo ro guono vwo arho re bede, ko kerho re Jesu.—Se Jon 3:36.

12 Avwanre vwobo vwe oseghe re usuo-on. Jesu vwobo vwe oseghe re usuo-on. Oke re vwo muo, o da vwe Paillet ro dia osun re Rom: “Uvie me dia o re akpo nana-a.” (Se Jon 18:36.) Keru Jesu avwanre vwe oma kpotu ke Uvie re Oghene, o toro asan re avwanre dia-a, otioyena avwanre rhe vwobo vwe oseghe re usuo-on. Ekevuovo, Baibol na vwe avwanre ne a vwe oma kpotu ke otu ra vwe “ogangan re issuesun ke,” koyen igometi. (Rom 13:1) Avwanre vwe oma kpotu ke irhi ri suen ekuoto re avwanre hepha. Ekevuovo, urhi rayen da vwo so urhi re Oghene, avwanre cha vwerokere iyinkon na re tare: “Avwanre se mu ogho ke Oghene no ihwo re akpo.”—Iruo Re Iyinkon Na 5:29; Mak 12:17.

11. Diesoro avwanre vwo rhiaboreyo Jesu keru idjerhe ra sa wan bru Oghene ra?

12. Diesoro avwanre vwobo vwe oseghe re usuo-on?

13 Avwanre vwo imuero ne Uvie re Oghene ovo yen se phi oba phiyo ebenben re akpo na. Jesu tare ne e che ghwohwo “iyere esiri” re Uvie na vwe akpone-je. (Se Matiu 24:14.) Igometi ohworakpo vuovo hero ro che se ru obore Uvie re Oghene che ru ke avwanre-e. (Une Re Ejiro 146:3) Jesu yono avwanre ne a nerhovwo ke Uvie re Oghene: “Jen uvie wen rhe, ru eguono wen vwe akpo na kirobo re ru vwe obo odjuvwu.” (Matiu 6:10) Baibol na vwe avwanre ne Uvie re Oghene cha guoghogho igometi re ihworakpo eje, o royen ovo ko yen che “mudia bede.”—Daniel 2:44.

14 Wo vwo yono ekpo nana eje nu na, gba no oma wen: ‘Ihwo vo yen mu eyono rayen kpahen Baibol na? Ihwo vo yen vwe ihwo efa kpahen ode re Oghene? Ihwo vo yen dje uvi re eguono ke ohwohwo, ji vwo esegbuyota ne Oghene ji Jesu rhe rhi sivwin avwanre? Ihwo vo yen vwobo vwe oseghe re usuo-on? Ihwo vo yen ghwohwo ne Uvie re Oghene ovo yen se phi oba phiyo ebenben re akpo na?’ Iseri re Jihova ovo.—Aizaya 43: 10-12.

DIE YEN WO CHE RU?

15 A je guono oronworo ofa vre e di vwo segbuyota ne Oghene hero. Emekashe re Idobono dede ji segbuyota ne Oghene hero, ekvuovo, ayen kerho roye-en. (Jems 2:19) Avwanre da guono ne Oghene rhiaboreyo ega re avwanre, avwanre ki segbuyota ne Oghene hero, ji ru obore o tare ne avwanre ru.

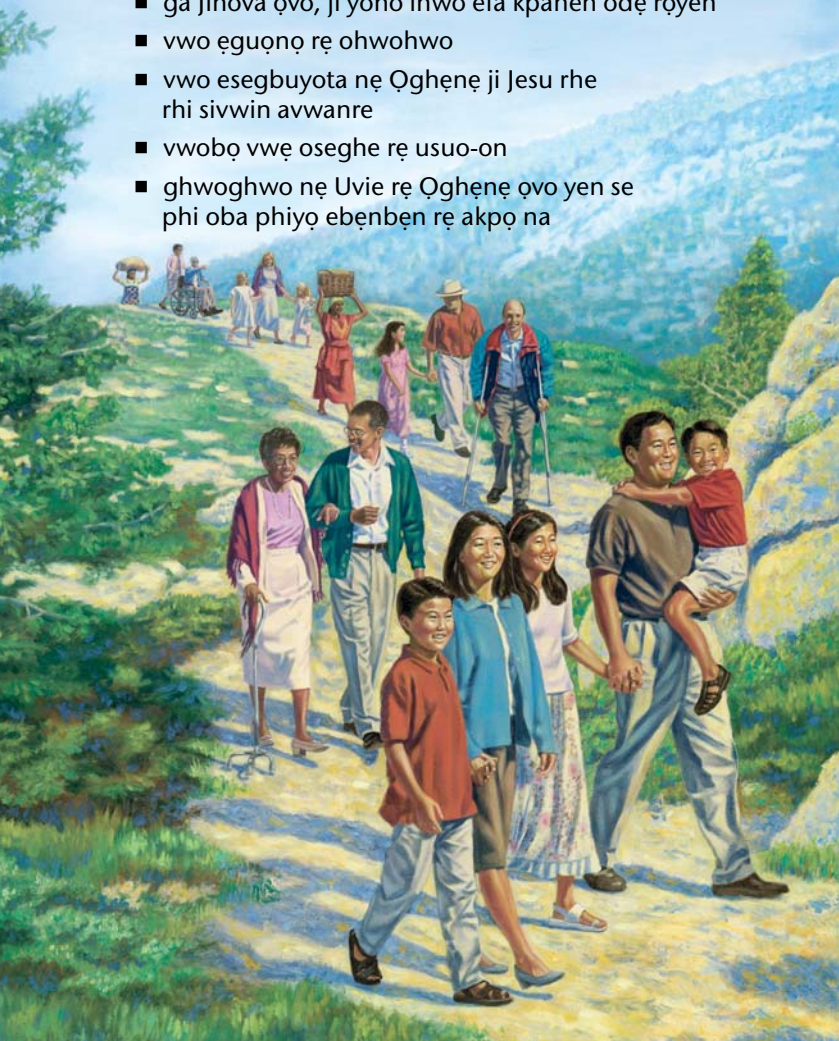
13. Die yen avwanre ghwohwo kpahen Uvie re Oghene?

14. Ihwo vo wo rorori ne e ga Oghene vwe idjerhe ro shephiyo?

15. Die yen ofori ne avwanre ru, avwanre da guono ne Oghene rhiaboreyo ega re avwanre?

IHWO RE GA ỌGHÈNẸ

- mu iyono rayen kpahen Baibol
- ga Jihova ọvo, ji yono ihwo efa kpahen ode ọyen
- vwo ẹguṅṅo rẹ ohwohwo
- vwo esegbuyota nẹ Ọghènẹ ji Jesu rhe rhi sivwin avwanre
- vwobọ vwẹ oseghe rẹ usuo-on
- ghwoghwo nẹ Uvie rẹ Ọghènẹ ọvo yen se phi oba phiyo ebẹnbẹn rẹ akpo na

16 Avwanre da guṅṅo nẹ Ọghẹnẹ rhiabọreyọ ẹga rẹ avwanre, avwanre ke kẹnoma kẹ ẹga rẹ efian. Ọmraro Aizaya de si: “Yan nẹ uherevie rọye, ru oma wẹn fon.” (Aizaya 52:11; 2 Kọrẹnt 6:17) Ọna yen sorọ o vwo fo nẹ avwanre kẹnoma kẹ kemu kemu ro churobọ si ẹga rẹ efian.

17 Die yen ẹga rẹ efian? Ẹga ejobi ri yono nẹ a ga Ọghẹnẹ vwẹ idjerhe rọ fẹnẹ oborẹ Baibol na yonori, yen ẹga rẹ efian. Baibol na se ẹga rẹ efian ejobi nẹ “Babilon Rode.” (Ẹvwọphia 17:5) Diesorọ? Ghwe vwo nẹ ọke rẹ Ọghwe rẹ Noa vwọ wan nu, ọyen buebun rẹ iyono ẹga rẹ efian vwọ tonphiyọ vwẹ Babilon. Iyono efian yena da rhe hrabọ ro akpọneje. Kerẹ udje, Ihwo rẹ Babilon ga eghẹnẹ erha ri kuomakugbe dia ọvo. Nonẹna, buebun rẹ ẹga ji yono nẹ Ọghẹnẹ ọyen eghẹnẹ erha ri kuomakugbe dia ọvo, ẹkẹvuovo, Baibol na yonori nẹ Ọghẹnẹ uyota vuovo yen herọ, Jihova, nẹ Jesu Ọmọ rọyen. (Jon 17:3) Ihwo rẹ Babilon ji segbuyota nẹ ẹbẹre ọvo rẹ ohwo yerẹn vwẹ asan ọfa siẹrẹ o de ghwu nu, nẹ ọ je rioja vwẹ ẹterhe rẹ erhanre. Ọyena dia uyota-a.—Ni Eta rẹ Odjefiotọ 14, 17, vẹ 18.

18 Ọghẹnẹ tarọ phiyotọ nẹ kẹrẹkẹ, ọ cha ghwo ẹga rẹ efian eje. (Ẹvwọphia 18:8) Wo vwo ẹruọ oboresorọ ọ vwọ dia emu rẹ okpakpa a vwọ kẹnoma kẹ ẹga rẹ efian? Jihova Ọghẹnẹ guṅṅore nẹ wo ru ọtiọyen besie ọke ke rhe vrẹ.—Ẹvwọphia 18:4.

19 Ọke wo de brorhiẹn wo vwo vrẹn nu ẹga rẹ efian

16. Diesorọ avwanre vwọ kẹnoma kẹ ẹga rẹ efian?

17, 18. Die yen “Babilon Rode,” diesorọ ọ vwọ dia emu okpakpa re vwo vrẹn no?

19. Idjerhe vọ yen Jihova cha vwọ vwẹrote we siẹrẹ wo de brorhiẹn wọ vwọ ga?

rere wo ga Jihova, ihwo re orua wen evo yere igbeyan se je eruwo re orhien ru vwo bruru na evwo, ayen mi rhi mu kpahen owe. Ekevuowo, Jihova cha vwerote we. Ku wo dia ebere ovo re iduduru ihwo rehe evunre orua re akpoeje ri vwo eguono re ohwohwo, wo mi ji vwo iphietrophiyo wo vwo dia bede vwe akpo kpokpo re Oghene. (Mak 10:28-30) Okiovo, evo usun re igbeyan ve ihwo re orua ri gbevwo so owe fikire orhien-ebro wo vwo ga Jihova, sa rhoma rhe je oje ayen vwo yono Baibol na.

20 Kerekpe, Oghene che si umiovwo no, Uvie royen ko che sun akpoeje. (2 Pita 3:9, 13) Oke yena cha wewhen oma mamọ! Ihwo ejobi ke ga Jihova vwe idjerhe ro rhonvwe phiyo. Otioyena, oyen obo re ghanre mamọ wo vwo je oje asaokiephana vwo ga Oghene vwe idjerhe ro shephiyo.

20. Diesoro o vwo dia obo re ghanre wo vwo ga Oghene vwe idjerhe ro shephiyo?

Wo cha rhe dia ebere orua re akpoeje siere wo da wvomaba ihwo re ga Jihova

UYOTA 1

OBO RE SE VVO VUGHE ĘGA RĘ UYOTA

“Kidie idjerhe rę uyota na pha hwahwa phiõnphiõn,
õye õ rę arhõ na; ihwo tutuno re sa guõõõ mrę.”

—Matiu 7:14

Mavõ yen avwanre ru rien nę õ dia ęga ejobi yen
Oghenę rhiabõreyõ-õ?

Matiu 7:21-23

Õ dia ęga ejobi yen Oghenę
rhiabõreyõ-õ. Õ dia ęga ejobi
yen ru õhõre Oghenę-ę.

Matiu 7:13, 14

Ęga rę uyota sun ohwo kpo
arhõ rę będę. Ęga rę efian sun
ohwo kpo õghwõõõ.

Matiu 7:16, 17

Wo se vughe ęga rę uyota
womarę iruemu rę ihwo
re ga ęga na. Õ dia ęga na
eje wo che yono kpahe-en;
yono obo rę Baibol na tare.

UYOTA 2

IDJERHE RO SHEPHIYõ RA VVO GA OGHENĘ

1 Tęsalonaika 2:13;

2 Timoti 3:16, 17

Se Baibol na gbuyota, wo ji
vwo yono ihwo efa.

Matiu 4:10; Jõn 17:6

Ga Jihova wõ vwę odę royen
vwo ruiruo.

Jõn 13:35

Dje uvi rę ęguõõõ phia kę
ohwohwo.

Jõn 3:36;

Iruo Rę Iyinkon Na 4:12

Kerhõ rę Jesu. Oghenę sivwin
avwanre womarę Jesu.

Jõn 18:36;

Iruo Rę Iyinkon Na 5:29

Wo vwobõ vwę oseghe rę
usuo-on.

Matiu 24:14; 6:10

Yono ihwo efa nę Uvie rę
Oghenę õvo yen se phi oba
phiyõ ebẽnẽn rę avwanre.

UYOTA 3

OFORI NĚ VWO RU NENE
OBORĚ WO SE GBUYOTA NA

Die yen ofori nĚ wo ru siĚrĚ wō da guṅṅ nĚ ỌghĚnĚ rhiabōrĚyō ěga wĚn?

Jems 2:19

A je guṅṅ orṅvwṅ ṅfa vrĚ e di vwo segbuyota nĚ ỌghĚnĚ herō. Ofori nĚ wo ru oborĚ ỌghĚnĚ tare vwĚ Baibol na.

Aizaya 52:11; Ẽvwṅphia 17:5

Ẽga rĚ efian yrĚ “Babilṅ rode” nĚrhĚ ihwo ga ỌghĚnĚ vwĚ idjerhe rō rhiabōrĚyō-ō. Iyono rĚ ěga rĚ efian churobō si eghĚnĚ erha ri kuomakugbe dia ṅvo, erhi ro ghwĚ-ě, vĚ uyono rĚ ẼtĚrhe rĚ erhanre.

Ẽvwṅphia 18:4, 8

Jihova cha ghwṅrō ěga rĚ efian eje kĚrĚkpĚ. Ofori nĚ wō kĚnoma kĚ kemu kemu ro churobō si ěga rĚ efian.

Mak 10:28-30

Ihwo sa vwṅ so owĚ, ẼkĚvuṅvo Jihova cha vwĚrote we.

JĚ OJĚ WỌ VWỌ GA OGHĚNĚ

UVWRE ọke wo vwo yono Baibol na, wo yonori nẹ ihwo buebun re tanẹ ayen ga Oghẹnẹ yono yẹrẹ ru eronwọn rẹ Oghẹnẹ vwo utuoma kpahen. (2 Kọrẹnt 6:17) Kọyensoro Jihova vwo vwẹ iji kẹ avwanre nẹ e vrẹn nẹ “Babilon Rode.” (Eṣwophia 18:2, 4) Die wo che ru? Avwanre ohwo ọvuovo vwo ojẹ rẹ avwanre cha jẹ, kọyensoro o vwo fo nẹ avwanre nọ oma rẹ avwanre, ‘Me guṅṅo ga Oghẹnẹ vwẹ idjerhe rọ guṅṅore, gbanẹ idjerhe me vwo ga jowwo ọyen me je vwo ga?’

² Ọ da dianẹ wo vrẹn nẹ ẹga rẹ efian re, ọyena shephiyo. Ekevuovo, o ji se vwo irueru rẹ ẹga na evo re je wverhen owẹ oma. E jẹ a ta ota kpahen irueru rẹ ẹga nana evo rere a mre obore oghanre te a vwo vwẹ ẹro rẹ Jihova vwo ni emu vwo ni ayen.

ĘGA RĚ EMA KUGBE ESE RIDE RI GHWURE

³ Ihwo evo vwo ema yẹrẹ ọrhan vwẹ uwevwin rayen rẹ ayen reyọ vwo ga Oghẹnẹ vwẹ ikpe buebun re. Ọ da dianẹ ọtiọyen wo ji ruẹ, ọ cha bẹn kẹ wẹ wọ vwo rhonwẹ nẹ a sa ga Oghẹnẹ ababọ rẹ eronwọn yena. Ekevuovo, karophiyo nẹ Jihova yono avwanre obore a ga wan. Vwoba, Baibol na vuẹ avwanre nẹ Jihova guṅṅore nẹ avwanre vwẹ ema vwo ga-a.—**Se Eyanno 20:4, 5; Une Rẹ Ejiro 115:4-8; Aizaya 42:8; 1 Jọn 5:21.**

1, 2. Enọ vọ yen avwanre sa nọ oma rẹ avwanre, diesoro ọ vwo ghanre?

3. (a) Diesoro ọ vwo dia bẹnbẹn vwo kẹ ihwo evo rẹ ayen vwo ga ababọ rẹ ema? (b) Die yen Baibol na ta kpahen a vwo vwẹ ema vwo ga Oghẹnẹ?

4 Ihwo evo sa ghwoṛo ọke ve ẹgba rayen re ayen vwo davwengba re ayen vwo ru obo re cha vwerhen ese ride rayen ri ghwure oma. Ayen tobọ sa ga ayen. Ekevuovo, avwanre yonori ne ihwo ri ghwure na cha sa vwe ukecha ke avwanre yere wan avwanre oma-a. Ayen yeren vwe asan vuovo-o. Vwoṛe uyota, oyen emu re imuoshọ ra vwo davwengba vwo ta ota ke ayen, kiridie ovue ro ne obọ rayen rhe eje, obọ re emekashe re Idẹbono yen ovue tioyena nurhe. Koyensoro Jihova vwo si ihwo re Izrel orho ne ayen davwengba re ayen vwo ta ota ke ihwo ri ghwure na-a, yere ayen vwobọ vwe oka re uruemu re orhan vuovo-o.—Urhi Rive 18:10-12; ni Eta re Odjefioto 26 ve 31.

5 Die yen sa vwe ukecha ke ve vwo dobo re ema ra reyo vwoba ga Oghene ji, yere dobo re ẹga ra vwo ke ese ride ri ghwure ji? Ofori ne wo se Baibol na rere wo nabọ roro kpahen ero re Jihova vwo ni eronvwon nana. Ayen emu re “ẹgua” vwo ke. (Urhi Rive 27:15) Nerhovwo rhe Jihova kede kede rere o vwe ukecha ke ve vwo vwe ero ro vwo ni eronvwon nana vwo ni ayen, wo je ga vwe idjerhe ro guonore. (Aizaya 55:9) Je o muwero ne Jihova cha ke ve ẹgba ru wo vwo si kemu kemu ro churobo si ẹga re efian ne akpeyeren wen.

OFORI NE AVWANRE RE ORE RE IKRISMASI?

6 Vwe akponeje, Ikrismi oyen ore ovo ro me titi

4. (a) Diesoro avwanre vwo je ese ride re avwanre ri ghwure ẹga?
(b) Diesoro Jihova vwo vwe ihwo royen ne ayen davwengba re ayen vwo ta ota ke ihwo ri ghwuru-u?

5. Die yen sa vwe ukecha ke ve vwo dobo re ema ra reyo vwoba ga Oghene ji, yere dobo re ẹga ra vwo ke ese ride ri ghwure ji?

6. Diesoro a vwo je December 25 ne oyen ede re vwo ru ore re ede re vwo vwie Jesu?

kparobọ, buebun ẹ ihwo roro nẹ ọyen orẹ ra vwọ karo-phiyọ ẹdẹ re vwo vwịe Jesu. Ẹkẹvuovo, Ikrismasi ọyen orẹ ro churobọ si ẹga ẹ efián. Ọbe ẹ *encyclopedia* ovo djere nẹ ihwo ẹ Rom re ga edjọ ruẹ orẹ ẹdẹ re vwịe ọnre na vwẹ December 25. Isun ẹ ẹga guonore nẹ egedjọ buebun rhe dia Inenikristi, koyensoro, ayen vwo re orẹ na vwẹ December 25, dede nẹ ọ dia ẹdẹ yena yen e vwịe Jesu-u. (Luk 2:8-12) Idibo ẹ Jesu ru orẹ ẹ Ikrismasi-i. Ọbe ovo djere nẹ ikpe 200 vwọ wan nu vwo nẹ ọke ẹ vwo vwịe Jesu, “o vwo ohwo vuovo rọ riẹn ẹdẹ re vwo vwịe-ẹ, imihwo křen yen guonọ riẹn ẹdẹ na.” (*Sacred Origins of Profound Things*) Orẹ ẹ Ikrismasi tonphiyọ ikpe ujin evo ẹ Jesu vwo rhivwin kpo odjuvwu nu.

⁷ Buebun ẹ ihwo riẹnre nẹ orẹ ẹ Ikrismasi tonphiyọ vwẹ obọ ẹ egedjọ, otioyen ji te okẹ ẹ ayen ghara ọke yena. Kerẹ udje, vwẹ England vẹ ẹbere evo vwẹ America, o vwo ọke ovo ra vwọ dobo ẹ orẹ ẹ Ikrismasi ji, kiridie obọ ẹ egedjọ yen o nurhe. Kohwo kohwo ro vwobọ vwọ, e gboja kẹ. Jẹ ọke vwọ yan obaro, ihwo ke rhoma ton orẹ na phiyọ. Diesoro Inenikristi ẹ uyota rhe ruẹ orẹ ẹ Ikrismasi-i? Kiridie ayen guonọ ru obo ri cha vwerhen Oghẹnẹ oma vwẹ kemu kemu.

OFORI NẸ AVWANRE RE ORẸ Ẹ ẸDẸ RE VWIẸ OHWO?

⁸ Orẹ ọfa ro titiri ẹ ihwo ji ruẹ yen orẹ ẹdẹ re vwịe ayen. Ofori ẹ Inenikristi vwo ru orẹ ẹdẹ re vwịe ohwo? Ihwo ri ga Jihova-a, yen ru orẹ ẹdẹ re vwịe ohwo re djunute vwẹ Baibol na. (Jẹnẹsis 40:20;

7. Diesoro Inenikristi ẹ uyota ruẹ Ikrismasi-i?

8, 9. Diesoro Inenikristi ẹsusuọ vwo jẹ orẹ ẹdẹ re vwịe ohwo eruo?

Mak 6:21) A vwe erẹ re ẹde re vwiẹ ohwo vwo bru ogho phiyo eghenẹ re efian oma. Koyensoro Inenikristi resosuo “vwo ni ore re ẹde re vwiẹ ohwo ne o re egedjo.” —*The World Book Encyclopedia*.

⁹ Ihwo re Rom ve Grik re oke awanre vwo esegbuyota ne o vwo amakashe re Idebono ovo ro dia vwe ẹde re vwo vwiẹ ohwo ovuovo, ne amakashe yena koyen chocho re ohwo yena vwe akpeyeren royen eje. Obe re se *The Lore of Birthdays* djere ne, “E vwiẹ ohwo na vwe ẹde re vwiẹ oghenẹ ro vwo oyerinkugbe ve amakashe yena.”

¹⁰ Wo rorori ne Jihova che vwo omavwerhovwen kpa-hen erẹ ri churobo si ẹga re efian? (Aizaya 65:11, 12) Ejo. Koyensoro avwanre rhe vwobo vwe erẹ re ẹde re vwiẹ ohwo yerẹ erẹ efa ri churobo si ẹga re efia-an.

OTA NANA GHENE GHANRE?

¹¹ Ihwo evo riẹnre ne Ikrismasi ve erẹ efa ne obo re egedjo rhe, je ayen ji vwobo vwo. Ayen rorori ne oke ore na yen ihwo re orua na vwo mre oke ghwo ro kuẹgbe. Otioyen wo ji roro? O chore we ve orua wen vwo ghwo ro oke kugbe-e. Jihova yen ton orua na phiyo, o je guono ne avwanre vwo omamo re oyerinkugbe. (Efesos 3:14, 15) Ekevuvovo, ofori ne avwanre tenrovi obore avwanre se vwo vwo omamo re oyerinkugbe ve Jihova ukpere e vwo vwobo vwe erẹ re ẹga re efian kiridie avwanre guono nerhe oma vwerhen ihwo orua re avwanre. Koyensoro oyinkon Pol vwo ta: “Gba davwe wo yono obo ri je Orovwohwo.”—Efesos 5:10.

10. Diesoro Inenikristi uyota nonena ruẹ ore re ẹde re vwiẹ ohwo-o?

11. Diesoro ihwo evo vwo vwobo vwe erẹ? Die ofori ne o dia obo re ma ghanre ke avwanre?

12 Ihwo buebun rorori ne ɔtonphiyo re ore fiemu-u, je o dia ero yena Jihova vwo no-o. O vwo omavwerhovwen kpahen ere ri tonphiyo vwe ega re efia-an, yere ere ri titi ihworakpo yere ekuoto-o. Kere udje, ihwo re Ijipt vwo ere buebun re ayen rue ke edjo rayen. Ihwo re Izrel vwo vren ne Ijipt nu, ayen da vwerokere ore re ihwo re Ijipt ovo, ayen de mu ode ke ne "Ore ke Orovwo-hwo." Ekevuovo, Jihova da vwe oja re ayen fikire ore yena. (Eyanno 32:2-10) Omraro Aizaya tare ne, avwanre "vwe obo te emu ogbegbe-e!"—**Se Aizaya 52:11.**

DJE URUEMU ESIRI PHIA VWE OYERINKUGBE WEN VE O RE IHWO EFA

13 Wo vwo brohien ne wo cha dobo re ere tiyen ji na, okiovo vwo roro kpahen eno buebun. Kere udje: Die yen mi che ru siere ihwo re me ve ayen gba wian da no vwe oboresoro mi rhe vwobo vwe ore re Ikrismasi-i? Die yen mi che ru siere ohwo da ke vwe okere Ikrismasi? Die yen mi che ru siere orive re oronvwe me da guono ne mi vwobo vwe ore na? Ukecha vo yen me sa vwo ke emo me rere ayen vwo je oma emuophiyokidie ne ayen vwobo vwe ore re ede re vwie ayen ore ofa-a?

14 Oghanre mamwo vwo rien obore wo che ru yere ta vwe edia sansan. Kere udje, ihwo de yeren uwe uyeren re ore na, wo je ihwo na fia-a. Wo sa vwe ayen ne, "We kobiruo." Ekevuovo, siere ohwo da guono rien kpobarophiyokidie, wo se djefioto ke oboresoro wo vwobo vwe ore yena-a. Je, ofori ne wo dje uruemu esiri, oniso,

12. Die yen sa nerhe Jihova sen ere evo?

13. Eno vo yen wo se roro kpahen oke wo de brohien ne wo rhe che vwobo vwe ere ofa-a?

14, 15. Die wo che ru siere ohwo de yeren uwe uyeren re ore yere ke we oke?

vẹ oghọ phia. Baibol na da ta: “We jẹ ota rẹ ovwan dia denden rere ota avwerhe nẹ unu rẹ ovwan rhe, re ovwan riẹn obo rẹ ovwan kpahe ota kẹ ohwohwo.” (Kọlose 4:6) Ọkiọvo wọ sa tane, oma vwerhen owe siere wẹ vẹ ihwo efa da ghwo ọke kugbe, je vwe oke kẹ ihwo efa ekevuovo wọ guṅṅo ruo oke rẹ ere nana-a.

15 Die wo che ru siere ohwo da kẹ wẹ oke? Baibol na ghwa ta ota kpahen onana-a, ekevuovo, o tare nẹ avwanre vwo omamọ rẹ ewen obrorhiẹn. (1 Timoti 1:18, 19) Ọkiọvo, ohwo ro kẹ wẹ oke na riẹnre nẹ wo vwobọ vwe ore na-a. Yere o sa ta: “Me riẹnre nẹ wo vwobọ vwe ore nana-a, je mi ji guṅṅo kẹ wẹ oke nana.” Vwe edia ive nana, wewe yen che brorhiẹn se wo cha reyo oke na yere wo cha reyo-o. Ekevuovo, vwe orhiẹn wo bruru eje, je o muwero nẹ wo vwo omamọ rẹ ewen obrorhiẹn. Avwanre guṅṅo ru emu ovuovo ro che djobote oyerinkugbe avwanre ve o rẹ Jihova vwe idjerhe ro chore-e.

OWẸ VẸ IHWO RẸ ORUA WẸN

16 Die wo che ru siere ihwo rẹ orua wẹn da guṅṅo rue ore otioyena? Wo nene ayen kunu-u. Karophiyọ nẹ ayen vwo egbomophe rẹ ayen vwo brorhiẹn rẹ obore ayen guṅṅo ru. Otioyena, dia denden rere wo muoghọ kẹ orhiẹn rẹ ayen bruru kirobo ru wọ guṅṅore nẹ ayen ji ru kẹ wẹ. (Se Matiu 7:12.) Ekevuovo, o da diane ihwo rẹ orua wẹn guṅṅore nẹ wẹ vẹ ayen ghwo ọke kugbe vwe oke rẹ ore na, die wo che ru? Tavwen wo ki brorhiẹn, nerhovwo rhe Jihova vwo kẹ ukecha wo vwo bru omamọ rẹ orhiẹn. Roro kpahen edia na, rere wo ru ehiahiẹ kpaṅṅon. Karophiyọ nẹ wọ guṅṅo ru obo re cha vwerhen Jihova ivun.

16. Die wo che ru siere ihwo rẹ orua wẹn da guṅṅo ru ere tiyena?

17 Ukecha vọ wọ sa vwo kẹ emọ wẹn ọke rẹ ayen da mre ihwo efa ri ru erẹ tiyena? Nọke kpọke, wo se ru oronwọn rẹ ogheresan kẹ ayen. Wo se ruese kẹ ayen vwe ọke rẹ ayen vwe ẹro roro-o. Ọke kugbe ẹguonọ wẹn yen oke ọvo ro me yovwin ru wọ sa vwo kẹ emọ wẹn.

GA ẸGA RẸ UYOTA

18 Re vwo ru obo re cha vwerhen Jihova ivun, ofori nẹ avwanre vren nẹ ẹga rẹ efan, ji dobo rẹ irueru kugbe erẹ rayen ji. Vwo vre oyena, ofori nẹ wọ ga ẹga rẹ uyota. Idjerhe vọ? Idjerhe ọvo oyen wo vwo kpo emẹvwa rẹ Inenikristi ọkeneje. (Se Hibu 10:24, 25.) Emẹvwa nana ẹbere ọvo rọ pha ghanghanre vwe ẹga rẹ uyota. (Une Rẹ Ejiro 22:22; 122:1) Avwanre se phiuduphiyọ ohwohwo awọ siere avwanre de kpo emẹvwa. —Rom 1:12.

19 Ẹbere ọfa rẹ ẹga rẹ uyota oyehe a vwo vwe ihwo efa kpahen obo re yono nẹ Baibol na rhe. Ofu dje ihwo buebun fikire eronwọn ebrabra re phia vwe akpo na. (Izikiel 9:4) Ọkiọvo wo vughe ọvo usun rẹ ihwo nana. Vwe ayen kpahen iphiyophiyọ rẹ akpo omavwerhovwẹn rọ cha vwe obaro na. Siere wo de kpo uyono ọkeneje, je vwe ihwo efa kpahen uyota rẹ Baibol na, wọ cha mrevghe nẹ wo rhe che vwo omavwerhovwẹn kpahen ẹga rẹ efan kugbe irueru raye-en. Vwo imuero nẹ oma cha vwerhen owe, Jihova ji che bruba kẹ wẹ fikire ẹgbaedavwọn wọ vwo ga vwe idjerhe rẹ uyota na. —Malakae 3:10.

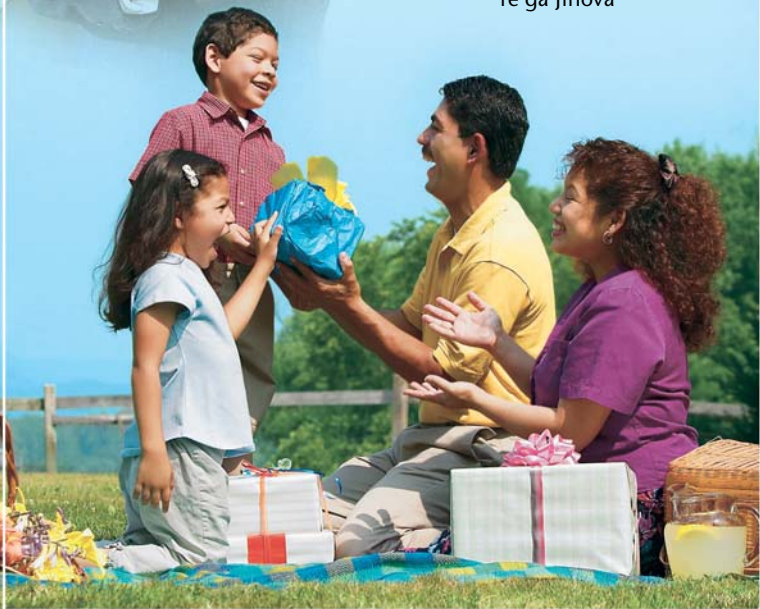
17. Die wo se ru vwo chon emọ wẹn uko rere ayen vwo je eroro nẹ emu ọvo vre ayen obọ ọke rẹ ihwo efa de ruẹ erẹ tiyena?

18. Diesoro avwanre vwo kpo emẹvwa rẹ Inenikristi?

19. Diesoro ọ vwo ghanre wọ vwo vwe ihwo efa kpahen uyota rẹ Baibol ru wo yonori na?

Oma vwerhen ihwo
re ga Jihova

UYOTA 1

KẸNOMA KẸ ẸGA RẸ EFIAN

“Vrẹn nẹ ohri rẹ ayen, gba heriẹ oma nẹ ayen, . . . wo vwẹ obọ te emu ogbegbe-e.”—2 Kọrẹnt 6:17

Diesoro ọ vwọ chọ a vwọ ga ema kugbe esẹ ride ri ghwuru?

Eyanno 20:4, 5; 1 Jọn 5:21
Jihova guṅṅore nẹ avwanre vwẹ ema vwọ ga-a.

Urhi Rivẹ 18:10-12
Ihwo ri nene irivwin ta ota, Emekashe rẹ Iḍẹbono yen ayen nene ta ota.

UYOTA 2

Ọ DIA ERẸ EJE YEN
ỌGHẸNẸ RHIABỌREYỌ-Ọ

“Gba ḍawwe wo yono obo ri je Ọrovwohwo.”
—Ẹfesọs 5:10

Mavọ wo se vwo brorhiẹn rẹ erẹ ru wo che vwobọ vwọ?

Izikiel 44:23;
2 Kọrẹnt 6:14, 15
Guṅṅo otọ royen sẹ orẹ na tṅnphiyọ vwẹ obọ rẹ egedjọ.
Eyanno 32:2-10
Ọ da tobọ dia nẹ ihwo re tṅn orẹ na phiyọ ruro fikire omamọ rẹ iroro, Oghẹnẹ je sa sen orẹ na.

Daniẹl 3:1-27
Kẹnoma kẹ erẹ ri titi ihworakpọ yerẹ ẹkuoto.
1 Timoti 1:18, 19
Vwẹ ọhọ vwo ruiruo, rere wọ sẹro rẹ omamọ rẹ ẹwen obrorhiẹn vwẹ ẹro rẹ Jihova.

UYOTA 3**DJE ESEGBUYOTA WEN KẸ
IHWO EFA VẸ ỌGHỌ**

“We jẹ ota rẹ ovwan dia dẹdẹn rere ota avwerhe nẹ unu rẹ ovwan rhe, re ovwan riẹn obo rẹ ovwan kpahe ota kẹ ohwohwo.”—Kọlose 4:6

Idjerhe vọ yen ofori nẹ wo vwo dje esegbuyota wen kẹ ihwo efa?

Matiu 7:12

Muoghọ kẹ orhiẹn rẹ ihwo efa bruru kirobo ru wọ guonore nẹ ayen ji ru kẹ wẹ.

2 Timoti 2:24

Dia ohwo rẹ dẹdẹn ọkieje, wo nene ihwo họnra fikirẹ esegbuyota wẹ-ẹn.

1 Pita 3:15

Chochọ rẹ esegbuyota wen vẹ ewẹn rẹ dẹdẹn kugbe ọghọ.

Hibru 10:24, 25

Vwẹ omẹvwa rẹ Inenikristi, wọ cha mrẹ ihwo re cha vwẹ ukẹcha kẹ wẹ sa vwọ chochọ rẹ esegbuyota wen siẹrẹ a da nọ enọ kpaḥon.

UPHẸN RẸ ẸRHOWWO

OTORAKPO na pha hahavwen siẹrẹ a da reyọ vwọ vwa-vwen idjuvwu na. Oke rẹ Jihova de ni akpọ na, ihwo eje rehe ẹkuoto na ejobi pha kerẹ umuku rẹ ame ro sun nẹ ikoroba. (Une Rẹ Ejiro 115:15; Aizaya 40:15) Dede nẹ avwanre pha hahavwen siẹrẹ a da vwẹ avwanre vwọ vwa-vwen idjuvwu na, Une Rẹ Ejiro 145:18, 19 tare: “Orovwo-hwo si kerẹ otu ri sere ejobi, ayen ejobi ri sere vwẹ uyota, O ruẹ ẹguṅṅọ rẹ otu re djẹ oshọ roye gba, oye oṅo ri nyo ovie rayen, o mi siwii ayen.” Onana uvi rẹ uphẹn! Jihova rọ dia Omemama ro me vwo ẹgba na guṅṅọ sikere avwanre, ọ je guṅṅọ kerhọ rẹ avwanre. E, ẹrhovwo oyen uphẹn, oke rẹ oghẹresan rẹ Jihova vwọ kẹ avwanre ohwo oṅuṅuṅu.

2 Jihova cha kerhọ rẹ avwanre siẹrẹ avwanre da nẹrhovwo vwẹ idjerhe ro shephiyo. Mavo yen avwanre se vwo ru oṅiyen? E je avwanre mre obore Baibol na tare kpahen ẹrhovwo.

DIESORO A VWỌ NẸRHOWWO RHE JIHOVA?

3 Jihova guṅṅore nẹ wọ nẹrhovwo rhe, yere ta ota ke. Mavo yen avwanre ru riẹn oṅiyen? Biko **se Filipae 4: 6, 7**. Roro kpahen edurhie yena. Osun rẹ akpọ ve idjuvwu vwo odavwe kpahen owe, ọ je guṅṅọ nẹ wọ vuẹ kpahen obo ru wo roro ve ebeben wen.

4 Ẹrhovwo nẹrhe oyerinkugbe rẹ avwanre ve ọ rẹ Jiho-

1, 2. Diesoro wo vwo roro nẹ ẹrhovwo oyen oke rẹ oghẹresan, diesoro o vwo fo nẹ avwanre riẹn obore Baibol yonori kpahen ẹrhovwo?

3. Diesoro wọ vwọ nẹrhovwo rhe Jihova?

4. Mavo yen ẹrhovwo ra nẹ rhe Jihova okieje sa nẹrhe ugbeyan wen ve ọ royen ganphiyo?

Ọ “rọ ma odjuvwu vẹ otọ na”
guonọ nyo ẹrhovwo rẹ avwanre.
—Une Rẹ Ejiro 115:15

va ganphiyo. Siẹrẹ igbeyan da ta ota kẹ ohwohwo kpahen iroro vẹ ọdavwẹ rayen kọke kọke, ugbeyan na kọ ganphiyo. Ọtiọyen ẹrhovwo ra nẹ rhe Jihova je hepha. Womare Baibol na, Jihova vuẹ wẹ iroro royen, ọ je vuẹ wẹ obo ro che ru vwẹ obaro na. Wọ sa vuẹ obo rehẹ ẹwẹn wẹn womare wọ vwọ ta ota kẹ ọkieje. Ru wo vwo ruẹ ọnana, ugbeyan wẹn vẹ ọ rẹ Jihova kọ cha ganphiyo.—Jems 4:8.

DIE YEN AVWANRE RU ỌGHẸNẸ VWO NYO ẸRHOWWO AVWANRE?

⁵ Ẹrhovwo eje yen Jihova kerhọ kẹ? Ejo. Vwẹ ọke rẹ omraro Aizaya, Jihova vuẹ ihwo rẹ Izrẹl: “Ọ da diane wọ nẹ ẹrhovwo buebu dede, Me kerhọ-ọn; abọ wẹn vonre vẹ ọbara.” (Aizaya 1:15) Ọtiọyena, siẹrẹ avwanre rhe gberophiyoto-ọ, avwanre se ru eronvwon re cha nerhẹ avwanre sherabọ kẹ Jihova, ọnana kọ cha nerhẹ Jihova ku erhon kufia kẹ ẹrhovwo rẹ avwanre.

5. Mavọ yen avwanre ru riẹn nẹ ọ dia ẹrhovwo eje yen Jihova kerhọ kẹ-e?

6 Avwanre da guṅṅo nẹ Jihova kerhọ rẹ ẹrhovwo rẹ avwanre, kẹ avwanre se gbuyota. (Mak 11:24) Oyinṅon Pọl da ta: “O dia esegbuyota-a yọ epha bẹnbẹn re vwo ru obo ri je. Kidie ohwo kohwo rọ tanẹ oye si kere Oghẹnẹ mi segbuyota nẹ o herọ nẹ oye re hwa osa kẹ ayen otu re guṅnerọ.” (Hibru 11:6) Ekevuṅvo, a ghwa vwọ tanẹ e vwo esegbuyota teri-i. Ofori nẹ avwanre dje esegbuyota rẹ avwanre phia womarẹ a vwọ kerhọ kẹ Jihova kẹdẹ kẹdẹ. —**Se Jems 2:26.**

7 Ofori nẹ avwanre muomaphiyọ oghọ, je vwomakpotọ siẹrẹ avwanre da nẹrhovwo rhe Jihova. Diesoro? Avwanre da guṅṅo ta ota kẹ ovie yerẹ ipresidenti, avwanre che ru otioyen vwẹ idjerhe rẹ oghọ. Jihova yen Oghẹnẹ ro me vwo ẹgba, o rhe fo nẹ avwanre muomaphiyọ oghọ, je vwomakpotọ siẹrẹ avwanre da ta ota kẹ? (Jẹnẹsis 17:1; Une Rẹ Ejiro 138:6) O ji fo nẹ ẹrhovwo avwanre dia o rẹ uyota, ro ji nẹ ubiudu avwanre rhe, o dia ra vwọ vwanriẹn ota vuṅvo abọ buebu-un.—**Matiu 6:7, 8.**

8 Ukuotọ royen, avwanre da nẹrhovwo kpahen oronvwon ovo, ofori avwanre vwọ davwengba wian kpahen obo ra nẹrhovwo kpahen na. Kerẹ udje, siẹrẹ avwanre da nẹrhovwo rhe Jihova kpahen odavwẹ rẹ kẹdẹ kẹdẹ avwanre, o rhe fo nẹ avwanre dia evwiẹrẹ-ẹ, avwanre ji roro nẹ Jihova cha kẹ avwanre obo rẹ avwanre guṅṅore eje siẹrẹ avwanre rha wia-an. E jẹ avwanre wian gan, rere avwanre rhiaboreyọ kowian kowian rẹ avwanre se ru. (Matiu 6:11;

6. Diesoro esegbuyota vwọ dia obo re ghanre mamọ? Mavọ wo vwo djephia nẹ wo vwo esegbuyota?

7. (a) Diesoro avwanre vwo muomaphiyọ oghọ, je vwomakpotọ siẹrẹ avwanre da nẹrhovwo rhe Jihova? (b) Mavọ yen avwanre se vwo djephia nẹ ẹrhovwo rẹ avwanre o rẹ uyota?

8. Siẹrẹ avwanre da nẹrhovwo kpahen oronvwon, die ofa yen ofori nẹ avwanre ru?

2 Tɛsalonaika 3:10) Yɛrɛ avwanre da nɛrhovwo rhe Jihova nɛ ɔ vwɛ ukɛcha kɛ avwanre vwɔ doɓɔ rɛ orɔnvwɔn ɔvo rɛ avwanre ruɛ chɔ ji, avwanre ke kenoma kɛ kɛdia kɛdia rɔ sa dia ɔdavwini kɛ avwanre. (Kɔlose 3:5) Asaɔkiephana, e jɛ avwanre fuɛrɛn enɔ evo ra nɔ kpahen ɛrhovwo.

ENɔ RA Nɔ KPAHEN ẸRHOWWO

9 Ono yen avwanre nɛrhovwo rhe? Jesu yono idibo royen nɛ ayen nɛrhovwo rhe “Oɓɛ rɛ avwanre rɔ hɛ obo odjuvwu.” (Matiu 6:9) ɔ je ta: “Mɛvwɛ hɛ idjerhe na, kugbe uyota na, kugbe arhɔ na; ohwo ɔvuɔvo se bru Oɓɛ na rhe-e, ɛkɛvuɔvo yɛ oma mɛ.” (Jɔn 14:6) Otiyena, avwanre nɛrhovwo **rhe** Jihova ɔvo **womare** Jesu. Die yen o mu-diaphiyɔ ra vwɔ nɛrhovwo womare Jesu? Rere Jihova vwɔ kerhɔ ɛrhovwo rɛ avwanre, ofori nɛ avwanre muɔghɔ kɛ iruo rɛ oghɛresan rɛ Jihova vwɔ kɛ Jesu. Kirobo rɛ avwanre yonori jowwo, Jesu rhe akpɔ rhi siwwin avwanre vwo nɛ umwemwu kugbe ughwu. (Jɔn 3:16; Rom 5:12) Jihova vwɛ Jesu vwo mu Orherɛn Rode kugbe Oguɛdjɔ.—Jɔn 5:22; Hibru 6:20.

10 Ofori e vwo shiguɛ, chidia yɛrɛ mudia siɛrɛ a da nɛrhovwo? Jihova vuɛ avwanre nɛ e shiguɛ, chidia yɛrɛ mudia siɛrɛ avwanre da nɛrhovwo-o. Baibol na yono avwanre nɛ avwanre sa nɛrhovwo rhe Jihova vwɛ kɛdia kɛdia rɛ avwanre de muomaphiyɔ oghɔ. (1 Ikun Rivie 17:16; Nehemaya 8:6; Daniɛl 6:10; Mak 11:25) Obo re ma ghanre kɛ Jihova ɔyen avwanre vwɔ ta ota kɛ vɛ ɛwɛn esiri, ɔ dia ɛdia rɛ avwanre hepaha da nɛrhovwo na-a. Avwanre sa nɛrhovwo phia yɛrɛ nɛrhovwo phiyɔ evun

9. Ono yen avwanre nɛrhovwo rhe? Die yen Jɔn 14:6 yono avwanre kpahen ɛrhovwo?

10. A guɔnɔ ɛdia rɛ oghɛresan siɛrɛ avwanre da nɛrhovwo? Dje kpahɔn.

vwe kasan kasan yere koke koke vwe ede yere ason. Oke re avwanre da nerhovwo rhe Jihova, avwanre se vwo imue-ro ne o kerho avwanre o da tobọ diane ohwo vuovo nyo avwanre-e.—Nehemaya 2:1-6.

11 Die yen avwanre sa nerhovwo kpahen? Avwanre sa nerhovwo kpahen kemu kemu re Jihova rhonvwe phiyo. Baibol na da ta: “Avwanre da no ekpen re emu ro shephiho ohore roye ko nyo ke avwanre.” (1 Jon 5:14) Avwanre sa nerhovwo kpahen odavwe romobo? E. Avwanre nerhovwo rhe Jihova kere asan a da mre ne avwanre ta ota ke ugbeyan. Avwanre sa vwe Jihova kemu kemu rohe ewen re avwanre. (Une Re Ejiro 62:8) Avwanre sa nerhovwo rhe ne o ke avwanre ewen ofuanfon royen rere o chon avwanre uko vwo ru obo ri yovwirin. (Luk 11:13) Avwanre sa nokpen re aghwanre mie Jihova re vwo brorhiyen ro gbare, je vwe ne o ke avwanre egba re vwo yerin ghene ebenben. (Jems 1:5) Ofori ne avwanre yare Jihova vwo ke evwoghovwo re umwemwu re avwanre. (Efesos 1:3, 7) O ji fo ne avwanre nerhovwo ke ihwo efa, orua avwanre kugbe iniwo rehe ukoko na.—Iruo Re Iyinkon Na 12:5; Kolose 4:12.

12 Die yen ofori ne o dia obo re ma ghanre vwe erhovwo re avwanre? Jihova kugbe ohore royen. Avwanre kpevwe ne ubiudu rhe fikire eronvwon ro ru ke avwanre. (1 Ikun Rivie 29:10-13) Avwanre rien onana kidie, oke re Jesu vwo rhe otorakpo na, oyono idibo royen obore ayen nerhovwo wan. (**Se Matiu 6:9-13.**) O tare ne ayen ka nerhovwo kpahen eruo fuan re ode Oghene. O da rha tane avwanre nerhovwo ne Uvie re Oghene rhe, rere e ru ohore re Oghene vwe otorakpo na. Jesu tare ne avwanre

11. Eronvwon vo yen avwanre sa no mie Jihova?

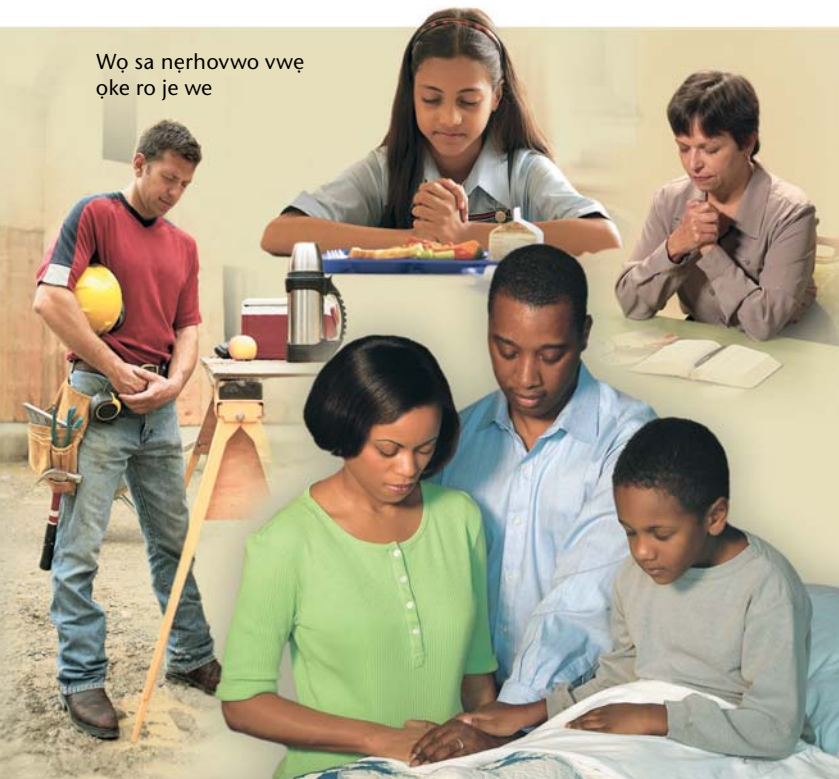
12. Die yen ofori ne o dia obo re ma ghanre vwe erhovwo re avwanre?

da nĕrhovwo kpahen erŏnvwŏn nana re pha ghanghanre mamŏ nu, ka sa nĕrhovwo kpahen ŏdavwĕ romobŏ rĕ avwanre. Siĕrĕ avwanre de phi Jihova vĕ eruo rĕ ŏhŏre rŏyen phiyŏ obaro rĕ ĕrhovwo rĕ avwanre, jĕ avwanre dje obo re ma ghanre kĕ avwanre phia.

13 Mavŏ yen ĕrhovwo rĕ avwanre gron te? Baibol na vuĕ avwanre-e. Ędia rĕ avwanre hepha ŏyen che djephia sĕ ĕrhovwo rĕ avwanre gron yĕrĕ ŏ krĕ. Kerĕ udje, avwanre

13. Mavŏ yen ĕrhovwo rĕ avwanre gron te?

Wŏ sa nĕrhovwo vwĕ
ŏke ro je we

Jihova sa kpahanphiyo ɛrhovwo avwanre
womare ukecha re iniowo avwanre

sa nerhovwo kren tavwen avwanre ki re emu, ekvuvovo ɛrhovwo na se gron siere avwanre de jiri Jihova yere da ta odavwe re avwanre ke. (1 Samuel 1:12, 15) Avwanre guono nerhovwo ogrongron rere ihwo efa vwo jiri avwanre kirobo re ihwo evo ruru vwe oke re Jesu-u. (Luk 20:46, 47) ɛrhovwo tiyena vwerhen Jihova oma-a. Obo re ma ghanre ke Jihova, oyen ɛrhovwo na vwo ne ubiudu avwanre rhe.

14 Bro abo yen avwanre nerhovwo? Jihova durhie avwanre ne avwanre nerhovwo rhe koke koke. Baibol na vwe avwanre ne “wa re,” “wo gbe ede re ɛrhovwo-o,” “ne ɛrhovwo kede kede.” (Matiu 26:41; Rom 12:12; 1 Tesalonaika 5:17) Jihova muegbe ro vwo kerho re avwanre koke koke. Avwanre sa kpevwwe kede kede fikire eguono ku-

14. Bro abo yen avwanre nerhovwo, die yen onana yono avwanre kpahen Jihova?

gbe ẹse rọyen. Avwanre sa nokpẹn rẹ odjeke, ẹgba kugbe uchebro rọyen. Siẹrẹ avwanre da vwẹ ẹro rọ ghanre vwo ni uphẹn rẹ ẹrhovwo, avwanre cha reyọ kuphẹn kuphẹn vwọ nẹrhovwo rhe Jihova.

15 Diesorọ avwanre vwo ru “ise” vwẹ oba rẹ ẹrhovwo? Ota na “ise” mudiaphiyọ nẹ “omuero” yẹrẹ “e jẹ ọ dia ọtiọyen.” Oyen a idjerhe rẹ avwanre vwo djephia nẹ oborẹ avwanre tare vwevunrẹ ẹrhovwo na mu avwanre ẹro. (Une Rẹ Ejiro 41:13) Baibol na yono avwanre nẹ ofori e vwo ru “ise” phiyọ evun yẹrẹ a ta phia vwẹ oba rẹ ẹrhovwo rẹ azagba, re vwo djephia nẹ avwanre rhonvwe phiyọ ẹrhovwo na.—1 Ikun Rivie 16:36; 1 Kọrẹnt 14:16.

OBORẸ OGHẸNẸ KPAHANPHIYỌ ẸRHOWWO AVWANRE

16 Jihova ghene kpahanphiyọ ẹrhovwo? E. Baibol na sere ohwo ro “nyo ẹrhovwo.” (Une Rẹ Ejiro 65:2) Jihova nyo, je kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ iduduru rẹ ihwo, idjerhe sansan yen o vwo ru ọtiọyen.

17 Jihova reyọ emekashe vẹ idibo rọyen rehẹ otorakpo vwọ kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre. (Hibru 1:13, 14) O vwo udje rẹ ihwo buebun re nẹrhovwo kẹ ukecha rere ayen vwo vwo ẹruọ rẹ Baibol na, o kriri-i Oseri rẹ Jihova ọvo de ghwe bru ayen rha. Baibol na jẹ avwanre riẹn nẹ emekashe na vwobọ vwẹ aghwoghwo rẹ “iyenrẹ esiri” na vwẹ otorakpo na. (Se Ẹvwọphia 14:6.) Kpobarophiyọ, buebun avwanre nẹrhovwo kpahen obenben ọvo, ukuoto rọyen oniọvo ọvo da vwẹ ukecha kẹ avwanre.—Isẹ 12:25; Jems 2:16.

15. Diesorọ avwanre vwo ru “ise” vwẹ oba rẹ ẹrhovwo?

16. Jihova ghene kpahanphiyọ rẹ ẹrhovwo avwanre? Dje kpahon.

17. Mavọ yen Jihova reyọ emekashe vẹ idibo rọyen rehẹ otorakpo vwọ kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre?

18 Jihova reyọ ẹwẹn ofuanfon royen vwọ kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre. Avwanre da nẹrhovwo vwọ kẹ ukẹcha re vwo yerin ghene obẹnben ọvo, ọ sa reyọ ẹwẹn ofuanfon royen vwọ kẹ avwanre odjekẹ kugbe ẹgba. (2 Kọrẹnt 4:7) Jihova je reyọ Baibol na vwọ kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre, je chọn avwanre uko vwo brorhiẹn rẹ aghwanre. Siẹrẹ avwanre de se Baibol na, avwanre sa mrẹ ẹkpo rẹ Baibol re sa chọn avwanre uko. Jihova je sa nẹrhẹ oniọvo ọvo kpahenphiyọ onọ vwevunrẹ uyono rọ sa chọn avwanre uko yerẹ ọkpako ọvo se nene avwanre se ẹkpo rẹ Baibol ọvo kugbe.—Galesha 6:1.

19 Ọkiọvo, avwanre se roro, ‘diesoro Jihova ji rhi kpahenphiyọ ẹrhovwo mẹ-ẹ?’ Karophiyọ nẹ ọ riẹn ọke vẹ idjerhe ro shephiyọ rọ vwọ kpahenphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre. Ọ riẹn obore avwanre ghene guọno. Rere avwanre vwo djephia nẹ avwanre vwo imuero rẹ obore avwanre nẹ kpahen, ji djephia nẹ avwanre ghini vwo esegbuyota kpahen Jihova, kẹ ofori nẹ avwanre nẹrhovwo rhe ọkieje. (Luk 11: 5-10) Ọkiọvo, Jihova kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre vwẹ idjerhe avwanre rhero roye-en. Kerẹ udje, avwanre sa nẹrhovwo kpahen obẹnben ọvo rẹ avwanre hepfa, ukpere Ọghẹnẹ vwo sio no, ọ sa kẹ avwanre ẹgba rẹ avwanre guonore re vwo yerin ghene obẹnben na.—**Se Filipae 4:13.**

20 Uphẹn rode yen te avwanre obọ ra vwọ nẹrhovwo rhe Jihova! Avwanre se vwo imuero nẹ ọ kerhọ rẹ avwanre. (Une Rẹ Ejiro 145:18) Kọke kọke rẹ avwanre da nẹrhovwo rhe Jihova vwo nẹ udu avwanre rhe, oyerinkugbe rẹ avwanre vẹ ọ royen kọ ganphiyọ.

18. Mavo yen Jihova reyọ ẹwẹn ofuanfon royen kugbe Baibol na vwọ kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre?

19. Diesoro ọ vwọ hohọ nẹ ọkiọvo Jihova kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre-e?

20. Diesoro avwanre vwọ nẹrhovwo rhe Jihova ọkeneje?

UYOTA 1

JIHOVA GUŃŃŃ KERHŃ RĚ ĚRHŃVVO RĚ AVWANRE

“Ńrovwohwo si kĚrĚ otu ri sere ejobi, ayen ejobi ri sere vwĚ uyota.”—Une RĚ Ejiro 145:18

Die yen avwanre ru siĚrĚ avwanre da guŃŃŃ nĚ Jihova Ěrhovwo rĚ avwanre?

Hibru 11:6

Avwanre vwo esegbuyota.

Une RĚ Ejiro 138:6

Ofori nĚ avwanre vwomakpotŃ ji dje ŃghŃ phia.

Jems 2:26

Ofori nĚ avwanre ru nene Ěrhovwo rĚ avwanre.

Matiu 6:7, 8

Ofori nĚ Ěrhovwo avwanre dia Ń rĚ uyota, ro ji nĚ ubiudu rhe. Avwanre vwanriĚn ota vuŃvo abŃ buebu-un.

Aizaya 1:15

Ofori nĚ avwanre yerin nene ŃhŃre rĚ ŃghĚnĚ.

UYOTA 2

ENŃ RA NŃ KPAHEN ĚRHŃVVO

Ono yen avwanre nĚrhovwo rhe?

Matiu 6:9; ŃŃn 14:6

Ofori e vwo shiguĚ, chidia yĚrĚ mudia siĚrĚ a da nĚrhovwo?

1 Ikun Rivie 17:16;

Nehemaya 8:5, 6;

DaniĚl 6:10; Mak 11:25

Jihova nyo Ěrhovwo ra nĚ phiyŃ evun?

Nehemaya 2:1-6

MavŃ yen Ěrhovwo rĚ avwanre grŃn te?

1 SamuĚl 1:12, 15;

Luk 20:46, 47

Bro abŃ yen avwanre nĚrhovwo?

Rom 12:12; 1 TeŃsalonaika 5:17

DiesorŃ avwanre vwo ru “isĚ” vwĚ oba rĚ Ěrhovwo?

1 Ikun Rivie 16:36;

1 KŃrĚnt 14:16

UYOTA 3**OBORẸ AVWANRE SA
NẸRHOWWO KPAHEN**

“Avwanre da nọ ekpẹn rẹ emu ro shephihọ ọhọre rọye ko nyo kẹ avwanre.”—1 Jọn 5:14

Erɔnvwɔn vọ yen avwanre sa nẹrhovwo kpahen?

Matiu 6:9, 10

Nẹrhovwo nẹ e ru ọhọre rẹ Jihova.

1 Ikun Rivie 29:10-13

Nẹrhovwo rẹ akpẹvwe.

Matiu 6:11-13

Nẹrhovwo kpahen ọdavwe romobọ.

Luk 11:13

Nẹrhovwo kẹ ewẹn ọfuanfon.

Jems 1:5

Nẹrhovwo vwo kẹ aghwanre wo se vwo brohien rọ gbare.

Filipae 4:13

Yare vwo kẹ ẹgba wo vwo chirakon rẹ ebẹnben.

Ẹfesọs 1:3, 7

Nẹrhovwo vwo kẹ evwoghovwo rẹ umwemwu.

Iruo Rẹ Iyinkon Na 12:5

Nẹrhovwo kẹ ihwo efa.

UYOTA 4**JIHOVA KPAHANPHIYỌ
ẸRHOWWO AVWANRE**

“E wọwẹ ro nyo ẹrhovwo na! Wọwẹ ọye ihwo ejobi che bru rhe.”—Une Rẹ Ejiro 65:2

Mavọ yen Jihova kpahanphiyọ ẹrhovwo rẹ avwanre wan?

Ise 12:25;**Ẹvwophia 14:6**

Jihova sa vwe emekashe ve idibo royen vwo vwe ukęcha kẹ avwanre.

2 Koręnt 4:7

Ẹwẹn ọfuanfon royen chọn avwanre uko.

Filipae 4:6, 7, 13

Ọghenẹ kẹ avwanre ufuoma ve ẹgba rẹ avwanre vwo chirakon rẹ ebẹnben.

Galesha 6:1;**2 Timoti 3:16, 17**

Ọ kẹ avwanre aghwanre womarẹ Baibol ve ukoko na.

OFORI ME VWO VWOMAKPAHOTÒ KÈ ÒGHÈNÈ JI BROMAPHIYAME?

ASAŌKIEPHANA, wo yono uyota rẹ Baibol buebun re, kerẹ ive rẹ arhọ rẹ bẹdẹ rẹ Ọghẹnẹ veri, ẹdia rẹ ihwo ri ghwuru hepha, kugbe iphiẹrophiyọ rẹ evrẹnushi na. (Aghwoghwo 9:5; Luk 23:43; Jọn 5:28, 29; Ẹvwọphia 21: 3, 4) Ọ sa dianẹ wẹ vẹ Iseri rẹ Jihova kpo uyono kuẹgbe re, wo ji vwo imuẹro nẹ ayen ga ẹga rẹ uyota. (Jọn 13:35) Ọ sa dianẹ wẹ vẹ Jihova vwo oyerinkugbe romobọ re, wo

1. Die wo se roro siẹrẹ wọ da nabọ yono ọbe nana nu?

ji brorhiẹn nẹ wọ guọọ ga. Ọtiọyena wo se roro, ‘die yen mi ru enẹna mi vwo ga Ọghẹne?’

² Ọtiọyen yen ọshare rẹ Etiopia rọ diarọ vwe ọke rẹ Jesu rorori. Ọke rẹ Jesu vwo vrenushi nu, odibo royen Filip de ghwohwo kẹ ọshare na. Filip de dje vwo kẹ nẹ Jesu yen Mesaya na. Obore ohwo rẹ Etiopia na yonori de te ubiudu te asan rẹ ọ da ta ugege yena: “Nughe, amẹ he etine! Kidie rha dje vwe ame ereyo?” Iruo Rẹ Iyinkon Na 8:26-36.

³ Baibol na djere phephen nẹ wọ da guọọ ga Jihova, ofori wo vwo bromaphiyame. Jesu vue idibo royen: “We re yono ihwo rẹ akpo na ejobi, wa vwe ame kẹ ayen.” (Matiu 28:19) Jesu dje udje onana ro vwo bromaphiyame. E bru Jesu phiyo ame, ọ dia a fanre ame na ku uyo-vwin roye-en. (Matiu 3:16) Eriyin ọ je hepaha nonena, omaebrophiya rẹ Onenikristi churobo si re vwo bru ohwo na phiyo ame kare kare.

⁴ Omaebrophiya wẹn, ọyen odjephia kẹ ihwo efa nẹ wọ ghene guọọ dia ugbeyan rẹ Ọghẹne, wọ je guọọ ga. (Une Rẹ Ejiro 40:7, 8) Ọtiọyena ku wọ sa no, ‘Die yen mi ru rere mi se vwo bromaphiyame?’

ERIANRIẸN VE ESEGBUYOTA

⁵ Tavwen wo ki se bromaphiyame, wo che yono kpa-hen Jihova ve Jesu. Wọ ton oyena phiyo re, womare uyono rẹ Baibol ru wo ruẹ na. (Se Jon 17:3.) Ekevuovo, oyena ovo teri-i. Baibol na tare nẹ ofori rẹ ovwan vwo

2. Diesoro ọshare rẹ Etiopia na vwo guọọ bromaphiyame?

3. (a) Iji vo yen Jesu vwo kẹ idibo royen? (b) Mavo yen ofori nẹ ohwo bromaphiyame wan?

4. Die yen omaebrophiya wẹn djephia vwo kẹ ihwo efa?

5. (a) Die yen oronvwon resosuo vwo che ru tavwen wo ki bromaphiyame? (b) Diesoro omewwa rẹ Inenikristi vwo dia obo re ghanre?

“von ve erianriɛn” re ohoṛe re Jihova. (Koloṣe 1:9) Omevwa re Iseri re Jihova cha chon we uko vwo vwo oyerin-kugbe okpekpekpe ve Jihova. Onana iroro oghanhanre ovo ro soro o vwo fo ne wo kpo omevwa na okieje.—Hibru 10:24, 25.

⁶ Vwoṛe uyota, Jihova rhero royen mie we ne, wo riɛn emu eje rehe Baibol na tavwen wo ki bromaphiyame-e. O tare ne ohwo Etiopia na riɛn emu eje rehe Baibol tavwen o ki bromaphiyame-e. (Iruo Re Iyinkon Na 8: 30, 31) Avwanre che yono kpahen Oghene bede bede. (Aghwoghwo 3:11) Ekevuovo, tavwen wo ki se bromaphiyame, ofori wo vwo yono, ji rhiaboreyo iyono kiriguore rehe Baibol na.—Hibru 5:12.

⁷ Baibol na tare: “O dia esegbuyota-a yo epha benben re vwo ru obo ri je” Oghene. (Hibru 11:6) Otioyena ofori wo vwo vwo esegbuyota tavwen wo ki se bromaphiyame. Baibol na vwe avwanre ne ihwo evo vwe orere re Korɛnt awanre nyo obore idibo re Jesu yonori, ayen “de segbuyota ayen da reyo ame.” (Iruo Re Iyinkon Na 18:8) Eriyin na, uyono re Baibol na chon we uko vwo vwo **esegbuyota** kpahen ive re Oghene kugbe eḡba re izobo re otanhirhe re Jesu ro se sivwin avwanre vwo ne umwemwu ve ughwu.—Joshua 23:14; Iruo Re Iyinkon Na 4:12; 2 Timoti 3:16, 17.

VUE IHWO EFA KPAHEN UYOTA RE BAIBOL NA

⁸ Ru wo vwo yono Baibol na kpobarophiyon na, je mre obo ro vwe ukecha ke we vwe akpeyeren na, esegbuyota wen ko ganphiyon. Onana cha nerhe wo **vwe ihwo efa**

6. Mavo yen ofori ne wo riɛn Baibol na te tavwen wo ki se bromaphiyame?

7. Ukecha vo yen uyono re Baibol wen ke we re?

8. Die yen che mu we vwo vwe ihwo efa kpahen obore wo yonori?

kpahen obore wo yono na. (Jerimaya 20:9; 2 Kõrent 4:13) Ekevuovo ono yen wõ cha vue?

⁹ Wõ sa guõõ vue ihwo re orua, igbeyan, ihwo we ve ayen dia asan ovo, yere ihwo re iruo wen kpahen obore wo yono na. Oyena yoma, ekevuovo ruo ve ewen esiri kugbe eguõõ. Oke da yan obaro, we ve ihwo re ukoko na ki se rhe kpo aghwoghwo kuegbe. Oke wo de muegbe re, wõ sa vue ohwo ro yono owe Baibol na ne wõ guõõ nene ukoko na kpo aghwoghwo. Ohwo na de no ne wo muegbe re, wo ji yeren akpõ wen nene iyono re Baibol na, we ve oyen ki che bru ekpako ive ra vwe ukoko na.

¹⁰ Die yen cha phia vwe echidiotõ yena? We ve ekpako na cha ta ota kugbe rere ayen vwo vwo imuõõ se wo vwo eruõ, ji se iyono kiriguo rehe Baibol na gbuyota, se wo ruõ nene obore Baibol na tare vwe akpeyeren wen re kedẽ kedẽ, kugbe se wõ ghene guõõ dia Oseri re Jihova. Karophiyõ ne ekpako na yen vwerote ihwo eje rehe ukoko na, ji tobõ te owe, otioyena wo je oshõ wõ vwõ ta ota ke ayen mu we-e. (Iruo Re Iyinkõn Na 20:28; 1 Pita 5:2, 3) Echidiotõ na de kuphiyõ nu, ekpako na che ju we rien se wo muwan wo vwo nene ukoko na kpo aghwoghwo.

¹¹ Ekpako na sa vue we ne ofori wo vwo ru ewene evo tavwen wo ki se muwan wo vwo nene ukoko na kpo aghwoghwo. Diesorõ õ vwõ ghanre wo vwo ru ewene tiõyena? Kidie Jihova yen ke avwanre owian ra vwõ vue ihwo efa kpahõn, otioyena ofori avwanre vwo ye-

9, 10. (a) Amono yen ihwo resosuõ ru wo che ghwoghwo ke? (b) Die yen ofori ne wo ru siere wõ da guõõ nene ukoko na kpo aghwoghwo?

11. Diesorõ õ vwõ dia obo re ghanre avwanre vwo ru ewene evo tavwen avwanre ki se nene ukoko na kpo aghwoghwo?

ren akpo avwanre vwe idjerhe ro bru ogho phiyoma.
—1 Koront 6:9, 10; Galesha 5:19-21.

KURHERIE RERE WO WENE IDJERHE WEN

¹² Oronvwon ofa je hero ru wo che ru tavwen wo ki se bromaphiyame. Oyinkon Pita tare: “Ovwan gbe **kurherie** rere ovwan wene idjerhe re ovwan, rere e phoro imwemwu re ovwan nu, rere omamo re eyere re ufuo-ma vwo ne obo re Jihova bru ovwan rhe.” (Iruo Re Iyinkon Na 3:19, NW) Die yen o mudiaphiyoma e vwo kurherie? Oyen e vwo djephia ne oruchoma re avwanre na da avwanre mamoma. Keru udje, wo de yeren akpo re ofan-hien, ofori ne wo kurherie. O da toboma diane woda davwengba vwe akpeyeren wen eje wo vwo ru obo ri yovwirin dede, o ji fo ne wo kurherie, kidie avwanre eje irumwemwu, otioyena, ofori avwanre yare Oghene ne o vwo ghovwo avwanre.—Rom 3:23; 5:12.

¹³ Re vwo djephia ne oruchoma na da avwanre mamoma, oyena ovo teri? Ejo. Pita tare ne o ji fo ne wo “**wene idjerhe**” wen. Koyen wo che sioboma nu umiovwo ru wo ruo jovwo na, wo mi rhe ru obo ri yovwirin. Keru udje, vwe ewen roro ne wo kpo asan ovo oboma resosoma. Woda vwo yan te asan ovo, ku woda rhe mrevughe ne idjerhe ochochoma yen woda wan na. Die yen wo che ru? Aphro heroma, wo che mudia, kuoma rherie, wene idjerhe wen kpo idjerhe roma gbare. Eriyin o je hepha, wo vwo yono Baibol na, woda sa mre edia evo vwe akpeyeren wen re guonoma ewene. Vwo owenvwe wo vwo “wene idjerhe” wen, koyen wo vwo ru ewene vwe akpeyeren wen rere wo rhe ruo obo ri yovwirin.

12. Diesoro ihwo eje vwo kurherie?

13. Die yen o mudiaphiyoma e vwo “wene idjerhe”?

VWE OMA WEN KPAHOTỌ

14 Owọẹjẹ ọghanghanre ọfa ofori nẹ wọ jẹ tavwen wo ki bromaphiyame yen wọ vwọ vwe **omakpahoto** kẹ Jihova. Ọke wọ vwọ vwe omakpahoto kẹ Jihova, wo ve kẹ vwe ẹrhovwo nẹ ọyen ọvo wọ cha ga, ọhọre royen yen cha dia obo re ma ghanre kẹ wẹ vwe akpeyeren wen. —Urhi Rivẹ 6:15.

15 Wo de ve kẹ Jihova nẹ ọyen ọvo yen wọ cha ga, ọ hohọ ive ru wo ve kẹ ohwo ru wo vwo ẹguṅṅọ kpahen nẹ wẹ vẹ ọyen cha dia bẹdẹ. Vwe ẹro roro aye gbẹ ọshare re kọn phiyọ ohwohwo. Ọshare na vwo vughe aye na phiyọ ye, ko che rhi vwo ẹguṅṅọ royen te ẹdia rọ da rọwṅṅ. Dede nẹ orhiẹn nana ghwa lohọ-ọ, ọshare na muegbe ro vwo rhiabọreyọ oghwa na kidie o vwo ẹguṅṅọ rẹ aye na.

16 Wo vwo yono kpahen Jihova na, wo che rhi vwo ẹguṅṅọ royen te asan rẹ wọ da davwengba wen eje vwọ ga. Ọnana kọyen che mu we vwo ve ive vwe ẹrhovwo nẹ wọ cha ga Jihova. Baibol na tare nẹ kohwo kohwo rọ guṅṅọ nene Jesu kọ “sen omobọ roye.” (Mak 8:34) Die yen ọyena mudiaphiyọ? Ọ mudiaphiyọ nẹ ẹmienyo rẹ Jihova yen wọ cha wọ kobaro vwe akpeyeren wen. Obore Jihova guṅṅọ mie we ghanre vrẹ ọdavwe romobọ wen. —Se 1 Pita 4:2.

WO JẸ OSHỌ MU WE-E

17 Ihwo evo rhonvwe vwe omakpahoto kẹ Jihova-a, kidie ayen dje oshọ nẹ ayen che se yerin mu ive raye-en. Ayen guṅṅọ ku Jihova phiyoto-ọ, yerẹ ayen se roro nẹ

14. Mavọ yen wọ vwe omakpahoto kẹ Ọghẹnẹ wan?

15, 16. Die yen mu ohwo vwọ vwe omakpahoto kẹ Ọghẹnẹ?

17. Diesorọ ihwo evo rhonvwe vwe omakpahoto kẹ Jihova-a?

ayen rha vwe omakpahoto ke-e, Jihova rha cha vwe ayen vwo gun edjo-o.

18 Eguno ru wo vwo kpahe Jihova yen cha chon we uko vwo vrabo re osho ne wo che kuophiyoto. Kidie ne wo vwo eguno royen, wo cha davwengba wen wo vwo sero re ive wen vwo ke. (Aghwoghwo 5:4; Kolose 1:10) Wo rhe che roro ne o pha benben re vwo ru ohore re Jihova-a. Oyinkon Jon de si: “Kidie onana he eguno re Oghene na ne, avwanre yonron irhi roye. Ye irhi roye na ghwa hoho-o.”—1 Jon 5:3.

19 Wo cha dia ohwo ogbagba tavwen wo ke vwe omakpahoto ke Jihova-a. Obore udu avwanre gbare yen Jihova no mie avwanre. (Une Re Ejiro 103:14) O cha vwe ukecha ke we vwo ru obo ri yowwirin. (Aizaya 41:10) Vwe udu wen ejobi vwo vweroso Jihova, “ko cha kpo idjerhe wen ejobi vi.”—Ise 3:5, 6.

EGHWOGHWO RE USIVWIN VWE AZAGBA

20 Wo rorori ne wo muegbe wo vwo vwe omakpahoto ke Jihova re? Wo da vwe omakpahoto ke Jihova nu, koyen wo muegbe vwo ke owoje ro vwo kpaon re. Ofori wo vwo **bromaphiyame**.

21 E je okpako ro wewrote echidioto re ekpako ukoko wen rien ne wo vwe omakpahoto ke Jihova nure, ne wo je guono bromaphiyame. Ko cha vwe ekpako evo ne

18. Die yen cha chon we uko vwo vrabo re osho ne wo che ku Jihova phiyoto?

19. Diesoro o vwo fo ne wo dje osho wo vwo vwe omakpahoto ke Jihova-a?

20. Wo da vwe omakpahoto ke Jihova nu, owoje ofa vo yen vwo kpaon?

21, 22. Mavo yen wo sa vwo “vwe unu rhovwe” esegbuyota wen vwe azagba?

Tavwen wo ki bromaphiyame
ofori ne wo yono Baibol na

Je esegbuyota mu
we vwọ vuẹ ihwo
efa obo wo vwo
imuẹro kpahen

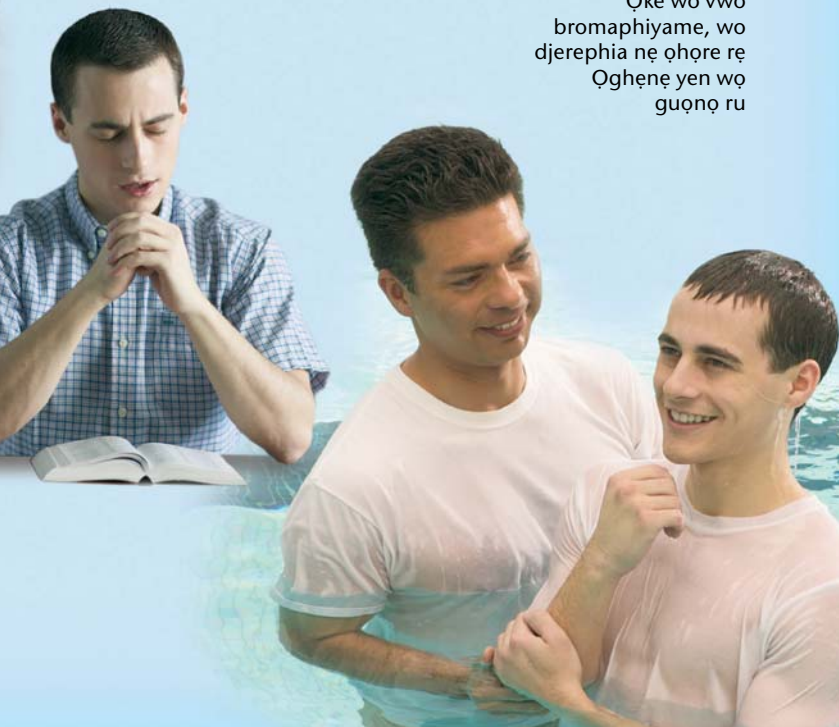
ayen vwe iyono re Baibol kiriguo vwo
fuere owẹ. Ayen da rhonvwe ne wo mue-
gbe re, ayen cha vuẹ we ne wo se broma-
phiyame vwe osikoko yere oghwekoko re
Iseri re Jihova re owan cha ra. Vwewunre
osikoko na, a cha ta ota ro cha nabọ dje
fioto obore omaebrophiya mudiaphiya.
Ohwo ro ta ota na ko cha no ihwo ri guono
bromaphiyame na eno ive. Womare eno

nana ru wọ cha kpahenphiyo na, wo che djephia nẹ wọ “vwẹ unu rhovwe” esegbuyota wẹn vwẹ azagba.—Rom 10:10.

22 Ọke yena re, ke che bru we phiyo ame. E che bru we phiyo ame kare kare. Ebrophiyame na che dje kẹ ihwo

Wo ve kẹ Jihova nẹ wọ
cha vwẹ ẹga kẹ re?

Ọke wo vwo
bromaphiyame, wo
djerephia nẹ ọhọre rẹ
Ọghenẹ yen wọ
guọno ru

ejobi ne wọ vwe omakpahoto ke Jihova re, ne asaokiephana we ovo usun re Iseri re Jihova.

OBORẸ OMAEBROPHIYAME WẸN MUDIAPHIYỌ

23 Jesu vwe idibo royen ne e che bru ayen phiyọ ame “vwe ode re Ose ve o re Omọ kugbe [“ewen ofuanfon,” NW].” (Se Matiu 28:19.) Die oyena mudiaphiyọ? O mudiaphiyọ ne wo vwo omrevughe re ogangan re usuon re Jihova kugbe edia re Jesu hepha vwe orhuerephiyoto royen, kugbe obore Oghene reyo ewen ofuanfon royen vwo ru ohore royen gba.—Une Re Ejiro 83:18; Matiu 28:18; Galesha 5:22, 23; 2 Pita 1:21.

24 Omaebrophiya me mudiaphiyọ oronvwon ro pha ghanghanre. E de bru we phiyọ ame, o mudiaphiyọ ne wo chukoku oka re akpo ru wo yeren jovwo. Ra vwo kpare owe ne ame na, mudiaphiyọ ne wo cha ton akpeyeren kpokpo phiyọ wo vwo ru ohore re Oghene. Oyena odjephia ne wo cha ga Jihova vwo ne oke yena yanran. Karophiyọ ne wo vwe omakpahoto ke ohworakpo, ukoko yere iruo vuovo-o. Jihova wo vwe omakpahoto ke.

25 Omaekpahoto wen cha chon we uko vwo vwo omamo re oyerinkugbe ve Jihova. (Une Re Ejiro 25:14) O dia oghwe mudiaphiyọ ne ohwo che vwo usivwin kidie ne o bromaphiyame re-e. Oyinkon Pol de si: “Ovwan gba vwe osho ve opharie vwo wian owian re esivwo re ovwan phia.” (Filipae 2:12) Omaebrophiya me oyonotonphiyọ. Ekevuvovo, mavo wo sa vwo sero re oyerinkugbe wen ve o re Jihova? Uyovwinrota ro koba vwe obe nana cha kphen phiyọ ono yena.

23. Die yen o mudiaphiyọ e vwo bromaphiyame “vwe ode re Ose ve o re Omọ kugbe [“ewen ofuanfon,” NW]?”

24, 25. (a) Die yen omaebrophiya me mudiaphiyọ? (b) Die yen avwanre cha ta ota kphen vwe uyovwinrota ro koba?

UYOTA 1

OFORI NĚ MI BROMAPHIYAME?

“Nughe, ame hę etine! Kidie rha dę vwę ame ęreyo?” –Iruo Rę Iyinkon Na 8:36

Diesoro wo vwo bromaphiyame, mavo wo che ruo wan? Omaebrophiya odjephia nę wo chukoku akpo ru wo yeren jovwo, wo ton akpeyeren kpokpo phiyo wo vwo ru ohoře rę Oghene.

Matiu 28:19, 20

Ofori nę wo bromaphiyame rere wo sa vwo ga Jihova.

Une Rę Ejiro 40:8

Omaebrophiya oyan odjephia nę wo guono ga Oghene.

Matiu 3:16

E che bru we phiyo ame na kare kare, kirobo re bru Jesu phiyo ame.

UYOTA 2

OBO RE SE RU YEN JIHOVA
NO MIE AVWANRE

“Kidie onana hę ęguono rę Oghene na nę, avwanre yonron irhi roye. Ye irhi roye na ghwa hoho-o.”
–1 Jon 5:3

Diesoro o vwo fo nę wo dę osho wo vwo vwę omakpoto ke Jihova-a?

Une Rę Ejiro 103:14;

Aizaya 41:10

Wo cha dia ohwo ogbare tavwen wo ke vwę omakpoto ke Jihova-a. O cha vwę ukęcha ke vwo ru obo ri yovwirin.

Kolose 1:10

Ęguono ru wo vwo kpahen Jihova yen cha chon wę uko vwo vrabo rę osho nę wo che kuophiyoto.

UYOTA 3

OWỌẸJẸ RI SUẸN KPO
OMAEBROPHIYAME

“Me vwo omavwerhe ru ọhọre wẹn, E Ọghẹnẹ mẹ; urhi wẹn ọ hẹ evun rẹ udu mẹ.”—Une Rẹ Ejiro 40:8

Die yen ofori nẹ wo ru wọ sa vwọ vwẹ omakpahotọ kẹ Jihova?

Jon 17:3

YONO OTA RẸ ỌGHẸNẸ

Riẹn Jihova vẹ Jesu. Wo vwo vughe ayen phiyọ ye, je ẹguṅṅọ ru wo vwo kpahen ayen ganphiyọ.

Hibru 11:6

BỌN ESEGBUYOTA WẸN GAN

Vweroso ive rẹ Ọghẹnẹ kugbe ẹgba rẹ izobo rẹ Jesu ro che sivwin avwanre nẹ umwemwu vẹ ughwu.

Iruo Rẹ Iyinkon Na 3:19

KURHERIẸ

Ọnana odjephia nẹ orucho wẹn da wẹ mamọ.

WENE IDJERHE WẸN

Ọnana mudiaphiyọ nẹ wo che siobọ nu umiovwo ru wo ruẹ jovwo na, wo mi rhe ru obo ri yovwirin.

1 Pita 4:2

VWẸ OMA WẸN KPAHOTỌ

Wọ vwẹ omakpahotọ kẹ Jihova wo vwo ve kẹ vwẹ ẹrhovwo nẹ wọ cha ga, je vwẹ obo rọ guṅṅore vwọ ka ẹdia ẹsosuọ vwẹ akpeyeren wẹn.

SIKERE JIHOVA

VWE ẹro roro nẹ wọ yan vwe otafe vwe ẹde ọvo, je ogiri-bo djuẹ. Enu na bi phiyo, ọ nyavwaro, agbranra ra van. O rhe kri-i, osio ko rho. Ku wọ guṇṇo asan wọ dje ro. Oma vwerhen owe wọ rhe vwọ mre asan ro yare dje ro!

² Edia tiyena yen avwanre hepaha nonena. Akpo na rhe miovwen phiyo. Wo se roro, "Tivo me da sa mre ochonvwe?" Obuine na de si: "Ko cha ta ke Orovwohwo na, Egbe me kugbe odjahọ me; Oghene me, we me vwe ẹro so." (Une Re Ejiro 91:2) E, Jihova se siwin avwanre vwo nẹ ebẹnben re avwanre hirharoku asaokiephana, ọ je ke avwanre iphirophiyọ re omamo akpeyeren vwe oke ro cha obaro na.

³ Mavo yen Jihova chon avwanre wan? O chon avwanre uko vwo yeren ghene ebẹnben eje re avwanre hirharoku, o vwo egba nẹ kohwo kohwo ro guṇṇo wan avwanre oma. O da tobọ diane oronvwon ro brare phia ke avwanre enena, avwanre se vwo imuero nẹ Jihova cha rhuere phiyo vwe oke ro cha obaro na. Baibol na bru avwanre uche: "Sero re oma re ovan vwe evun re eguṇṇo re Oghene." (Jud 21) Ofori nẹ avwanre sero re oyerinkugbe re avwanre ve ọ re Jihova rere avwanre sa vwọ mre ukecha vwe oke re ebẹnben. Je, mavo e se vwo ru onana?

RHIABOREYO EGUṆṆO RE OGHENE

⁴ Rere a vwọ sero re oyerinkugbe re avwanre ve ọ re

1, 2. Tivo avwanre da sa mre ochonvwe nonena?

3. Mavo yen avwanre sa vwọ vwe Jihova ru adjarho re avwanre?

4, 5. Idjerhe ve yen Jihova vwo dje eguṇṇo royen ke avwanre?

Jihova, ofori nẹ avwanre riẹn obore ẹguṅṅọ rẹ Jihova vwo kpahen avwanre gan te. Roro kpahen erṅvwṅon eje rẹ Jihova ru kẹ avwanre re. Ọ kẹ avwanre otṅrakpṅ na rṅ pha yoyovwin rṅ vṅre vẹ ekakṅon kugbe eranvwe san-san. Ọ je kẹ avwanre emuṅre re pha vwevwerhen kugbe omamṅ rẹ ame rẹ avwanre da. Womare Baibol na, Jihova yono avwanre ode rṅyen kugbe iruemu iyoyovwin rṅyen. Ọ rṅ ma rho, o dje ẹguṅṅọ rṅyen kẹ avwanre womare o vwo ji Omṅ rṅyen Jesu ro vwo ẹguṅṅọ kpahen mamṅ nẹ o rhi ghwu kẹ avwanre. (Jṅn 3:16) Fikire ughwu rṅyen na, avwanre ki rhi vwo iphiṅrophiyṅ kpahen obaro na.

⁵ Jihova vwe Uvie rẹ Mesaya na vwo mu, Uvie yena oyen usuon rṅhe odjuvwu ro che si ojaeriṅ eje no kerekpẹ. Uvie na che ru otṅrakpṅ na hirhe phiyṅ iparadaisi, asan rẹ ihwo eje de che yerin vwṅrẹ ufuoma kugbe omavwerhovwṅen beṅe. (Une Rẹ Ejiro 37:29) Idjerhe ọfa Jihova vwo dje ẹguṅṅọ rṅyen kẹ avwanre yen ro vwo yono avwanre obore avwanre se vwo yeren omamṅ rẹ akpṅ asaṅkiephana. O durhie avwanre nẹ avwanre nerhovwo rhe, o ji mugebe rṅ vwṅ kerhṅ rẹ ẹrho-vwo avwanre. Jihova ghini dje ẹguṅṅọ rṅyen kẹ avwanre ohwo ọvuṅvo.

⁶ Mavṅ ofori nẹ wo rhiabṅreyṅ ẹguṅṅọ rẹ Jihova wan? Djephia kẹ nẹ oma vwerhen owẹ kpahen kemu kemu ro ru kẹ wẹ. Ọ da ohwo mamṅ nẹ ihwo buebun nonṅna riẹn ẹse-e. Ọtiṅyen ọ hepha vwe ọke rẹ Jesu vwṅ hẹ otṅrakpṅ na. O vwo ọke ọvo rẹ Jesu vwo sivwin ehṅvwoti ihwe, ẹkevuṅvo, **ọvuṅvo** yen rhivwin rhe rhe kpṅvwẹ Jesu. (Luk 17:12-17) Avwanre guṅṅọ vwṅrokere ọshare yena ro rhivwin rhe kpṅvwẹ Jesu na. Avwanre guṅṅọ kpṅvwẹ Jihova ọkeneje.

6. Mavṅ yen ofori nẹ wo rhiabṅreyṅ ẹguṅṅọ rẹ Jihova wan?

7 O ji fo ne avwanre dje eguono re avwanre ke Jihova. Jesu vwe idibo royen ne ayen vwo eguono re Jihova ve udu rayen ejobi, ve oma rayen ejobi, kugbe iroro rayen ejobi. (Se **Matiu 22:37**.) Die oyena mudiaphiyọ?

8 O teri ra vwo tane avwanre vwo eguono re Jihova? Ejo. Uruemu avwanre yen che djephia ke Jihova ne avwanre vwo eguono royen ve udu, iroro, kugbe oma re avwanre eje. (Matiu 7:16-20) Baibol na yono avwanre phephen ne avwanre de vwo eguono re Jihova, avwanre cha yonron irhi royen. Oyena benre? Ejo, Kidie irhi re Jihova “ghwa hoho-o.”—**Se 1 Jon 5:3**.

9 Siere avwanre de nyupho re Jihova, avwanre che yeren akpo re omavwerhovwen. (Aizaya 48:17, 18) Ekevuovo, die yen cha chon avwanre uko sero re oyerinkugbe re avwanre ve o re Jihova? E je a guono oto royen.

SIKERE JIHOVA

10 Mavo wo rhe vwo dia ugbeyan re Jihova? Womare uyono re Baibol wen, wo rhe rien Jihova mamore, we ve oyen ji rhi vwo omamo re oyerinkugbe re. Oyerinkugbe nana pha kerere erhanre ro la. Kirobo re erhanre guono irhe ro sa vwo la ye, otioyen ofori ne wo rhe yono kpahen Jihova rere ugbeyan wen ve o royen sa vwo ganphiyo.—Ise 2:1-5.

11 Ru wo vwo yono Baibol na, wo cha rien eronvwon ri che te we ubiudu. Vwo oniso re obore oma ru idibo re Jesu ive, oke re Jesu vwo nabọ dje kpahen aroemre re Baibol na ke ayen. Ayen da ta: “Udu rhe kpokpo avwanre

7. Mavo yen eguono re avwanre vwo kpahen Jihova gan te?

8, 9. Mavo avwanre se vwo djephia ne avwanre vwo eguono re Jihova?

10. Diesoro o vwo fo ne wo yono kpahen Jihova okieje?

11. Mavo yen iyono re Baibol che djobote we wan?

nanaye rọ vwọ ta ota kẹ avwanre vwẹ obo idjerhe-e, ro vwọ rhie ẹbe efuanfon na kẹ avwanre?" —Luk 24:32.

12 Kirobo rẹ oma ru idibo rẹ Jesu ọke rẹ ayen vwo vwo eruọ rẹ Baibol na, ọ sa diane ọtiọyen oma ru we ọke wọ vwọ ton eruọ rẹ Baibol na e vwo phiyọ. Onana vwẹ ukẹcha kẹ wẹ vwọ riẹn Jihova, ji vwo ẹguonọ kpahon. Wọ guonore nẹ ẹguonọ nana djiro-o.—Matiu 24:12.

13 Siẹrẹ wọ da rhe dia ugbeyan rẹ Oghẹnẹ re, gba wian gangan wọ sa vwọ sẹro rẹ oyerinkugbe yena. Yono kpahen Jihova vẹ Jesu ọkieje, roro kpahen obo ru wo yono vẹ obo wọ sa vwọ reyọ obo ru wo yono na vwo ruiruo vwẹ akpeyeren. (Jon 17:3) Siẹrẹ wo de se yerẹ yono Baibol na, nọ oma wẹn: 'Die yen onana yono uwe kpahen Jihova Oghẹnẹ?

12, 13. (a) Die yen sa phia vwọ kẹ ẹguonọ rẹ avwanre vwo kpahen Oghẹnẹ? (b) Mavọ yen avwanre sa vwọ sẹro rẹ oyerinkugbe rẹ avwanre vẹ ọ rẹ Jihova?

Kerẹ erhanre, ẹguonọ wẹn kẹ Jihova guonọ irhe rọ sa vwọ la ọkeneje

Diesoro o vwo fo ne mi vwo eguono re Jihova ve ubiudu me kugbe oma me eje?—1 Timoti 4:15.

14 Siere wo de vwo omamo re ugbeyan wo ta ota ke okieje, onana nerhe oyerinkugbe re ovwan ganphiyo. Vwe idjerhe vuovo na, siere avwanre da ta ota rhe Jihova kede kede womare ehovwo, eguono re avwanre vwo kpanon ko ganphiyo. (Se 1 Tesalonaika 5:17.) Ehovwo oyen oko oghanhanre ro ne obo re Ose avwanre rohe odjuvwu rhe. E je avwanre ta ota ke vwo ne ubiudu re avwanre rhe okieje. (Une Re Ejiro 62:8) E je avwanre vwanrien ehovwo re avwanre vwo ne afonrhe cha-a, ukpere otioyen, e je avwanre se obore avwanre nerhovwo kpanen na gboja. Siere avwanre de yono Baibol na je nerhovwo vwo ne ubiudu cha okieje, avwanre ke sa sero re oyerinkugbe re avwanre ve o re Jihova.

RA VWO VUE IHWO EFA KPAHEN JIHOVA

15 Avwanre da guono sero re oyerinkugbe re avwanre ve o re Jihova, ofori ne avwanre vue ihwo efa kpanen esegbuyota re avwanre. Ra vwo vue ihwo efa kpanen Jihova oyen uphen rode. (Luk 1:74) Onana iruo re Jesu vwo ke Inenikristi re uyota eje. Ofori ne avwanre ohwo ovuovo ghwoghwo iyenren esiri re Uvie re Oghene. Wo ghwoghwo re?—Matiu 24:14; 28:19, 20.

16 Oyinkon Pol ni iruo re aghwoghwo na ghanghanre, koyensoro o vwo se ne "efe." (2 Koront 4:7) Ra vwo vue ihwo efa kpanen Jihova ve ohore royen, oyen iruo ro ma ghanre ru wo se ru. Onana idjerhe ovo wo vwo ga Jihova, ero oghanhanre yen o vwo ni obo ru wo ru ke na. (Hibru 6:10) Aghwoghwo je sa dia erere ke we ve

14. Mavo yen ehovwo sa nerhe eguono re avwanre vwo ke Jihova ganphiyo?

15, 16. Ero vo wo vwo ni iruo re aghwoghwo na?

ihwo ri kerhọ kẹ wẹ kiridie wọ vwẹ ukẹcha kẹ oma wẹn vẹ ihwo efa vwo sikẹre Jihova rere arhọ rẹ bẹdẹ vwo te ovwan obọ. (Se 1 Korẹnt 15:58.) O vwo iruo ọfa rọ sa kẹ wẹ omavwerhovwẹn vrẹ ọnana?

17 Iruo rẹ aghwoghwo na guṇṇọ okpakpa. Ofori nẹ avwanre “ghwoghwo ota na, kpata kpata.” (2 Timoti 4:2) Ofori nẹ ihwo riẹn kpahen Uvie rẹ Ọghẹnẹ. Baibol na tare: “Ẹdẹ rode rẹ Ọrovwohwo na si kẹri re ọ kẹri re ọ cha vẹ okpakpa.” Oba na “che krinọ-ọ.” (Zẹfanaya 1:14; Habakọk 2:3) O rhe che kri-i, Jihova cha ghwoṛọ eyeren rẹ Eshu rọ pha miomiovwin na. Tavwen ọnana ke phia, ofori nẹ e si ihwo orhọ rere ayen sa vwọ jẹ ojẹ rẹ ayen vwọ ga Jihova.

18 Jihova guṇṇore nẹ avwanre vẹ Inenikristi rẹ uyota efa ga ọyen. Baibol na da ta: “E gbe jẹ avwanre roro obo re jeje ohwohwo oma vwẹ ẹguṇṇọ kugbe iruo esiri, e jẹn avwanre ghwe oma koko, a rha herhiẹ oma kirobo rẹ otu evo ruẹ-ẹ, ẹkẹvuṇṇo e bru ohwohwo uche, ma rho kẹ ọke nana rẹ ovwan vwọ mrẹ nẹ Ẹdẹ na si kẹre re.” (Hibru 10:24, 25) Ofori avwanre vwọ davwengba vwo kpo emẹvwa na eje. Emẹvwa na kẹ avwanre uphẹn rẹ avwanre vwọ bọn ohwohwo gan.

19 Wo de kpo emẹvwa ọkeneje, wọ cha mrẹ igbeyan re cha chọn wẹ uko vwọ ga Jihova. Wọ cha mrẹ iniṇvo rẹ eya vẹ eshare re pha kerẹ owẹ re davwengba rẹ ayen vwọ ga Jihova. Kerẹ owẹ, ayen gbare-e, ayen ji ruẹ chọ. Siẹre ayen de ru we chọ, muegbe wo vwo ghovwo ayen. (Se Kọlose 3:13.) Ọkeneje tẹnrovi omamọ rẹ iruemu rẹ iniṇvo wẹn, wo de ru ọtiṇyen, ọ cha chọn wẹ uko vwo vwo ẹguṇṇọ kpahen ayen ji sikẹre Jihova kpẹkpẹkẹ.

17. Diesorọ iruo rẹ aghwoghwo na vwọ guṇṇọ okpakpa?

18. Diesorọ o vwo fo nẹ avwanre vẹ Inenikristi efa ga Jihova kugbe?

19. Die yen sa chọn avwanre uko vwo vwo ẹguṇṇọ rẹ iniṇvo rehe ukoko na?

UVI RĚ ARHỌ NA

20 Jihova guṅṅore nẹ igbeyan rọyen eje yeren akpọ ro me yovwin. Baibol na yono avwanre nẹ akpọ rẹ avwanre che yerin ọke rọ cha obaro na cha fẹfẹ ọ rẹ avwanre yeren asaṅkiephana.

21 Vwẹ ọke rọ cha obaro na, avwanre cha dia bẹdẹ, ọ dia ikpe 70 yerẹ 80 ọfa-a. Avwanre cha re avwerhen “arhọ ri bẹdẹ” vwọrẹ omakpokpọ, ufuoma kugbe omawverhovwẹn vwẹ iparadaisi. Ọyena yen Baibol na seri nẹ “uvi rẹ arhọ na.” Jihova veri nẹ ọ cha kẹ avwanre uvi rẹ arhọ nana, ẹkẹvuovo avwanre cha davwẹngba avwanre eje asaṅkiephana rere avwanre sa vwọ “yọnrọn” uvi arhọ na.—1 Timoti 6:12, 19.

22 Mavọ yen avwanre sa vwọ “yọnrọn arhọ na rọ dia uvi rẹ arhọ na”? Ofori avwanre vwo “ru emu esiri” ji “fe efe rẹ uruemu esiri.” (1 Timoti 6:18) Ọnana mudiaphiyọ nẹ avwanre ru nene oborẹ avwanre yono vwẹ Baibol na. E che se vwo arhọ rẹ bẹdẹ na womarẹ ẹgbaedavwọn romobọ-ọ. Avwanre cha sa hwosa re vwo vwo arhọ rẹ bẹdẹ na-a. Ọnana okẹ ro nẹ obọ rẹ Jihova rhe vwọ kẹ idibo rọyen re fuevun, ọnana odjephia rẹ “ẹserọphẹ” rọyen. (Rom 5:15) Ọsẹ rẹ avwanre rọhẹ odjuvwu ghene guṅṅo kẹ idibo rọyen re fuevun okẹ nana.

23 Nọ oma wẹn, ‘Me ga Ọghẹnẹ vwẹ idjerhe rọ rhonwe phiyo?’ Wọ da riẹn nẹ ofori wo vwo ru ewene evo, ruo asaṅkiephana. Siẹrẹ avwanre da vwẹroso Jihova, je nyupho rọyen, ọ cha dia adjarhọ rẹ avwanre. Ọ cha

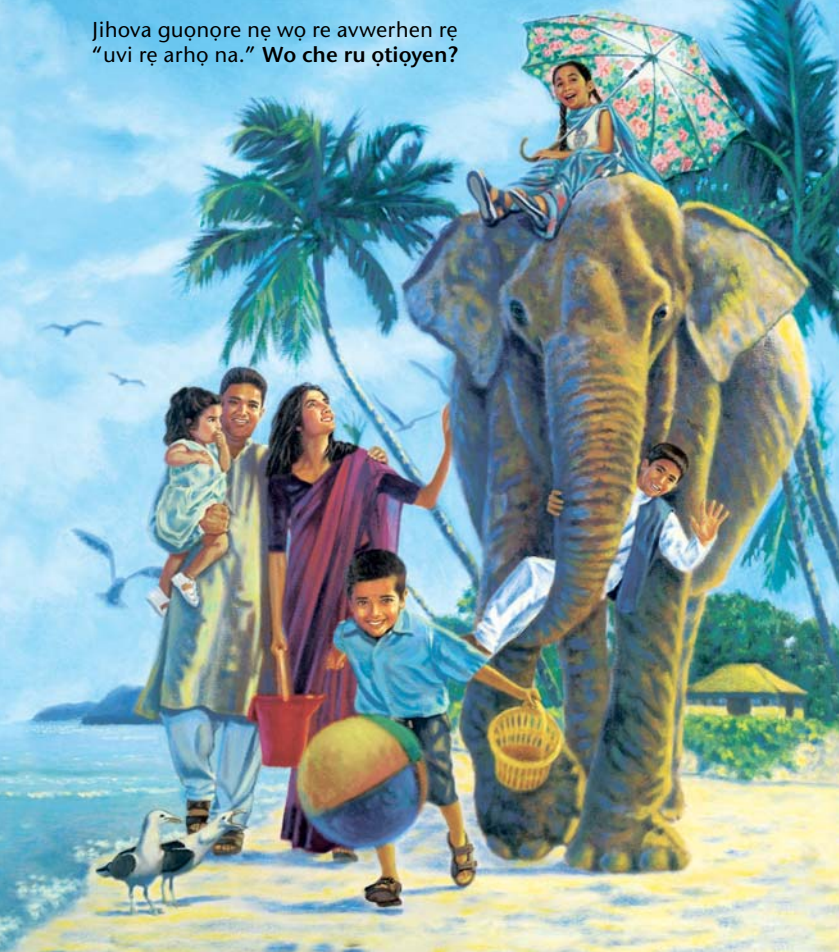
20, 21. Die yen “uvi rẹ arhọ na”?

22. (a) Mavọ yen avwanre sa vwọ “yọnrọn arhọ na rọ dia uvi rẹ arhọ na”? (b) Diesorọ avwanre che se vwo arhọ rẹ bẹdẹ na komobọ-ọ?

23. Diesorọ o vwo fo nẹ wọ jẹ oje rọ gbare asaṅkiephana?

səro rə idibo rojen ri fuevun vwe ɛde re koba rə eyeren rə Eshu nana. Jihova cha nərhe avwanre dia vwe Iparadai bədə kirobo ro veri. E, wo se vwo uvi rə arho na siere wo da je oje ro gbare asaokiephana!

Jihova guonre ne wo re avwerhen rə
 “uvi rə arho na.” **Wo che ru otioyen?**

UYOTA 1

JIHOVA VWO ĚGUŃŃO WĚN

“Ńghęę guŃŃo akpŃ na ę da vwę ŃmŃ ęvuŃvo rŃye na kę, rere ohwo kohwo ro sere gbuyota vwo ję ghwŃrŃ ękęvuŃvo ko vwo arhŃ ri będę.”—JŃn 3:16

Idjerhe vŃ yen Jihova vwo dje ěguŃŃo kę wę?

Une Rę Ejiro 91:2

Jihova yen adjarhŃ rę avwanre. Ń se sivwin avwanre nę ebęnbęn asaŃkiephana.

Une Rę Ejiro 37:29

Ń kę avwanre iphierofohiyŃ rę omamŃ akpeyeren vwę ęke rŃ cha obaro na.

1 Timoti 6:12, 19

Ńghęę cha kę avwanre arhŃ rę będę. Avwanre cha re avwerhen rę ufuoma vę omavwerhovwęn vę omakpokpŃ vwę iparadaisi.

UYOTA 2

JIHOVA GUŃŃŃRE NĘ WO VWO ĚGUŃŃO RŃYEN

“GuŃŃ Ńrovwohwo Ńghęę węn vwę udu węn ejobi, vwę ęnwęn węn ejobi, kugbe iroro węn ejobi.”—Matiu 22:37

Die yen ěguŃŃo rę Ńghęę mu we vwo ru?

Luk 17:12-17

Kpęvwę Ńghęę vwŃ kę kemu kemu ro ru kę wę.

Matiu 7:16-20

Dje ěguŃŃo węn phia kę Ńghęę womarę eruo rę ŃhŃre rŃyen kędę kędę.

1 JŃn 5:3

YŃnrŃn irhi rę Ńghęę.

1 Timoti 6:18

Wian gangan wŃ sa vwŃ chŃn ihwo efa uko.

UYOTA 3**SERO RẸ ẸGUỌỌ WẸN
KẸ JIHOVA**

“Sero rẹ oma rẹ owan vwe evun rẹ ẹguọọ rẹ
Oghẹne.” –Jud 21

Die yen cha chon wẹ uko vwọ sero rẹ oyerinkugbe
wẹn vẹ ọ rẹ Jihova?

1 Tesalonaika 5:17

Nerhovwo okieje.

Matiu 28:19, 20; 2 Timoti 4:2

Davwengba wọ vuẹ ihwo efa
kpahen Uvie rẹ Oghẹne.

Ise 2:1-5

Rhe yono kpahen Jihova.

Hibru 10:24, 25

Kpo uyono okieje. Iniọvo
eshare kugbe eya cha vwe
ukẹcha kẹ wẹ vwọ sero
rẹ oyerinkugbe wẹn
vẹ ọ rẹ Jihova.

1 JIHOVA

Ode Ẹ Ọghẹnẹ yen Jihova, ode na mudiaphiyọ “Ọ Ro Se Ru Kemu Kemu Ro Rhere Ẹwẹn.” Jihova yen Ọghẹnẹ rọ ma rho, ọyen re ma eronvwon ejobi. O vwo ẹgba ro vwo ru kemu kemu rọ guonọ ru.

Vwe isiesi Ẹ Hibru, ibieta ẹne yen e vwo si ode Ẹ Ọghẹnẹ. Ibieta ẹne na yen YHWH yere JHVH vwe isiesi Ẹ Oyibo. Ode Ẹ Ọghẹnẹ vwomaphia vwevunre ẹbere ra vwe Hibru si vwe Baibol na omare abo 7,000. Ihwo buebun vwe akpo na se ode Ẹ Jihova na vwe idjerhe ro me shephiyọ vwe ejaje rayen.

► Uyovwinrota 1, ẹko. 15

2 “ỌGHẸNẸ MU IHWO VWO SI” BAIBOL NA

Ọghẹnẹ yen Vwo Baibol na, ẹkẹvuovo ihworakpo yen o vwo sio. Ẹdia nana pha kere ọga ro vwo ikopinini, rọ vuẹ osiebe royen ne o si ileta. Ọghẹnẹ vwe ẹwẹn ofuanfon royen vwọ chon ihwo ri si Baibol na uko vwo si iroro royen phiyoto. Ẹwẹn ofuanfon na vwe ukẹcha ke ayen vwe idjerhe sansan, okiovo o nerhe ayen mre emramre yere vwerhen ewerhen Ẹ ayen si phiyoto.

► Uyovwinrota 2, ẹko. 5

3 IYONO RẸ BAIBOL

Enana iyono vwevunre Baibol na re nabọ dje ẹkpo evo kiriguo fioto. Kere udje, uyono Ẹ “otu umwemwu gbe uruemu esiri kuẹ,” yono avwanre ne igbeyan Ẹ avwanre se djobote avwanre vwore erhuvwu yere umiovwo. (1 Korent 15:33) Uyono Ẹ “okankon ke okankon re ohwo konre, ọye o ji che vun” yono avwanre ne avwanre cha sa vabo Ẹ obo ri che ne obuko Ẹ uruemu Ẹ avwanre rhe-e.—Galesha 6:7.

► Uyovwinrota 2, ẹko. 12

4 AROEMRE

Aroemre ọyen ovuẹ ro nẹ obọ rẹ Ọghẹnẹ rhe. Ọ sa dia odjefiotọ rẹ ọhọre rẹ Ọghẹnẹ, uyono ro shekpahen ẹfuon, iji, yerẹ ẹdjo-eguo. Ọ je sa dia ovuẹ kpahen obo re cha phia vwẹ obaro na. Aroemre buebun vwevunre Baibol na rugba re.

► Uyovwinrota 2, ẹko. 13

5 AROEMRE RI SHEKPAHEN MESAYA NA

Aroemre ri shekpahen Mesaya na vwevunre Baibol rugba vwẹ oma rẹ Jesu. Ni ekpeti na "Aroemre ri Shekpahen Mesaya Na."

► Uyovwinrota 2, ẹko. 17, eta rehe oboto na.

6 ỌHỌRE RẸ JIHOVA VWỌ KẸ AKPO NA

Jihova ma akpo na rere ọ vwọ dia iparadaisi rẹ ihwo ri vwo ẹguonọ royen cha dia. Ọhọre royen ji rhi wene-e. Kerekpe, Ọghẹnẹ che si umwemwu no, ọ me rha kẹ ihwo royen arhọ rẹ bẹde.

► Uyovwinrota 3, ẹko. 1

7 ESHU RỌ DIA IDẸBONO NA

Eshu yen amakashe rọ kobaro rẹ ẹvwosua rẹ Ọghẹnẹ. E se re Eshu, ro mudiaphiyọ "Ọrọvwosua," kidie ọ họnre vwoso Jihova. E ji se Idẹbono, rọ mudiaphiyọ "Ọromiovwohwo," kidie o gun efian kpahen Ọghẹnẹ, ọ da je phien ihwo.

► Uyovwinrota 3, ẹko. 4

AROEMRE RI SHEKPAHEN MESAYA NA

IRUERU	AROEMRE	ORUGBA
Uvwię re Juda yen o nurhe	Jęnesis 49:10	Luk 3:23-33
Omotobę yen vwięre	Aizaya 7:14	Matiu 1:18-25
Ohwo re uvwię re Ovie Devid	Aizaya 9:7	Matiu 1:1, 6-17
Jihova tare ne Jesu Omọ royen	Une Re Ejiro 2:7	Matiu 3:17
Ihwo buebun se Jesu gbuyota ne oyehe Mesaya na-a	Aizaya 53:1	Jon 12:37, 38
O gua eketekete ro Jerusalęm	Zekaraya 9:9	Matiu 21:1-9
Ugbeyan royen shere	Une Re Ejiro 41:9	Jon 13:18, 21-30
A shere fikire idonọ efuanfon 30	Zekaraya 11:12	Matiu 26:14-16
Oke re vwo gun efian nye o kpahen ota vuovo-o	Aizaya 53:7	Matiu 27:11-14
E duvwu ite fikire ewun royen	Une Re Ejiro 22:18	Matiu 27:35
A vwerọ jehwe vwę urhe re oja na	Une Re Ejiro 22:7, 8	Matiu 27:39-43
Ibẹkun royen vuovo vwirhiri-in	Une Re Ejiro 34:20	Jon 19:33, 36
E shiro kere edafe	Aizaya 53:9	Matiu 27:57-60
Evręnushi royen	Une Re Ejiro 16:10	Iruo Re Iyinkon Na 2: 24, 27
A kpaero vrenushi kpo odjvwu re chidia oborhe re Oghene	Une Re Ejiro 110:1	Iruo Re Iyinkon Na 7: 55, 56

8 EMEKASHE

Jihova ma emekashe na ọke grongron tavwen ọke ma otorakpo na. A ma ayen rere ayen dia odjuvwu. Emekashe ri bun vren oduduru ujoin yen hero. (Daniël 7:10) Ayen vwo ode ve iruemu sansan, kidie ne ayen fuevun, je vwe omakpoto, ayen rhonwere ne ihworakpo ga aye-en. Edia re ayen da ga fene ohwohwo, iruo sansan yen a je ghare ke ayen. Evo usun re iruo na churobo si a vwo ga vwe eketere Jihova, e vwo ghwohwo ovwe royen, a vwo chocho re idibo royen rehe otorakpo na, a vwo vwe edjo-eguo royen phia, kugbe e vwo biacha iruo re aghwohwo na. (Une Re Ejiro 34:7; Ewophia 14:6; 22:8, 9) Vwe obaro na, ayen cha vwo maba Jesu phi ofovwin re Amagidon.—Ewophia 16: 14, 16; 19:14, 15.

► Uyovwinrota 3, eko. 5; Uyovwinrota 10, eko. 1

9 UMWEMWU

Kemu kemu re avwanre rorori, yere ruru, ro vwo so Jihova yere oho re royen yen umwemwu. Kidie umwemwu guoghoye inkugbe re avwanre ve o re Oghene, o da ke avwanre irhi kugbe iyono re Baibol re chon avwanre uko vwo kenoma ke umwemwu re aroga. Jihova ma eronwon eje gbagba vwe onphiyo, ekewo ọke re Adam ve lvi vwo je oje re ayen vwo je eme re Jihova enyo, ayen de ru umwemwu, ayen rha dia ihwo re gbare ofa-a. Ayen da rhe ghwo, ayen de ghwo, kidie ne avwanre riuku umwemwu mie Adam, avwanre ke je ghwa, ji ghwe.

► Uyovwinrota 3, eko. 7; Uyovwinrota 5, eko. 3

10 AMAGIDON

Amagidon oyen ofovwin re Oghene cha vwo ghwo akpo re Eshu kugbe umwemwu ejobi.

► Uyovwinrota 3, eko. 13; Uyovwinrota 8, eko. 18

11 UVIE RẸ ỌGHẸNẸ

Uvie rẹ Ọghẹnẹ ọyen igomẹti rẹ Jihova vwo mu vwẹ odjuvwu. Jesu Kristi yen Ovie rọyen. Vwẹ obaro na, Jihova cha vwẹ Uvie na vwo si umwemwu ejobi no. Uvie rẹ Ọghẹnẹ che sun akpọ na.

► Uyovwinrota 3, ẹko. 14

12 JESU KRISTI

Ọghẹnẹ ma Jesu nu tavwen ọ ke ma eronvwon efa. Jihova ji Jesu rhe akpọ na rhi ghwu vwọ kẹ ihworakpọ ejobi. Ọke re vwo hwe Jesu nu, Jihova da rhovwon nẹ ushi. Jesu suen kere Ovie rẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ vwẹ odjuvwu asaokiephana.

► Uyovwinrota 4, ẹko. 2

13 AROẸMRẸ RẸ ẸDIDJANA 70 NA

Baibol na mraro rẹ ọke rẹ Mesaya na cha vwọ vwomaphia. Ọnana cha dia oba rẹ uvwre ọke re seri nẹ ẹdidjana 69 na, rọ tonphiyọ vwẹ ukpe rẹ 455 B.C.E., o de vwoba vwẹ ukpe rẹ 29 C.E.

Mavọ yen avwanre ru riẹn nẹ ẹdidjana 69 na vwoba vwẹ 29 C.E.? Ẹdidjana 69 na tonphiyọ vwẹ ukpe rẹ 455 B.C.E. ọke rẹ Nehemaya vwo rhivwin kpo Jerusalẹm ra ton ẹrhomabon rẹ orere na phiyọ. (Daniẹl 9:25; Nehemaya 2: 1, 5-8) Kirobo rẹ ubiota na “idọzini” nerhe avwanre roro kpahen 12 na, ọtiọyen ubiota na “ẹdidjana” je karophiyọ avwanre 7. Ẹdidjana rẹ aroẹmrẹ nana dia ẹdidjana ro vwo ẹdẹ ighwre-ẹn, ẹkẹvuovo, ẹdidjana rẹ ikpe ighwren, vwo nene aroẹmrẹ rẹ “ẹdẹ ọvo ẹgbukpe ọvo.” (Ukeri 14:34; Izikiẹl 4:6) Ọnana mudiaphiyọ nẹ ẹdidjana ọvuovo gron te ikpe ighwren, koyen ẹdidjana 69 na bun te ikpe 483 (69 x 7). E de si ikpe 483 vwo nẹ ukpe rẹ 455 B.C.E., ọ cha reyọ avwanre kpo ukpe rẹ 29 C.E. Ukpe nana den yen Jesu bromaphiyame, ọ da rhe dia Mesaya na!—Luk 3:1, 2, 21, 22.

Aroemre vuovo na je ta ota kpahen edidjana ofa, ro dia ikpe ighwren efa. Vwe uvwe ofe nana, vwe ukpe re 33 C.E., e che hwe Mesaya na, vwe ofonphiyo re ukpe re 36 C.E., e che ghwohwo iyenren esiri re Uvie re Ofhene na nene eborho na ejobi, of rha dia ihwo re Ju ovo yen che nyo-o. —Daniël 9:24-27.

► Uyovwinrota 4, eko. 7

“EDIDJANA UJORHA GBE IHWE”

Ikpe 490

“Edidjana
ighwren”
(Ikpe 49)

“Edidjana
ujorha gbe ive”
(Ikpe 434)

Edidjana ovo
(Ikpe 7)

455

406

◀ B.C.E. | C.E. ▶

29

33

36

“Ota na . . .
erhuere phiho ri
Jerusalem”

Erhomabon
re Jerusalem

Mesaya na
rhere

A “nyavwo”
Mesaya na
“kufia”

Oba re
“edidjana
ujorha gbe
ihwe” na

14 UYONO EFIAN RẸ EGHẸNẸ ERHA RI KUOMAKUGBE DIA ỌVO

Baibol na yonori nẹ Jihova Ọghẹnẹ yen Ọmemama, nẹ ọ ma Jesu nu tavwen ọ ke ma eronvwon efa. (Kọlose 1:15, 16) Jesu dia Ọghẹnẹ ro me vwo ẹgba na-a. Ọ vwẹ ọke vuovo tanẹ oyen vẹ Ọghẹnẹ edje-e. Vwọrẹ uyota, ọ tare nẹ, “Ọsẹ na rhonọ ovwẹ.” (Jọn 14:28; 1 Kọrẹnt 15:28) Ẹkẹvuovo ẹga evo yono nẹ Ọghẹnẹ oyen ihwo erha ri kuomakugbe dia ọvo: Ọsẹ na, Ọmọ na, kugbe ẹwẹn ọfuanfon na. A mrẹ uyono rẹ “Eghẹnẹ erha ri kuomakugbe dia ọvo” vwẹ Baibol na-a. Ọnana uyono rẹ efian.

Ẹwẹn ọfuanfon na oyen ẹgba rẹ Ọghẹnẹ vwo ruiruo re rhiẹro mrẹ-ẹ. Ẹwẹn ọfuanfon na dia ohwo-o. Kerẹ udje, “[“ẹwẹn ọfuanfon,” NW] da ro” Inenikristi rẹ ẹgbukpe ujin rẹsosuọ oma. Jihova da je ta: “Ki Mi ku [“ẹwẹn,” NW] mẹ na phiho oma rẹ ihwo ejobi.”—Iruo Rẹ Iyinkon Na 2: 1-4, 17.

► Uyovwinrota 4, ẹko. 12; Uyovwinrota 15, ẹko. 17

15 AGBAGBA NA

Diesoro Inenikristi rẹ uyota reyọ agbagba na vwọ ga Ọghẹnẹ-ẹ?

(1) O kri re rẹ ẹga rẹ efian vwọ vwẹ agbagba na vwo ruiruo. Vwẹ ọke rẹ awanre, a vwẹ agbagba na ga edjo, a je reyọ vwo ruiruo vwẹ erẹ rẹ ehware rẹ egedjo ruẹ. Vwẹ omare ikpe 300 rẹ Jesu vwo ghwu nu, Inenikristi vwẹ agbagba vwo ruiruo vwẹ ẹga raye-en. Ọke vwọ yan obaro, Osun rẹ Rom re se Constantine de rhi hirhe agbagba phiyo oka rẹ Inenikristi. A reyọ agbagba vwo ruiruo rere ẹga rẹ Inenikristi vwọ hrabọ nene asan eje. Ẹkẹvuovo, o vwo idjerhe vuovo rẹ agbagba na vwo churobọ si Jesu Kristi-i. Ọbe rẹ *New Catholic Encyclopedia* tare: “A vwẹ agbagba na vwo ruiro tavwen Jesu ke rhe, a je mrẹ vwẹ irueru rẹ ihwo re dia Inenikristi-i.”

(2) Jesu ghwuru vwẹ agbagba-a. Ota rẹ Grik ra fan kpo “agbagba” mudiaphiyọ “urhe ro mudia goi,” “ubrurhe,” yerẹ “urhe.” Ọbe re se *The Companion Bible* tare: “O vwo ota rẹ Grik vuovo vwẹ [Ọphọ Kpokpọ] na rọ ta ota kpahen ubrurhe ivẹ-ẹ.” Urhe ro mudia goi yen e hwe Jesu mu.

(3) Jihova guṣṣore nẹ avwanre vwẹ ema yerẹ eka vwọ ga-a.—Eyanno 20:4, 5; 1 Kọrẹnt 10:14.

► Uyovwinrota 5, ẹko. 12

16 ẸKAROPHIYỌ NA

Jesu jẹ urhi kẹ iyinkon royen nẹ ayen ru Ẹkarophiyọ rẹ ughwu royen. Ayen ruẹ ọnana kukpe kukpe vwẹ Nisan 14, rọ dia ẹdẹ vuovo rẹ ihwo rẹ Izrẹl vwo ruẹ orẹ rẹ Ọwanvrẹn na. E muẹ ikara vẹ udi ri mudiaphiyọ ugboma kugbe ọbara rẹ Jesu na kẹ kohwo kohwo rọ rhe Ẹkarophiyọ na. Ihwo ri che nene Jesu sun vwẹ odjuvwu yen ria ikara na, je da udi na. Ihwo ri vwo iphiẹrophiyọ rẹ ayen vwọ dia otorakpọ na bẹdẹ kpo Ẹkarophiyọ na, ẹkẹvuovo ayen ria vwẹ ikara na yerẹ da udi na-a.

► Uyovwinrota 5, ẹko. 21

17 ERHI

Ihwo buebun vwo imuẹro nẹ o vwo ẹbẹre ọvo rẹ ohworakpọ ro ghwe-ẹ, nẹ ẹbẹre nana ra vwomaba esẹ ride rayen ri ghwure. Evo vwo imuẹro nẹ vwẹ ọke nana, ohwo ro ghwuru na sa vwẹ ukẹcha kẹ ihwo ri yerẹn yerẹ wan ayen oma.

Baibol na tare nẹ o vwo ẹbẹre ọvo rẹ ohworakpọ ro jeghwo-o, ukperẹ ọtiọyen, ọ tare phephen nẹ siẹrẹ ohwo de ghwu, ọ rha riẹn emu vuovo ọfa-a. Baibol na vuẹ avwanre: “Kidie ihwo ekpokpọ riẹnre nẹ ayen che ghwu, ẹkẹvuovo ihwo ri ghwuru riẹn emu ọvuovo-o, ayen rhe vwo osa-a; ẹkẹvuovo ẹkarophiyọ rẹ ayen ghwruru. Ẹguṣṣonọ rayen vẹ ometuo rayen vẹ omẹriọ rayen ghwoṣọ kufia nure, ayen rhe vwo obọ vwẹ emu re ruẹ vwẹ otọ rẹ ọnre na ọfa-a.

Kemu kemu rẹ obọ wẹn se ru, vwẹ ogangan wẹn ruo; kidie ushi wọ cha ra na, o vwo iruo-o eyẹ iroro-o eyẹ erianriẹ-ẹn eyẹ aghwanre-e.” (Aghwoghwo 9:5, 6, 10) Baibol na je tanẹ siẹrẹ ohwo de ghwu nu, “ko rhivwi kpo ekpen rọye; vwẹ ẹdẹ yena ọvuovo na iroro rọ jẹrẹ ejobi mi ghwu,” o rhe yerẹn ọfa-a.—Une Rẹ Ejiro 146:4; Jẹnẹsis 3:19.

O phẹnri, Baibol na yonori nẹ o vwo ẹbẹre ọvo rẹ ohworakpọ rọ vrabọ rẹ ughwu-u. Ohwo de ghwu nu, o rhe kpo asan ọfa de re yeri-in, ọtiyena, ohwo ro ghwu nure rha cha sa vwẹ ukẹcha kẹ ihwo ri yerẹn yẹrẹ wan ayen ọma-a.

► Uyovwinrota 6, ẹko. 5, 6

18 ẸWẸN

Ubiota rẹ Hibru vẹ Grik ra fan phiyọ “ẹwẹn” vwevunrẹ *New World Translation* ọ rẹ Oyibo, se mudiaphiyọ eronvwon sansan. Dedena, ayen shekpahen eronvwon re rhiẹromrẹ-ẹ, kerẹ aphopho yẹrẹ ẹwẹn ra wẹn reyọ rọhẹ evunrẹ ohworakpọ yẹrẹ eranvwe. Eta nana ji se mudiaphiyọ ihwo rẹ ẹwẹn yẹrẹ ẹwẹn ọfuanfon na, rọ dia ẹgba rẹ Ọghẹnẹ vwo ruiruo. Baibol na yonori nẹ o vwo ẹbẹre vuovo rẹ ohworakpọ ro yerẹn siẹrẹ ohwo de ghwu nu-u.—Eyanno 35:21; Une Rẹ Ejiro 104:29; Matiu 12:43; Luk 11:13.

► Uyovwinrota 6, ẹko. 5; Uyovwinrota 15, ẹko. 17

19 GEHINA

Gehina ọyen odẹ rẹ iyara ọvo re ku erhurhu phiyọ rọ kẹrẹ Jerusalem, a me torhẹ ayen kare kare. O vwo oronvwon vuovo ro djerephia nẹ vwẹ ọke rẹ Jesu, e do eranvwe yẹrẹ ihwo ri ji ghwu-u phiyọ evunrẹ iyara nana rere ayen rioja-a. Ọtiyena, Gehina dia asan ra da vwẹ oja ria ihwo ri ghwu nure vwẹ erhanre bẹdẹ-ẹ. Ọke rẹ Jesu vwọ ta ota kpahen ihwo re che do phiyọ Gehina, oghworo rẹ kare kare yen ọ ta ota kpahen.—Matiu 5:22; 10:28.

► Uyovwinrota 7, ẹko. 20

20 ƐRHOWO RƐ ƆROVWORU NA

Ɔnana yen Ɛrhovwo rƐ Jesu nƐrƐ ƆkƐ ro vwo yono idibo rƐyƐn obo ra nƐrhovwo. E ji se Ɛrhovwo na nƐ Ɛrhovwo rƐ ƆsƐ rƐ Avwanre yƐrƐ Ɛrhovwo rƐ udje. KerƐ udje, Jesu yono avwanre nƐ a nƐrhovwo idjerhe ƆtƐna:

“JƐn avwanre vwƐ ƆghƐ kƐ ƆdƐ wƐn [yƐrƐ, e ru ƆdƐ wƐn fon]”

Avwanre nƐrhovwo rhe Jihova rere o ru ƆdƐ rƐyƐn fon vwo nƐ efian eje re gun kpahƐn. A nƐrhovwo nana rere ihwo ejobi rehƐ Ɔdjuvwu kugbe ƆtƐrakpƐ na vwo muƆghƐ kƐ ƆdƐ rƐ ƆghƐnƐ.

“JƐn Uvie wƐn rhe”

Avwanre nƐrhovwo nƐ e jƐ Uvie rƐ ƆghƐnƐ guƆghƐ akpƐ umwemwu rƐ Eshu nana, nƐ Uvie rƐyƐn sun akpƐ na, kugbe nƐ Uvie rƐyƐn hirhe akpƐ na phiyƐ iparadaisi.

“Ru ƐguƆnƐ wƐn vwƐ akpƐ na”

Avwanre nƐrhovwo nƐ e jƐ ƆhƐrƐ rƐ ƆghƐnƐ kƐ akpƐ na rugba rere ihworakpƐ re gbare, ri ji nyƐme, sa vwƐ dia vwƐ Iparadaisi bƐdƐ kirobo rƐ Jihova guƆnƐrƐ ƆkƐ rƐ vwƐ ma ihworakpƐ.

► Uyovwinrota 8, Ɛko. 2

21 ƆTANHIRHE NA

Jihova vwƐ Ɔtanhirhe na vwƆphia rere o vwo sivwin ihworakpƐ nƐ abƐ rƐ umwemwu kugbe ughwu. Ɔtanhirhe na osa ra guƆnƐrƐ rere a sa vwƐ dƐ arhƐ Ɔgbagba rƐ Ɔshare rƐsusuƆ Adam ku kufia, kugbe a vwƐ rhuƐrƐ oyerinkugbe rƐ ihworakpƐ vƐ Ɔ rƐ Jihova phiyƐ. ƆghƐnƐ ji Jesu rhe akpƐ na rere o vwo ghwu kƐ umwemwu rƐ avwanre. FikirƐ ughwu rƐ Jesu, ihworakpƐ ejobi ki vwo uphƐn rƐ ayen vwo vwo arhƐ rƐ bƐdƐ, je dia ihwo re gbare.

► Uyovwinrota 8, Ɛko. 21; Uyovwinrota 9, Ɛko. 13

22 DIESORỌ UKPE RẸ 1914 VWỌ GHANRE?

Aroẹmrẹ rẹ Daniẹl vwẹ uyovwinrota 4 yono avwanre nẹ Oghẹnẹ cha vwẹ Uvie rọyen vwo mu vwẹ ukpe rẹ 1914.

Aroẹmrẹ na: Jihova vwẹ aroẹmrẹ rẹ urhe rode ọvo ra gbọ she phia vwọ kẹ Ovie Nẹbukadreza vwẹ evwerhẹn. Vwevunrẹ evwerhẹn na, a vwẹ oghrọrọ rẹ utehru vẹ ẹrovwo rẹ ogba vwọ gba uchuku rẹ urhe na rere o vwo jẹ ẹdje vwẹ “ẹgbukpe-ighwẹn.” Ọke yena da wan nu, urhe na kọ rhoma dje.—Daniẹl 4:1, 10-16.

Oborẹ aroẹmrẹ na mudiaphiyọ kẹ avwanre: Urhe na mudiaphiyọ usuon rẹ Oghẹnẹ. Vwẹ ikpe buebun, Jihova vwẹ ivie vwo sun ẹgborho rẹ Izrẹl vwẹ Jerusalem. (1 Ikun Rivie 29:23) Ẹkẹvuo ọvo ivie na fuevu-un, usuon rayen de vwoba. A guoḡhọ Jerusalem vwẹ ukpe rẹ 607 B.C.E. Ọnana yẹn ọtonphiyọ rẹ “ẹgbukpe-ighwẹn” na. (2 Ivie 25:1, 8-10; Izikiẹl 21:25-27) “Ẹgbukpe-ighwẹn” na yen Jesu ta ota kpahan ọke rọ vwọ ta: “Keferi ki chiyi Jerusalem muoto, beṣiẹ rẹ ọke ri Keferi cha vwọ gba.” (Luk 21:24) Ọtiyena, “ẹgbukpe-ighwẹn” na vwoba vwẹ ọke rẹ Jesu vwọ hẹ akpọ na-a. Jihova veri nẹ ọ cha vwẹ Ovie ọvo vwo mu vwẹ oba rẹ “ẹgbukpe-ighwẹn” na. Usuon rẹ Jesu rọ dia Ovie kpokpọ na, cha ghwa ebruphiyọ gbidiki vwo rhe ihwo rẹ Oghẹnẹ ejobi bẹdẹ bẹdẹ.—Luk 1:30-33.

Oborẹ “ẹgbukpe-ighwẹn” na gron te: “Ẹgbukpe-ighwẹn” na gron te ikpe 2,520. Avwanre de kere ikpe 2,520 vwo nẹ ukpe rẹ 607 B.C.E., ọyena cha reyọ avwanre kpo ukpe rẹ 1914. Ukpe yena yen Jihova vwẹ Jesu rọ dia Mesaya na, vwo mu Ovie rẹ Uvie rọyen vwẹ odjuvwu.

URHE RĚ NĚBUKADREZA MRĚRE VWE EVWERHĚN

OBORĚ QNANA YONO AVWANRE KPAHEN UVIE RĚ QGHĚNĚ

AROĚMRĚ NA

Urhe rode qvo
(DaniĚl 4:10, 11)

"She urhe na"
(DaniĚl 4:14)

Usuon

Usuon vwoba

OBORĚ AROĚMRĚ NA MUDIAPHIYO

Ivie rĚ IzrĚl ri sun
ihwo rĚ QghĚnĚ

A guoqho Jerusalem,
oqiyoena usuon rĚ ivie
rĚ IzrĚl de vwoba

October
607 B.C.E.

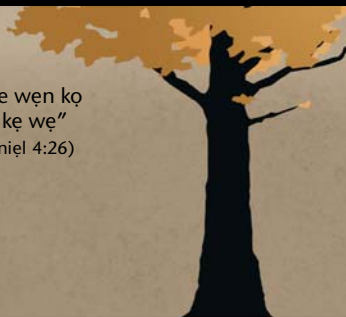

"Jẹn ẹgbukpe-ighwřen
wan" (Daniẹl 4:16)

"Ẹgbukpe-ighwřen"

"Uvie wẹn kọ
dia kẹ wẹ"
(Daniẹl 4:26)

Ẹrhomavwomuẹ rẹ Usuon na

Ikpe 2,520

Jesu ton usuon phiyo
vwẹ odjuvwu kerẹ Ovie
rẹ Uvie rẹ Oghẹnẹ

B.C.E.

C.E.

Ikpe
606 1/4

Ikpe
1,913 3/4

October
1914 C.E.

"Keferi ki chiyi
Jerusalem muoto,
bẹsiẹ rẹ *ọke ri* Keferi
cha vwọ gba"
(Luk 21:24)

Tivọ yen avwanre da mrẹ ukeri na 2,520? Baibol na tare nẹ ọke erha, kugbe ubro rẹ ọke mudiaphiyọ ẹdẹ 1,260. (Ẹwọphia 12:6, 14) Ọtiọyena, “ẹgbukpe-ighwren” na ọyen asakuivẹ rẹ 1,260, yerẹ ẹdẹ 2,520. Ẹdẹ 2,520 mudiaphiyọ ikpe 2,520 fikirẹ aroemrẹ rẹ “ẹdẹ ọvo ẹgbukpe ọvo” na. —Ukeri 14:34; Izikiẹl 4:6.

► Uyovwinrota 8, ẹko. 23

23 MAEKẸL ONOTU RẸ EMEKASHE NA

Ota na “onotu rẹ emekashe” mudiaphiyọ “osun rẹ emekashe na.” Onotu rẹ emekashe ọvuovo yen Baibol na djunute, odẹ royen yen Maekẹl.—Daniẹl 12:1; Jud 9.

Maekẹl yen Osun rẹ emekashe buebun re fuevun kẹ Ọghẹnẹ. Ẹwọphia 12:7 da ta: “Maekẹl vẹ emekashe roye ki nene Okpodje na . . . vẹ emekashe roye” họnre. Ọbe rẹ Ẹwọphia tare nẹ Jesu yen Osun rẹ emekashe Ọghẹnẹ buebun, ọtiọyena, Maekẹl ọyen odẹ ọfa re vwo se Jesu.—Ẹwọphia 19:14-16.

► Uyovwinrota 9, ẹko. 4

24 ẸDẸ RE KOPA NA

Ẹdẹ re koba na shekpahen ọke rẹ eronvwon kiriguo cha vwo phia vwẹ otorakpo na tavwen Uvie rẹ Ọghẹnẹ ke ghwoṛo akpo rẹ Eshu na. Kpobarophiyọ, aroemrẹ rẹ Baibol na vwo ta ota kpahen ẹdẹ re koba na, a je vwẹ eta kerẹ “oba rẹ akpo na” vẹ “ẹcha rẹ Ọmọ rẹ ohwo” vwo ruiruo. (Matiu 24: 3, 27, 37) “Oba rẹ ẹdẹ na” tonphiyọ vwẹ ọke rẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ vwọ ton usuon phiyọ vwẹ odjuvwu vwẹ 1914, o che vwoba ọke ra da ghwoṛo akpo rẹ Eshu nana nu vwẹ Amagidon.—2 Timoti 3:1; 2 Pita 3:3.

► Uyovwinrota 9, ẹko. 5

25 EVRẸNUSHI

Ọghẹnẹ da rhọwọn ohwo ro ghwuru rhivwin rhe akpọ, ọyena yen e se evrẹnushi. E djunute evrẹnushi irhirin vwevunrẹ Baibol na. Ilaija, Ilaesha, Jesu, Pita, kugbe Pọl, ayen eje rhọwọn ihwo ri ghwuru. Ayen se ru igbevuwu nana fikirẹ ẹgba rẹ Ọghẹnẹ. Jihova veri nẹ ọ cha rhọwọn “ihwo ọsoso te i ri jẹ ọsoso ẹdia” rhivwin rhe otọrakpọ na. (Iruo Rẹ Iyinkọn Na 24:15) Baibol na je ta ota kpahen evrẹnushi kpo odjuvwu. Evrẹnushi nana vwomaphia ọke rẹ Ọghẹnẹ da rhọwọn ihwo rọ vwe ẹwen ọfuanfon royen jẹ reyọ, rere ayen vwo nene Jesu sun vwe odjuvwu.—Jọn 5: 28, 29; 11:25; Filipae 3:11; Ẹwọphia 20:5, 6.

► Uyovwinrota 9, ẹko. 13

26 ORHAN

Orhan ọyen orharhe uruemu re vwo nene emekashe rẹ Idẹbono ta ota, yẹrẹ e vwo nene ayen ta ota womarẹ ohwo ọfa, kerẹ ọboepha. Ihwo vwobọ vwe uruemu nana kidie ayen vwo esegbuyota kpahen uyono rẹ efian nẹ, siẹrẹ ohwo de ghwu nu, o ji yerẹn vwe asan ọfa kerẹ ohwo rẹ ẹwen ro vwo ẹgba mamọ. Emekashe rẹ Idẹbono na je davwengba rere ayen vwo rierie ihwo vwo jẹ ẹme rẹ Ọghẹnẹ enyo. Uyono rẹ isio, epha-ẹbọ, imajiki vẹ efa eyen ẹbere ọvo rẹ orhan. Ẹbe buebun, imagazini, re vwo ni isio na, ifimu, ihoho, vẹ ine, nẹrẹ awwanre roro nẹ imajiki yẹrẹ emekashe rẹ Idẹbono cha sa wan awwanre oma-a. Buebun rẹ irueru rẹ orivwin-esho kerẹ, ẹkarophiyọ rẹ ughwu, izobo re ze vwo kẹ irivwin, irueru rẹ ughworivwin yẹrẹ efa jẹ ẹbere ọvo rẹ orhan. Ihwo reyọ ihuvwun ọke rẹ ayen da guṅṅọ vwe ẹgba rẹ emekashe rẹ Idẹbono vwo ruiruo.—Galesha 5:20; Ẹwọphia 21:8.

► Uyovwinrota 10, ẹko. 10; Uyovwinrota 16, ẹko. 4

27 ẸGBA RẸ USUON RẸ JIHOVA

Jihova yen Ọghẹnẹ ro me vwo Ẹgba, ọyen re ma akpọ vẹ odjuvwu. (Ẹwọphia 15:3) Ọyen yen Vwo eronvwon eje, o vwo uturhi yere ogangan ro vwo sun emama royen. (Une Rẹ Ejiro 24:1; Aizaya 40:21-23; Ẹwọphia 4:11) O vwo urhi ro suen eronvwon eje ro mare. Jihova ji vwo ẹgba ro vwọ reyọ ihwo vwo mu kerẹ isun. Avwanre biẹcha usuon rẹ Jihova siere avwanre de vwo ẹguonọ royen, ji nyupho royen.—1 Ikun Rivie 29:11.

► Uyovwinrota 11, ẹko. 10

28 Evun-Ẹkparon

Evun-ẹkparon ọyen ra vwọ vwe arogba vwo hwe omọ rohe evun. Evun-ẹkparon dia oronvwon ro phia kpregede-e. Ghwe vwo ne ede resosuọ rẹ oni na ghwa vwọ mrevun na, omọ na rha dia ebere ovo rẹ ugboma rẹ oni na-a. Omọ na ọyen ohwo ofa vwevunre oma rẹ oni na.

► Uyovwinrota 13, ẹko. 5

29 ỌBARA ESE PHIYỌ OMA

Onana ona rẹ omaesivwo re vwo se ọbara phiyọ oma, yere ebere ene ra ghare ọbara phiyọ, o sa dia ọbara re se vwo ne oma ohwo ofa rhe, yere o ra sero royen vwọ ke ohwo ro guonọ ọbara. Ebere ene ra ghare ọbara phiyọ na yen *plasma, red cells, white cells, vẹ platelets*.

► Uyovwinrota 13, ẹko. 13

30 ỌGHWỌKU

Vwẹ Baibol na, ubiota na “uyono [ọghwọku]” ghwa dia ubiota ọfa vwọ kẹ e vwo gboja kẹ ohwo-o. Siẹrẹ a da ghwọku avwanre, uyono kugbe ọkpọvi ọyen a vwọ kẹ avwanre. Jihova gboja kẹ ihwo rọ ghwọkuẹ-ẹ. (Isẹ 4:1, 2) Jihova vwẹ omamọ rẹ udje vwọphia vwọ kẹ emiọvwọn. Ọghwọku rọ vwọ kẹ ohwo wian te ẹdia rẹ ohwo na mi rhi vwo ẹguọnọ rẹ ọghwọku na. (Isẹ 12:1) Jihova vwo ẹguọnọ rẹ ihwo rọyen, ọtiọyena ko yono ayen. Ọ kẹ ayen uyono rọ kpọ iroro ọchọchọ rayen viẹ, rọ je vwẹ ukẹcha kẹ ayen vwo yono, ji roro vwẹ idjerhe rọ nẹhẹ oma vwerhọn. Vwọ kẹ emiọvwọn, a vwọ ghwọku emọ churobọ si e vwo jẹ ayen riẹn oboresorọ ayen vwo nyẹme. O ji mudiaphiyọ e vwo yono ayen rere ayen vwo vwo ẹguọnọ rẹ Jihova, Ota rọyen rọ dia Baibol na, kugbe e vwo vwo ẹruọ rẹ iyono rehẹ Baibol na.

► Uyovwinrota 14, ẹko. 13

31 EMEKASHE RẸ IDẸBONO

Ayen emekashe umwemwu re rhiẹro mrẹ-ẹ, ayen je vwo ẹgba rọ vrẹn ọ rẹ ihworakpọ. Emekashe umwemwu nana emekashe rẹ Idẹbono. Ayen rhe dia emekashe umwemwu ọke rẹ ayen vwo jẹ upho rẹ Ọghẹnẹ enyo. (Jẹnẹsis 6:2; Jud 6) Ayen vwomaba Eshu gbevwošo Jihova.—Urhi Rive 32:17; Luk 8:30; Iruo Rẹ Iyinkọn Na 16:16; Jems 2:19.

► Uyovwinrota 16, ẹko. 4

Wọ da guṅṅọ evuẹ efa, kpe www.jw.org/urh,
yẹrẹ vwẹ ovuẹ rhe Iseri ri Jihova.